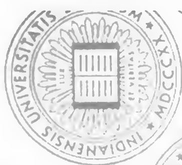
SVENSKA FOLKVISOR: TEXT

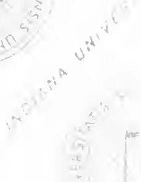

INDIANENSIS UNIVERSITATIS SIGILLUM
MDCCCXX

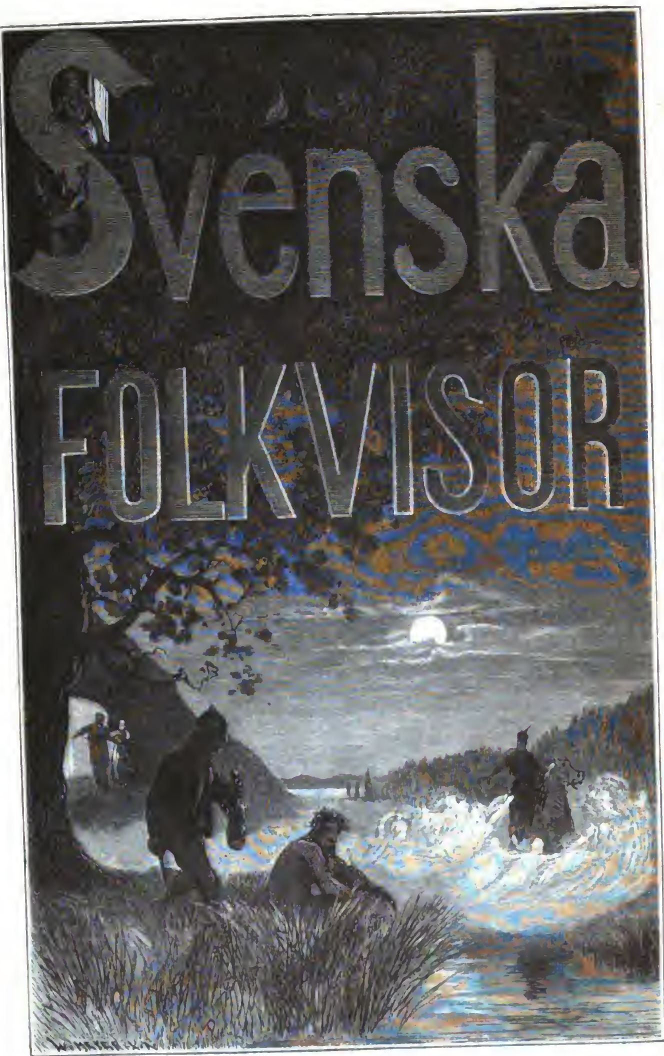
UNIVERSITATIS SIGILLUM
MDCCCXX
INDIANENSIS

Svenska
FOLKVISOR

SVENSKA FOLKVISOR

UTGIFNA AF

E. G. GEIJER OCH A. A. AFZELIUS.

NY, BETYDLIGT TILLÖKAD UPPLAGA,

UTGIFVEN AF

R. BERGSTRÖM OCH L. HÖIJER.

STOCKHOLM
Z. HÆGGSTRÖMS FÖRLAGSEXPEDITION.
IVAR HAEGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1880.

I.

TEXT.

INLEDNING.

Då utgifvarne till allmänheten öfverlemna dessa, till största delen ur svenska allmogens mun upptecknade sånger, får en utgifvares vanliga skyldighet, att såsom medlare emellan boken och läsaren redogöra för hvad som lemnas, och åtminstone söka undanrödja hindren för ett opartiskt bedömmande deraf, för dem genom särskilda omständigheter en ny vigt. De befinna sig nämligen i den egna belägenhet, att tro sig såsom en nationalegendom böra anmäla någonting, som, för den talrikaste hopen af vår läsande allmänhet nu för tiden, antingen är alldeles obekant, eller också, om en och annan här skulle igenkänna ljud från sina barndomsdagar, med likgiltighet och åtlöje torde anses. Endast genom utvecklingen af begreppet om folkdikten och genom allmänna betraktelser skulle man väl förgäfves söka häfva detta misskännande, då det just är den bildade eller förbildade poesiens fel att förneka allt sammanhang med folkets. Detta sammanhang är det således, som måste återställas. Man måste visa, huru den ena ur den andra uppkommit; om bandet dem emellan i fortgången synes afbrutet, hvilken främmande inflytelse, som vållat detta, och hvilka gemensamma elaka följder det haft för hvardera; man måste derigenom, att man således förbinder det bekanta med det obekanta, sprida ett ljus öfver det hela, som låter hvar del synas i sitt egna värde. Framställandet af en sådan historisk utveckling, med närmare hänsigt på den fosterländska skaldekonsten, vore utan tvifvel den bästa anmälan för detta första försök till svenska folkdikters allmängörande. Att efter förmåga söka uppfylla, hvad i detta afseende kunde fordras, är det åliggande, som fallit på min lott, och det enda sätt, hvarpå jag kunnat svara mot min medutgifvares för mig smickrande åstundan att förena mitt namn med sitt i ett företag, hvaraf honom tillhör hela äran och mödan. Om man skulle tycka, att jag härvid gripit nog vidt omkring mig, så väl i allmänna betraktelser, som genom deras användande på europeiska poesien i sitt hela; så kan jag, utan att ingå i de orsaker, som ligga i ämnet och i följande försök af sig sjelfva blifva synbara, blott svara, att saker vinna på att blifva sedda i stort, och att man ej nog kan vänja sig att betrakta Europa som ett helt.

Betraktar man menniskan, må man väl säga, att poesien är det undransvärdaste i hennes natur. Utrustad med förmåga att handla efter afsigt och

för ändamål, finner hon deri sitt egentliga företräde. Hon skapar derigenom en egen verld, och man måste tillstå, att för hennes förstånd och vilja de största saker ej äro omöjliga. Ifrån vilden, som är sig sjelf nog, intill den bildade menniskan, för hvars behof millioner arbeta, fins intet menskligt tillstånd, som ej är en triumf öfver oräkneliga svårigheter. Likväl, så sysselsatt hon är att försäkra sitt bestånd och inrätta sin verld efter sina afsigter, återstår dock alltid hos henne ett öfverskott af kraft, som ej går åt, huru mycken verksamhet hon ock må använda för sina ändamål, och för hvilket, då det ej vidare kan brukas som medel, hon sjelf synes snarare vara en lek. Det är denna beskaffenhet, hvarigenom menniskan når utöfver, att jag så må säga, ej blott hvart och ett gifvet tillstånd, utan äfven öfver verkligheten i allmänhet, utan att deraf kunna tillfredsställas, och som gör det för henne till ett behof, att genom *dikten* söka hela det underbart fragmentariska i all mensklig existens. Ingens mening kan vara, att denna dikt bedrager, eller är blotta gyckelspelet af en öfverloppskraft, som så slösar bort sig, emedan den ej kunnat finna annan användning; snarare skulle vi säga, att poesiens blotta tillvarelse är ett så godt bevis på själens odödlighet som något, som kan framställas. Sprungen ur en förmåga, höjd öfver timliga begär och behof, lefver hon blott i de idéer och känslor, som äro menniskornas gemensamma egendom; utgifvande sig sjelf för en dikt, är likväl hela naturen för henne ej annat — blott sinnebild, symbol — så att man snarare skulle tro henne vara invigd i dess hemligheter och ega nyckeln till alla naturer; ja, ser man derpå, huru det inre för poesien är det enda väsendtliga, skulle man väl i henne kunna igenkänna själen sjelf, som genom välljudets magt löser sina band, och med fria vingar sväfvar i morgonrodnaden af en dag, hvars rena ljus ej hinner dödliga ögon.

Man må föreställa sig henne så eller annorlunda, så är det likväl visst, att man återfinner henne mer eller mindre öfverallt, der menskiig sammanlefnad gifves, och att hon öfverallt likasom är klangen af menskliga sinnens harmoni. Då hennes element är det högre, gemensamma i menniskonaturen, och då det är just detta naturligt gemensamma, som samhället utbildar och såsom offentligt föreställer, så skulle tyckas att poesiens bildning med samhällsordningen skulle hålla lika steg och, i mån af denna utveckling, äfven tilltaga, så i klarhet och styrka som allmänhet. Och detta kan i det hela ej nekas: likväl med nödvändigt afseende på vilkoren för all samhällsbildning. Det är visserligen samhället, som först framkallar allt, hvad hos menniskan ligger; men blott i stort, och ej allt hos alla; och vid sammanlikningen emellan samhällslefnadens utvecklingsgrader, eller emellan bildade och hvad man kallar obildade nationer, för att ådagalägga odlingens fördelar, duger ej att ställa man mot man, då den, som förblifvit naturen närmast, alltid inom sin person förenar de mesta tillgångar, utan folk mot folk. Huru många naturliga ämnen för menskiig verksamhet äro ej i ett odladt tillstånd den enskilda betagna eller gjorda umbärliga, emedan de äro delade på särskilda händer, och emedan hvar och en genom utbildandet af en egen konst eller färdighet betalar sin skuld till det hela, och äfven sjelf i detta afseende föreställer det! Denna den civiliserade menniskans ofullständighet och afhängighet kan blott

godtgöras genom utbildandet af det ädlaste hos menniskan, af detta allmänna sinne, hvarigenom den enskilde känner sig sjelf i det hela, och derigenom att hvar och en på visst sätt verkar med alla de öfrigas krafter. Lagen för all civilisation, nämligen om arbetets fördelning, gör sig ej blott gällande i det nödvändiga, det nyttiga, utan äfven för de förmögenheters verksamhet, som öfverskjuta detta mått och framalstra det sköna. Om i hvart och ett väl inrättadt samfund hvarje medlem känner den ädla böjelsen, som är den egentliga samhällsdriften hos menniskan, att genom utbildandet af någon viss fallenhet och förmåga i ett eget afseende gälla som representant af det hela, så inträffar detta af sig sjelf med dem, som genom naturens gunst framför andra äro kallade att meddela och uttrycka det, som till sitt väsende är det mest offentliga, och såsom ett heligt ting aldrig kan blifva en enskild egendom. De öppna det skönas källa, hvarur alla gemensamma njuta och tillfredsställas. Genom dem blir poesien först fri konst, ej blott utbrottet af känslans behof för ögonblicket. Ju flere dess sanne prester äro bland ett folk, ju lifligare och allmännare känslan för det sköna. Hvarmed en annan lika sann sats allt för väl består: ju flere skalder ett språk eger, ju mindre diktar folket. Så — för att anföra exempel — är det anmärkningsvärdt, att de bland Europas nationer, som tala underkufvade språk, eller beherskas af folkslag, som med dem äro af olika tungomål, i allmänhet dikta mer och ega mer folkpoesi. Så är förhållandet med finnar, letter, skotska högländare m. fl. Deraf följer ej nödvändigt, att dessa nationer äro mera poetiska. Fenomenet kan komma blott af en undertryckt nationalitets högre temperatur. Det är en poesi, som ej får luft, emedan ett underkufvadt språk är stängdt ifrån all bildning. Lemnad i frihet, flammar alltid poesien upp omkring det högsta hos ett folk, omkring tronen och altaret; och det är snarare ett sorgligt tecken, om den, som grufbrand, blott glöder i jorden.

Frågar man, i hvad förhållande en äldre, konstlös och enfaldig poesi står till den bildade, så blifver svaret, att detta förhållande bort vara det mest vänliga, ja, vördnadsfullt å den senares sida. Ej heller ligger det i sakens natur, att denna nödvändigt skall utlränga den förra ur ett folks minne och hjerta. Ej blott derföre, att den bildade poesien ur dess sköte utvecklat sig och således sjelf måste taga med sig åtanken af sitt ursprung (så lefver barndomen i sina minnen ännu hos ynglingen och mannen); utan äfven emedan denna konstlösa poesi, i många särskilda afseenden öfverträffad, dock eger allmänna företräden, som för en bildad poesi äro omöjliga att återvinna. Det gifves i en naturlig utveckling intet tillstånd, som för ett följande är blott medel. Tvärtom, naturen verkar i hvart och ett med hela summan af sina krafter; och betraktar man dess gång, så är den mer en utveckling af det obestämda till bestämdhet, af det allmänna till individualitet, än ett fortskridande från det sämre till det bättre. Barnet lofvar alltid mer än ynglingen eller mannen håller. Det gifver en föreställning af hela menskligheten med alla sina förmögenheter och anlag, då mannen är ovanlig, om han blott i en bestämd karakters fulla utbildning i något afseende kan påminna om den höjd, till hvilken menskligheten mägtar hinna. På samma sätt med den poesi, som ännu eger barndomens oskuld; den eger äfven denna ålders symboliska,

outvecklade rikedom och storhet. Hela grekiska poesien ligger på detta sätt redan i Homer, en representant af dess äldsta nationela sånger, och det skulle möjligen kunna visas, att allt, hvad i den moderna europeiska är originelt och ej härmning, till sitt anlag finnes i romansen, eller hvad vårt folk kallat den historiska och kärleksvisan. Man kan således väl kalla denna poesi naturpoesi, men ej i den mening, att den uppkommer och bibehåller sig i motsats mot konsten (den innehåller snarare hela konsten i sitt ämne), utan emedan den är före, ja, öfver den. Den kan äfven utmärkas under namn af folkpoesi, ej såsom skulle den leda sitt ursprung från en råare samhällsklass, utan emedan den härstammar från tider af en för oss knappt mera fattlig enfald i karakteren, tider, då ännu i bildningen blott den nationela individualiteten var uttryckt, den enskilda ännu så outvecklad, att ett helt folk sjöng som en man. Den borde äfven företrädesvis bära dessa benämningar; ty det slags natur- eller folkpoesi, som uppstår i motsats mot en redan bildad poesi, och förblifver utan all konst eller förkastar den, är antingen oäkta eller ett bevis, att konsten är det, och i begge fallen oundvikligt rå; hvilket åter likaså litet är nödvändigt fallet med någon af poesiens naturliga åldrar, som med någon af menniskans.

Men det är blott i den gamla poesien, som vi tycka oss återfinna bildningens rena och vackra förhållanden, och en konst, som sjelf blott var blomman af de lyckligaste naturanlag. Den nyare deremot — ehuru jag ej tvekar att påstå, att den till sin ursprungliga ande är djupare än den antika — har hittills synts föga på vägen att bilda sig till ett naturligt helt, utan utmärker sig snarare genom söndring och förvirring. Den har äfven börjat med natur- eller folkpoesi. Men den fortgick blott i bildning, för att lära sig förakta sin källa; hvarföre den ock vid första påseendet visar det besynnerliga skådespelet af en konst utan natur, eller som söker naturen med osäkerhet. Besinnar man orsaken till denna sällsamhet, så synes den närmast vara härmningen efter de gamla, hvarigenom den nyare poesien på en gång ville tillegna sig alla en redan fullkomnad bildnings fördelar, och för att inympas på en främmande stam lösryckte sig från sin naturliga grund. Beskaffenheten af denna härmning förbjuder oss dock tro, att den var grundad på något klart erkännande af den gamla poesiens stora och väsentliga företräde, hvilket ligger i dess organiska utveckling till ett sjelfständigt helt. De nyare hade då i synnerhet i detta afseende sökt träda i grekernas fortspår och lärt af dem att utbilda sin naturpoesi i frukterna af en originel konst hellre än att sätta sin ära i en ytlig och oväsentlig likhet med så förträffliga mönster. Men det fordras redan en hög grad af egen originalitet för att rätt värdera den hos en annan. Att antaga den andras och nöjaktigt uttrycka den är en förmåga mer; så att med fullt skäl kan sägas, att för att rätt imitera fordras att vara sitt original öfverlägsen. En anmärkning, som leder oss att söka en inre orsak till detta härmningsbegär.

Att veta urskilja det allmänna från det enskilda och känna förhållandet dem emellan, är hvad som utmärker den genom samhället bildade menniskan. Men det högsta hos menniskan är ej det allmänna eller det enskilda, utan hvad som evigt förenar begge och är öfver begge. Hon känner sig väl till-

höra ett helt, i samma mån som hon känner sig sjelf. Men då det hela så ofta verkar fiendtligt mot delarna, och i allmänhet går efter lagar, som af den enskilda äro oberoende; så skulle denna kännedom blott underrätta menniskan om ett oupphörligt missförhållande, i fall hon ej till sitt väsende vore en kallad medborgare i ett odödligt och saligt samhälle, och derigenom all missämja emellan det helas och personlighetens fordringar, om ej på ett timligt, dock på ett evigt och guddomligt sätt bilagd. Menskliga samhället har sin rot utom tiden. Religion är dess innersta band; och allt, hvad man utan afseende på detta högsta band kan säga om samhällets natur och egenskaper, gör det blott till en orimlighet. Men är religionen samhällighetens lifsprincip, så får äfven bildningen af den sin hela karakter; och dess uppenbarande i kristendomen är hvad som bestämt den europeiska. Man har deraf med skäl härledt det öfvervägande andliga i den nyare bildningen, och den motsats mellan detta och det sinliga, som deri så skarpt uppträder; en motsats, som ej på samma sätt förmärkes i den gamla, som ännu har en helt och hållet sinlig själ. Men om man derföre prisat denna såsom högst gynnande för poesi och konst, så har man ej heller försummat att förklara den andra för opoetisk till sin natur, emedan den söndrar förmögenheter, på hvilkas gemensamma, harmoniska verksamhet allt skapande af det sköna beror, emedan den styckar menniskan, som poesien behöfver hel. — Oss gifver denna egentligen mot kristendomen rigtade förebråelse, jemförd med så mången annan, anledning till en anmärkning rörande denna högst förundransvärda, i sanning guddomliga religion, nämligen: att intet inkast någonsin mot den blifvit gjordt, som ej är taget på dess egen grund, inga vapen brukade, som den ej sjelf lemnat, ingen strid förd, hvartill den ej sjelf gifvit krafterna, ja, att den närer alla meningar, framkallar alla sätt att se, utvecklar allt, hvad hos menskligheten ligger i all dess åtskillighet och egenhet, utan att någonsin upphöra att vara lik naturen, det evigt medlande mellan alla motsatser, och likväl alltid sig sjelf, och hvarken mer eller mindre än samma enfaldiga lära. Skola vi säga, huru den kan förlika så sällsamma egenskaper, så mycken söndring och så mycken enfald, så synes orsaken vara, att den å ena sidan till högsta stränghet och klarhet utvecklar den motsägelse, som hos menniskan innefattar alla andra, emellan det andliga och sinliga, och derigenom ej blott tillåter, utan oemotståndligt drifver henne att forska och använda sina krafter i alla möjliga försök att begripa sig sjelf, att rädda och till sammanhang förklara sitt hela väsende (försök, som stundom stannat i protest mot religionen sjelf), under det den å andra sidan hänvisar på en högre, odödlig enhet af elementen i hennes natur, bekräftad genom hvad den framställer som ett faktum, nämligen den guddomliga och menskliga naturens förening; i enlighet hvarmed den också lärer ej blott andens oförgänglighet, utan äfven den förklarade kroppens uppståndelse. Den söndrar blott menniskan med sig sjelf för att för henne uppenbara den rätta enheten i hennes väsende, som ej är af timlig utan evig art och beskaffenhet.

Så må vi väl också med rätta föreställa oss, att den kristliga poesiens karakter är att uppenbara det inre och väsentliga. Den förskjuter ej det sinliga. Den skulle förstöra sig sjelf. Men det är den lika naturligt att för-

klara, att förandliga det, som det var för den hedniska att försinliga allt andligt. Om den ena gaf själ åt allt, så ser den andra i allt och genom allt blott själen. Den lefver ej i bilder utan i det urbildliga sjelft, så att man väl kunde kalla den en poesi öfver poesien. Och denna dess karakter, att i allt yttre dock föreställa den inre menniskan, yttrar sig redan afgjordt i dess enklaste och tvifvelsutan första produkt hos de nyare europeiska folkslagen (hvilkas friska naturkraft kristendomen kunde utveckla i en egen bildning, då den tvärtom blott påskyndade den urartade gamla verldens förderf), jag menar den berättande folkvisan, eller romansen, såsom jag vill kalla den med en allmän och bekant benämning, utan att derföre inskränka den inom de romaniska språken. Dessa gamla visor, hvilkas enkla ljud säkert varit hörda hos alla folk, som äro integrerande delar i den europeiska bildningen, äro så vida blott aftryck af verkligheten, som de innehålla folkets minnen af märkliga och underbara händelser eller gerningar; ty man kan taga för afgjordt, att ingen af dem, ehuru fantastisk den må synas, är utan någon sådan anledning: den ännu konstlösa poesien diktar ej annorlunda. Huru olika är ej strax berättelsens karakter med allt hvad vi känna af berättande poesi hos de gamla! Den egentliga skilnaden är, att poesien deri ej går på det yttre i händelsen, eller blott på dess sinligt kraftiga, klara och harmoniska framställning, utan på dess inre betydelse. Det tyckes som själen här först sjelf blefve diktens lif; och då den öfverallt gifver sig sjelf hel, med alla sina motsägelser och all sin enfald, så kantrar redan på den moderna poesiens enklaste början all indelning af skaldearter, utstucken efter de gamlas mönster, eller, om man derefter skall uttrycka karakteren, kan det blott ske genom hvarandra motsatta karakterer. Sålunda skulle man kunna säga, att det episka i romansen är tillika helt och hållet lyriskt och det lyriska åter didaktiskt. Man må härvid ej tänka på något allegoriserande med afsigt, ej heller på någon förryckning af sakernas rena förhållande efter den diktande personens oklara ideer, och enskilda intressen och känslor, hvilket är den vanart hos en afsigkommen poesi, som kallas det sentimentala. Beggedera strida helt och hållet mot romansens väsende, som till den grad försmår all personlighet, att det visserligen ej är blott slump, att den så sällan för en författares namn med sig. Den romantiska karakteren ligger deri, att föremålen få sitt hela ljus inifrån, från en gemensam ideel verld, som uppgick i den genom kristendomen väckta allmänna sedliga känslan, hvari sederna hos de nyare folken strax visste sig ega en djupare grund än patriotismen var hos de gamla. Så se vi den kristna folkpoesien ifrån början mindre fästa sig vid det historiskt än vid det sedligt märkvärdiga, och äfven i det förra blott söka det senare. Sällsamma exempel af dygd och brott, menskliga sinnen, pröfvade af lycka och olycka, själens egna motsägelser, men i synnerhet de känslor, som äfven under en sinlig form hafva ett evigt föremål, kärleken, såsom heroism i handling och lidande, och under alla sina gestalter och öden, äro de käraste ämnen för dess berättelser. Genom en röst af den allmänna känslan, gillande, varnande, klagande, försonande, hafva sådana minnen blifvit helgade åt oförgänglighet; ej heller saknas den naiva ironi, som i den utbildade romantiska poesien sedermera blef ett så betydande drag. Derföre ligger äfven

det poetiska i romanserna i det, som är känslans egnaste, i *ton* och musiken, som är oskiljaktig ifrån dem och utvecklar blott den sång, som i dem är inneburen. Derföre påminna de om denna känslans underbara egenskap, att med ett enda ljud tränga till själen och der uppväcka föreställningen af ett helt menskligt tillstånd, lifligare än all beskrifning det förmår. Säkra på denna förmåga, afgöra de äfven allt, hvad som kan kallas beskrifning, utan all möda, och på det närmaste och lättaste sättet; en likgiltighet, som går så långt, att de dervid gerna nyttja vissa stående, alltid samma former, utan minsta omsorg för utbildning och omvexling. De gå alltid rakt på det hufvudsakliga, det karakteristiska i händelsen, behandla allt i stora massor, tilllåta sig utan betänkande de djerfvaste öfvergångar, och förena dock klarhet med raskhet i berättelsen till en grad, som den högsta konst ofta ej skulle kunna öfverträffa. Med dessa egenskaper öfverensstämmer den förundransvärda allmänheten i deras väsende, hvarigenom de äro utan författare, utan all egenhet, som härflyter af stånd och olika bildningsgrader, utan bestämd hemort, emedan de lokalisera sig öfverallt, i allmänhet utan all annan individualitet än den nationella, som röjer sig i tonens och behandlingssättets skiftningar. Alla kännemärken, hvarigenom de visa sig tillhöra en enfaldig tid, ännu osöndrad genom bildningens fortgång men högst betydande, i sina anlag, hvilka innehöllo den i sitt ämne, och ännu för alla vore en gemensam egendom; eller, (emedan allt gemensamt hos menniskor slutligen beror på deras enighet i det högsta) då det heliga ej ännu var underkastadt fråga, och då hela Europa egde en lära, en tro, likartade seder och i en kyrka ett gemensamt band. Historiskt är den utmärkt genom ett europeiskt företag för kyrka och tro — korsfärderna; hvilka tillika beteckna det högsta i den så kallade medeltiden, och bereda ett annat tillstånd.

Det följde nämligen på denna tid en annan lika märkvärdig genom alla sinnens uppväckelse, alla krafters utveckling, som den förra genom sin slumrande storhet och betydningsfulla enfald. Då vi se allt, hvad hos menniskan ligger med ungdomlig styrka, framstå och utbilda sig oberoende i sin art, — kyrkan begynna söndra sig inom sig sjelf genom fordran af en renare representation af det andliga, staten göra gällande sin oafhängighet af kyrkan, stånden bilda stater inom staten, och snillet förkunna sin sjelfständighet genom nya verldars upptäckt i andligt som verldsligt afseende. Under sådana förhållanden var ej poesien den sista att göra sig fri och samla sin kraft i individuella gestalter. Och om i allmänhet denna epok är det mest lysande bevis på huru rikt begåfvadt det europeiska slägtet är, och gifver oss ett skådespel utan like, så gäller detta i synnerhet om poesien; hvars första heroer hos de nyare på ett förvånande sätt visat, huru mycket låg i det enkla romantiska anlaget, och i huru hög mening man kan säga om den moderna konsten, att den står på egen botten. Betraktar man t. ex. Dante, Cervantes, Shakespeare, som vi vilja nämna för alla de andra, huru olika synas de sins emellan, huru originella hvar för sig! Och likväl uttrycka alla blott olika sidor af samma romantiska karakter. I formernas renhet och klarhet öfverträffas de af de gamla; i poetisk halt, i rikedom och djup öfverträffa de dem, och äro oöfverträffade. Om den moderna konstens framsteg ej sedermera

tyckts svara mot denna dess härliga morgon, så måste man söka orsaken deri, att den europeiska bildningen, begynd med en otrolig utveckling af kraft i alla rigtningar, ej kunde finna någon enhet; hvilken högsta enhet alltid är kyrkan. Reformationen har ej fullbordat sitt verk; ty kyrkan förblef söndrad. Det stora europeiska kriget, som kallas det trettioåriga, slutade väl med att förena Europa i ett slags politiskt system, som gaf staterna så i yttre som inre förhållanden mer sammanhang; men hvilka vulkaniska ämnen kunde samla sig under denna yta af regelmessighet och ordning, det hafva våra tider först erfarit.

Konsten behöfver fram för allt kyrkan. I det offentliga och gemensamma lefver konstnären som i sin luft. För att kunna öfverlemna sig åt sin ingifvelse, för att meddela den, behöfver han någonting i tänkesättet och känslorna, som är öfver all fråga, allt tvifvel: en tro, hvilken endast kan finnas på det afgjordt heliga, som är grunden för en sådan förening, som kyrkan är. Om de betydelsefulla gestalter, hvari den nyare konsten under nyssnämda epok uppenbarade sig, likväl uppblomstrade under en liflig strid i tänkesätten öfver andliga ämnen, så skall man betänka, att denna strid just yttrade sig i entusiasm för kyrkan, för det uttryck deraf, som hvardera delen ansåg för det enda sanna, att misshälligheten således rörde formen, ej väsendet. Men den stadfästa söndringen i formen gaf anledning till en indifferentism, som snart sträckte sig till väsendet; och denna skulle nödvändigt verka förlamande på konsten. I brist på en inre hållning, måste man således gifva konsten en yttre; och denna blef härmningen efter de gamla, som nu blef allmänt gällande, mindre genom deras öfverlägsenhet än genom egen svaghet. Hvilket bekräftas deraf, att så många härliga skalder hade lefvat i den föregående tiden, just omkring epoken af den gamla litteraturens återställelse, då den omfattades med en kärlek utan like, sjelfve också till en del voro dess ifrigaste återställare, utan att man kan finna, att de i sina odödliga dikter derigenom uppoffrat det minsta af sin originalitet; äfven som den nyare målarekonsten under samma tid steg till sin höjd, och innan ännu imitation efter antiken blifvit dess regel. Att denna princip åtminstone i poesien var en död princip, visade sig snart i dess användning; emedan den, tvärtemot naturen af all bildning, ej i sig hade minsta fortskridning. Då det är ännu beqvämligare att hafva mönstren hemma än borta, så sträcktes nu allmänna omtanken derhän, huruledes man af egna medel måtte kunna fylla alla rummen i det från det gamla abstraherade poetiska klassverket, eller samla de nödtorftiga materialen till ett klassiskt tidehvarf, en vitterhetens gyllne ålder. Efter denna hemgjorda klassicitet bildades en smak, som för alltid skulle gifva lag öfver hvad som i vitterheten var passande eller opassande, och som sparade en mödan att efterräkna, genom huru många leder man härstammade ifrån originalen, då man i alla fall var dömd att evärdeligen imitera imitationer. Men ingen bildning kan vara utan en princip för sin fortskridning, och denna tid visade sig snart ega en högst mägtig i filosofien, som nu först framstod hos de nyare i sjelfständig verksamhet och hvilken kristendomen på sitt eget gebit uppkallat i motsats med sig sjelf. Då dess första grundsats var att genom tviflet söka sanningen, förklarade den sig med det samma mot

all auktoritet. Den har äfven utträngt den ur poesien i samma mån som den hunnit göra henne till ämne för kritiken; och detta den nyare poesiens beroende af teorien är det sista karakteristiska vi om dem veta att anföra.

Då vi framstält den kristna folkpoesien under karakteren af romansen, så är ej meningen att denna var den enda arten deraf eller ens, strängt taget, den äldsta, utan att den mest och egentligast var det och till sitt väsende är mest universell. Det fans en äldre, till sin grund hednisk, från sagaåldern, rent heroisk och episk, minnen, som stå i gemenskap med den stora folkvandringen och hafva sin medelpunkt i skandinaviska myter och sagor. Dessa senare hafva sträckt sina rötter in i hjertat af Europa, och i Tyskland uppskjutit i en kristlig, rättare sagdt, kristnad saga, hvaraf den episka dikten *Lied der Niebelungen* är en lemning, som ännu hänvisar på den nordiskt hedniska kämpesagan, hvilken man åter kan anse för den granithäll, hvarpå hela den romantiska blomsterprakten ytterst hvilar. I allmänhet, om romansen är sång och saga i fullkomligaste sammansmältning, kan man säga att norden gifvit det episka och södern det lyriska elementet dertill; hvilket också förklarar, hvarföre man i de sydliga, till sin natur lyriska poesierna (utom den kastilianska) skall träffa få egentliga romanser; ehuru legenden väl är ett romantiskt tema, som folkpoesien äfven der tillegnat sig. Kastilianer och nordfransoser åter, hvilkas poesi eger de äldsta och flesta romanser. hafva, rikare på heroiska minnen, först utbildat romansens episka sida, hvilket skedde i riddarromanen, som, ifrån början versifierad, sedermera upplöstes i prosa. Då ifrån norrmännen, som hemsökte Frankrike och bosatte sig der, detta slags bildning mest utgick, så gifva de oss mellanlänken eller riddarromanen och kämpasagan. Om vi genom romanen se det ena af romansens element utbildadt, så utvecklades der, emot den ridderliga galanteripoesien, hvars förebild hvar den provencaliska, det andra eller det lyriska. Trubadurernas kärlekspoesi blef inhemsk och efterbildad i hela det södra och mellersta Europa, ja, spred sig nästan så vidt som chevaleriet, utom till norden, der man ej af den finner ringaste spår. Hvarken riddarromanen, ej heller naturligtvis det ridderliga kärleksqvädet, var folkpoesi, såsom romansen, på hvilken de förnämt sågo ned, men som i sin enfald ensam egde all den poetiska kraft, som de delat sig emellan. Enformiga, utan naturpoesiens anspråkslöshet och gedigenhet, utan den individuella originalitet, som, utvecklad, gör bildningen behaglig, äro de blott en ytlig utvidgning af poesiens välde under medeltiden, och, ehuru ej utan älskvärdhet, dock, i det hela och med få undantag, blott en uppenbarad fattigdom. Med den store Dante slog först poesien rot i djupet för att nå till himlen. Med Ariost och Tasso, med Cervantes och Camoëns, med Spencer och Shakespeare, i allmänhet med den italienska, spanska och engelska poesien, under och efter den stora epoken af Europas uppväckelse, se vi först det romantiska anlaget uppblomstra i sjelfständig rikedom. Också stå desse konstens hjeltar med sina dikter, mer och mindre omedelbart, i förhållande till den äldre folkpoesien, som till sin källa. Shakespeare i synnerhet, som kan anses för den nord-europeiska romansens härligaste förklaring. Närde af nationel kraft, hafva de ock funnit väg till folket tillbaka. Cervantes' odödliga roman är en folkbok i Spanien.

Italienaren sjunger Tassos stanzer och Shakespeare är rik nog att konungsligt beskänka den högsta britten så väl som den lägsta. — Men ju mer den romantiska karakteren utvecklade sig i konsten, ju mer försvann den ur sjelfva folkpoesien; i hvilken med det tredje ståndets uppkomst redan en motsats infann sig, som beröfvade den sitt gamla opartiska och poetiska väsende. Den tog nämligen parti emot stånd, regeringar och kyrkan, och blef satirisk och didaktisk. Då denna polemiska syftning under reformationstiderna äfven var ibland de utmärkande dragen i litteraturen, så egde dock folkpoesien genom detta samband ännu ett slags gemensamt lif; äfven som den då uppväckta religiösa entusiasmen gaf den en mängd andliga sånger, ofta af högt värde. Först med medlet af 17:e seklet synes den ha sjunkit till fullkomlig obetydlighet; hvilket dock ännu mer gäller om det nordliga Europa än om de lyckliga länder, der solen ej upphör att dikta. De principer, som nu blefvo på ett uteslutande sätt gällande i vitterheten, nämligen härmningen efter de gamla och kritiken, voro naturligtvis för de olärda ytterligt främmande, och befäste emellan folkpoesien och den bildade ett så stort afstånd, att hvardera gingo sin egen väg utan att taga minsta kännedom af hvarandra. Derefter har poesien upphört att vara ett uttryck af det offentliga och gemensamma. Den har helt och hållet blifvit en lärd konst, upparbetad med största ifver och en förundransvärd talent; men, utan rot i det stora allmänna lifvet, har den ej heller med sina verkningar der kunnat gripa in, och otroligt är, huru obekant den blifvit för folket i det hela, som emellertid nöjt sig med sina gamla poetiska minnen och egna diktningsförsök, rå och obemärkta som de varit. Märkvärdigt är äfven, att under alla dessa folkdiktens öden, det är den äldre och äkta, som bäst bibehållit sig i det nationella minnet, (åtminstone är det fallet i Sverige), liksom barndomens minnen af alla äro de outplånligaste. I stillhet hafva dessa romantiska ljud blifvit älskade och bevarade, såsom enda åminnelsen af tiden, då det fans en poesi för den högsta som för den lägsta, och då folk ej betydde en viss klass eller en sammangyttring af klasser, utan hvad som genom ett själarnas gemensamma band var sammanhållet.

Imellertid äro väl af de nationer, hvilka haft någon inflytelse på Europas öden och bildning, svenskarne nästan den enda, som ej gjort något verksamt försök att från fullkomlig glömska och förgängelse rädda lemningarna af en äldre, konstlös, i folkets minne och hjerta blott lefvande poesi. Se vi endast på våra stamförvandter: hvem bland oss har uppstått att göra, hvad Percy, Pinkerton, Walter Scott, Jamieson gjort för den engelska och skotska, hvad Herder, Elvert, Eschenburg, och senast Büsching, von der Hagen, Achim von Arnim, Brentano med flere, gjort för den tyska folkdikten? Och likväl bebo vi största delen af det från ålder sång- och sagurika Skandinavien, och ega ännu i vårt folks minne skatter i detta afseende, som vi hvarken känna eller värdera! Det är tid, att denna likgiltighet upphör. På danskarne, som med så mycket mer kärlek vändt sig till forntidens minnen, ju mindre rik deras senare historia varit, faller ingen sådan förebråelse. Tvärtom har denna kärlek gifvit deras litteratur ett värde, som gör den en utmärkt heder. Redan för öfver tvåhundra år sedan egde de den första samlingen af

nationella sånger, utgifven af Vedel år 1591, på anmodan af danska drottningen Sofia, konung Fredrik den II:s gemål och henne tillegnad: ett bevis, att dessa enkla skaldeljud ej alltid blott varit älskade inom de låga kretsar, der de nu mera endast höras. Hundrade år derefter besörjde Peder Syv en ny upplaga af den Vedelska samlingen, förökt till ett dubbelt antal visor. Och i våra dagar hafva Abrahamsson, Nyerup och Rahbek, dels efter Vedel och Syv, dels efter handskrifna samlingar, jemförda med traditioner, samlade från alla delar af norden*, med kritisk noggranhet utgifvit: *Udvalgte Danske Viser fra Middel-alderen* (Köpenhamn 1812, 13. 3 Tomer 8:vo) till en del med bifogade melodier: ett arbete för hela Skandinavien af så mycket större värde, som det är en märklig sanning, att en stor del af dessa visor äro de nordiska rikenas gemensamma tillhörighet.

England, Skottland, Tyskland och Skandinavien, liksom de till språket föreställa en egen stam, som skiljer sig från de romaniska tungomålen (hvilka dock på engelskan haft betydlig inflytelse) hafva äfven i deras äldre poesi så mycken slägtskap, att den kan betraktas såsom ett eget helt. Romansen tillhör ursprungligen ej denna stam till namnet — det motsvarande skandinaviska namnet är *visa* (vise), det tyska *lied*, det engelska och skottska *ballad* — men väl till saken; så vida romansen är en berättelse i sång, såsom uttryck af en känsla eller lära. Säkert hade äfven dessa folkslags äldsta poesi en gemensam episk grund, en gemensam saga, hvars spår väl i den engelska och skotska poesien äro mest utplånade, men deremot i den tyska och skandinaviska bestämdt låta sig uppvisas. Didrik af Bern utgör medelpunkten för en saga, som på en gång är sydlig och nordisk. Att den är inhemsk både i Tyskland och norden, är ej blott klart genom det förhållande, hvari den tyska sagukretsen står till de ursprungligt nordiska sagorna, utan äfven genom de danska kämpavisorna, af hvilka ses, att de Bernska kämparne och de hjeltar, som sagan med dem sätter i gemenskap, i Skandinavien verkligen lefvat i folkets mun, i synnerhet de äkta nordiska gestalterna, ibland dem Vidrik Verlandsson och Sigurd Sven, hvilken de danska visorna kalla Sivard Snarensvend. Ej heller hafva dessa minnen i norden varit inskränkta inom Danmark, hvilket traditionerna om Vidrik Verlandsson i Skåne, och hans far Verland, eller, som Vilkinasaga kallar honom, Velint Smed, i Småland, bevisa. Äfven den under n. 7** i denna samling intagna och i Vestergötland upptecknade visan om *Riddar Tynne* försätter honom i gemenskap med Bernska kämpar. För öfrigt, ehuru intressanta de egentligen så kallade kämpevisorna äro, såsom bevis på sagans liflighet i folkets minne, kan jag dock ej i dem finna det höga värde, som W. C. Grimm*** och de danske utgifvarne dem tillägga. Det synes för väl, att den ursprungligt hedniska sagan förlorar sitt rätta förstånd i ett till kristendomen öfvergått folks mun. Man ser allt

* Hr professor Nyerup företog endast i detta ändamål en resa till Sverige under våren och sommaren 1812.

** [För återfinnande af de visnummer, till hvilka i Geijer och Afzelii förord m. m. hänvisas, behöfver det bifogade registret till föregående upplaga jemföras med det till denna.]

*** I sina Alt-Dänische Heldenlieder, Heidelberg 1811; en öfversättning af Peder Syvs samling.

för mycket, att de, som i dessa visor besjunga en kolossal forntid, sjelfve äro utom den; hvarföre de också i allmänhet travestera den (man jemföre den danska visan om Brynhilda med Volsungasagan!) och endera falla i matthet eller en löjlig öfverdrift, hvilka begge för den gamla sagan i sin äkta gestalt äro främmande. En sådan travestering af kämpalifvet företer äfven den enda visa af detta slag, som förekommer i denna samling, nämligen den om Grimborg (n. 4) och det med en temligen märkbar ironi; hvilken i ännu senare produkter af detta slag, t. ex. i den bekanta visan om Ramunder, blifver allt mera högljudd. Deremot födde kristendomen i norden en egen poesi, hvilken väl kämpesagans jernådra ännu genomgår, men mildrad af en själfull religion och förenad med en härlig lyrisk klang, jag menar den nordiska riddarvisan, eller (om man så vill kalla den, då den i allt afseende är af en djup romantisk karakter) den nordiska romansen.

Att de gamla visorna i synnerhet spela i riddaretiderna, faller i ögat vid den flygtigaste bekantskap med dem. Men att vi ännu verkligen höra dessa, ja, ännu aflägsnare tider i dem, detta påstående torde vid den allmänna okunnigheten om dem, den likgiltighet, det förakt, hvarmed de anses, öfverraska mången. Emellertid förhåller det sig så. Låtom oss först vända uppmärksamheten på de visor i närvarande samling, som erkänt ega en historisk grund. Den i första visan under titeln *Klosterrofvet* (n. 3 i andra afdeln.) berättade händelsen infaller under konung Magnus Ladulås; hvarom kan ses den vid visan åberopade, under Ihre utgifna dissertationen om Ymseborgs slott *, en af hvars egare berättelsens hjelte, Sune Folkunge varit: sjelfva visan, som anföres, kallas urgammal. Den allmänt kända visan om herr Peder och liten Kerstin hänföres af Botin ej otydligt **, af Fant uttryckligen *** till den i nordiska historien bekanta olyckliga kärlekshandeln mellan Burislev, konung Sverker den gamles son, och Kerstin, danske konungen Waldemar den förstes syster. Flere mindre omständigheter i den förra strida väl mot historisk sannolikhet, äfven om katastrofen i den senare visan ej är enlig med den, historien berättar; men begge kunna karakterisera folkvisans sätt att behandla det historiska, ty den fäster sig helt och hållet vid händelsens mening och betydelse, obekymrad om det blott yttre och tillfälliga, som också med allt poetiskt fog och af sig sjelf vårdslösas, om händelsen behandlas såsom dikt. Den af Saxo redan anförda traditionen om Habor och Signild, som lefver öfver hela Skandinavien, går ännu högre, förlorande sig i den gråaste ålderdom, och kan tillika vara ett bevis, af hvad natur en ursprungligen hednisk saga skall vara, för att, öfvergången i en kristen dikt, ej blott bibehålla sin karakter, utan äfven förklaras och förskönas. För visan om herr Axel och skön Valborg, hvilken, om den äfven från början är norsk, dock till den grad gått öfver hela norden, att den säkraste prydnad man träffar i svenska bondstugor är de begge älskandes bilder, ehuru ej målade i den bästa stil, kan väl ingen historisk grund uppgifvas, fastän den tydligen stödjer sig på en sådan. Men de seder, den målar, röja otvifvelaktigt dess ur-

* Af Nic. Drysén. Upsala 1755.

** Svenska Folkets Hist. 1792. Andra Band. ss. 51, 247, 282.

*** Utkast till Förelasningar i Sv. Hist. 1:sta St.

sprung från längst förflutna tider. Och denna anmärkning leder oss till det allmänna och ovedersägliga kännemärket på visornas ålder, det inre nämligen, eller den sedliga verld, de framställa. Ty om man också skulle åberopa de gamla händelser, hvarpå en del af dem erkändt grunda sig, och af språkets och tonens mer och mindre likhet sluta till de öfrigas tid; så skulle likväl alltid det inkast kunna göras, att visorna i sjelfva verket aldrig varit samtida med händelserna, utan först långt efter uppkommit och utspridt sig. Deremot strider väl, att de då i egentlig mening skulle varit enskildas verk, och i det fallet väl någon gång fört en författares namn med sig, hvilket, så vidt jag vet, ej är händelsen med en enda: äfvensom deras förunderliga allmänhet ej på det sättet skulle kunna förklaras, då de, långt ifrån att blott flyta ur enskilda källor, snarare synas helt och hållet vara uttryck af nationella minnet och känslan. Ty hvad jag här framställer såsom ett påstående, skall en utvidgad erfarenhet bestyrka: det finnes svårligen en enda gammal visa af betydenhet, som ej är gemensam för alla svenska landskap, ja, i de mesta fall för hela norden. Men, som sagdt är, lifligheten af sedemålningen gör det nödvändigt, att åtminstone antaga dem att vara till sin uppkomst samtida med de seder, de måla.

Konungen sitter vid bredan bord och tjenas af riddare och svenner, som skänka vin och mjöd. I stället för stolar finnas bänkar, belagda med hyenden, eller, i visornas språk, bolstrar; hvaraf det uttrycket: *sitta på bolstrarna blå*. Prinsessor och förnäma jungfrur bära kronor af guld eller silfver; guldringar, kostbara bälten, guld och silfverspända skor nämnas ock såsom deras prydnader. De bo i högan loft, afsides från männen, och deras tärnor dela med dem rum och säng. Från högan loftsbro se de den främmande riddaren komma, på borggården axla sin kappa, eller, som det äfven heter, sitt skinn, eller upptäcka de i hafvet sig närmande skepp, och igenkänna på de flaggor, som deras egna händer virkat, att en älskare nalkas. Med pelsverk af sobel och mård är de förnämas drägt sirad, och skarlakan, som är ett allmänt namn på ett finare och dyrare tyg (ty den nämnes i visorna än röd, än grön eller blå), utmärker dem och motsättes vadmal, såsom de ringares klädnad. Både fruntimmer och män slå harpa, leka gulltafvel och tärning; visan och äfventyret äro ett gemensamt älskadt tidsfördrif, och emellanåt förnöja sig männen vid lediga stunder med ridderliga öfningar på borggården. Trolofningar afgöras först slägten emellan, om allt går i sin ordning. Men ofta förstör kärleken ordningen, och riddaren tager sin käraste på sadelknappen och för henne bort. Karmar nämnas såsom åkdon för fruntimmer; och af en gammal dansk visa, i hvilken en dansk prinsessa, öfverkommen på en svensk strand, beklagar sig att hon måste färdas ridande, ser man att bruket till att åka i karm kom senare till Sverige*. Våldsamma

* Den danska prinsessan, som skulle bli gemål åt en svensk konung, säger:

Var jeg i min Faders Land,
da fik jeg Karm og Kiøresvend
. . . .
Der til svarede de Svenske Fruer,
I føre os hid ingen Judske Sæder.
Ped. Syv. II:dra Afdeln. visan XXI.

frierier, näfrätt, blodshämd, som dock stundom kunde försonas med böter till målsmannen, äro vanliga o. s. v.

Sådana drag (de äro alla tagna ur de gamla visorna och kunde lätt förökas) kunna ej ditdiktas af en tid, som har olika seder; de hafva nödvändigt sitt ursprung i sjelfva det samtidiga lifvet. Alla hänvisa oss på den nordiska medelåldern, af hvars tänkesätt, seder och bruk dessa gamla dikter gifva oss en högst liflig bild. Deri ligger ock deras historiska värde, och våra häfdaforskare hafva blott föraktat dem; emedan de ej ega, hvad ingen dikt eger, annalistisk tillförsigtighet i anförande af händelser. Ett par andra inre egenskaper hos dem kunna leda oss till en närmare tidsbestämning. Det måste väcka uppmärksamhet, att de nästan uteslutande sysselsatte sig med höga och adliga personer; talas ej alltid uttryckligt om konungar och riddare, så nämnas dock herrar, fruar, stolts-jungfrun, titlar, som enligt äldre bruk endast kunde tillhöra ridderskapet. Nu vilja vi väl ej påstå, att visorna noga iakttagit någon rangordning; emellertid bevisar detta, att de tagit sina ämnen ur det högre och förnämare lifvet. Det är dess seder, som de i synnerhet föreställa; då lifligheten i målningen nödvändigt väcker den förmodan, att de äfven der tagit sitt ursprung. Å andra sidan hafva de bland allmogen varit så inhemska och äro det än, som om de endast inom dess krets blifvit alstrade. Detta allt förer oss tillbaka till tider, då ännu ej stånden trädt i något slags fientlig motsats mot hvarandra, då ännu adeln till större delen blott var naturlig, eller bestod i den naturliga glans, som stora förfäder och en genom dem till förmögenhet och anseende försäkrad borgerlig existens gifva före alla privilegier; då den således ännu tillhörde folket, och af det betraktades såsom sin egen blomma och härlighet. En sådan tid har hos oss funnits, och är blott misskännelig för den, som begynner med att i historien inlägga alla en senare tids aristokratiska och demokratiska partibegrepp. Vi torde ej misstaga oss, om vi säga, att det var först i Magni Erikssons tid i 14:e århundradet, som adeln inträdde i ett för folket tryckande förhållande och derigenom hos det väckte en motverkan, som sedermera under och efter unionstiderna hade så stora följder. Vidare — vi finna i de gamla folkvisorna ej blott intet ståndshat, utan äfven intet nationalhat emellan de tre nordiska folken. Detta förklarar, huru de kunna vara så gemensamma för hela norden; en gemensamhet, som äfven sträcker sig till de äldre historiska visorna. De danska behandla ämnen ur svenska historien, och visor om konung Valdemar i Danmark och drottning Dagmar (eller som allmogen säger, kung Vallmo och drottning Damma) har jag hört sjungas i Vermland och vet äfven, att de finnas i Östergötland. Detta tillbakasätter i allmänhet deras uppkomst till tider, då de tre nationerna, ehuru skilda i regering, dock genom seder, språk och åtanken af gemensamt ursprung ännu ansågo sig för en slägt. Romansen såsom folkdikt är också blott möjlig i en enfaldig, i seder osöndrad tid; ty blott i en sådan är den opartiskhet möjlig, som tillåter ett folk att i händelserna ej se det enskilda intresserande, utan det allmänna och poetiska, och att således behandla verkligheten såsom en dikt. Ty värr! var det just hvad som borde närmare förena de skandinaviska folken, som, under missgynnande omständigheter, väckte ett olyckligt partihat dem emellan, nämligen Unionen

(nu lyckligare knuten emellan norrmän och svenskar af en stor furstes hand), och under unionstiderna se vi ock nationella poesien antaga en annan från den romantiska vida skild natur*. Efter dessa inre kännemärken, som här äro de säkraste, torde nordiska romansens ålder ändå närmare kunna bestämmas än efter de danska forskarnes uppgifter, hvilka dock ungefärligen slå in med hvad vi anfört. Nyerup sätter de danska visornas affattelse *senast* i det 13:e, 14:e, 15:e århundradet.

Om den romantiska folksångens element är en blandning af verklighet och dikt, som tillika hänvisar oss på tider, då prosa och poesi i språket ännu ej skilt sig åt, så kunna vi anse rimkrönikorna, hvilkas äldsta författare lefvat under Magni Erikssons första regeringstid, såsom förebud till en sådan skilnad och till en annan period; ty de visa oss blott brist på prosa och äro, rimmen afräknade, i sjelfva verket ej annat. För att föreställa sig den karakter, nationella poesien nu fick, så må man påminna sig den stora rörelse bland svenska folket, rigtad mot utländskt och inhemskt förtryck, som begynte med Engelbrekt, sönderslet den skandinaviska unionen tillika med den gemensamma nordiska aristokratien, som var dess band, väckte Gustaf Vasa, som är svenska nationens stiftare såsom ett eget folk, och med sina sista vågor slog Sigismund af tronen. Tager man tillika reformationen i betraktande, och den stämning den gaf sinnena; så har man förklaringen på poesiens lynne under denna period. Den har en större mångfaldighet än under den föregående och visar redan ett slags utveckling af de poetiska element, som i den äldre folkvisan ännu äro oskiljaktigt tillsammans, men en utveckling, som ännu är så ofullkomlig, att den ingalunda genom rik individualitet ersätter den äldre diktens menlösa enfald och allmänna poetiska natur. Dess bästa sida i den berättande visan, som nu blifvit politiserande och moraliserande, är en naiv kraft och dugtighet, och ett visst lustigt väsende, som för sin äkta nationella art på en svensk gör ett högst behagligt intryck. Den äldsta lemning af detta slag ega vi väl i den så kallade lustiga liknelsen om konung Albrekt och Sverige, troligen strax efter Albrekts olycka författad**, hvari folkets ledsnad vid det utländska herraväldet och de många i landet indragna tyskarna så lifligt skildras:

En kom ej så arm af Tyskeland,
Hade han ett svärd i sin hand,
Kunde han dansa, springa och hoppa,
Han skulle ju hafva skällo och förgylta kläcka,
Dertill hundra löduga mark;
Ty han var kommen af slägt så stark,
Ändå han hade skinnare till fader, eller smed.

* Enligt denna här uppstälda grundsats tvekar jag ej att förklara den visa om Riddar Tynne, som i senaste danska samlingen finnes intagen T. I. s. 281, hvars ändamål tyckes vara, att nedsätta den svenska tapperheten mot den danska, för en senare öfverarbetning af den äldre folkvisan af samma namn, som i den af oss anförda ännu lefvande traditionen framträder i en vida ursprungligare gestalt. Efter Nyerup förskrifver sig den danska traditionen i sitt närvarande skick först från 16:e århundradet.

** Den finnes i Hadorphs edition af rimkrönikorna. Stockh. 1674.

Den dikt, hvarur vi anfört dessa rader med vårt nu brukliga stafningssätt, synes åtminstone till en del ifrån början varit en verklig folkvisa, som den okände författaren sedermera utvidgat och förklarat. Det bestyrkes ej blott af enskilda vändningar, helt och hållet i folkvisans manér, utan äfven deraf att han sjelf kallar den en visa *. Samma karakter röjer visan om kung Gustaf och Kristiern **, som begynner sålunda:

Kung Gustaf han rider till Dalarne,
Han tingar med dalkarlar sin;
Men Kristiern ligger före Södermalm,
Han äter stulen svin.

Äfven som den så kallade Dalvisan om slaget vid Brunbäck 1521, hvaraf i en akademisk dissertation *** finnes bevarade 3:e strofer, de enda, säger författaren, som han då kunnat finna qvar i folkets minne. De lyda:

Konung Gustaf uti halmskrinda låg, Falivilom
De förde honom kring Dalkareland, Falivilivilivom
Så körde de Danska' ur Sverge. Falivilom
Brunbäcks elf är väl djup och så bred, Falivil.
Der sänkte de så många Jutar ned, Falivil.
Så körde de Danska' ur Sverge. Falivilom.

Säkert har de utländska fogdarnes förtryck under Erik af Pommern blifvit öfverklagadt i många samtida visor, som gått förlorade, och hvaraf jag ej hört någon omtalad mer än den herr d:r Fant nämner † såsom ännu gängse i Helsingland öfver den tyranniska länsmannen på Faxaholm, hvilken, som det heter, spände två bönder för årder, fyra för harf och åtta för plog. Säkert hafva äfven Engelbrekt och Sturarne varit firade i nationalsånger, och Gustaf Vasa ämne för flere än dem vi nu känna. Striden emellan Sigismund och Carl gaf dessa slags dikter ny fart och har alstrat flere partivisor, hvaraf i Palmsköldska samlingarna finnas trenne högst partiska för Sigismund. En annan är utgifven af d:r Fant ††. Vi vilja nämna ett par andra af motsatt syftning: den ena öfver Stångebro slag år 1598, som har den egenheten att vara författad af en dansk, som sjelf nämner sig såsom en i Sverige bosatt bokbindare, och är den första svenska visa, jag känner af nämd författare: den andra synes vara en svensk parodi i anledning af det Te Deum, konung Kristian 4. lät sjunga öfver Kalmars öfvergång 1611 och är högst bitter mot

* I foljande rader: *Fruer och mör bör mig prisa, i min dikt och i min visa, i min sång och i min rim.*

** Finnes i Palmskoldska samlingarna n. 1. T. II. s. 205.

*** *Prædium Ornäs* af *J. R. Schultze* Præside *Georgii.* Ups. 1758; lases afven i M. Swæderi *Stockholms Magazin for* 1780 i Januaristycket sid. 63.

† Utkast till Föreläsn. i Sv. Hist. 1 st. s. 138.

†† Handlingar till upplysn. af Sv. Hist. 1 st. s. 109.

danskarna *. Utom denna den nationella poesiens patriotiska sida är äfven den religiösa af vigt, då genom reformationen folket fick en mängd andliga sånger, hvaribland äfven finnas original af ett sant, både poetiskt och religiöst värde.

För öfrigt fins det en enda man, hos hvilken alla de strålar af en ännu obildad poesi, som man under denna period träffar spridda, såsom i en brännpunkt sedermera synas samlat sig till ett klart sken, och som derföre äfven begynner en ny tid. Det är Stjernhjelm. Alla de egenskaper, som vi under den föregående tiden finna antydda, manlighet i väsende, hjertlighet i lära, naturlig kraft i uttryck och äkta svenskt godt lynne äro hos honom innerligt förenade på grunden af en mägtig inbillningskraft och till ett lika så betydningsfullt som angenämt helt. Med honom begynner svenska skaldekonstens historia, i hvilken man önskade att se de ingalunda föraktliga poetiska anlag, som visa sig i vår natur- och folkpoesi, genom konsten utvecklade i en lika rik som sjelfständig bildning. Ty värr rättar sig ej historien efter önskningar. Efter Stjernhjelm framskred den vittra bildningen med långsamma steg hos ett oroligt och krigiskt folk; och då den slutligen under en konung med stora egenskaper, som, sjelf snillrik, väckte och belönade snillen, fick en lifligare och glänsande gång, slutade den alltför snart med att stelna i härmning efter främmande mönster, mot nationens och språkets lynne stridande. Hvad som förr eller senare på det sättet skulle ske, har hos oss skett sent, och derföre så mycket häftigare. Ett krig mot fastställda litterära myndigheter har utbrustit och störtat vår vitterhet i en anarki, som är ingenting mindre än önskansvärd.

Vi nämde, att den engelska, skotska, tyska och skandinaviska folkdikten liksom utgör en slägt. Denna slägtskap ligger i en egen dem gemensam originalitet, som åter kommer af språkens ursprung ur samma lefvande källa; då deremot de romaniska tungomålen, ifrån början sammansatta af olika element, hafva mindre organisk liflighet eller inre utvecklingskraft. Väl har engelskan emottagit en betydlig främmande inflytelse; likväl har det germaniska moderslynnet hos den öfverhanden och hade det ännu mer i äldre tider och före Milton, hvilken, såsom man anmärkt **, i synnerhet med kärlek utbildat språkets latinska del. I följd af denna lynneslikhet finner man folksdikten i dessa skandiska eller germaniska slägtspråk ofta behandla samma

* Begge stå i en gammal visbok i ms., som finnes på Upsala Bibliotek och af herr prof. Aurivillius är mig benäget meddelad. Den förer sin egares namn, Bröms Gyllenmärs, men utan årtal. Af v. Stjernmans matrikel synes att han varit son åt Olof Gyllenmärs, adlad 1586, som skref sig till Borrarp och Lagmanshaga, varit sjöofficer, af några kallas amira, och dog 1688 vid några 90 års ålder. Angående sonen finnes ej mer, än att han varit gift med en Lilje och dött barnlös. Då allt utvisar, att han skrifvit denna vissamling i sin ungdom, så kan man antaga, att den är från 1600-talet. Den är vigtig, emedan den innehåller flere kämpavisor, hvaribland den om Didrik Verlandsons kamp med Högeben rese, som han här kallas, i åtskilligt afviker från den danska; andra åter synas vara blott öfversättning från danskan; äfven många romanser, hvaribland den första är den välbekanta, hvari en fostermor varnar sin gudlösa son att akta sig väl för boljorna blå, att de ej förkorta hans lif — jemte en mängd andliga och erotiska visor.

** Fr. Schlegel. Deutsch. Museum.

ämne nästan på lika sätt. För att gifva ett exempel: första anledningen till sin förträffliga romans Leonore fick Bürger deraf, att han en gång i månskenet hörde en bondpiga sjunga en visa*, haraf blott följande rader:

Der Mond scheint so helle,
Die Todten reiten schnelle,
Feins Liebchen, graut dir nicht?

fäst sig i hans minne. De sista utgifvarne af danska visorna, då de nämna denna anekdot, anföra trenne lika lydande rader ur en norsk folkvisa. Två af mina vänner** hafva i sin barndom, den ene i Vermland, den andre i Småland, hört samma visa, hvaraf de just påminte sig ett motsvarande ställe:

Månen skiner,
Dödman rider;
Är du inte rädder än, Bolla?***

Och engelsmännen hafva åter velat uppvisa originalet till Bürgers dikt i en engelsk ballad af lika innehåll. — I synnerhet finnes emellan flere engelska, skotska och skandinaviska romanser en sådan öfverensstämmelse, att den ej en gång kan förklaras ur de nationella lynnenas likhet, utan måste komma från folkens närmare gemenskap med hvarandra i äldre tider****. Visan om jungfrun, hvilken af kärlek gaf sig till dräng och slutade med att blifva sin husbondes, konungens gemål, som finnes hos Percy † och ibland de danska visorna ††, är äfven inhemsk bland svenska folket, och jag har hört den sjungas i Vermland under namn af Stolts Botelids visa. Visan om skön Anna, som i närvarande samling finnes införd efter en muntlig tradition och äfven är anförd af de danska utgifvarne, träffas både bland Jamiesons och Walter Scotts samlingar af gamla skotska ballader. Balladen hos Percy ††† om sonen, som blodig kommer in till sin moder, och slutligen i förtviflan bekänner, att han mördat sin bror, är den i Sverige välbekanta visan om Sven i Rosengård. Denna likhet finnes ej blott emellan hela sånger, utan träffas i en mängd enskilda vändningar, uttryck och strofer. De begge sista stroferna i den af oss upptecknade och anförda romansen om *Rosa lilla*, som tjente i konungens gård, äro nästan ordagrant de samma, som de sista i balladen om Margaret och William hos Percy ††††, och samma likhet finnes i en dansk visa. Den märkvärdiga öfverensstämmelsen mellan visan om den underbara harpan och en färöisk, af herr Rask meddelad, synes i sjelfva samlingen, der den senare äfven är införd och öfversatt.

* Nu mera fullständigt införd i Des Knaben Wunderhorn, Alte Deutsche Lieder, utgifna af Achim von Arnim och Clemens Brentano. Heidelberg. 1806 T. II. s. 19.

** Hvaraf jag har den ena, herr Hammarsköld, att tacka för flere notiser om folkdikten

*** Bolla, diminutiv af Ingeborg.

**** Se Nyerups anmärkningar vid den danska vissamlingen T. III. s. 84.

† Reliques of ancient English Poetry. T. III. s. 84.

†† Danske Viser fra Middelalderen. T. III. s. 116.

††† T. I. s. 57. Öfversatt af Herder i Volkslieder aller Nationen.

†††† T. III. s. 119.

Jemför man den gamla folkdiktens karakter hos de nämda nationerna, så andas i den tyska mesta lefnadslust och glädtighet. Munterheten blir i högre grad humoristisk i den engelska: för öfrigt utmärkes denna af mycken ärlig hjertlighet, likväl med en afgjord böjelse till det patetiska, hvilket hos den skotska blifver ännu mera dystert och sorgligt. I den nordiska träda både känslan och inbillningskraften tillbaka i djupet, utan att derföre vara mindre verksamma, hvilket gör att den, vid jemförelsen med de andra, i början kan förefalla sträng och hård: ett intryck, som påminner mig den berömde italienske skalden Alfieris yttrande * om den sublima förskräckelse, som öfverföll honom under Skandinaviens himmel vid iakttagande af den ofantliga tystnad, som rådde i den nordiska naturen. I denna gamla nordiska naturpoesi är förhållandet till naturen märkvärdigt. Det synes, att menniskan här ej får hvila vid dess sköte med barnslig tillförsigt och njutning, såsom vid en moders bröst. Derföre ställer hon sig mot den, såsom magt mot magt, ja, rättare sagdt, såsom ande mot ande; ty hela naturen, som träder emot henne i stum hårdhet, förandligar hon och gifver den afsigt, liksom för att ega att strida med en like; och de stora skogarna och strömmarna, hafvet och bergets höjd och jordens metalliska djup har hon befolkat med egna magter; emedan de i norden mer än på något annat ställe såsom sådana låta känna sig. Deraf den trollkraft, som genomgår den nordiska poesien, der den ännu lefver i Odens gamla runor — blott ett symboliskt uttryck af menniskans andliga herravälde och kamp med naturens magter: deraf äfven den egenhet, att den nordiska visan aldrig uppehåller sig med naturbeskrifning, om ej för att beskrifva det välde, som menniskan med ett slags poetisk allmagt kan utöfva öfver den. Så finner man den ofta på det behagligaste framställa harposlagens underbara magt, att komma allt att blomstras, att grönska och på lefvande varelser visa ännu mer förvånande verkningar. En märkvärdig egenhet både i historiskt och poetiskt afseende; ty den har sammanhang med den inre trängtan efter blidare himmel, efter sol, som af ålder dref nordbon mot södern, och den visar sig tillika hos de senare och bildade nordiska skalderna, som, drifna inom sig sjelfva af en sträng och mägtig natur, tyckas framför andra hafva fått den förmågan, att ur sin egen själ framtrolla en oändlig vår, — för att sörja öfver att den blott finnes i inbillningen **. Allt, hvad man talar om nordens och söderns motsats, ofta med ett slags förakt för den senare, är blott prat, om man ej tillika förstår deras sammanhang. Alla ytterligheter röra vid hvarandra, och norden ligger södern närmast. — I allmänhet yttra sig i den nordiska poesien de mägtigaste motsatser; den är till sitt innersta väsende afgjordt tragisk, äfven i sin ironi och lustighet, hvilket synes på Bellman, som genom denna beskaffenhet påminner

* I hans memoirer om sin lefnad.

** Jag behöfver, för vår enskilda räkning, blott åberopa Kellgrens Nya skapelse och Elegi till Kristina, Creutz's och Oxenstjernas varma blomsterfantasi — för att ej nämna en ung skald, af en moderlig natur rikt utrustad, och som, oaktadt allt hvad man skriker emot honom, en gång gör sitt fäderneslands heder. I synnerhet synes denna unga skalds dramatiska behandling af *Fogel blå* (Poetisk kalender för 1814) berättiga den svenska vitterhetens vänner till de största förhoppningar.

om Shakespeare. Denna fantasiens magt, eld och djup, som redan är ett arf ur Odins borg och hörbart arbetar inom de gråa fornskalders metallbröst, ligger äfven i den nordiska romansen i enfaldiga former innesluten, ja, gör der så mycket större verkan, som hon är fullkomligt okunnig om sin förmåga, och det är ur ett par barnsliga ögon, som denna inneburna djupsinnighet konstlöst blickar emot oss. Men verkligt hänryckande är hon, när dessa egenskaper synas mildrade i kristendomens ande. Den berättelsen lifvande känslan, som enligt den stränga nordiska arten ej ännu tillåter sig några lyriska utbrott, sprider då likväl en själens vällukt, jag vet ej säga bättre, öfver den enkla framställningen, som är obeskriflig; och den, som t. ex. ej i visan om *Axel* och *Valborg* kan förnimma den, har ännu ej haft hjerta att se poesien in i själen, som dock torde mer höra till hennes väsende, än en viss klädning af fraser, som är det enda, hvarpå så många endast veta igenkänna, om ej henne sjelf, dock hennes livrée. Dem lemna vi äfven den tacklösa mödan, att i dessa enfaldiga sånger anmärka och förlöjliga alla möjliga fel mot den goda smaken och vilja i stället på fullt allvar anbefalla de gamla visorna till våra skalders studium. De skola af dem säkrast lära sig förstå den nordiska poesiens karakter, utan att behöfva förvillas, hvarken af en tom och ytlig regelmessighets fordringar, eller af det starka ropet om kraft, med hvilket man å andra sidan tyckes tro svenskheten vara tillräckligt utstyrd.

Hvad närvarande samling angår, så lemna utgifvarne den blott som en början, och dess ofullkomligheter undfalla dem minst. De hafva inga föregångare. Ty ehuru redan kongl. instruktionen för Riksantiqvarien af d. 30. Maj 1630 ibland annat äfven ålägger att samla gamla krönikor, historier, *dikter*, *rune-* och *kämpevisor*, och af erkebiskop Petri Kenicii bref till erkestiftets prester af d. 27 Juli 1631 * synes, att presterskapet blifvit förbundet, att vid en sådan samling gå till handa och lemna underrättelser; så har åtminstone, hvad visorna beträffar, ingenting genom denna åtgärd kommit i dagen. På Kongl. Biblioteken i Stockholm och Upsala finnes väl åtskilligt hit hörande, i synnerhet i Palmsköldska samlingarna för den folkdiktens period, som begynner med Kalmarunionen, och i de nordiska för den senare, från medlet af 1600-talet. Herr professor Zetterström i Upsala, herr medicinalrådet doktor Rutström, herr expeditionssekreteraren Thomé i Stockholm, egare till samlingar af tryckta svenska folkvisor, hafva haft den godheten att så väl till dem lemna tillträde, som att tjena oss med underrättelser, hvarföre vi här få förklara offentligen vår tacksamhet. Af de nyssnämda källor hafva vi likväl till en början ej mycket begagnat oss, emedan det var oss ett hufvudföremål, att så vidt möjligt lemna hvar visa med sin melodi, då vi naturligtvis voro inskränkta till den muntliga folktraditionen, som i alla fall är den rikaste och förnämsta källan. Jemför man de visor, vi tagit ur folkets mun, med motsvarande danska, för öfver 2 århundraden sedan utgifna, så skall man finna att våra på intet sätt stå efter i äkthet, och att behandlingen tillika är så fri och i många omständigheter afvikande, att man omöjligen kan tänka på något danskt lån. Ja, i några fall, t. ex. i visan om *Riddar Tynne*,

* Infördt i Ödmans beskrifning om Bohuslän. Stockh. 1746.

tveka vi ej att förklara den muntliga svenska traditionen för äktare än den tryckta danska visan. Att gamla nationella traditioner på det sättet kunna bibehålla sig, är ingalunda obegripligt för den, som känner folkdiktens väsende och historia. I allmänhet är det först i senare tider, som folkvisorna ur den äldre eller romantiska perioden blifvit allmogens uteslutande egendom, och för de öfriga okända. Den Gyllenmärsiska visboken af 16:e århundradet, som tillhörde en man af stånd, bevisar att de då ännu voro inhemska och älskade äfven hos de högre. I Messenii dramer, från början af samma århundrade, af adliga studenter och för förnäma åskådare uppförda både i Upsala och Stockholm, finnas visor helt och hållet i den äldre folkvisans ton, och så vackra, att man tviflat om de äro Messenii verk. Ännu i Dalins tid måste de gamla visorna äfven för de högsta varit väl kända; eljest hade den parodistil öfver dem, som han så mycket älskar, ej kunnat vara begriplig. Det är först i de sista 60, 70 åren, som de fallit i fullkomligt vanrykte och förgätenhet äfvensom så mycket annat fosterländskt. — Känner man de svårigheter, som åtfölja samlandet af traditioner ur folkets mun, huru på en gång litet bekanta, vidt spridda, ofta stympade de äro, huru svåra de äro att ur allmogen utleta, emedan den ej kan öfvertala sig att tro annat, än att hvar herrekarl endast vill göra narr af sådana saker, så skall man ej finna det underligt, att här till en början poetiska traditioner nästan blott från ett enda landskap, nämligen Vestergötland, som är min medutgifvares födelsebygd, kunnat lemnas. En någorlunda fullständig samling af svenska folkvisor fordrar resor, bekantskaper och brefvexling i alla landsorter, och måste ske af flere, som förenas af nitet för samma sak. Detta är så mycket nödvändigare, som den, som känner folkvisans natur, väl vet att man i hvar landsort kan träffa olika behandlingar af samma visa, ehuru de öfverensstämma i hufvudsaken. Ehuru det således är en ren omöjlighet att uppgifva alla en folkvisas variationer, som äro oändliga, så fordras dock kännedom af en mängd sådana, för att kunna gifva visan i sin bästa gestalt. Folkvisan är till sin natur improvisation. Det bevisar omqvädet eller ordstäfvet, som merendels åtföljer hvar strof, och ofta är dubbelt, eller finnes så väl midt i strofen, som vid slutet. Det synes att dessa alltid återkommande anslag äro liksom stödjepunkter för sångarens uppmärksamhet, vid hvilka han kan påminna sig det hela och betänka den del, som följer. Derföre innehåller omqvädet enligt sin ursprungliga mening någonting, som uttrycker och återkallar hela visans karakter. Men genom visornas allmänhet hafva en mängd sådana omqväden blifvit likasom en gemensam egendom i sångarnes minne, hvarigenom de i följden vid en visa än användt ett omqväde än ett annat, ofta till visans karakter ej hörande, intet sägande eller opassande, så att just i denna del herskar uti traditionerna den mesta förvirring.

Det är oss ej obekant, att en förtjent litteratör, herr kongl. sekreteraren Rääf, länge sysselsatt sig med samlingar af folksånger, och äfven enligt berättelse varit betänkt på deras utgifvande. Vi kunna säga, att vi med längtan väntat derpå, och då vi nu emellertid, kanske med inskränktare tillgångar, framträda, emedan vi ansett det af vigt att utan dröjsmål söka vända allmänna uppmärksamheten åt detta håll, önska vi ingenting lifligare än att

han måtte utföra detta uppsåt, endera enskildt, eller för framtiden i förening med oss, på det vi således gemensamt måtte få arbeta för ett ändamål, som mer än något annat fordrar fleres sammanstämmande åtgärd och hvartill vi dessutom härmed offentligen inbjuda alla, som skulle ega nit och vara i belägenhet att medverka dertill.

Hvad anordningen af de här lemnade visor angår, så var den till en början uppgjord efter det sig först erbjudande indelningssättet, nämligen i sådana, som synas ega en historisk grund, och i sådana, i hvilka den ej var märklig, utan som föreföllo såsom ren dikt. Denna grundsats är väl ej nöjaktig, då både dikt och någon verklighet såsom diktens grund säkert ingå i alla folkvisor. Ett närmare besinnande har lärt oss, att det varit bättre att i den svenska nationella indelningen följa de här uppgifna folkdiktens perioder, af hvilka den första allmänt nordiska eller romantiska kan sägas sträcka sig till unionstiderna, den andra mera enskilda och patriotiska till fram i 17:e århundradet, och den tredje, under hvilken folkdikten har fått en bildad poesi öfver sig, till närvarande tider: hvilka perioder dock ej strängt få tagas utan gå in i hvarandra. Således finner man romantiska visor äfven af senare datum; ehuru väl den om hertig Magnus * och Hafsfrun torde vara bland de sista i Sverige diktade äkta folkromanser. Men då tryckningen af visorna redan för en temlig tid sedan var början, kunde detta ej ändras. Vi få således blott nämna att, om man undantager de tvenne sista visor i andra afdelningen, som förkunna sig sjelfva såsom tillhörande nyare tider, intet inre skäl är för handen att ej räkna alla de öfriga till den första eller romantiska perioden.

Hvad åter de ur folktraditionen tagna och bifogade melodierna beträffar, så få vi göra den anmärkning, att af dem träffas i olika landsorter ännu flere variationer än af visorna sjelfva och att vi således ej kunnat ega det förråd af sådana, som skulle satt oss i stånd att alltid göra urval af de bästa och äktaste. Imellertid förtjena de alla att blifva bekanta; och då så många af dem, som här lemnas, utmärkas af en djup originalitet, hoppas vi dermed hafva gjort alla musikens kännare och älskare en välkommen skänk. Vi hafva ej heller inskränkt oss till att lemna blotta sången, som merendels är af en utmärkt svårighet att ackompagnera, i anseende till folksångens egna modulationer. *Förläggarens liberalitet* har instämt med vår egen åstundan att vilja gifva sången med lämplig harmoni. Denna önskan skulle likväl mött den största svårighet att uppfyllas, om vi ej haft den lyckan att i detta afseende få vända oss till herr hof-kapellmästaren Hæffner; en man, hvars värme för sin konst, hvars utmärkta skicklighet och sällsynta kunskaper deri ej kunna nog värderas. Han har ej blott upptäckt den nordiska folksångens egna skala, hvars kännedom är oundgänglig för att harmoniskt behandla de äkta gamla melodierna, ja, att ens med full säkerhet uppteckna dem, utan äfven gjort den högst intressanta anmärkning, att denna egna skala, skiljaktig så väl från den moderna musikens, som från kyrktonernas skalor, synes vara gemensam för den engelska, skotska, tyska och skandinaviska äldre folksången.

* Konung Gustaf I:s son.

Skada, att denna gamla förtjente, i svensk tjenst grånade konstnär ej skall ega en vidsträcktare verkningskrets än den, hans närvarande inskränkta belägenhet erbjuder! — Och härmed vilja vi — hvad vi kanske långt för detta bort göra — hänvisa läsaren eller hellre sångaren till sjelfva visorna i boken, hvarest likväl, för att säga sanningen, det gör mig hjertligen ondt att se dem. Deras element är ej papperet, utan friska luften, skogarne och den nordiska naturen. I århundraden hafva de blott lefvat i sångens melodiska vågor: slägten efter slägten hafva i deras enfaldiga toner funnit ett uttryck för sina känslor; och deras offentliga framställande för konstkännarens näsa är egentligen en strandning på det torra *. Emellertid bättre så, än att de skulle nedsjunka i en förgätenhet, som eljest för dem nu mera ej kunde vara långt borta.

Upsala den 8. November 1814.

Er. Gust. Geijer.

* Herder yttrar (i förordet till *Volkslieder*, Bd. 2, 1779) följande, som påminner om Geijers ord här ofvan:

Ich sah leider! beim ersten Theil, welche armselige Gestalt die gute Feldblume mache, wenn sie nun im Gartenbeet des weissen Papiers dasteht und vom honetten Publikum durchaus als Schmuck- und Kaiserblume gefälligst beäuget, zerpflückt und zergliedert werden soll, wie gern und inständig sie dieses verbäte! *Not af B.*

FÖRORD.

1.

Då planen för denna nya upplaga af GEIJERS OCH AFZELII *Svenska folkvisor från forntiden.* 1—3. Stockholm 1814—16 (facsimile-upplaga af första delen 1846) röjer sig vid en flyktig genombläddring af arbetet, anser utg:n sig icke behöfva redogöra för den. Emedan det ursprungliga verket blifvit ett slags monument i vårt litteratur, har han ansett sig böra återgifva det så oförändradt som möjligt; han har rättat en del uppenbara fel och något ändrat visornas ordningsföljd m. m. Ur titeln har han borttagit orden »från forntiden»; om någon hemul behöfdes härför, har han en sådan i ett bref från GEIJER af Ransäter den 14. Juli 1814 (på Kongl. Biblioteket), i hvilket GEIJER föreslår sin medarbetare denna ändring. En uppsats af HÆFFNER har blifvit tillagd; såsom mer eller mindre hithörande må anföras HAMMARSKÖLDS anmälan af arbetet i *Svensk Literatur-Tidning, 1815: n. 45, 46,* samt A. AFZELII Inträdestal i K. Vitterhets Historie- och Antiqvitets-Akademien (Handlingar, bd. 19) *Om Sagans och Folksångens Geografi.*

För det ovärderliga biträde vår tids störste kännare af folkpoesien, professoren m. m. kapten dr SVEND GRUNDTVIG, icke tröttnat att lemna utg:n, och för den hjelp han af Öfverbibliotekarien m. m. KLEMMINGS säkerhet i våra gamla handskrifters tydande fått mottaga, vill han härmed uttrycka sin tacksamhet.

Stockholm i November 1880.

R. Bergström.

2.

Melodierna till våra gamla folkvisor hafva i allmänhet en så fast utpreglad karakter, att harmoniska tillsatser äro obehöfliga för dem, så vida de nämligen få lefva sitt ursprungliga lif i den fria naturen, der de ega sin bästa resonnans. Men när dessa naturens barn skola införas i våra koncertsalar

eller musiksamqväm, måste de stödjas af ett harmoniskt underlag, på det att deras skönhet bättre måtte kunna träda fram för vid flerstämmig musik vana åhörare.

Om klarhet och träffande karakteristik vid den harmoniska behandlingen af en melodi aldrig få lemnas ur sigte, så är detta af synnerlig vigt i fråga om de, just i detta fall så ömtåliga folkvisorna. Här, om någonsin, blifver det nödvändigt att, som L. M. LINDEMAN yttrar i anmärkningarna till *Halvhundrede Norske Fjeldmelodier:* ». . . . man med største Inderlighet harmoniserer dem, og i Kunstens Dragt søger at belyse dem, bringe deres dybe Indhold for Dagen, og bane dem Vei til fornyet Indgang blandt Folket.»

Sedan den första upplagan af GEIJERS OCH AFZELII *Svenska Folkvisor* utgafs, hafva inom tonkonsten många nya förhållanden inträdt. På harmoniseringen af folkvisornas melodier och deras sättning för piano hafva nya fordringar gjort sig gällande, icke minst till följd af det rikare tonmateriel, som nutidens salongsinstrument erbjuda. Säkert är, att hade HÆFFNER fått verka i vår tid, skulle hans harmoniska behandling af vår folkmusik i flere fall blifvit en annan än den, med hvilken han tillfredsstälde sin samtid.

HÆFFNERS sats, att de gamla nordiska visorna hade en egen skala, skild så väl från kyrkotonernas som från de moderna tonarternas, samt att denna skala vore gemensam för den skandinaviska, tyska, engelska och skotska folksången, har blifvit bemött med den anmärkningen, att denna s. k. nordiska skala icke är annat än en transposition af den aeoliska kyrkotonen. Då HÆFFNER deremot invänder, att »äkta sångare och sångerskor bland allmogen taga, efter hvad man kan iakttaga, den 6:te och 7:de tonen i denna skala högre än vi», och tillägger: »Huru de öfriga tonerna sväfva, kan jag ej ännu med säkerhet säga», — så synes mig, att på sådana sväfvande grunder icke kan grundas någon lära om egen skala för de gamla nordiska visorna. HÆFFNER kunde, upptagen af arbete för utkomsten, icke egna ämnet några långvariga undersökningar.

Tonaliteten hos de gamle skandinaviska folkmelodierna hvilar, enligt min åsigt, på kyrkotonarternas, der icke helt enkelt dur- eller mollsystemet visar sig som det rådande elementet.

Att ett folk, så musikaliskt begåfvadt som nordens, skulle hänföras af den mystiska sång, som till den heliga Jungfruns och helgonens ära utfördes under messan i landets katolska kyrkor, är naturligt, liksom att landets sångare och sångerskor af så väl herreklassen som af folket skulle, medvetet eller omedvetet, i många af sina tondikter upptaga dessa kyrkotoners modulationssätt. Som exempel på nordiska folkmelodier, der ett sådant inflytande gjort sig gällande, må här blott nämnas visan: *De voro sju och sjuttio.* Om denna yttrar sig FÉTIS i sin *Histoire générale de la musique:* »Visans förra afdelning tillhör den frygiska transponerade tonarten; dess senare afdelning tillhör g-moll.»

Vidkommande min behandling af i detta verk befintliga melodier må nämnas:

Att tempobeteckning och, med ett enda undantag, expressionstecken här uteslutits, har skett på den grund, att dessa, i stycken af den öfvervä-

gande episka karakter, som dessa folkvisor förete, blifva oegentliga, enär de ju icke alltid kunna passa in på motsvarande ställen i följande stanzer. I allmänhet gäller här som regel: ett allvarligt, lugnt och jemnt tidmått, under så litet användande som möjligt af deklamations- eller uttryckseffekter.

Hufvudsakligen har jag sökt, att genom min harmonisering gifva en drägt, som, på samma gång den omslöt, derjemte äfven framhöll de melodiska formernas behag.

Någon gång har jag tillåtit mig att åt harmoniseringen gifva en mera skiftande färgläggning; dock endast der, hvarest visans dramatiska element lemnat tillfälle för ett sådant behandlingssätt. I n. 79, t. ex., der stanzerna 1—7 måla ungersvennens ridt i morgonstunden, och huruledes han derunder förvirrar sig in i en »elfvedansstim»; äfven så der, i samma sång, de följande stanzerna, från och med den 8:de, framställa ungersvennens brud, på sin bröllopsdag oroligt väntande på fästmannen, samt hennes sorg vid underrättelsen om hans olyckliga öde, — har den harmoniska behandlingen kunnat återgifvas i två olika facer, hvarigenom tillfälle blifvit beredt, att i den lemnade tonmålningen kunna framhålla den rådande stämningen.

Denna upplaga har blifvit tillökad med 62 nya, den gamla upplagans text tillhörande, men der saknade melodier.

Upptäckten af öfriga saknade, till orden i texten hörande melodier, dem jag, trots trägna spaningar icke lyckats finna, har måst öfverlemnas åt kommande forskare.

De af mig harmoniserade melodier, utgörande ett antal af 134, äro signerade L. H.

Uppgifter om melodiernas källor och öfriga historiska upplysningar finnas införda i de ***Anmärkningar,*** som åtfölja detta verks musikafdelning.

Stockholm, November 1880.

Leonard Höijer.

I.

Den bergtagna.

1.

1. Och jungfrun hon skulle sig åt ottesången gå —
Tiden görs mig lång —
Så gick hon den vägen, åt höga berget låg.
Men jag vet, att sorgen är tung.

2. Hon klappade på bergadörrn med fingrarna små:
»Statt upp, du höga bergakung, drag låsen ifrå!»

3. Och upp steg bergakungen, drog låsen ifrå;
Så bar han den bruden i silkes-sängen blå.

4. Så var hon i berget i åtta runda år,
Fick sönerna sju och en dotter så båld.

5. Jungfrun hon gångar sig för bergakungen stå:
»Ack gifve, att jag finge till moder min hemgå!»

6. »Och nog kan du hem till din moder få gå,
Blott att du ej vill nämna sju barnen de små.»

7. Och när som hon kom på sin kära moders gård,
Ute för henne huld-moderen står.

8. »Och hvar har du varit så långan en tid,
Nu hafver du väl varit uti rosende lid?»

9. »Och inte har jag varit uti rosende lid:
I berget har jag varit så långan en tid.»

10. »I berget har jag varit i åtta långa år,
Der har jag födt sju söner och en dotter så båld.»

11. Bergakungen in genom dörren steg:
»Hvi står du här och talar så mycket ondt om mig?»

12. »Och inte har jag talat något ondt om dig,
Men väl om det goda, du gjort emot mig.»

13. Så slog han henne på blekan liljekind,
Så blodet det stank på snörekjorteln fin.

14. »Packa dig på dörren, och låt det ske fort!
Och aldrig skall du komma inför din moders port.»

15. »Farväl, min kära fader, farväl, min hulda mor!
Farväl, min kära syster, farväl, min kära bror!»

16. »Farväl, du höga himmel, farväl, du gröna jord!
Nu reser jag till berget, der bergakungen bor.»

17. Så redo de sig öfver den mörka, långa skog;
Hon bitterligen grät, men bergakungen log.

18. Så gingo de berget sex gånger omkring;
Så öppnades dörren och de stego in.

19. Ung dotteren framsatte den röda guldstol:
»O, hvilen er här, min sorgbebundna mor!»

20. »Och hemten mig in de glasen med mjöd:
Derur vill jag dricka mig sjelfvan till död.»

21. Och första dricken, hon af mjödglasen drack —
Tiden görs mig lång —

Hennes ögon de lycktes, och hjertat det brast.
Men jag vet att sorgen är tung.

2.

1. Jungfru Marja hon skulle åt aftonsången gånga —
Den tiden görs mig lång —
Så gick hon den vägen åt berget der låg.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

2. I åtta år hon i berget var,
Åtta barn hon med bergmannen fick.

3. Den åttonde var en flicka så båld,
Och aldrig jag sett någon fagrare mö.

4. »Och eder vill jag gifva en krona af guld,
Om jag finge komma till min moder så huld.»

5. Och dotteren in genom dörren steg,
Och moderen henne med glada ögon neg.

6. »Och hvar har du varit så länge?» —
»Jag har varit i grönaste ängen.»

7. »Jag har varit i bergmannens våld,
Der hafver jag sju söner och en dotter så båld.»

8. Och bergman slog jungfrun på hvitan kind,
Så bloden han stank på guldsnöret fint.

9. Och dotteren sprang sin moder i famn:
»Och kära min moder, hjelp mig, om I kan!»

10. »Och packa dig till berget, och det skall gå fort,
Aldrig skall du få se far eller mor.»

11. »Och packa dig åt berget, och det skall gå fort,
Och aldrig skall du få se himmel eller jord.»

12. »Och packa dig åt berget, och det skall gå fort,
Och aldrig skall du få se måne eller sol.»

13. Bergmannen och jungfrun de körde öfver en bro,
Och jungfrun hon grät, men bergmannen log.

14. Bergmannen och jungfrun körde öfver en äng,
Och jungfrun hon grät, men bergmannen sång.

15. Bergmannen och jungfrun körde berget omkring,
Och dörrarna öppnas och bergmannen körde in.

16. Den äldsta sonen han satte fram en stol,
Den andra lade ett guldhyende uppå.

17. Den tredje son gaf'na dricka ur ett horn:
Då glömde hon både fader och mor.

18. Den fjerde son gaf'na dricka ur ett horn:
Då glömde hon både syster och bror.

19. Den femte son gaf'na dricka ur ett horn:
Då glömde hon både himmel och jord.

20. Den sjette son gaf'na dricka ur ett horn —
Den tiden görs mig lång —
Då glömde hon både måne och sol.
Herren Gud vet sorgen hon är tung.

2.

I.

Hillebrand.

1. Hillebrand tjente på konungens gård —
Uti lunden —
2. Och der tjente han i femton runda år
För den, han had' trolofvat i sin ungdom.

3. Han tjente der inte så mycket för guld,
Som för att fröken Gulleborg var honom så huld.

4. Och inte han tjente så mycket för lön,
Som för att fröken Gulleborg var honom så skön.

4. »Och hör du, fröken Gulleborg, hvad jag månd' säga dig:
Lyster dig att fara utaf landet med mig?»

5. »Och nog vill jag fara utaf landet med dig,
Vore ej så många, som akta uppå mig.»

6. »På mig aktar fader, på mig aktar mor,
På mig aktar syster, på mig aktar bror.»

7. »På mig akta vänner, på mig aktar slägt,
Men mest aktar riddaren, som mig hafver fäst.»

8. »Jag skär dig en klädning af skarlakan fin,
Så känner han dig ej på din rosende kind.»

9. »Jag byter om ringarne på fingrarne små,
Så känner han ej igen dig deruppå.»

10. Och Hillebrand sadlade de gångarne grå,
Så lättelig han lyfte fröken Gulleborg derpå.

11. Så redo de öfver den trettimila skog,
Och der mötte dem en riddare så god.

12. »Och hvar har du tagit din goda ungersven?
Mig tycks, han sitter ej väl fast i sadelen.»

13. »Och honom har jag tagit från hans moder i går,
Deröfver hon månd' gråta så mången en tår.»

14. »Väl tyckes mig känna den rosende kind,
Men inte så känner jag skarlakanskappan fin.»

15. »Faren väl, faren väl, med tusende god natt,
Och helsa fröken Gulleborg med tusende god natt!»

16. Men när som de ridit så liten en stund,
Så lyster fröken Gulleborg att hvila en stund.

17. »Och Hillebrand, Hillebrand, du sof inte nu!
Jag hör nu min faders basuner de sju.»

18. »Jag känner min faders gångare grå,
Som inte varit ute på femton år.»

19. »Och när som jag rider uti striden fram,
Då, kära fröken Gulleborg, nämn inte mitt namn!»

20. »Och när som vi komma i striden som mest,
Kära fröken Gulleborg, du håll då min häst!»

21. »Att virka guld och silke min moder lärde mig;
Men inte har jag lärt hålla hästar uti strid.»

22. Det första slag, som de redo i hop,
Så slog han hennes broder och ett manskap så stort.

23. Det andra slag, som de redo i hop,
Han slog hennes fader och ett ridderskap så stort.

24. »Och Hillebrand, och Hillebrand, du stilla ditt svärd!
Den döden var inte min goda fader värd.»

25. De orden ej förr hade Gulleborg sagt,
Sju blodiga sår hade Hillebrand fått.

26. »Och vill du nu följa till din hulda moder hem?
Eller vill du följa än din sjuka ungersven?»

27. »Och inte vill jag följa till min hulda moder hem;
Men väl så vill jag följa min sjuka ungersven.»

28. Så redo de sig öfver den trettimila skog,
Och inte talte Hillebrand ett endaste ord.

29. »Görs Hillebrand trött eller görs honom mod,
Medan han ej talar ett endaste ord?»

30. »Och inte görs mig trött, och inte görs mig mod,
Men så strida lackar af mig mitt hjerteblod.»

31. Och Hillebrand red till sin kära faders gård,
Och ute för honom hans hulda moder står.

32. »Och hör du, ridder Hillebrand, hur är det nu med dig,
Medan blodet lackar så strida utaf dig?»

33. »Min gångare har snafvat och jag var ej sen
Och stötte mig så hårdt mot en apelagren.»

34. »Och kära min broder, du släpp min häst i äng,
Och kära min moder, I bädden upp min säng!»

35. »Och kära min syster, I krusen mitt hår,
Och kära min fader, I reden till min bår!»

36. »Och Hillebrand, Hillebrand, tala inte så!
Med lust och fröjd vårt bröllop om torsdag månd' stå.»

37. »Vårt bröllop skall stånda i det mörka hus;
Men inte lefver Hillebrand tills dager är ljus.»

38. Och när det vardt dager och dager stod ljus,
Så bars det tre lik ut ur Hillebrands hus.

39. Det ena var herr Hillebrand, det andra var hans mö —
Uti lunden —
Det tredje var hans moder, i sorg var hon död.
För den han had' trolofvat i sin ungdom.

2.

Herr Redebold.

1. Herr Redebold han rider på konungens gård —
Uti löndom —
Och der tjente han uti åtta år.
Den sorgen var mig timad i min ungdom.

2. Och der tjente han i årena sex,
Till dess han fick gullsadel och god häst.

3. Och der tjente han i årena sju,
Så lockade han Gulleborg, så vänan en brud.

4. »Och hör du, sköna Gulleborg, hvad jag säger dig:
Och vill du nu resa utaf landet med mig?»

5. »Väl ville jag resa utaf landet med dig,
Men de är' så många, som akta uppå mig.»

6. »På mig aktar fader, på mig aktar mor,
På mig aktar syster, på mig aktar bror.»

7. »På mig aktar ock min unga fästeman;
Det mesta jag rädes, så är det för den.»

8. Herr Redebold tog Gulleborg på sadelknapp;
Så redo de bort i fullt godt mak.

9. Och när som de kommo i rosende lund,
Der lyster herr Redebold hvila sig en stund.

10. Der breder han ut sin kappa så blå:
»Och lyster stolt Gulleborg att hvila här uppå?»

11. Han lade sitt hufvud i Gulleborgs knä;
Han sof en blund, han sof icke väl.

12. »Och Redebold, du sof ej så länge!
Jag hör min faders häst uti blomsteränge.»

13. »Jag hörer min faders förgyllande lur,
Som inte varit ute se'n min moder stod brud.»

14. Och Redebold tog Gulleborg uti sin famn:
»I dag skall du inte nämna mitt namn!»

15. Och Redebold han svänger sin gångare omkring,
Och alla kungens kämpar han fäller i en ring.

16. Och Redebold svänger sin gångare omkring,
Han fäller sjelfva konungen under en lind.

17. »Och Redebold, och Redebold, du stilla ditt svärd!
En annan död hade min fader varit värd.»

18. Och det var en af konungens svenner små,
Han högg herr Redebold ett dödeligt sår.

19. »Och vill du nu följa din faders svenner hem,
Ell' vill du följa än din sårade ungersven?»

20. »Och inte vill jag följa min faders svenner hem;
Men väl vill jag följa min sårade ungersven.»

21. Och Redebold tog Gulleborg på sadeleknapp,
Så redo de bort i fullt godt mak.

22. Så redo de öfver den mörka långa skog,
Han talte ej med Gulleborg det ringaste ord.

23. »Och hör du, herr Redebold, hvi rider du så tyst?
Du plär ju alltid gifva i sorgen någon tröst?»

24. »Jag må väl vara tyster och fälla af mitt mod:
Så stridelig månd' flyta af mig mitt hjerteblod.»

25. Herr Redebold han rider uppå sin moders gård,
Och ute för honom hans moder månde stå.

26. »Och hör du, herr Redebold, unga sonen min,
Hvi är din unga brud så bleker under kind?»

27. »Hon må väl vara bleker under kind,
För hon har sett sin fader falla under lind.»

28. »Och kära min moder, I bädda upp min säng,
Och kära min syster, du hjelp mig i den!»

29. Och Redebold var död, förr'n hanen han gol —
Uti löndom —

Och Gulleborg hon dog innan upprunnen sol.
Den sorgen var mig timad i min ungdom.

3.

Kung Vallemo.

1. Kung Vallemo han sadlar sin gångare grå —
Uti löndom —
Så sent rider han på sköna jungfruns gård.
Förty det var så lofvadt i vår ungdom.

2. »Hören I, kung Vallemo, hvad jag säga må:
Hvi kommen I så sent allt uppå min gård?»

3. »Hvad, skall jag icke rida både bittid' och sent,
När du ej håller lofven, som du har lofvat mig?»

4. »Väl vill jag hålla lofven, som jag har lofvat er,
Vore det icke så många, som akta uppå mig.»

5. »På mig aktar fader, på mig aktar mor,
På mig aktar syster, på mig aktar bror.»

6. »På mig aktar ock min lilla goda vän;
Det mesta jag rädes, så rädes jag för den.»

7. »Inte räds jag för din fader, inte räds jag för din mor,
Och inte för din syster och inte för din bror.»

8. »Inte räds jag för din lilla goda vän;
Det minsta jag räds, så räds jag för den.»

9. Han satte på henne sitt förgyllande svärd —
»Det plägar icke vara skön' jungfruers färd.»

10. Han klädde på henne sin kappa så blå:
»Och nu skall du rida och jag skall gå.»

11. Se'n lyfte han jungfrun på gångaren grå,
Så sent redo de ifrån jungfruens gård.

12. Och när som de kommo midt uppå skog,
Der mötte de jungfruens kära far och mor.

13. »God dag och god dag, min ungersven,
Hvar hafven I tagit er lilla smådräng?»

14. »Jag tog honom från sin moder i går,
Deröfver fäller hon så mången modig tår.»

15. »Adjö och farväl, min kära ungersven,
I faren icke illa med er lilla smådräng!»

16. När som de kommo lite längre ännu,
Der mötte de jungfruns bröder sju.

17. »God dag och god dag, min kära ungersven,
Hvar hafven I tagit er lilla smådräng?»

18. »Jag tog honom från sin moder i går,
Deröfver fäller hon så mången modig tår.»

19. »Adjö och farväl, min kära ungersven,
I faren icke illa med er lilla smådräng!»

20. Och när som de kommo uti blomsteräng,
Der mötte de jungfruns lilla goda vän.

21. »God dag och god dag, min kära ungersven,
Hvar hafven I tagit er lilla smådräng?»

22. »Jag tog honom från sin moder i går,
Deröfver fäller hon så mången modig tår.»

23. »Väl känner jag den rosenröda kind,
Men inte känner jag det harneska skind.»

24. »Vore det ej för det skarlakan röd,
Visst sade jag, det vore min lilla fästemö.»

25. »Vore det icke för den kappa så blå,
Visst sade jag, det vore min fästemö ändå.»

26. »Adjö och farväl, min kära ungersven,
I faren icke illa med er lilla smådräng!»

27. De redo, de redo allt genom en by,
De väckte inga hundar, de gjorde intet gny.

28. De redo, de redo igenom en stad,
De väckte inga väktare, som upp i tornen va'.

29. Men som de kommo i rosende lund,
Det lyste konung Vallemo att hvila en stund.

30 Kung Vallemo han breder ut kappan blå,
Så lyfte han skön jungfrun så vackert deruppå.

31. Kung Vallemo han somnar i jungfruns sköt,
Han somnade der uti sömn så söt.

32. »Kung Vallemo, kung Vallemo, I sof nu ej så länge:
Jag hörer min faders hästar i grön änge.»

33. »Jag hörer min faders förgyllande lur,
Som ingen har blåst i se'n min mor var brud.»

34. »Jag hör min faders hästar gå,
Som ej var't ur stallet på femton år.»

35. »Och hörer du din faders hästars gny,
Så heter jag kung Vallemo och lär för dem ej fly.»

36. Kung Vallemo tar jungfrun uti sin famn:
»I dag skall du inte nämna mitt namn!»

37. Han slog uti den första flocken
Hennes sju bröder med flätade lockar.

38. Andra slaget, som de slogo till,
Slog han tolftusen riddare och jungfruns fader med.

39. »Kung Vallemo, kung Vallemo, I stilla ert svärd!
»Min fader han var väl ej denna döden värd.»

40. Men innan hon hade det ordet väl utfört,
Så hade kung Vallemo ett banesår händt.

41. Kung Vallemo han torkar sitt blodiga svärd:
»Vore du ej min fästemö, detta vor' du värd.»

42. »Vill du nu följa en sjuker man hem,
Ell' vill du vända om och fara hem igen?»

43. »Hellre vill jag följa en sjuker man hem,
Än jag vill vända om och fara hem igen.»

44. Kung Vallemo han gjorde sin gångare spak,
Så lyfte han jungfrun på gångarens bak.

45. Så redo de öfver den tolfmila skog,
Kung Vallemo han talte ej ett enda ord.

46. »Hören I, kung Vallemo, hvad jag nu säga må:
Hvi rider I så tyster, hvi hafven I fält mod?»

47. »Hvad skall jag ej rida tyster, hvad skall jag ej fälla mod
Uti min venstra sida rinner mitt hjerteblod.»

48. Kung Vallemo han rider sig hem på sin gård,
Hans kära moder ute för honom står.

49. »Hörer du, kung Vallemo, hvad jag säger dig:
Hvi förer du så bleker fästemö med dig?»

50. »Hon må väl vara bleker och icke något röd:
Hon har sett sju bröder och sin fader ligga död.»

51. »Hon må väl vara bleker, hon må väl fälla mod:
I dag har hon trampat sin faders hjerteblod.»

52. »Kära min broder, du hjelp mig ned af häst,
Och kära min moder, I skaffa mig prest!»

53. »Och kära min syster, du bädda upp min säng!
Och aldrig så stiger jag mer upp utaf den.»

54. »Kära min moder, I hängen upp min hatt!
Jag lefver inte öfver denna här natt.»

55. »Kära kung Vallemo, du tala inte så!
Mången är sjuker, han dör väl ej ändå.»

56. »Kära min syster, hjelp mig uti säng!
Kära min bror, tag min fästemö igen!»

57. »Väl skulle jag taga din unga fästemö,
Visste jag att hon för dig vore mö.»

58. »Och det vill jag dig säga för visst:
Jag aldrig en gång liten Kerstin har kysst.»

59. Om morgon bittid', då dager vardt ljus,
Då var det tre lik i kung Vallemos hus.

60. Det ena var kung Vallemo, det andra hans mö —
Uti löndom —
Det tredje var hans moder, af sorgen blef hon död
Förty det var så lofvadt i vår ungdom.

3.

Liten Karin.

I.

1. Och liten Karin tjente
På unga kungens gård;
Hon lyste som en stjerna
Bland alla tärnor små.

2. Hon lyste som en stjerna
Allt bland de tärnor små.
Och unga kungen talte
Till liten Karin så:

3. »Och hör du, liten Karin,
Säg vill du blifva min?
Grå hästen och gullsadelen
Dem vill jag gifva dig.»

4. »Grå hästen och gullsadelen
Jag passar inte på;
Gif dem din unga drottning,
Låt mig med äran gå.»

5. »Och hör du, liten Karin,
Säg vill du blifva min?
Min rödaste gullkrona
Den vill jag gifva dig.»

6. »Din rödaste gullkrona
Jag passar inte på;
Gif den din unga drottning,
Låt mig med äran gå.»

7. »Och hör du, liten Karin,
Säg vill du blifva min?
Mitt halfva kungarike
Det vill jag gifva dig.»

8. »Ditt halfva kungarike
Jag passar inte på;
Gif det din unga drottning,
Låt mig med äran gå.»

9. »Och hör du, liten Karin,
Vill du ej blifva min,
Så skall jag låta sätta dig
I spiketunnan in.»

10. »Och vill du låta sätta mig
I spiketunnan in,
Guds englar små de se att jag
Oskyldig är dertill.»

11. De satte liten Karin
I spiketunnan in,
Och konungens små svenner
De rullade henne kring.

12. Så kom det ifrån himmelen
Två hvita dufvor ner;
De togo liten Karin,
Och strax så blef det tre.

2.

1. Liten Karin tjente i konungens gård,
Hon lyste som en stjerna ibland de tärnor små.

2. Hon lyste som en stjerna ibland de tärnor små,
Och unga kungen talte till liten Karin så:

3. »Och hör du, liten Karin, vill du nu blifva min?
Silfverspända skor dem vill jag gifva dig.»

4. »Silfverspända skor, dem passar jag ej på;
Gif dem åt unga drottningen, låt mig med äran gå.»

5. »Och hör du, liten Karin, vill du nu blifva min?
Silkestickad stubb den vill jag gifva dig.»

6. »Silkestickad stubb, den passar jag ej på;
Gif den åt unga drottningen, låt mig med äran gå.»

7. »Och hör du, liten Karin, vill du nu blifva min?
Guld och gröna skogar dem vill jag gifva dig.»

8. »Guld och gröna skogar, dem passar jag ej på;
Gif dem åt unga drottningen, låt mig med äran gå.»

9. »Och hör du, liten Karin, vill du nu blifva min?
Halfva mitt rike det vill jag gifva dig.»

10. »Halfva ditt rike, det passar jag ej på;
Gif det åt unga drottningen, låt mig med äran gå.»

11. »Hör du, liten Karin, vill du ej blifva min,
Så skall jag låta sätta dig i mörka tornet in.»

12. »Låten I mig sätta i mörka tornet in,
Det skall Gud Fader veta, om jag är skyldig till.»

13. »Och hör du, liten Karin, vill du nu blifva min?
Halfva mitt hjerta det vill jag gifva dig.»

14. »Halfva ditt hjerta, det passar jag ej på;
Gif det åt unga drottningen, låt mig med äran gå.»

15. »Och hör du, liten Karin, vill du ej blifva min,
Så skall jag låta lägga dig i spiketunnan in.»

16. »Låten I mig lägga i spiketunnan in,
Det skall Gud Fader veta, om jag är skyldig till.»

17. De lade liten Karin i spiketunnan in,
Och sjelf den unga konungen han rulla' den omkring.

18. Hennes kinder voro bleka och bloden den rann:
»Högste Gud i himmelen, gif unga kungen till!»

19. De togo liten Karin ur spiketunnan opp,
Och alla hofvets jungfrur de svepte hennes kropp.

20. De lade lilla Karin på förgyllande bår,
Och alla hofvets jungfrur de krusa' hennes hår.

21. De satte liten Karin i mörka grafven in,
Och alla små Guds englar de stodo der omkring.

4.

Kämpen Grimborg.

1. Det sutto två kämpar i Nordanfjell;
De helsade hvarannan så godan en qväll.
Men hvem skall föra våra runor så väl,
Med den äran?

2. Stallbroder talte till stallbrodren sin:
»Och har du inte lust att gifta dig än?»

3. »Väl vet jag så väner en fager mö och vif;
Men friar du dit, det kostar ditt lif.»

4. »Och kära min stallbroder, följ du mig dit!
Och dig vill jag gifva min gångare hvit.»

5. Och när som de kommo till mjölnaredam,
Der rann intet vatten, utan kämpablod fram.

6. Och när som de kommo till jungfrunes grind,
Der spelar en hjort och der dansar en hind.

7. Och när som de kommo till jungfrunes gård,
Gärdsgårdarne voro af jern och stål.

8. På hvar och en stör, som i gärdsgården var,
Ett blodigt mannahufvud blef man var.

9. Och Grimborg han klappade med vantarne grå:
»Statt upp, sköna jungfru, drag låsen ifrå!»

10. »Med ingen hafver jag stämma lagt,
Och ingen så släpper jag in om natt.»

11. Han gjorde sina fingrar båd' mjuka och små;
Så lätteligen drog han den låsen ifrå.

12. Och Grimborg han satte sig på rödan gullstol:
»Statt upp, skona jungfru, drag af mig mina skor!»

13. »Väl är jag en konungadotter så god,
Men inte står jag upp och drar af dig dina skor.»

14. Och Grimborg han sticknade vid sådana ord,
Han sprang upp i sängen med båd' strumpor och skor.

15. Brådt det kom bud för konungen in:
»Grimborg han sofver hos unga dottern din!»

16. Konungen ropte öfver hela sin gård:
»Ståndar upp, mina hofmän, I kläden er i stål!»

17. »Ståndar upp, mina hofmän, I kläden er ej falskt:
Jag känner väl Grimborg, han är en vågehals.»

18. De sparkade på dörren med sporrspändan fot:
»Är Grimborg här inne, han komme oss emot!»

19. Och Grimborg han uppå dörren sprang;
Han slog den igen, så låsen han sang.

20. Och somliga han spjernte och somliga han slog,
Och tolf tusen hofmän för hans fötter dog'.

21. Och Grimborg tar jungfrun vid fagergulan lock,
Så binder han henne vid sadelknapp.

22. Så rider han öfver den trettimila skog,
Slätt inte så talte han ett endaste ord.

23. Och inte var det en så liten en sten,
Som icke tog ett stycke ur jungfrunes ben.

24. Och inte var det en så liten en rot,
Som icke tog ett stycke ur jungfrunes fot.

25. Grimborg han rider på sin moders gård,
Och ute för honom hans moder står.

26. »Och hör du, herr Grimborg, hvad jag säger dig:
Och hvar har du tagit den fagra unga brud?»

27. »Henne har jag tagit i konungens gård
Med starkan arm och med jern och stål.»

28. Så gångar han sig uti höga lofts bur
Och spelte gulltärning med sin unga brud.

29. Och Grimborg han klappar på bolstrarna små:
»Lyster sköna jungfrun att hvila häruppå?»

30. »Och dig vill jag hålla för en herre så båld,
Änskönt du tagit mig med magt och våld.»

31. »Och dig vill jag hålla för kämpe och man.»
Och Grimborg han hvilar i jungfrunes famn.

32. Och förr'n det var dager och dager var ljus,
Tolf tusende hofmän i Grimborgs hus.

33. Och ute hans moder för hofmännen står;
»Vi bedje med Grimborg vi tala få.»

34. »Grimborg har dragit så långt bort i går
Och kommer ej hem förr än jul ett år.»

35. »Och Grimborgs moder, I varen oss huld!
Vi skola er gifva det rödaste guld.»

36. »Grimborg han sitter i höga lofts bur
Och spelar gulltärning med sin unga brud.»

37. De stötte på dörren med sköld och spjut:
»Statt upp, herr Grimborg, och kom till oss ut!»

38. Grimborg han såg genom vindluckan ut,
Han såg inte himlen för pilar och spjut.

39. »Kära mina hofmän, I biden en liten stund,
Medan jag mig kläder litet annorlund'.»

40. Och jungfrun hon var mot Grimborg ej falsk,
Hon spände sjelf brynjan omkring hans hals.

41. Och Grimborg sprang ned på sin moders gård:
Tolftusende hofmän till jord han slår.

42. Han sadlade upp sin gångare grå;
Så rider han till konungens gård.

43. Och när som han kom på konungens gård,
Ute för honom sjelf konungen står.

44. »Och hör du, herr Grimborg, hvad jag dig säga må:
Hvar äro de hofmän, jag sände dig i går?»

45. »De hofmän, dem du mig sände i går,
De ligga der alla slagna som får.»

46. »Och äro än alla slagne som får,
Aldrig så kommer du utaf min gård.»

47. Grimborg han svänger sin gångare grå,
Och alla kungens tjenare han under sig slår.

48. Och Grimborg han stryker sitt blodiga svärd:
»Vore du ej konung, detta vore du värd.»

49. »Kära du Grimborg, nu stilla ditt svärd,
Min dotter skall du få, du henne är värd.»

50. Och Grimborg drog hem och lefde i frid,
Och allt hvad han gjort, det blef nu härvid.
Men hvem skall föra våra runor så väl,
Med den äran?

5.

Skön Anna.

1. Skön Anna hon går till sjöastrand,
Och der spatserar hon så vida;
Till henne så kom en fager unger man,
Han helsade på henne så blida.

2. »Och hören I, min jungfru, hvad jag er säga må:
Hafven I lust med mig att följa? —
Att följa med mig till främmande land
Och blifva min hjerteliga kära?»

3. »Inte jag det vill och inte jag det kan,
Ej heller må ni sådant begära;
Ty här är så mången riddareson,
Som mig hafver bjudit sin ära.»

4. »Och bjude er sin ära hvem som bjuda vill,
Med mig så skolen I nu följa —
»Ja, följa mig bort i främmande land,
Den rödaste gullkronan att bära.»

5. Så hade han henne i åtta år,
Sju söner de hade till samman;
Men när som det led till det nionde år,
Så sökte sig herr Peder en annan.

6. Skön Anna hon går för drottningen in,
Hon helsade: »Fru och furstinna!
Får jag icke mera ega er son,
Min högsta begäran och vilja?»

7. »Och väl vill jag du skall ega min son,
Skön Anna, min redliga dotter!
Är du ibland alla den jag håller kär,
Du är ock värd att vara drottning.»

8. Och drottningen går för herr Peder in,
Hon helsar: »Väldiger herre!
Vill du dig trolofva skön Anna i år?
Det är min högsta begäran.»

9. »Nej, moder, jag henne trolofva ej kan,
Ej heller må ni detta begära;
»Jag hafver nu sändt de vänliga bref,
En annan att blifva min kära.»

10. Skön Anna hon går för drottningen in,
Hon helsade: »Fru och furstinna!
»Och kunde jag få på höga vallen gå
Att se hur de riddersmän rida?»

11. »Och väl kan du få på höga vallen gå
Att se hur de riddersmän rida;
Men först så skall du i högan loft gå,
De bästa kläder på dig att kläda.»

12. Skön Anna hon ut på borgvallen går
Att se hur de riddare rida:
»Ack, Herre Gud Fader i himmelrik,
Må jag vid mina sinnen nu blifva!»

13. Hon skådade skeppen allt långt uti haf,
Skön Anna de skeppen väl kände;
De flaggor, hon sytt allt medan hon var mö
Och bodde uti sin faders lande.

14. Herr Peder han går för skön Anna in
Och helsar henne: »Vänaste qvinna!
Och hvad vill du ge min unga brud i dag,
Att du hennes vänskap må vinna?»

15. »Henne gifver jag mina sorger och besvär,
Hon är dem ej för god till att bära;
Och henne gifver jag mina utslitna skor,
Som jag hafver slitit med ära.»

16. »Och gif du nu henne din gullkrona röd,
Som ligger i gullskrinet det röda!
Hon gifver väl dig en gåfva igen,
Så rik som denna månd' vara.»

17. »Min röda gullkrona, den gifver jag ej;
Jag lemnar ej henne så gerna;
Den gåfva det var, som I skänkte mig,
När eder jag skänkte min ära.»

18. »Och henne gifver jag mina söner de sju —
Kunna bära sin faders värjor —
Och henne gifver jag mina qvarnar de sju,
Som gå mellan Danemark och Sverige.»

19. »Det går ingen annan mäld deruppå
Än bara ideliga mandel —
Och den, som bortför en väner jungfru,
Han skall ej vara falsker i sin handel.»

20. Skön Anna hon går för drottningen in,
Hon helsar: »Fru och furstinna!
Och kunde jag i brudehuset få gå,
Den unga bruden att skåda?»

21. »Och väl kan du få i brudehuset gå,
Den unga bruden att skåda;
Men dina söner sätt din faders vapen på,
Och låt dem så framför dig gånga.»

22. Skön Anna hon steg i brudehuset in,
Allt som Gud henne tillstyrkte.
Hon fälde tårar på blekan kind,
De föllo henne neder på bröstet.

23. Skön Anna uppå golfvet hon går,
Det rödaste vin i hon skänkte;
För hvar och en gång på bruden hon såg,
Hennes tårar kring vinglasen stänkte.

24. Och unga bruden frågade den henne satt näst:
»Hören hvad jag eder månd' fråga:
Hvad är det för en fru på golfvet går
Och fäller så modiga tårar?»

25. Och svarade den, som henne satt näst:
»Väl kan jag detta er säga:
Min syster det är, som mist har sin mor,
Deröfver så fäller hon tårar.»

26. Och unga bruden frågar konungen så:
»Hören hvad jag eder månd' säga:
Hvad är för små herrar på golfvet gå?
Min faders vapen de bära.»

27. »Jag det väl säga månde för er
Och sanning icke fördölja:
Det är väl alla mina söner sju;
Skön Anna hon är deras moder.»

28. »Förbjude då er den allsmägtige Gud,
Som tänken nu henne att svika;
Skön Anna hon är min syster så kär,
Som bortröfvad var af Österrike.»

29. »Gullkronan utaf mitt hufvud nu tag,
Och röda gullbandet från bröstet!
Och gifven det skön Anna igen;
Skön Anna hon är nu min syster.»

30. »I tagen gullbandet utaf min arm,
Gullringarne af mina finger;
Och låt mig få resa till min moder hem
Att bära henne dessa tidender.»

31. Och unga bruden kastar en halfver gullring,
Skön Anna hon kastar den andra;
Och tvenne så kära systrar voro de,
Och ringarne de runno till samman.

32. »Nu låt mig resa till min moder igen
Att båda henne dessa tidender!
Min moder har aldrig haft någon ro
Allt se'n hon skön Anna bortmiste.»

33. Herr Peder han hade en broder så båld,
En riker och väldiger herre,
Och honom så gaf han den unga brud i våld;
Skön Anna han sjelf ville ega.

6.

Sorgens magt.

I.

1. Liten Kerstin och hennes moder de lade gull i bår —
Hvem bryter löfven af liljeträd? —
Liten Kerstin hon sörjer sin fästeman ur graf.
I fröjden eder alla dagar.

2. Han klappade på dörren med fingrarna små:
»Statt upp, liten Kerstin, tag låsen ifrå!»

3. »Med ingen så hafver jag stämma satt,
Och ingen så släpper jag in här om natt.»

4. »Statt upp, liten Kerstin, tag låsen ifrå!
Jag är den ungersven, du förr så hållit af.»

5. Och jungfrun hon månde så hastelig uppstå,
Så lätt tager hon den låsen ifrå.

6. Så satte hon honom på rödan guldskrin
Och tvådde hans fötter i klaraste vin.

7. Så lade de sig i sängen ner;
De talade så mycket, de sofvo inte mer.

8. »Och hanarna börja nu att gala;
De döde få ej längre hemma vara.»

9. Och jungfrun steg upp och tog på sig sina skor;
Så följde hon den ungersven öfver långan skog.

10. Och när som de kommo fram till kyrkogård,
Då började försvinna hans fagergula hår.

11. »Och se, sköna jungfru, hur månen upprann!»
Så hastelig den ungersven från henne försvann.

12. Då satte hon sig ned allt uppå hans graf:
»Och här skall jag sitta, tills Herren Gud mig tar.»

13. Då hördes svara den ungersven:
»Och hör du, liten Kerstin, gå hem igen!»

14. »För hvar och en tår, som du fäller uppå jord,
Min kista hon blifver så full utaf blod.»

15. »Men hvar gång på jorden du är i hjertat glad» —
Hvem bryter löfven af liljeträd? —
»Min kista hon blifver så full af rosors blad.»
I fröjden eder alla dagar.

2.

1. Jungfrun gråter tårar, hon gråter blod —
Hvem bröt löfvet af liljoneträd? —
Hon gråter sin käraste af svartan jord.
I fröjden eder alla dagar.

2. Ungersven klappar på dörren med fingrarne små:
»Statt upp, sköna jungfru, drag låsen ifrå!»

3. »Ingen har jag med stämma satt,
Och ingen så släpper jag in om natt.»

4. Och ungersven har fingrar båd' mjuka och små,
Så lättelig drar han den låsen ifrå.

5. Och jungfrun satte honom uppå en stol;
Han var så svart som den svartaste jord.

6. Jungfrun tvätta' honom med klaraste vin
Och efter torka' hon med det fina hermelin.

7. Och jungfrun hon satte sig i sängen ned,
Och ungersven han lade sig der bredvid.

8. Och der lågo de den långa natt,
De talte så mycket, de sufvo inte allt.

9. »Det lider så fort att hanarne gala,
Jag får inte mera med dig tala.»

10. »Du gånge nu, hvart du gånga må;
I natt skall jag följa min käraste åt.»

11. Och de gingo sig utöfver en spång,
Och ungersven han grät, och jungfrun hon sång.

12. Och de gingo allt utöfver en bro,
Och ungersven han grät och jungfrun hon log.

13. När jungfrun såg, huru månen gick fort,
Då hastade ungersven åt kyrkogården bort.

14. Och jungfrun hon satte sig på ungersvens graf:
»Här skall jag sitta och gråta till ljusan dag.»

15. Och när som det vardt ljusan dag,
Då gick jungfrun af ungersvens graf.

16. Och jungfrun hon gick sig vägen fram,
Så hastelig fick hon den soten stark.

17. Det vardt glädje för mycken låt;
Hvem bröt löfvet af liljoneträd?
De tvenne såte de följdes då åt.
I fröjden eder alla dagar.

7.

Riddaren Tynne.

I.

1. Och det var ridder Tynne,
Han var en riddare så tyster;
Hvart det bär, till fot eller häst,
Han är en riddare så tröster.
I fören väl de runor!

2. Och det var ridder Tynne,
Han skulle skjuta hjortar och hinder,
Så fick han se Ulfva, lilla dvergens dotter,
Under grönskande linder.

3. Och det var Ulfva, lilla dvergens dotter,
Hon talade till sin tärna:
»Du skall efter min gullharpa gå,
Riddar Tynne skall jag till mig vända.»

4. Det första slag, hon på gullharpan slog,
Så ljufligt det månde klinga,
De vilda djur i mark och skog,
De glömde, hvart de ville springa.

5. Det andra slag, hon på gullharpan slog,
Så ljufligt det månde klinga,
Den lilla grå falk, på qvisten satt,
Han bredde ut sina vingar.

6. Det tredje slag, hon på gullharpan slog,
Så ljufligt det månde klinga,
Den lilla fisk i floden gick,
Han glömde, hvart han ville simma.

7. Här blomstrade äng, här löfvades allt,
Det månde de runeslag vålla:
Ridder Tynne sin häst med sporren högg,
Han kunde honom mera ej hålla.

8. Och det var ridder Tynne,
Han af sin häst sig svingar,
Så går han till Ulfva, lilla dvergens dotter,
Allt under grönskande linde.

9. »I sitten här, min jungfru skön,
En ros öfver alla liljor:
Eder ser aldrig en jordisk man,
Som ej lyster eder att gilja.»

10. »Tigen still, tigen still, ridder Tynne,
Med edra älskogsvärfver;
Jag mig trolofvat en bergakung,
En kung öfver alla dvergar.»

11. »Min fästeman sitter i berget inne
Och spelar gulltaffel så gerna,
Min fader han ställer sina kämpar i ring
Och kläder dem uti jern.»

12. »Min moder hon sitter i berget inne
Och lägger gull uti skrin;
Jag smög mig ut en liten stund,
Att slå på gullharpan min.»

13. Och det var ridder Tynne,
Klappa' henne på rosende kind:
»Hvarför vill du mig ej bättre svara,
Hjertans allrakärestan min?»

14. »Jag kan väl eder ej bättre svara,
Det månde jag sjelf ej vålla;
Jag har mig trolofvat en bergakung,
Den lofven månde jag honom hålla.»

15. Och det var Tora, lilla dvergens fru,
Hon ut genom bergadörren såg;
Då fick hon se, hvar ridder Tynne
Under gröna linden han låg.

16. Och det var Tora, lilla dvergens fru,
Hon var både torrer och vrång:
»Hvad hafver du i lunden att göra?
Så litet ligger deråt din gång.»

17. »Fast bättre vore dig i berget vara
Och lägga guld uti skrin,
Än att du sitter i rosende lund
Och slår på gullharpan din.»

18. »Och bättre vore dig i berget vara
Och sömma din brudskrud till ända,
Än sitta under lind och med runeslag
En kristen mans hjerta till dig vända.»

19. Och det var Ulfva, lilla dvergens dotter,
Hon går sig åt berget in;
Och efter henne går ridder Tynne,
Klädd i skarlakan och skinn.

20. Och det var Tora, lilla dvergens fru,
Hon satte fram rödan gullstol;
Så satte hon ridder Tynne i dvala,
Intill dess att hanen han gol.

21. Och det var Tora, lilla dvergens fru,
Hon tager fram de runeböcker fem;
Så löser hon honom af runorna ut,
Hennes dotter honom bundit i dem.

22. »Och hören I, ridder Tynne!
Nu ären I från runorna friad,
Det vill jag eder i sanning säga:
Min dotter skall aldrig eder vinna.»

23. »Och jag var född af kristet folk
Och stulen i berget in;
Min syster bor på Iseland
Och bär gullkronan så fin.»

24. »Och der bär hon sin krona af guld
Och dertill sitt drottninganamn;
Hennes dotter är henne stulen ifrån,
Derom går så vida en sägn.»

25. »Hennes dotter är henne stulen ifrån
Och förder i Bernerland in,
Der sitter nu den höfviska mö;
Hon heter fröken Hermelin.»

26. »Och aldrig får hon uti dansen gå,
Utan henne följa sju qvinnor,
Och aldrig får hon gullharpan slå,
Om drottningen ej sjelf är der inne.»

27. »Den konungen hafver en systerson,
Han stundar till riket att komma;
Den hafva de ämnat den höfviska mö,
Men henne till liten en fromma.»

28. »Och det vill jag göra af äran min,
Och utaf min goda vilja:
Dig vill jag gifva den höfviska mö
Och henne ifrån honom skilja.»

29. Så gaf hon honom en klädning ny
Med guld och perlor besatt;
Hvar enda söm i klädningen var
Med ädla stenar belagd.

30. Så gaf hon honom en häst så god
Och dertill en sadel ny:
»Och aldrig skall du vägen spörja;
Din häst väl hittar till by.»

31. Och det var Ulfva, lilla dvergens dotter,
Hon ville honom vidare väl:
Så gaf hon honom en glafven ny
Och dertill så godt ett svärd.

32. »Och aldrig skall du strida en strid,
Der du ej skall seger vinna,
Och aldrig skall du segla en sjö,
Der du ej skall stranden hinna!»

33. Och det var Tora, lilla dvergens fru,
Hon skänkte honom i ett glas vin:
»Riden fort, riden fort, ridder Tynne,
Förr'n hemkommer herren min!»

34. Och det var ridder Tynne,
Han rider under grönan lide,
Der möter honom de bergkungar två,
Så sakta åt berget de skrida.

35. »Väl mött, god dag, ridder Tynne,
Din häst kan väl med dig gånga!
Hvart gäller nu resan din,
Medan du hafver vägen så lång?»

36. »Resa skall jag och gilja,
Fästa skall jag mig en blomma,
Fresta skall jag mitt goda svärd,
Mig ant'en till skada eller fromma.»

37. »Rid i frid, rid i frid, ridder Tynne,
För oss skall du friden få njuta;
De komma väl, de kämpar från Iseland,
Som lysta med dig glafven att bryta.»

38. Och det var ridder Tynne,
Han rider under grönan lide,
Der mötte honom sju Berniska kämpar,
De bådo honom hålla och bida.

39. »Och antingen skola vi fäkta i dag
Om silfret och guldet det röda,
Eller skola vi fäkta i dag
Om bådas vår fästemö?»

40. Och det var konungens systerson,
Han var så hastig till mods:
»Och silfver och guld det hafver jag nog,
Om du mig vill derom tro.»

41. »Men har du icke en fästemö,
Som heter fröken Hermelin?
Om henne så skola vi fäkta i dag,
Om hon skall bli min eller din.»

42. Det första dust, de redo i hop —
De voro ett par kämpar så starka —
Han högg till konungens systerson,
Så att hufvudet föll uti mark.

43. Till baka redo de kämpar sex
Och klädde sig uti skinn;
Så gånga de sig uti högan lofts sal,
För gamla konungen in.

44. Och det var gamla konungen,
Han slet sina gråa hår:
»I skolen hämna min systersons död;
Jag bjuder eder sabel och mård!»

45. Till baka redo de kämpar sex,
De tänkte sig vinna den pris;
Men de blefvo halta och lemmalösa —
Af skadan blir man vis.

46. Och han slog vargar och björnar
Allt för den höga lofts spång,
Så tager han ut den höfviska mö,
Som länge hade setat i tvång.

47. Och nu har fröken Hermelin
Sluppit all sin harm;
Nu sofver hon sött så mången sömn
På ridder Tynnes arm.

48. Nu har ridder Tynne
Sluppit all sorg och qvida;
Nu sofver han sött så mången sömn
Bredvid fröken Hermelins sida.

49. Mest tackar han Ulfva, lilla dvergens dotter,
Som honom med runor hade bundit;
Ty hade han inte i berget kommit,
Den fröken hade han inte vunnit.
I styren väl de runor!

2.

1. Dett var och en riddare från Afvelsbro öö,
Han förde sitt vapen för bröstet;
Ehvadh han är till footh eller häst,
Är han en riddare så tyster.
Styrer väl the runor.

2. Och dett var Olle, ville vargens dotter,
Hon gångar under grönaste lindh;
Hon lyster att binda the skiöttar,
Som jaga efter jortar och hind.

3. »I sitten i frijdh, mina möijor,
Och så min lilla smådräng,
Alt medan jag slår ett runaslagh,
Blomstras skall mark och ängh.»

4. Dett första slaget hon uppå gullharpan sloogh,
Hennes harpa så väll månde klinga;
Dhen lilla fogel, uppå qvisten satt,
Glömde bort hvad han skulle sjunga.

5. Den lilla fogell, uppå qvisten satt,
Glömde bort hvad han skulle sjunga;
Dhe villande diur uti skogen var,
Viste eij hvart dhe skulle springa.

6. Der löfvades skogh, der blomstrades mark,
Dett kunde vähl dhe runaslagen vålla;
Riddar Tinne sin häst med sporrarna stack,
Han kunde honom neppeligen hålla.

7. Dett var ridder Tinne,
Han springer utaf sin häst,
Så går han till Olle, ville vargens dotter,
Och sätter sig henne aldra näst.

8. »Hören ij, riddare Tinne,
Ij sittien migh icke så nähr,
Kommer min fader och fästeman,
Visserligen slåår dhe eder i hiähl.»

9. Dett sade straxt riddare Tinne,
Klappar henne på rödblomman kindh:
»Hvij svaren ij migh så illa,
O aldra kiärestan min?»

10. »Hörer ij, riddar Tinne,
För eder jag i sanning vill säga:
Min fästeman är uti berget här inne,
En kongh öfver alla villa vargar.»

11. »Förr änn ij skall hafva en bärgakonungh,
Och honom skall skie sådan lycka,
Förr skall iagh försökia mitt goda svärd
Och bryta mitt glaffven i stycker.»

12. »Rijden bort, rijden bort, riddar Tinne,
Alt medh eder älskog och villia;
Kunde ij än alla the riddarespeehl,
Honom kunde ij aldrig öfvervinna.

13. Dett var Olle, ville vargens fruu,
Hon sig genom berget sågh:
»Men hvadh giör tu under den grönaste lindh?
Fast mycket ligger ther tin hågh.»

14. »Fast bättre är tigh utj bärget sittia
Och sy uppå tin brudeskruud,
Än att tu sitter under grönan lindh
Och slåår uppå gullharpan puuhr.»

15. »Fast bättre är tigh utj bärget sittia
• Och sy uppå tin brudeskrudh till ända,
Än att tu sitter under grönaste lindh
Riddar Tinne med runnerne binda.»

16. Dett var Olle, ville vargens dotter,
Hon går sig i bärget inn,
Effter följde riddare Tinne,
Hans glaffven som sohlen skijn.

17. Dett var Olle, ville vargens fruu,
Hon satt fram en förgyllande stoohl,
Derpå sof riddar Tinne
Alt intill hanen goohl.

18. Dett var Olle, ville vargens fruu,
Hon tog fram dhe runeböcker fem,
Så löste hon riddar Tinne frij:
»Min dotter hafver sielf bundit them.»

19. »Vak upp, vak upp, riddar Tinne,
Ingen skall tig mehra binda,
Dett vill jag i sanning säija:
Min dotter skall tu aldrig vinna.»

20. »Jagh är så vähl utaf christen blodh
Och kommit utj bärget här inn;
Min syster hon boor uppå Iselandh,
Hon heeter jungfru Hermolijn.»

21. Dett var Olle, ville vargens fruu,
Hon gaf honom kläderna skiön,
Och hvar enn söm utj kläderna
Var insänkter medh ädelar steen.

22. Och dett var Olle, ville vargens dotter,
Hon ville honom fast vähl,
Hon gaf honom en brynia ny
Och dertill ett fullgodt svärdh.

23. »Aldrig skall du segla den siö,
Utan tu skall komma till landh,
Och aldrig skall tu något fingersåhr få
Af någon vreder mans handh.»

24. Dett var Olle, ville vargens fru,
Hon skiänkte in miödh och vijn:
»Dricken fort, dricken fort, riddar Tinne,
Hem kommer herren min.»

25. Derpå straxt riddarn Tinne,
Han springer uppå sin häst,
Och så rijder han af bärget fort,
Som honom tiente aldra bäst.

26. Dett var riddar Tinne,
Han rijder under grönaste lijder,
Ther mötte honom then villande varg,
Som hem till bärget skrijder.

27. »Väl mött i dagh, riddar Tinne,
Alt med tin glafven och gångar,
Hvart hänn ligger resan tin,
Mädan vägen är så långer?»

28. »Jagh hafver mig ärnat åth Iseland,
Der hafver iagh fäst mig en blomma,
Der vill iagh försökia mitt goda svärd
Antingen till onda eller fromma.»

29. »Rijden, rijden bort, riddar Tinne,
För mig skall tu freden få bära,
Tig möta the Iselandhs kiämpar sjuu,
The villia medh tig svärden sammanskiära.»

30. Dett var riddar Tinne,
Han rijder under grönaste lijder,
Ther mötte honom the kiämpar sju,
The budo honom rusta sig i strider.

31. »Ettera vill tu om ähran fäckta,
Eller om gullet det röda,
Eller vill tu rijda en dust medh mig
Om bägges våra fästermöijar.»

32. »Intet vill jag om äran fäckta,
Eller om gullet thet röda;
Men nogh vill jag rijda en dust medh eder
Om vår k. fästermöija.»

33. Första taget the togo ihop,
The kiämpar the voro alla starka,
Sönder gick herr Allegåtz svärdh
Och hufvu föll neder till marken.

34. Dett var dhe Iselandskiämpar sex,
The klädde sig utj skinn,
Sedan gingo dhe utj höga loft,
För den gambla konungen in.

35. »Här är kommen en kiämpe till oss,
En kiämpe, och så gran,
Har slagit tin broder, herr Allegåth, ihiähl;
Förvist så fåhr han skam.»

36. Dett var den gambla konungen,
Han reste sina gråa håår:
»Kunnen ij den kiämpen öfvervinna,
Ij skohlen slita sabbel och mårdh.»

37. Dett var dhe Iselandskiämpar sex,
The tänkte att vinna stoort prijs,
Men somblige blefvo halte och lemmalöös —
Af skadan blifver man vijs.

38. Dett var dhe Iselandskämpar sex,
The tänkte slijta sabbel och mård,
Men i dett ställe fingo dhe slita
På det valmaret gråå.

39. Han sloogh ihiähl leijon, han sloogh ihiähl biörn,
Han bröth nedh then stora slutsstång.
Så togh han ut jungfru Hermolijn,
Som länge hade suttit i tvång.

40. Dett var jungfru Hermolijn,
Som länge hade lidit sorg och qvida,
Men nu sofver hon så söteligh
Alt vijdh riddar Tinnes sijda.

41. »Tacka vill jag Olle, ville vargens dotter,
Som hade migh med runnerne bundit;
Hade hon sådant icke gjordt,
Then jungfrun har iag aldrig vunnit.»
Styrer vähl the runor.

8.

Pröfningen.

I.

1. Och jungfrun hon gick till sjöastrand —
Glöm aldrig bort mej! —
Der mötte hon en ung adelsman.
Medan linden gror ute på fager ö.

2. Han kastade gullbanden i hennes knä:
»Och mig, sköna jungfru, trolofven härmed!»

3. »Och hvad skall min fostermor säga,
När hon ser mig de gullbanden bära?»

4. »Säg, att du var vid sjöastrand,
Och hittat de gullband i hvitan sand.»

5. »Och hvad skall jag min fostermor säga,
När hon ser mig bleka kinderna bära»?

6. »Säg, att du varit vid Östansjö,
Der fick du spörja båd' far och mor död.»

7. »Och vill du då ej trolofva mig,
Kom sätt dig ned och tala med mig!»

8. »Och jag blef född innan hanen gol;
Min moder vardt död innan upprunnen sol.»

9. »De satte min moder i svartan mull;
Då ringde de för min fader huld.»

10. »De satte min fader i svartan jord;
Då ringde de för min broder så god.»

11. »De satte min broder i svartan mull;
Då ringde de för min syster huld.»

12. »Nu voro de alla döde,
Som mig skulle kläda och föda.»

13. »Så när som min yngsta broder,
Han var mig för fader och moder.»

14. Han satte mig till en fostermor huld,
Hon lärde mig sy och sämka med guld.

15. »Hon lärde mig sticka, hon lärde mig sy;
Men aldrig att föra sqvaller i by.»

16. »Hon lärde mig duka de högas bord
Men aldrig att tro hvart fagert ord.»

17. »Haf tack min syster för sådana ord!
Du är min syster och jag är din bror.»

18. »Och hade du trott på mina ord,
Mitt svärd hade slagit dig neder till jord.»

19. »Jag tjenar uti konungens gård» —
Glöm aldrig bort mej —
»Den yppersta riddaren skall du få.»
Medan linden gror ute på fager ö.

2.

1. Jungfrun gick sig åt lunden —
   I rosenskog —
   Hon skulle tvätta tvinne.
   Här sjunger en näktergal för vår jungfru.

2. Hon såg den sol upprinna,
   Hon såg de riddare glimma.

3. »Och jungfru skön, trolofva nu mig!
   Rödaste guld, det gifver jag dig.»

4. »Hvad skall jag min fostermor svara,
   När hon ser mig det röda guld hafva?»

5. »Säg, att du var vid sjöastrand
   Och guldet såg på hvitan sand.»

6. »Och jungfru skön, trolofva nu mig!
   Sabel och mård det gifver jag dig.»

7. »Hvad skall jag min fostermor svara,
   När hon ser mig de gråskinn bära?»

8. »Och säg, du hade en frände,
   Som dig de gråskinnen sände.»

9. »Och jungfru skön, trolofva nu mig!
   Bleka kinder gifver jag dig.»

10. »Hvad skall jag min fostermor svara,
    När hon ser mig blek-kind vara?»

11. »Och säg att du var söder under ö,
    Och sporde fader och moder död.»

12. »Och jag blef född, när hanen gol,
Min moder dog innan upprunnen sol.»

13. »Vi voro inte mer än syskon tu;
Så förde de oss af landet ut.»

14. »Så förde de mig till en fostermor huld;
Hon lärde mig sy och virka guld.»

15. »Hon lärde mig brygga och baka,
Det röda guldet att maka.»

16. »Så aldrig det jag trodde:
Och jag är nu din broder.»

17. »Jag tjenar uti konungens gård» —
I rosenskog —
»Den yppersta riddaren skall du få.»
Här sjunger en näktergal för vår jungfru.

3.

1. Jungfrun hon gångar sig till sjöastrand —
Fagert är ärligen lefva —
Hon tvättar der linne, båd' hvitt och grannt.
Me'n linden gror ute på fager ö.

2. Rätt som hon tvätta' som allra bäst,
Så kom der en riddare ridandes.

3. »Skönaste jungfru, trolofvar du nu mig,
Det rödaste gullet det vill jag gifva dig.»

4. »Hvad skall jag min fru då svara,
När hon får se mig det röda gull hafva?»

5. »Säg, att du stod vid brunden,
Du hittade det på grunden.»

6. »Säg, att du har en broder så rik:
Från främmande land han har skickat det hit.»

7. »Skön ungersven, skön ungersven, I sätten er ner,
Och alla mina sorger dem klagar jag för er.»

8. »När som jag var i mitt bästa flor,
Så dödde från mig både fader och mor.»

9. »Och alla så önska' de, det jag vore död,
Men ingen var det, som mig trösta' i min nöd.»

10. »Men bara min yngsta broder,
Han var mig i ställe för fader och moder.»

11. »Han satte mig till en fru så rik;
Alla vackra dygder lärde hon mig.»

12. »Hon lärde mig brygga och baka,
Hon bad mig aldrig nå'nsin gå i vaka.»

13. »Hon lärde mig både sömma och sy,
Hon bad mig, jag aldrig skulle gå i by.»

14. »Hon lärde mig klippa och skära,
Hon bad mig, jag skulle aldrig någon lönlig älskog bära.»

15. »I lyden då fruens goda ord,
Du är min syster och jag är din bror.»

16. »När andra jungfru gå i vaka,
Så blif du hemma och brygga och baka.»

17. »När andra jungfrur gå i by,
Så blif du hemma och sömma och sy.»

18. »När andra jungfrur gå med blygd och skam» —
Fagert är ärligen lefva —
»Då bär du ditt jungfru namn.»
Me'n linden gror ute på fager ö.

9.

Herr Peder och liten Kerstin.

1. Herr Peder och liten Kerstin de sutto öfver bord —
   Den älskog vilje vi begynna —
De talte så många skämtsamma ord.
Allrakärasten min, jag kan eder aldrig förglömma.

2. Herr Peder han talar till liten Kerstin så:
»Mitt bröllop det skall om söndag stå.»

3. »Skall edert bröllop om söndag stå,
Då skall jag vara när och se deruppå.»

4. »Mitt bröllop skall stånda så högt upp i land,
Att aldrig någon jungfru dit komma kan.»

5. »Skall edert bröllop stå så långt upp i land,
Blifver jag buden, jag slipper väl fram.»

6. Herr Peder öfver breda bord språng,
De röda guldsporrar på golfvet sång.

7. Herr Peder ut genom dörren språng,
Han slog igen dörren så låset sång.

8. Herr Peder han gångar i apelgård,
Der lägger han sadelen på gångaren grå.

9. Herr Peder ut genom dörren steg,
Liten Kerstin honom med ögonen neg.

10. Liten Kerstin vrider sina händer i blod:
»Ack stackar den jungfru, som skalkar tror.»

11. Herr Peder han låter sitt bröllop tillreda,
Liten Kerstin låter sig bröllopskläder skära

12. Hennes kjortel var af gyllenduk fin,
Tröjan var af skarlakan grön.

13. Hennes förkläde var af perlor och gull,
Armarne voro med diamanter full.

14. Herr Peder låter sitt bröllop gå fort,
Liten Kerstin låter sin gångare kringsko.

15. Liten Kerstin hon rider på snöhvitan sand,
Hennes häst han löper på rödan gullsko.

16. Liten Kerstin rider till bröllopsgård,
En liten smådräng utför henne står.

17. Liten Kerstin binder sin häst vid apelgård,
Hon borstar och krusar sitt fagergula hår.

18. Liten Kerstin hon går sig i herr Peders gård,
Hennes ögon fälla mång' sorgefull tår.

19. »Du lilla smådräng, gack i brudehuset in,
Säg, här håller en jungfru fager och fin!»

20. »Håller der en jungfru fager och fin,
Du låt henne komma i brudhuset in!»

21. Liten Kerstin in genom dörren steg,
Herr Peder henne med ögonen neg.

22. Liten Kerstin gångar i brudhuset in,
Det rann en ros på begge hennes kind.

23. »I varen välkommen, liten Kerstin till mig!
Här hafver jag blandat mjöd och vin.»

24. »Ej lyster mig mjöd, ej lyster mig vin,
Får jag ej sitta hos unga bruden din.»

25. »Inte får du sitta hos unga bruden min,
Gack på golfvet, bär henne mjöd och vin!»

26. Liten Kerstin månde på golfvet gå,
Hennes ögon fälla mång' sorgelig tår.

27. Unga bruden talte till småsvennen så:
»Hvad är för en jungfru, på golfvet går?»

28. »Herr Peder han hade en frilla så rik,
Hon är visst kommen till brudhuset hit.»

29. »Hon hafver mer guld på sin kjortelfåll,
Än herr Peder hafver i allt sitt våld.»

30. »Hon hafver mer guld på sina fingrar små,
Än herr Peder på sina gullstolar två.»

31. De drucko i dagar, de drucko i två,
Inte ville bruden åt sängen gå.

32. Den tredje dag, åt qvällen led,
Då begynte bruden åt sängen se.

33. De ledde den bruden till brudehus,
Liten Kerstin bär för henne fackla och ljus.

34. Och bruden satte sig på en stol,
Liten Kerstin drar af henne strumpor och skor.

35. De lade bruden i brudesäng,
Liten Kerstin täcker öfver begge dem.

36. Liten Kerstin ut genom dörren steg:
»Jag tror det fullvisst, jag kommer här ej mer.»

37. Liten Kerstin hon gångar sig i apelgård,
Der hänger hon sig med sitt fagergula hår.

38. Brådt kom bud för herr Peder in:
»Liten Kerstin hänger i apelgård.»

39. Herr Peder han ut genom dörren språng,
Han slog den igen så att låsen sång.

40. Herr Peder han gångar i apelgård,
Der löser han hennes fagergula hår.

41. Och tårarne runno från kinderna ner:
»Ack, medan du här lefde, jag höll dig så kär.»

42. Han lät grafva en graf både djup och bred:
»Här skola vi begge läggas ned.»

43. Han lät grafva en graf både bred och lång:
»Och här skall vara vår spatsergång.»

44. Herr Peder satte svärdet emot en sten,
Så udden lopp hans hjerta till men.

45. Herr Peder satte svärdet emot en rot,
Så udden lopp hans hjerta emot.

46. Den andra dagen, när dager var ljus,
Så lågo tre lik i herr Peders hus.

47. Det första var herr Peder, den andra var hans mö —
Den älskog vilje vi begynna —
Den tredje unga bruden; af sorg blef hon död.
Allrakärasten min, jag kan eder aldrig förglömma.

10.

Hertig Silfverdal.

1. »Och kära mina hofmän, I stillen edert lag!
Tills jag får gå till kyrkan och väcka upp min far.»
Min sorg faller vida!

2. Och Silfverdal han klappar uppå den mörka graf,
Och derur så fick han utaf sin fader svar.

3. »Hvem är, som mig väcker, allt under tungan jord,
Att jag ej får hvila med fred och med ro?»

4. »Jag vill er ej väcka, ej er oroa må,
Blott att jag får veta, hvar brud jag skall få?»

5. »En konungadotter, henne skall du få;
Men henne skall du söka i tvenne år.»

6. »Med dig skall du föra det röda guldband,
Och det skall du gifva prinsessan i hand.»

7. Och Silfverdal sadlade sin gångare grå;
Så rider han sig strax bort af sin gård.

8. Och när som de åren framlidit båda tu,
Så mötte han en gång de vallgossar sju.

9. »Och hören, I vallgossar, hvad jag er spörja må:
Hvad är det för ett land, jag kommen är uppå?»

10. »Det är väl intet land, det är en stor ö,
Der unga hertig Silfverdal skall få sin fästemö.»

11. Herr Silfverdal tar gullringar utaf sin hand,
Och dem vill han gifva de vallgossar i hand.

12. »Behållen de gullringar, de pryda eder hand,
Väl visa vi er vägen utan gull i hand.»

13. »När jag blir kung och herre allt uppå denna ö,
Så skolen I blifva mina riddare skön'.»

14. »Vi äro ej vallgossar, fast eder tyckes så,
Vi äro små Guds englar under himmelen blå.»

15. Herr Silfverdal han rider uppå konungens gård,
Och konungens dotter för honom ute står.

16. »Och hören, min jungfru, hvad jag er säga må:
Och viljen I blifva min äkta gemål?»

17. »Och inte jag det vill, och inte jag det får:
Min fader mig bortlofvat, när jag var tu år.»

18. Herr Silfverdal tog fram det röda gullband,
Så gifver han det prinsessan i hand.

19. Prinsessan tog bandet af Silfverdals hand:
»Härefter vi knyta ett bättre kärleksband.»
Min sorg faller vida.

11.

Herr Hollkin och liten Kerstin.

1. Och drottningen ville sina tärnor lära —
Villa rosor mig lofva —
Allt huru de skulle förvara sin ära.
Med de andra, de sofva, der leker han en afton.

2. »Herr Hollkin han hafver lockat mig i år,
Att jag skulle honom gifva min tro.»

3. »Och hafver herr Hollkin lockat dig i år,
Så skall du mer aldrig bo uti min gård.»

4. »Ack, om jag hade mig en fulltrogen vän,
Som budena bure till herr Hollkin i qväll!»

5. Och svarade falska tärnan i kjortelen blå:
»Och vill ingen annan, så skall jag väl gå.»

6. Och svarade falska tärnan i kjortelen hvit:
»Och vill ingen annan, så vill jag gå dit.»

7. Den tredje hon var så snar till att svara:
»Och vill ingen ann', skall jag budena bära.»

8. Och när hon kom till herr Hollkins gård,
Ute för henne herr Hollkin han står.

9. »Liten Kerstin hon hafver mig till eder sändt:
Hon bad ni skulle rida till henne i qväll.»

10. »Hon hafver eder födt en dotter så stor;
Hon är långt svartare än svartaste jord.»

11. »Och vare så svart hon vara vill,
Ju mera röda guldet jag henne gifva vill.»

12. »Och skänk henne dessa vinflaskor in,
Och bed henne dricka alla sorger ur sitt sinn!»

13. »Bed henne bära ut de bolstrarne blå,
Hon må välan ligga på dunbolstrar små.»

14. »Bed henne släcka ut de talgeljus,
Hon må välan bränna de hvitaste vaxljus.»

15. »Bed henne hvarken sörja eller qvida,
I morgon så vill jag till henne rida.»

16. Falska tärnan hon gångar till sjöastrand;
Der drack hon ur vinet, tömde vatten igen.

17. »Herr Hollkin han skänkte dessa vattuflaskor in,
Han bad ni skulle dricka alla sorger i ert sinn.»

18. »Han bad ni skulle bära ut de bolstrarne blå,
Ni har väl tid att ligga på stickor och på strå.»

19. »Han bad ni skulle släcka ut de talgeljus,
Ni må välan ligga i mörkaste hus.»

20. »Han bad ni skulle båd' sörja och qvida,
Ty aldrig skall han mer till eder rida.»

21. »Ack, om jag hade en silfbeskodd knif,
Så skulle jag sjelf förkorta mitt lif!»

22. »Och nog kan du få en sölfbebodd knif,
Men inte vill jag vara saker i ditt lif.»

23. Liten Kerstin klappar barnet på hvitan kind:
»I natt mister du kär moderen din.»

24. Herr Hollkin han var ej långt derifrå,
Han hörde väl efter hur talet skulle gå.

25. Liten Kerstin hon sig åt väggen vändt,
Herr Hollkin han stod i dörren på glänt.

26. »Och liten Kerstin, vänd dig ej bort ifrån mig!
Jag har väl inte ämnat att svika dig.»

27. »Falska tärnan skall sättas lefvande i jord» —
Villa rosor mig lofva —
»Som velat förråda så menlöst blod.»
Med de andra, de sofva, der leker han en afton.

12.

Herr Magnus.

1. Herr Magnus han sadla' sin gångare grå —
Under lidan —
Så rider han sig till liten Kerstins gård.
Så väl trodde han henne bida.

2. Och när som han kom till liten Kerstins gård,
Ute för honom liten Kerstin hon står.

3. »Välkommen, välkommen, Magnus min!
Jag hafver dig bryggat både mjöd och vin.»

4. »Du hafver nu friat till mig i femton år;
Men aldrig har jag kammat ditt fagergula hår.»

5. Och Magnus han lade sig i liten Kerstins knä,
Der somna' han en sömn och den var inte söt.

6. Liten Kerstin drar upp sin silfbeskodda knif,
Den stack hon tre gånger genom Magnuses lif.

7. »Och aldrig jag trodde din falskhet så stor;
Men nu har jag sannat min kära moders ord.»

8. Och Magnus steg upp på sin gångare röd,
Så red han långt fortare än fogeln han flög.

9. Och när som han kom till sin faders gård,
Ute för honom hans moder hon står.

10. »Och Magnus, Magnus, kär sonen min,
Hvad våller, bloden rinner så ur barmen din?»

11. »Min häst hafver varit mig så till men,
Han hafver mig stött mot en apelagren.»

12. »Det har väl inte varit någon apelgren,
Det har väl varit liten Kerstins silfbeskodda knif.»

13. »Och kära du min broder, släpp min häst i äng,
Och kära du min syster, du bädda upp min säng!»

14. »Och kära min moder, I varen mig näst,
Och kära min fader, I hemten mig prest!»

15. Men innan som budet till presten hann fram —
Under lidan —
Herr Magnuses timglas så saktelig utrann.
Så väl trodde han henne bida.

13.

Herr Peder och Malfred.

1. Det bodde en fru allt söder under ö,
Hon hade en dotter, som kallades Malfred.
Den sjön han gror aldrig.

2. Till henne så friade mång' fager ungersven,
Till henne så friad' herr Peder i Engeland.

3. Till hopa de lefde uti elfva år,
Och elfva små barn hade de till hopa då.

4. »Och kära herr Peder, blif hemma i år!
Jag lärer väl nu med det tolfte barnet gå.»

5. »Det var mig spådt, allt medan jag var mö,
Att jag med det tolfte barnet skulle dö.»

6. »Och den, som dig hafver spått, du skall dö,
Han skall mig brinna allt söder under ö.»

7. När som då herr Peder kom midt uppå sund,
Så fick han då höra de klockorna i lund'.

8. »Och kära min styrman, du styra i land!
Dig vill jag gifva mitt röda gullband.»

9. »Det är så svårt till att styra i land,
Det blåser starkt väder uppå vår strand.»

10. Och när som han kom på sin svärfaders gård,
Der ute för honom hans svärfader står.

11. »God fred, god dag, kära svärfader min!
Huru står till med Malfred min?»

12. »Det står så till med Malfred som det kan,
Hon spinner guldtråd och slår i guldband.»

13. Herr Peder han sig uppå stentrappan går,
Och ute för honom hans svärmoder står.

14. »God fred, god dag, kära svärmoder min!
Hur står det till med er Malfred min?»

15. »Gud han väl vet huru Malfred hon mår,
Hon är redan döder och lagder på bår.»

16. Herr Peder han faller strax neder till jord,
Der låg han i tre timmar och talte aldrig ord.

17. Herr Peder han går sig i stenstugan in,
Och elfva små barn fälde tårar på kind.

18. »Småbarnen mina, I gråten ej så!
I skolen ej någon styfmoder få.»

19. Herr Peder läste upp båd' kistor och skrin,
Det röda guldet gaf han små barnen sin.

20. Herr Peder han satte sitt fäste mot sin fot,
Och udden den lopp hans hjerta emot.

21. Och innan det var dager och dager var ljus,
Så var det tre lik i herr Peders hus.

22. Det första var herr Peder, det andra var hans mö,
Det tredje äldsta dottern; i sorgen blef hon död.
Den sjön han gror aldrig.

14.

Den bortsålda.

1.

1 »Min fader och min moder de hafva lidit nöd,
Då sålde de mig för en liten beta bröd,
Allt intill det hedniska landet att förödas.»

2. Och krigsman han kastar sina åror till att ro,
Skön jungfru lilla vrider sina händer uti blod:
»Och trösta den, som skall komma till det hedniska landet att förödas!»

3. »Och kära min krigsman, ni vänten liten stund!
Jag ser väl hvar min fader kommer ifrån rosende lund.
Han håller mig så kär,
Han tager sina oxar och löser mig dermed;
Så slipper jag att komma till det hedniska landet att förödas.»

4. »Och inte har jag mer än de oxarna två,
Den ena skall jag nyttja, den andra låta stå.
Du slipper ej att komma till det hedniska landet att förödas.»

5. Och krigsman han kasta' sina åror till att ro,
Skön jungfru lilla vrider sina händer uti blod:
»Trösta» den, som skall komma till det hedniska landet att förödas!»

6. »Och kära min krigsman, ni vänten liten stund!
Jag ser väl hvar min moder kommer ifrån rosende lund.
Hon håller mig så kär,
Hon tager sina gullskrin och löser mig dermed;
Så slipper jag att komma till det hedniska landet att förödas.»

7. »Och inte har jag mer än gullskrinen två,
Det ena skall jag nyttja, det andra låta stå.
Du får väl lof att komma till de hedniska landet att förödas.»

8. Och krigsman han kasta' sina åror till att ro.
Skön jungfru lilla vrider sina händer uti blod:
»Gud trösta den, som skall komma till det hedniska landet att förödas!»

9. »Och kära min krigsman, ni vänten liten stund!
Jag ser väl hvar min syster kommer ifrån rosende lund:
Hon håller mig så kär,
Hon tager sina gullkronor och löser mig dermed;
Så slipper jag att komma till det hedniska landet att förödas.»

10. »Och inte har jag mer än de gullkronor två,
Den ena skall jag nyttja, den andra låta stå.
Du slipper ej att komma till de hedniska landet att förödas.»

11. Och krigsman han kasta' sina åror till att ro;
Skön jungfru lilla vrider sina händer uti blod:
»Och stackar den, som skall komma till det hedniska landet att förödas!»

12. »Och kära min krigsman, ni vänten liten stund!
Jag ser väl hvar min broder kommer ifrån rosende lund.
Han tager sina fålar och löser mig dermed;
Så slipper jag att komma till det hedniska landet att förödas.»

13. »Och inte har jag mer än de fålarne två,
Den ena skall jag nyttja, den andra stilla stå.
Du slipper ej att komma till det hedniska landet att
förödas.»

14. Och krigsman han kasta' sina åror till att ro,
Skön jungfru lilla vrider sina händer uti blod:
»Ack stackars den, som skall komma till det hedniska
landet att förödas!»

15. »Och kära min krigsman, ni vänten liten stund!
Jag ser väl hvar min fästman kommer ifrån rosende lund,
Han tager sina guldringar och löser mig dermed,
Så slipper jag att komma till det hedniska landet att
förödas.»

16. »Och kära min fästman, ni hållen mig så kär,
Ni tager edra guldringar och lösen mig dermed;
Så slipper jag att komma till det hedniska landet att
förödas.»

17. »Och inte har jag mer än guldringar tolf,
Med sex skall jag lösa dig, de andra skall du få,
Så slipper du att komma till det hedniska landet att
förödas.»

2.

1. »Min fader och min moder de bodde på en ö,
De sålde bort sin dotter för en liten beta bröd;
Men aldrig må jag komma till det hedniska landet att
lefva.»

2. Sjömänner kasta sina åror ut att ro,
Skön jungfrun hon vrider sina händer uti blod —
»Och visst skall du komma till det hedniska landet att
lefva.»

3. »Och kära min syster, du håller mig så kär,
Sälj dina gullkedjor och lös mig igen!
Men aldrig må jag komma till det hedniska landet att lefva.»

4. »Gullkedjor hafver jag flere än fem;
Men ingen att sälja och lösa dig igen,
Och fritt må du fara till det hedniska landet att lefva.»

5. Sjömänner kasta sina åror ut att ro;
Skön jungfrun hon vrider sina händer uti blod —
»Och visst skall du fara till det hedniska landet att lefva.»

6. »Kära min broder, du håller mig så kär:
Så sälj dina qvarnar att lösa mig igen!
Men aldrig må jag komma till det hedniska landet att lefva.»

7. »Qvarnar hafver jag flere än fem;
Men ingen för att sälja och lösa dig igen,
Och fritt må du fara till det hedniska landet att lefva.»

8. Sjömänner kasta sina åror ut att ro,
Skön jungfrun hon vrider sina händer uti blod —
»Och visst skall du komma till det hedniska landet att lefva.»

9. »Och kära min moder, ni hafven mig så kär,
Så sälj edra gullskrin att lösa mig igen!
Men aldrig må jag komma till det hedniska landet att lefva.»

10. »Gullskrin så hafver jag flere än fem;
Men intet för att salja och lösa dig igen,
Och fritt må du fara till det hedniska landet att lefva.»

11. Sjömänner kasta sina åror ut att ro,
Skön jungfrun hon vrider sina händer uti blod —
»Och visst skall du komma till det hedniska landet att lefva.»

12. »Kära min fader, ni håller mig så kär,
Så sälj edra gårdar att lösa mig igen!
Men aldrig må jag komma till det hedniska landet att lefva.»

13. »Gårdar så hafver jag flere än fem;
Men ingen för att sälja att lösa dig igen,
Och fritt må du fara till det hedniska landet att lefva.»

14. Sjömänner kasta sina åror ut att ro,
Skön jungfrun hon vrider sina händer uti blod —
»Och visst skall du komma till det hedniska landet att lefva.»

15. »Kära min fästeman, du håller mig så kär,
Så sälj dina gullskepp att lösa mig igen!
Men aldrig må jag komma till det hedniska landet att lefva.»

16. »Gullskepp så hafver jag flere än fem,
Och alla vill jag sälja att lösa dig igen,
Och aldrig skall du komma till det hedniska landet att lefva.»

15.

Herren Båld.

1. Herren Båld han sadlar sin gångare grå —
   Kunde man sig rättelig betänka! —
Så rider han sig på sin moders gård.
   Herren Båld träder viller öfver stigen.

2. »Varen välkommen, herren Båld, till mig!
Jag hafver så mycket att tala med dig.»

3. »Så är det väl sannt, som dig varit spådt:
Herren Båld han hafver sig en trollkona fått.»

4. »Och kära min moder, ni talen inte så!
Gud nåde den, lögnen kommer uppå.»

5. »Jo, jag såg henne uppå heden i går
Ibland alla andra trollpackor små.»

6. »Och björnen den så red hon uppå,
Och ulfven den hade hon till sadel derpå.»

7. »Och ormen den hade hon till piska;
Jag sjelf der varit och vistats.»

8. Herren Båld han svänger sin gångare grå,
Så vred han rider från sin moders gård.

9. Herren Båld rider hem allt uppå sin gård;
Liten Kerstin hon ute för honom står.

10. »Var välkommen hem, herren Båld, till mig!
Jag hafver så länge väntat på dig.»

11. »Det är inte åt, du gläds öfver mig,
Då jag är så litet glader åt dig!»

12. Han tog liten Kerstin vid gullgulan lock,
Han slog henne ner, han ryckte henne opp

13. »Herren Båld, låt mig litet få lefva;
Jag mitt testamente får skrifva!»

14. Liten Kerstin hon gångar i kammaren in,
Herren Båld går efter med sju falska sinn'.

15. Herren Båld han slog den dörren i lås,
Der var ingen inne förutan de två.

16. »Min fader gifver jag min gångare grå,
Och den skall han rida i sorgstället på.»

17. »Min moder gifver jag min silkessydda särk;
Hon har för mig lidit båd' smärta och värk.»

18. »Min bror gifver jag min gullkrona röd;
Jag vet han frågar ock efter min död.»

19. »Och till mina kära systrar små
Så gifver jag mina gullskrin två.»

20. Herr Båld drog ut sitt förgylda svärd,
Dermed hugger han liten Kerstin till jord.

21. Herren Båld han talte till tjenaren så:
»Och hvad skall jag nu taga för råd?»

22. »Min herre låter sadla sin höga häst,
Så rider han dit, som skogen skyler mest.»

23. Herren Båld låter sadla sin gångare grå,
Så rider han sig på sin svärmoders gård.

24. »Välkommen hem, herren Båld, till mig!
Och huru mår nu liten Kerstin din?»

25. »Liten Kerstin hon mår som aldra bäst;
Jag menar hon lefver i himmelen visst.»

26. »Så mycket ser jag på ditt blodiga svärd,
Du slagit har liten Kerstin ihjel.»

27. Liten Kerstin de lad' på förgyldan en bår;
Herren Båld de lade bojor uppå.

28. Liten Kerstin de lade i svartan mull —
Kunde man sig rättelig betänka! —
Herren Båld de satte på stegel och hjul.
Herren Båld träder viller öfver stigen.

16.

I.

Den underbara harpan.

1. Det bodde en bonde vid sjöastrand —
Ungt är mitt lif —
Och tvenne döttrar hade han.
Våller mig den tunga.

2. Den äldsta var svart som den svarta jord,
Den yngsta var hvit som den klara sol.

3. Och syster talte till syster så:
»Kom, skola vi ned till sjöastrand gå!»

4. »Och tvättar du dig än natt och dag,
Slätt aldrig du blir så hvit som jag.»

5. Och som de nu stodo på sjöastrand,
Så stötte den äldsta sin syster af sand.

6. »Och kära min syster, du hjelp mig i land
Och dig vill jag gifva mitt röda gullband.»

7. »Ditt röda gullband får jag väl ändå;
Men aldrig skall du på Guds gröna jord gå.»

8. »Och kära min syster, du hjelp mig i land
Och dig vill jag gifva min gullkrona grann.»

9. »Din röda gullkrona får jag väl ändå,
Men aldrig skall du på Guds gröna jord gå.»

10. »Och kära min syster, du hjelp mig i land!
Och dig vill jag gifva min fästeman.»

11. »Din fästeman får jag väl ändå,
Men aldrig skall du på Guds gröna jord gå.»

12. »Helsa då hem till min fader god:
Jag dricker mitt bröllop i klaran flod.»

13. »Och helsa hem till min moder:
Jag dricker mitt bröllop i floden.»

14. »Och helsa hem till min fästeman:
Min brudsäng jag bäddar på hvitan sand.»

15. Det bodde en spelman vid den strand,
Han såg ut på sjön, hvar liket det sam.

16. På stranden skön jungfrun upp han tar,
Och gör utaf henne en harpa så rar.

17. Han tog den jungfruns snöhvita bröst,
Den harpa månd' klinga med ljuflig röst.

18. Så tog han den jungfruns fingrar små,
Och gjorde i harpan skrufvar derå.

19. Han tog den jungfruns gullgula hår,
Och gjorde harposträngar derå.

20. Så förde han harpan till brudens gård,
Der bröllopet ståndar med lust och med ståt.

21. Det första slag han på harpan slog,
Den bruden hon satt uti brudstol och log.

22. Det andra slag, som på harpan rann,
Så klädde de af den bruden så grann.

23. Och tredje slag han på harpan slog —
Ungt är mitt lif —
Den bruden hon låg uti brudsängen död.
Våller mig den tunga.

2.

De två systrarna.

1. Det bodde en konung allt uti Engeland —
Hörde jag en liten fogel sjunga —
Och två unga döttrar och mör hade han.
För nu står skogen i blomma.

2. Och systeren talte till systeren så:
»Kom, skola vi ned till sjöastrand gå.»

3. Den yngsta var fager, hon blänkte som en sol,
Den äldsta var svart som Guds heliga jord.

4. Den yngsta gick före med utslaget hår,
Den äldsta gick efter med sjufalska råd.

5. Och när som de kommo till sjöastrand så grön,
Så sköt hon sin syster i stridaste ström.

6. Och jungfrun hon räckte upp sin snöhvita hand:
»Och kära min syster, du hjelp mig uppå land!»

7. »Och kära min syster, du hjelp mig uppå land!
Och dig vill jag gifva mitt röda gullband.»

8. »Ditt röda gullband, det får jag väl ändå,
Men aldrig skall du på Guds gröna jord gå.»

9. »Och kära min syster, du hjelp mig upp ur sjö!
Och dig vill jag gifva min gullkrona röd.»

10. »Din röda gullkrona får jag väl ändå,
Men aldrig skall du på gröna jorden gå.»

11. »Och kära min syster, du hjelp mig uppå land!
Och dig vill jag gifva min unga fästeman.»

12. »Och inte jag hjelper dig nå'nsin mer på land,
Väl får jag ändå din unga fästeman.»

13. De fiskare de rodde i mörka natten blå,
Så funno de jungfrun i böljan, der hon låg.

14. Så funno de jungfruens snöhvita kropp,
Och drogo den sakta på sjöastranden opp.

15. Så reste den vägen en speleman fram,
Han gjorde af jungfrun en harpa så grann.

16. Och han tog jungfruens snöhvita bröst;
Den harpan gaf han så ljuflig en röst.

17. Och han tog hennes fingrar så små,
Och gjorde sin harpa skrufvar derå.

18. Och han tog hennes fagergula hår,
Och gjorde sin harpa strängar derå.

19. Så tager han harpan allt uppå sin arm,
Så gångar han sig till bröllopsgården fram.

20. Den harpan hon spelte på konungens gård.
»Och hör min unga brud, hvad harpan tala må!»

21. Och första slaget på harpan det rann:
»Bruden hon bär mitt röda gullband.»

22. Och andra slaget på harpan det rann:
»Brudgummen var min kära fästeman.»

23. Och tredje slaget den harpan hon slog:
»Min syster hon stötte mig i stridaste flod.»

24. Om sönda'n satt bruden med gullkronan röd —
Hörde jag en liten fogel sjunga —
Om månda'n så bars hon på bål och på glöd.
För nu står skogen i blomma.

17.

1.

Jungfruköp.

1. Och jungfrun hon gick för sin moder att stå —
Så gröna va' de löfven —
»Får jag en stund åt lunden gå?»
Svika vill hon vännen sin;
Krämaren lyster hon följa hem.

2. »Och väl kan du åt lunden få gå;
Men gack ej den väg åt sjöastrand går!»

3. Men jungfrun ej lyder sin moders råd;
Hon gick den väg, som åt sjöastrand låg.

4. »Och hör du, krämar', hvad jag spörja må:
Hvad har du att sälja allt uti din båt?»

5. »Och jag har silke och sötaste mjöd,
Och det plär vara godt jungfruköp.»

6. »Och hör du, köpman, hvad jag säga må:
Hur skall jag komma uti din båt?»

7. »Du stig på stickor, du stig på strå!
Så kan du komma uti min båt.»

8. »Du stig på stickor, du stig på sten!
Så väter du ej dina snöhvita ben.»

9. Och jungfrun drack mjöd och såg på kram,
Till dess att hon somnä' i krämarens famn.

10. Och jungfrun hon somna' i krämarens famn
Hon vakna' ej förr än i främmande land.

11. »Värst gör mig om mina barn de små:
Jag slog igen dörren och gick derifrå.»

12. »Och nog ser jag på min jungfru god,
Att aldrig hon suttit gift i bo.»

13. »Och nog ser jag på skön jungfruns bröst,
Att aldrig hon stillat barnatörst.»

14. »Och inte skall du komma till din moders by,
Förr'n du har en dotter, som silke kan sy.»

15. »Och inte skall du komma till din faders land,
Förr'n du har en son, som segla dig kan.»

16. Och jungfrun hon gångar på krämarens torg —
Så gröna va' de löfven —
Hon sliter grönt silke och glömmer bort sorg.
Svika vill hon vännen sin;
Krämaren lyster hon följa hem.

2.

Vallevans förklädning.

1. Vallevan han seglar så sent om en qväll,
Då jungfrun satt i kammaren och akta' ut sin eld.
Vallevan, Vallevan, ja, han seglar arlig.

2. »Hör du, skön jungfru, hvad jag säger dig:
Hus öfver natten det länar du mig.»

3. »Hus öfver natten, det kan du väl få,
Om du vill mig säga, hvad land du är ifrå.»

4. »Inte är jag så långt utaf land;
Jag är en kungadotter af Engeland.»

5. »Intet är jag så långt utaf by;
Men väl kan jag lära dig silke att sy.»

6. »Hör du, skön jungfru, hvad jag säger dig:
Huru många är det, som ha giljat för dig?»

7. »Prins Tor uti Norden den känner du visst;
Men Vallevan han sitter i mitt hjerta så fast.»

8. Om morgonen, innan dager var ljus,
Drog Vallevan bort utaf konungens hus.

9. »Hör du, sköna jungfru, hvad jag säger dig:
Ett stycke på vägen kan du väl följa mig?»

10. »Ett stycke på vägen kan jag väl följa dig,
En annan gång gör du det samma åt mig.»

11. Jungfrun hon stod och tänkte vid sig:
»Nu är det väl tid att jag vänder om till mig.»

12. Vallevan tar jungfrun allt uti sin famn,
Så bär han henne till skeppet fram.

13. Vallevan han sade till tjenaren sin:
»Ni hemten mig hit det klaraste vin!»

14. De drucko så länge det klaraste vin,
Att jungfrun hon somnade från sorgerna sin'.

15. Jungfrun hon vaknade och tänkte kring sig:
»Femtio mil är jag visst borta från mig.»

16. »Inte kommer du till din faders by,
Förrän du får dotter, som silke kan sy.»

17. »Inte kommer du till ditt fädernesland,
Förrän du får son, som skeppet styra kan.»

18. »Kommer jag ej förr till mitt fädernesland,
Så dölj inte längre ditt rätta namn!»

19. »Prinsessa är jag ej utaf Engeland.»
»Mina båtsmän de kalla mig för Vallevan.»

20. Vallevan tar jungfrun allt uti sin hand,
Gaf henne gullkronan och drottningenamn.
Vallevan, Vallevan, ja, han seglar arlig.

18.

Hertig Fröjdenborg och fröken Adelin.

1. Fröken Adelin hon gångar sig i rosende gård —
För allt hvad som kärt är i verlden —
Att hemta de rosor, både hvita och blå.
Mig tyckes det är tungt till att lefva.

2. Hon plockade rosor, både hvita och blå,
Att binda hertig Fröjdenborg en krans derutaf.

3. Hertig Fröjdenborg sig ut genom fönstret såg,
Der fick han se, hvar fröken Adelin hon går.

4. Hertig Fröjdenborg han tager sin hatt under arm;
Så gångar han sig för fröken Adelin fram.

5. Han klappar fröken Adelin på rosende kind:
»Ack, gifve du vore allrakärasten min!»

6. »Och kära hertig Fröjdenborg, ni talen inte så!
Jag fruktar min fader detta höra må.»

7. »Och höra det hvem som höra det vill,
Jag bjuder inte annat än med äran dertill.»

8. De falska tärnor gingo för konungen in:
»Hertig Fröjdenborg lockar unga dotteren din.»

9. »Och lockar hertig Fröjdenborg unga dotteren min,
Så skall jag sätta honom i mörka tornet in.»

10. Och konungen han talte till småsvenner två:
»I läggen hertig Fröjdenborg bojorna uppå!»

11. Och konungen han talte till tjenaren sin:
»Ni sätten hertig Fröjdenborg i mörka tornet in »

12. Fröken Adelin hon gångar sig åt rosende gård,
Att hemta de rosor både hvita och blå.

13. Hon hemta' de rosor både hvita och blå,
Att göra hertig Fröjdenborg en krans derutaf.

14. Konungen sig ut genom fönstret såg,
Der fick han se hvar fröken Adelin hon går.

15. Konungen han talte till tjenaren sin:
»Ni bedjen fröken Adelin komma till mig in!»

16. Tjenaren han talte till fröken Adelin så:
»Behagar fröken Adelin för konungen ingå?»

17. »Och huru skall jag för min fader ingå?
Han har ej velat se mig på femton år.»

18. Fröken Adelin sig in genom dörren steg,
Hennes fader henne med vreda ögon neg.

19. Och konungen han talte till Adelin så:
»Hvad gjorde du i rosende lund uti går?»

20. »Jag hemtade rosor både hvita och blå,
Att göra hertig Fröjdenborg en krans derutaf.»

21. Och konungen talte till Adelin så:
»Har du inte glömt hertig Fröjdenborg ändå?»

22. »Om jag än lefde uti hundrade år,
Hertig Fröjdenborg aldrig utur mitt sinne går.»

23. »Har du inte glömt bort hertig Fröjdenborg ännu,
Så skall jag på er kärlek väl göra ett slut.»

24. Och konungen han talte till småsvenner två:
»I tagen hertig Fröjdenborg ur tornet det blå!»

25. De togo hertig Fröjdenborg ur tornet det blå;
Hans hår det var grått och hans skägg likaså.

26. »Här hafver jag suttit uti femton år,
Mig tyckes det har varit uti dagarne få.»

27. »Om jag än i dag skulle mista mitt lif,
Jag vet jag det mister för ädelt ett vif.»

28. De bundo hertig Fröjdenborg under ett träd,
De slagtade honom som bönder slagta fä.

29. De falska tärnor de stego dernäst,
De togo hertig Fröjdenborgs hjerta så färskt,

30. De togo hertig Fröjdenborgs hjerta så färskt,
Och lagade åt fröken en så kostelig rätt.

31. När rätten var lagad och färdiger gjord,
De buro honom in på fröken Adelins bord.

32. »Hvad är detta för en kostelig rätt?
Mig tyckes, mitt hjerta det blir så förskräckt.»

33. »Det är hertig Fröjdenborgs hjerta så färskt,
Tillagad åt fröken en så kostelig rätt.»

34. »Är det hertig Fröjdenborgs hjerta så färskt,
Så skall det nu blifva min sista rätt.»

35. Fröken Adelin hon satt med ett högt bedröfvadt mod,
Hon tänkte hvad plåga hertig Fröjdenborg utstod.

36. »I gifven mig in de vinglasen två,
Deruti vill jag dricka hertig Fröjdenborgs skål.»

37. »I gifven mig in ett glas med mjöd,
Deri skall jag dricka mig sjelfvan till död.»

38. Den första drick hon af mjödglaset drack,
Hennes ögon de runno, hennes hjerta det sprack.

39. Brådt kom bud för konungen in:
»Fröken Adelin sitter död i kammaren sin.»

40. Konungen sig ut genom dörren sprang,
Han slog igen dörren, så låsen han sang.

41. »Ack, Herre Gud nåda mig arma man!
Som hafver förrådt mitt endaste barn.»

42. »Hade jag trott deras kärlek så stark,
Han skulle inte dött för hundratusen mark.»

43. »Hade jag vest deras trohet så huld,
Han skulle inte dött för hundra tunnor guld.»

44. De lade de två liken allt uppå en bår,
Och fruar och jungfrur de krusa' deras hår.

45. De lade de två liken allt uti en graf,
Der sofva de sött till domedag.

46. Det växte en lind uppå begge deras graf,
Hon ståndar der grön till domedag.

47. Den linden hon växte öfver kyrkokam —
För allt hvad som kärt är i verlden —
Det ena bladet tager det andra uti famn.
Mig tyckes det är tungt till att lefva.

19.

Konungabarnen.

1.

1. Det voro två ädla konungabarn,
De lofva' hvarannan sin tro;
De lofva' hvarannan på slottet,
Ja, uppå högan loftsbro.

2. »Och huru skall jag komma
I afton i buren till dig?
Det falla så strida strömmar
Allt mellan mig och dig.»

3. »Och väl så kan du komma
I afton i buren till mig;
Jag tänder upp ljus i lyktan
Och hänger i liljegren.»

4. Der stod en falsker menniska
Och lydde på deras råd:
»Det kärleksband skall jag åtskilja
Den stund jag lefva må.»

5. Det var den ädla konungason,
Han går sig till sjöastrand;
Der såg han ljuset i lyktan,
I liljegrenen brann.

6. Det var den falska menniska,
Hon gick till sjöastrand.
Hon släckte ut ljuset i lyktan,
I liljegrenen brann.

7. Han sam så långt allt under ö,
Han sam så långan led,
Der han intet land kunde finna
Allt uti den salta flod.

8. Skam få du, falska menniska,
Gud låte dig få laster och men,
Som släckte ut ljuset i lyktan,
Som hängde i liljegren!

9. Och in kom då en liten småsven,
Väl förde han sina ord:
»Jag såg ett ädelt konungabarn
Nedsjunka i böljan blå.»

10. Der sutto då de sköna jungfrur
Allt under skarlakan fin;
Förutan det ädla konungabarn,
Hon fälde tårar på kind.

11. »Och allra käraste moder,
Hör hvad jag bedja må:
Får jag lof gå att spatsera
Uti vår örtagård?»

12. »Väl får du gå att spatsera
Uti vår örtagård;
Men väck upp din yngsta syster
Och bed henne med dig gå!»

13. »Min syster hon är så liten och ung
Och kan så litet förstå,

Hon rycker upp rosor med rötter,
Som ibland liljorna stå.»

14. Det var det ädla kungabarn,
Hon gick för sin fader att stå:
»Får jag lof gå att spatsera
Uti vår örtagård?»

15. »Väl får du lof att spatsera
Uti vår örtagård;
Men väck din yngsta broder
Och bed honom med dig gå!»

16. »Min broder han är så liten och ung,
Han vet af ingen skam,
Han rycker upp rosor med rötter
Och stoppar dem uti sin barm.»

17. Det var det ädla konungabarn,
Hon går sig till sjöastrand:
Der såg hon sin faders fiskare,
Som fiskade invid land.

18. »Och hören ni, min faders fiskare,
Ni är så frusen och våt,
Har ni sett något konungabarn
Här uti böljorna blå?»

19. »Och fiskat ha vi i allan natt
Vid stranden med vår båt;
Vi funno den ädla konungason
Allt uti böljorna blå.»

20. »Fastbundna voro hans strumpeband,
Fast bättre hans sölfspända skor.
Och intet vissare vi sågo,
Än liket åt oss log.»

21. Hon tog gullkedjan utaf sin hals,
Gullringarne af sin hand,
Och gaf sin faders fiskare,
Som uppå det liket fann.

22. »Och helsa min fader och moder
Och bed dem ej hafva harm!
Jag sänker mig ned i hafsens grund
Och hafver min käraste i famn.»

2.

1. Thet wore tw edla konunga barn,
The lofde hwar annan sin troo,
Elskogh och en godh vilia
Them bådom tilsamman drogh.

2. »Hörer I, min sköna jungfrw,
Huru skal jag komma till edher?
Här faller så strijder een strömer
Alt både emellan edher och migh.»

3. »I kläden aff edher klädhe,
I simmen medh eder hand.
Jagh tänder vp ljus i lycktan,
Ther I kommen i land.»

4. Ther stod een ond menniskia,
Som lydde på theras taal:
»Then vänskap skal jagh skilia åth
Then stund jagh lefwa må.»

5. Och skam få then menniskia,
Herre Gudh gifwe henne skam!
Hon slechte uth ljusen uthur lychtan,
Som konungs sonnen efftersam.

21.

I.

Lilla Rosa.

1. Rosa lilla tjente på konungens gård —
Med äran och med dygd —
Och der tjente hon uti åtta runda år.
I vinnen väl, I vinnen väl både rosor och liljor.

2. Och hertigen han talte till Rosa lilla så:
»Rosa lilla, Rosa, trolofva mig i år!»

3. »Hertig, ack hertig, tala inte så:
Der ståndar er fader, han lyssnar deruppå.»

4. »Höre det hvem, som höra det vill!
Jag talar icke mer än hugen leker till.»

5. De orden de voro ej förr sagda fram,
Förr'n kungen sände hertigen till främmande land.

6. Och sände han hertigen i främmande land;
Men Rosa lilla fick han en grefve uti hand.

7. De skeppen de gingo både till och ifrån,
Och hertigen han spör, hur det Rosa lilla går?

8. »Väl Rosa lilla gångar, det gångar alltså:
I dag om en månad månd' hennes bröllop stå.»

9. »Och skall hennes bröllop i dag en månad stå,
Jag vara skall så när, att jag ser deruppå.»

10. Och Rosa lilla ut genom fönstret såg,
Så fick hon se de flaggor både hvita och blå.

11. »Jag skådar de flaggor både hvita och blå,
Och dem har jag virkat med mina fingrar små.»

12. Och Rosa lilla språng till sjöastrand,
Hon stannar inte förr än i hertigens famn.

13. Och satte de sig på gråan en sten;
De talte så mycket om kärlekens men.

14. De talte så mycket om kärlekens harm,
Till dess de sutto döde uti hvarannans famn.

15. Och brådt kom bud för konungen fram:
»Rosa sitter döder uti hertigens famn.»

16. »Och jag skall göra dem det till bravad,
Att de ej sku' få ligga i en och samma graf.»

17. Det växte upp liljor på begge deras graf,
De växte tillsamman med alla sina blad.

18 Det växte upp rosor ur båda deras mun,
De växte tillsammans i fagraste lund.

19. »Och hade jag trott deras kärlek så huld» —
Med äran och med dygd —
»Jag hade dem ej skilt för rödaste guld.»
I vinnen väl, I vinnen väl både rosor och liljor

2.

1. Rosa lilla tjente på konungens gård —
Med ära och med dygd —
Och der tjente hon i åtta runda år.
I vinnen väl, I vinnen väl både rosor och liljor.

2. Hon tjente der inte så mycket för lön,
Som för den unga hertigen var henne så skön.

3. Och hertigen han reste till främmande land:
»Och Rosa, lilla Rosa, du tag ingen ann'!»

4. Och medan han var borta i främmande land,
De gåfvo lilla Rosa en grefve uti hand.

5. Och Rosa lilla gångar i sin kammare in,
Der skrifver hon ett bref med tårar uppå kind.

6. Och Rosa lilla talte till den skeppareman:
»Ni fören detta bref i unga hertigens hand!»

7. När skepparen kom i det främmande land;
Så gaf han det brefvet i hertigens hand.

8. Och hertigen han sadlade sin gångare god,
Så rider han väl fortare än foglen han flög.

9. Och när som han kom till mölnaredam,
Så såg han de ljus, på brudbordet brann.

10. Och när som han kom uppå sin faders gård,
Hans faders små söner för honom ute stå.

11. »Och hören I, mina svenner små,
Viljen I med buden för Rosa lilla gå?»

12. »Här sitter lilla Rosa och skänker mjöd och vin,
Och ute sitter hertigen med tårar uppå kind.»

13. »Här inne sitter Rosa med utslaget hår,
Och ute sitter hertigen, ja, ute på vår gård.»

14. Och Rosa lilla hastigt från bredan bord sprang,
Och mjödet och vinet det efter henne rann.

15. Och Rosa lilla sprang i hertigens famn;
De talte så mycket om kärlekens harm.

16. De talte så mycket om kärlekens harm,
Till dess de sutto döde i hvarandras famn,

17. De lade lilla Rosa på förgyldan en bår,
Men hertigen de lade på granstörar två.

18. De svepte lilla Rosa i netteldulk fin,
Men hertigen de svepte i valmar och skinn.

19. De lade lilla Rosa allt uti kyrkogård,
Men hertigen de lade långt söder derifrå.

20. Men han fick ingen ro hvarken natt eller dag,
Till dess de blefvo lagda i en och samma graf.

21. Det växte upp en lind på båda deras graf,
Och gröna hennes qvistar och bleka hennes blad.

22. Och det stod ock beskrifvet uppå de bleka blad —
Med ära och med dygd —
»Min fader skall mig svara en gång på domedag.»
I vinnen väl, I vinnen väl både rosor och liljor.

3.

1. Rosa lilla tjente på konungens gård —
Med ära och med dygd —
Och der tjente hon för en ringa gemål.
Men strömmen faller hviter som en lilja.

2. Och der tjente hon i årena fem,
Till dess hon kunde bädda unga hertigens säng.

3. Och der tjente hon i årena sju,
Till dess hon kunde blifva unga hertigens brud.

4. »Och hör du, Rosa lilla, hvad jag dig säga må:
Är någon uti verlden din hug han leker på?»

5. »Och ingen är i verlden, min hug han leker på,
Förutan unga hertigen; den kan jag aldrig få.»

6. »Och hör du, lilla Rosa, hvad jag dig säga må:
Är det den unga hertigen, nog kan du honom få.»

7. Och hertigen han reste till främmande land:
»Och Rosa, lilla Rosa, tag ingen ann' till man!»

8. Och medan han var borta uti främmande land,
De fingo lilla Rosa en grefve uti hand.

9. »Och gifven mig, hvem I gifva vill,
Om först jag får skrifva unga hertigen till.»

10. »Och vi ha fått bref från främmande land,
Att hertigen är döder och lagd under sand.»

11. Så klädde de henne uti brudeskrud:
»Ack, stackars den jungfru, som tvingas stå brud!»

12. Och brådt kom bud i brudstugan in:
»Här kommer ett skepp i seglande vind.»

13. Och Rosa lilla ut genom fönstret såg,
Så fick hon se flaggor, både gula och blå.

14. »Och jag ser flaggor, både gula och blå,
Och dem har jag virkat med mina fingrar små.»

15. »Och hade jag mig en fulltrogen vän,
Som förde mig bud ifrån sjöastrand!»

16. »Och är icke jag en fulltrogen vän?
Jag bringar dig svar ifrån sjöastrand.»

17. »God dag, god dag, kär svågeren min,
Hur går det lilla Rosa uti buren sin?»

18. »Väl Rosa lilla går, det går allt så:
Vi druckit hennes bröllop i dagar två.»

19. Och hertigen han vardt så vreder till mods,
Han svartnade i ögonen som svartaste jord.

20. »Och skyndar du dig fort upp utaf sjö,
Så finner du henne med gullkronan mö.»

21. Och hertigen sadlar sin gångare röd,
Så rider han fortare än fogeln han flög.

22. »God dag, lilla Rosa, min fästemö!
Med dig vill jag lefva, med dig vill jag dö.»

23. Så gångar han sig uti brudstugan fram,
Och tog lilla Rosa i snöhvitan hand.

24. Så tog han lilla Rosa uti sin famn,
Så for han med henne till främmande land.

25. Och Rosa lilla somnade i hertigens famn —
Med ära och med dygd —
Hon vakna' inte förr än i tredje kungaland.
Men strömmen faller hviter som en lilja.

22.

Habor och Signild.

1. Habor kung och Sivar kung,
De begynte sig ett kif;
Det var allt om stolts Signil liten,
Hon var så vänt ett vif.
Fast hellre hafver Habor aktat vinna sig den allrasköna.

2. Habor drömde en dröm om natt
I sängen der han låg,
Arla om morgon han vaknade,
Han sade sin moder deraf.

3. »Mig tyckte jag uti lunden var
Allt med min brynja tung;
Der rann en ros upp på min arm,
Hon var både skön och ung.»

4. »Der rann en ros upp på min arm,
Hon var både skön och ung;
Hvar och en fogel, på qviste sutto,
De månde för henne sjunga.»

5. Ingen uti konungens gård
Den drömmen råda kunde,
Utan Habors moder,
Hon sörjer så margalunde.

6. »Är det dig till glädjen lagdt,
Att du skall vinna den mö,
Så är det mig till sorgen lagdt:
För hennes skull skall du dö.»

7. »Är det dig till glädjen lagdt,
Att du skall vinna det vif,
Så är det mig till sorgen lagdt:
För hennes skull låter du ditt lif.»

8. Habor lät sig växa hår
Och jungfrukläder skära,
Så seglade han åt främmande land,
Der ville han slöjder lära.

9. De histe upp deras silkessegel
Under deras förgyllande rå,
Så seglade de åt främmande land,
Fast mindre än månader två.

10. De kastade ut sin ankar
Uppå den hvita sand.
Det var Habor kungason,
Han trädde der först på land.

11. Habor stiger öfver stätte,
Hans brynja hon var ny.
Det ringer uti det kalla jern,
Det gjorde så stort ett gny.

12. Midt uppe på medjegårdar,
Der axlar Håbor sitt skinn.
Så går han upp i höga loft,
För fruer och jungfruer in.

13. »Här sitten I, stolts Signil liten,
Båd' I och edra qvinnor,
Min fader hafver mig till eder sändt,
Jag skulle här slöjder nimma.»

14. »Har eder fader till mig sändt
I skolen här slöjder lära,
I skolen äta ur fat med mig
Och sofva hvar natt hos min tärna.»

15. »Jag är van sofva på svanedun,
Jag är ett konungabarn;
Skulle jag hos eder tärna sofva,
Så doge jag visst i harm.»

16. »Tjenen I qvar, min stolts jungfru,
I gifven eder ingen qvida!
I skolen äta af fat med mig
Och sofva hvar natt vid min sida.»

17. Alla sutto, stolts Signil litens mör,
De hade söm på knä,
Förutan Habor kungason,
Han skar ut roser af trä.

18. Alla sutto stolts Signil litens mör,
De sydde det bästa de kunde,
Förutan Habor kungason,
Han leker med sin nål i munne.

19. Der satt Signil litens tjenstemö,
Hon hade två händer så slöga:
»Aldrig såg jag någon stolts jungfru
Hafva tu djerfvare ögon.»

20. Så leka Habors ögon
Som solen öfver andra stjernor;
Ehvart som stolts Signil liten var,
Dit såg Habor så gerna.

21. »Aldrig såg jag någon stolts jungfru
Kunna mindre sy med nål,
Aldrig såg jag någon stolts jungfru
Bättre kunna dricka af skål.»

22. »Tig du, Signil litens tjenstemö,
Du vakta inte på mig!
Ehvart som jag mina ögon vänder,
Så litet jag aktar dig.»

23. »Jag är trött af resan stor,
Har rest en väg så lång.
Hören I, stolts Signil liten,
Lyster eder till hvilo gå?»

24. De åto och drucko en liten stund,
Det var intet mycket länge,
Upp stod stolten Signil liten,
Hon följde Habor till sänge.

25. »I sitten här, alla mina mör,
Syn eder gerning till ända,
Medan jag går i höga loft,
Och följer den jungfru till sänge!»

26. Habor satte sig i sängen ned,
Och tärnan drog af hans skor;
Det måtte höras så långan led,
Huru Habors hjerta det log.

27. Der lågo de en natt så lång
Allt vid hvarannars sida;
Arla om morgon de vaknade,
De sade hvarannan sin qvida.

28. »Hören I, stolts Signil lilla,
Hvad jag eder spörja må:
Är någon här i verlden till
Eder hug han leker uppå?»

29. »Här är ingen i verlden till,
Min hug han leker uppå,
Utan Habor konungason,
Honom kan jag aldrig få.»

30. »Är det sant I sägen för mig,
I hafven Habor så kär,
Det vill jag sanningen säga,
Han är eder ganska när.»

31. »Hören I, Habor konungason,
Hvi viljen I mig så skämma?
Hvi riden I icke i min faders gård
Med eder hök på händer?»

32. »Jag var mig i er faders gård
Med min hök på händer;
Eder fader är mig vorden vred,
Han vill mig låta upphänga.»

33. »Hören I, Habor konungason,
I snacken dock icke så;
Här ligger vid mina fötter
De falska tärnor två.»

34. »Ligger der vid edra fötter
De falska tärnor två,
Så ligger vid min hufvudgärd
Min skarpa brynja blå.»

35. Upp stod Signil litens tjenstemö,
Hon axlade kappan blå;
Så gick hon upp i höga loft,
Der unga konungen låg.

36. »I vaken nu upp, herre konung!
I hafven nu sofvit för länge;
Här är Habor konungason,
Han hafver eder dotter i sänge.»

37. Upp stod unga konungen,
Han ropte öfver all sin gård:
»I stånden upp, alla mina hofmän,
I kläden eder i jern och stål!»

38. »I stånden upp, alla mina hofmän,
I kläden eder icke falskt!
Det vill jag eder för sanning säga,
Habor är en vågehals.»

39. Det var stolts Signil liten,
Hon såg sig ut för säng:
»Här klädes i min faders gård
Så mången rasker hofdräng.»

40. »Klädes der ut i er faders gård
Så mången rasker hofdräng,
Det vill jag för sanning säga,
Litet räds jag för dem.»

41. »Här ligger vid min hufvudgärd
Min brynja och skarpa svärd:
Mig tager här ingen ut i dag,
Utan han får ofärd.»

42. »Här ligger vid min hufvudgärd
Mitt svärd och silfbodda knif:
Mig tager ingen här ut i dag,
Förr än mången låter sitt lif.»

43. Det var Signil litens tjenstemö,
Hon lydde deruppå;
Stal hon bort hans skarpa svärd
Och så hans brynja blå.

44. De stötte uppå dörren
Både med svärd och spjut:
»Hör du, Habor konungason,
Du gack för dörren ut!»

45. Det var Habor konungason,
Han tog i sin hufvudgärd:
Borta var hans brynja
Och så hans goda svärd.

46. »Borta är min brynja
Och så mitt goda svärd,
Hören I, stolts Signil liten,
Här blifver en ömkelig färd.»

47. De stötte uppå dörren
Med sporrspändan fot;
Hvar den nagla i dörren var,
De ruko Habor emot.

48. Somliga han med fötterna spann,
Somliga med händerna slog;
Det var femtio af konungens hofmän,
Som för hans fötter dog.

49. De lade på Habor de hårdaste band
Och alla voro de ny;
Hvart det band, på honom kom,
Det slet han sönder i try.

50. Der stod Signil litens tjenstemö,
Hon dem det rådet kände:
»I tagen ett hår af Signils hufvud
Och binden om Habors händer!»

51. De togo ett hår af Signils hufvud,
De bundo om Habors händer;
Förr ville han för henne dö,
Än han ville slita det sönder.

52. »Hören I, stolts Signil liten,
I låten god kärlek vinna!
När I sen min kappa hänga,
Låten eder i buren brinna!»

53. De togo Habor konungason,
De ledde honom ut för by;
Der fick han se de galgeträd,
De voro alla ny.

54. »I hängen upp min kappa,
Hon är af skarlakan röd;
Få de fruer och jungfruer se,
De ömka sig öfver min död.»

55. Det var stolts Signil liten,
När hon såg kappan hänga,
Tände hon elden på buren sin
Och lät sig der inne brinna.

56. Det var Habor kungason,
Han mälte ett ord med skäl:
»Är nu Signil innebränd,
Som mig var ganska kär!»

57. »I tagen ned min kappa,
Hon må nu på jordene ligga!
Fast om jag hade try tusend lif,
Jag ville ej ett af dem tigga.»

58. Det var unga konungen,
När han såg buren brinna;
Somliga hjelpa Habor ned,
Och somliga hjelpa stolts Signil.

59. När de kommo ut i rosende lund,
Så var då Habor hängd;
När de kommo till buren,
Var Signil innebränd.

60. När de kommo uti rosende lund,
Så var då Habor död;
När de kommo till buren,
Var Signil bränd i glöd.

61. »Hade jag detta förra visst,
Deras kärlek har varit så stark,
Icke skulle Habor hängt
För hundrade tusen mark.»

62. »I tagen nu Signils tjenstemö
Och sätten henne qvick i jord;
Hon har skilt mig vid dotter min,
Så ock en måg så god.»
Fast hellre hafver Habor aktat vinna sig den allrasköna.

23.

Axel Tordsson och skön Valborg.

1. De lekte gulltafel vid bredan bord,
I glädje och lust med alla,
De fruer tvenne med ära stor;
Så underlig leken månd' falla.
Men lyckan vänder sig ofta om.

2. De tärningar lupo så ofta omkring,
Så snart de sig månde vända,
Så gör ock lyckones hjul uti ring,
Hvars lopp man näpplig kan känna.

3. Fru Juli och drottning Malfred,
De lekte gulltafel med ära;
På golfvet gånga barnen dervid,
De lekte med äple och päron.

4. På golfvet gångar det barn så fint,
Med äple och päron månd' leka,
I salen herr Axel Tordsson kom in,
Han tänkte till Rom att resa.

5. Han helsade fruer och jungfruer tillik',
Honom följde tukt och ära,
I löndom han älskade det ädla vif;
Ty lyckan den vill förföra.

6. På armen tog han den lilla brud,
Klappade henne på hvitan kind:
»Krist gifve, att du vore vuxen nu
Snart blefve du kärasten min.»

7. Hans yngsta syster svarade brådt —
På kläder hon guld månde bära —
»Vor' hon än vuxen i denna natt,
I måtten ej samman vara.»

8. Jungfrunes moder talte här rätt,
Hon månd' ej från sanningen vika:
»I ären nu allt för när i slägt,
Dock väl hvarannan lika.»

9. Han tog en gullring af sin hand,
Bad barnet dermed att leka,
Der hon uppväxte i ålder, förstånd;
Det gjorde hennes kinder bleka.

10. »Kom väl i hog, min lilla brud,
I dag månde jag dig fästa!
Jag vill nu resa af landet ut,
De främmande herrar att gästa.»

11. Herr Axel drager af landet ut,
Honom följer tukt och ära;
I klostret sattes hans lilla brud,
Att hon skulle sömmen lära.

12. De lärde henne väl silke att sy,
Och läsa låt' de henne lära;
Af hennes dygd gick härligt gny,
Henne följde stor tukt och ära.

13. Slik adeliga seder, som hon bar,
Bör hvar man med rätta prisa;
I sinne hon ock förståndig var,
Och räknas ibland de visa.

14. I klostret var hon i ellofva år,
Tills Gud hennes moder mând' kalla,
Då tog henne drottningen i sin gård,
Bäst månde hon henne falla.

15. I kejsarens gård herr Axel var,
Hans sporrar som guld månd' glimma,
Sitt svärd han vid sin sida bar,
Och lät sig ridderlig finna.

16. Herr Axel han sofver så sötelig,
Allt som en herre månd' tämma,
Om natten har han ej ro hos sig,
Allt för sina starka drömmar.

17. Herr Axel han sofver i högan sal,
Och hvilar på silket det fina;
Han hade ej ro om natten all,
Han drömmer om fästemö-sina.

18. Han drömmer om jungfru Valborg skön,
I flöjel klädd med ära,
Hos henne satt Hakon, konungens son,
En bön han månde begära.

19. Om morgonen ganska bittidelig,
Då lärkan sin stämma rörde,
Uppstod herr Axel så hastelig,
Sig snarlig i kläder förde.

20. Rätt fort lät han sadla gångaren grå,
Han lyster i lunden att rida,
Sin underlig tankar af hufvud slå
Och lyssna på foglasång blida.

21. Som nu herr Axel Tordsson
Kom in uti rosende lunden,
Der mötte honom en pelegrim skön
Uti den samma stunden.

22. »Väl mött, god dag, du pelegrim from!
Hvarthän står din begäran?
Ifrån mitt land du komma månd',
Dina kläder de mig det lära.»

23. »Norge det är mitt fädernesland,
Jag är af Gildeska stämma;
Till Rom har jag mig ärnat för sann,
Om jag der kan påfven finna.»

24. »Är du kommen af Gildeska slägt,
Då är du ock min frände;
Har stolten Valborg mig förgät't?
Säg mig, om du henne känner.»

25. »Valborg hon är en jungfru så skön,
Jag henne så väl månde känna;
Det är så mången riddareson,
Som sätter sin lit till henne.»

26. »Jag känner så väl den jungfru der,
Hon sliter sabel och mård;
Bland andra jungfrur hon loford bär,
Som tjena i drottningens gård.»

27. »Uppvuxen är Valborg skön jungfru för sann,
Som liljan fagrast på qviste;
Bland alla de jungfrur uti det land
Ej skönare någon visste.»

28. »Under marmorstenen hvilar fru Juli lik,
Allt hos sin herra kära;
Drottningen Malfred tog Valborg med sig,
Hon henne månd' älska och ära.»

29. »Guld bär hon om sin hvita hand,
I perlor flätar hon sitt hår;
Herr Axels brud af alle man
Hon kallas, ehvart hon går.»

30. »De kalla henne Axels fästemö skön,
Och göra deraf godt glam;
De ärna henne Hakon, konungens son,
Jag menar han blir hennes man.»

31. Herr Axel Tordsson, den ädle man,
Han klädde sig uti skinn;
Så går han uti salen fram,
För romerska kejsaren in.

32. »Hell sitten I, kejsar Henrik så from,
I ären så väldig en herre:
Urlof att resa jag bedes om,
Till fäderneslandet kära.»

33. »Från mig är fader och moder död,
I fara står godset det bästa,
Mig tvingar dock mest min fästemö,
En annan vill henne fästa.»

34. »Urlof det skall du gerna få,
Sjelf skall jag dig det gifva;
Om du tillbaka komma må,
Din plats skall öppen blifva.»

35. Herr Axel han rider af kejsarens gård,
Honom följde så härligan skara.
Och alle, som voro i samma gård,
Bådo honom af hjertat väl fara.

36. På resan var han så hastig och snar,
Honom följde trettio svenner;
När han kommer till sin moders gård,
Då red den herren allena.

37. När nu herr Axel Tordsson
Kom fram till borgaled,
Ute stod fru Helfred, hans syster skön,
Som hvilade dervid.

38. »Här står du, Helfred, syster min,
Nu väntar du mig icke komma,
Hur lefver Valborg, min fästemö fin,
Den ros och dygdeblomma?»

39. »Skön Valborg hon lefver mycket väl,
Den skönaste jungfru bland alla,
Hon tjenar ock vår drottning sjelf,
Hon henne bäst månd' falla.»

40. »Du säg mig, Helfred, syster fin,
Du gif mig rådet det goda:
Huru jag kan tala med fästemö min,
Att ingen man det förstode?»

41. »Kläd dig strax uti silke och guld,
Och sammet uppå dig drag:
Säg dig vara mitt hemliga bud,
Tala med den jungfrun i dag.»

42. Det var herr Axel Tordsson,
Gick öfver höga lofts spång,
Der mötte honom drottningens jungfrur skön',
De kommo ifrån aftonsång.

43. Han räckte skön Valborg hvitan hand,
Med äran sad' till henne så:
»Jag är fru Helfreds sändningebud för sann,
Att låta eder något förstå.»

44. Hon bryter upp det bref så stort,
Hon las det ut med alla,
Deruti stod' de älskogsord,
Som någon bäst kunde uttala.

45. Deruti lågo de gullringar fem,
Voro gjord' på sättet det bästa:
»Er gifver herr Axel Tordsson dem,
Som eder så ung månde fästa.»

46. »I lofva' att vara min fästemö,
Det skolen I hålla med ära:
Jag sviker eder ej på verldsens ö,
Det lofvar jag eder, min kära!»

47. Så följdes de öfver den höga bro,
Som Gud gaf dem till råda,
Der lofvade de hvarannan sin tro,
Och eder svuro de båda.

48. Vid Dorotea, den ädla mö,
En ed de svuro tillsamman:
I äran ville de båda dö
Och lefva tillhopa med gamman.

49. Herr Axel rider af konungens gård,
Han var så glader till mod,
Hans fästemö uti höga loft står,
Hon både lekte och log.

50. Det stod så uti månader fem,
Och väl uti månader nio,
Ellofva grefvesöner gingo fram,
Som månde om henne bedja.

51. Ellofva voro de riddare skön',
Till henne i äran månd gilja,
Den tolfte var Hakon, konungens son,
Han bad henne arla och serla.

52. »Hören I, skön jungfru fin,
Och viljen I vara min kära,
Så tager jag eder till drottning min,
Och kronan skolen I bära.»

53. »Hören I, Hakon, konungens son,
Det kan dock ej så gå;
Min tro har jag lofvat herr Axel from,
Den går jag aldrig ifrån.»

54. Fast vred blef Hakon, konungens son,
Och klädde sig uti skinn,
Så går han uti salen skön
För sin kära moder in.

55. »Hell sitten I, kära moder min,
Hvad råd månd' I mig bete?
Jag beder om skön Valborg fin,
Hon bjuder mig spott och spe.»

56. »Jag bjuder henne både heder och är',
Samt rike och land tillika:
Hon säger sig hafva herr Axel så kär,
Hon vill honom aldrig svika.»

57. »Har hon sin tro bortlofvat för sann,
Då bör hon den hålla med ära;
Här äro väl flere af grefvestånd,
Så mägtig som hon månde vara.»

58. »Väl äro här grefvedöttrar fler',
Så sköna och så rika;
Men ingen skön som Valborg är,
Ej heller så dygderika.»

59. »Med magt kan du henne icke få,
Ty det vore skam att höra;
Med vapen, om du henne vinna må,
Kan sig herr Axel ock röra.»

60. Fast vred blef Hakon, konungens son,
Och vred så gick han ut,
Der mötte honom hans skriftefader from,
Som kallas svartebror Knut.

61. »Hvi går min herre så sorgelig fram?
Hvarthän står hans begäran?
Är honom påkommen någon motgång slem,
Då sägen mig det, min herre!»

62. »Stor motgång är kommen mig uppå,
Som tvingar mig allra mest:
Skön Valborg kan jag icke få,
Herr Axel har henne fäst.»

63. »Hafver herr Axel skön Valborg fäst,
Han henne ej hem skall föra:
Deras härkomst ligger i klostret här näst,
Som I skolen se och höra.»

64. »Af ädel, hög och förnäm stam,
Närsyskonebarn de äro,
En fru, som dem till dopet fram
På Högeborgs slott månde bära.»

65. »Dopsyskon äro nu derföre de,
Allt för vår klosterrätt,
Derhos kunde vi erfara och se,
De äro i tredje slägt.»

66. »Min herre skrifver af landet ut,
Kapitlet skola de lyda:
Herr Axel får icke den ädla brud,
Vi vele honom det förbjuda.»

67. Det var Hakon, konungens son,
Han säger till svennerna så:
»I bedjen jungfruns morbröder from
Till mig i stugan ingå.»

68. De grefvar ställdes vid bredan bord,
Med tukt och mycken ära:
»Vår nådige herre oss sände ord,
Han säge oss sin begäran.»

69. »Om eder systerdotter skön,
Med henne lefva i ära,
Eder jag beder: mig henne ej sön!
Det är min bästa begäran.»

70. Svarade hennes morbröder tre,
De blefvo så glada till mod:
»Väl är skön Valborg född, ty se,
En konungason lofvar henne tro.»

71. De ädle herrar och grefvar för sann,
De klädde sig uti skinn.
De gingo i högaloftssalen fram
För Malfred, drottningen, in.

72. Drottningen Malfred, den mägtiga fru,
De helsade med tukt och sinne,
Dernäst stolts Valborg, den ädla brud,
Den skönaste der var inne.

73. »Väl dig, kära systerdotter skön,
Väl dig den stund du må lefva!
Om dig beder Hakon, konungens son,
Honom viljom vi dig gifva.»

74. »Hafven I mig bortlofvat nu,
Då vill jag eder det säga:
Herr Axel går aldrig utur min hug,
Helst lyster mig honom att ega.»

75. Svarade der hennes morbröder tre,
Som de bäst tyckte sig falla:
»Det skall i sanning aldrig ske,
Att du ditt löfte skall hålla.»

76. Och det var Hakon, konungens son,
Han låter skrifva kring landen,
Att hemta erkebiskopen from,
Med klerkerna alla tillsamman.

77. Först svarade då mäster Erland,
Han las det kongabref ut:
»Skam få den, som det påfann,
Ja, först och sist svartebror Knut!»

78. Erkebiskopen stod för bredan bord,
Han talte till kongen med ära:
»Min nådige herre sändt mig ord,
Han säge mig sin begäran!»

79. »Jag hafver mig en jungfru fäst,
Vid henne skolen I mig viga;
Herr Axel är henne af hjertat näst,
Hon skall honom öfvergifva.»

80. En stämning de utskrefvo fort,
Att till tinget skulle komma
Den ädle herre och jungfru så god,
Och stämningen icke försumma.

81. Om morgonen ganska bittidelig,
Som ottesången hade en ände,
Den ädle herre med fästemö sin,
Han skulle till kyrkan lända.

82. Den herre han stiger till höga häst,
Han månde så hjertelig sucka;
Den jungfru följer i karmen dernäst,
Sin sorg hon månde inlycka.

83. Det talte den sköna jungfru Valborg,
När hon kom i rosenlund:
»Sällan suckar gladt hjerta af sorg,
Men ofta ler sorgefull mun.»

84. Den riddarn rider på högan häst,
Hans tanke så vida omvankar;
Den jungfrun, som följer i karmen dernäst,
Hon döljer sin' sorgetankar.

85. Utom Mariæ kyrkogård,
Der stego de herrar från häst;
Sedan de uti kyrkan gå,
De fränder och riddar som bäst.

86. De hvilade på den kyrkogård,
Der biskop dem mötte och klerker;
Deras hjerta var klämdt af sorgen hårdt,
Det kunde man på dem märka.

87. Erkebiskopen mötte dem på den stad,
Med sölfslagen staf uti handen,
Med sina ordensbröder i rad,
Att skilja de kärleksbanden.

88. Fram trädde strax svartebroder Knut,
Med slägtebok i händer,
Han las för dem den arftaflan ut,
Att Axel var Valborgs frände.

89. Den arfvetafla de läste ut all,
Som munken gaf dem till råda,
Närsyskonebarn voro de uti val,
På mödernesidan båda.

90. De voro närsyskonabarn så god',
Af adeligt blod det bästa:
I fjerde led deras slägtskap stod;
Strax skilde dem åt de prester.

91. De voro komne af Gildeska rot,
Närsyskonabarn så fromma:
Herr Axel och skön Valborg god
Måtte icke tillsamman komma.

92. En fru dem båda till dopet bar,
Der de fingo dopsens gåfva,
Herr Esbjörn begge deras gudfar var:
Hvarannan de ej måtte ega.

93. Så följde de dem till altaret fram
Fingo dem handklädet i händer,
De voro ej sen att lösa det band;
Ty svennen var jungfrunes frände.

94. De voro fränder af ädelt blod,
Af Gildeska slägt, den bästa,
Dernäst voro de gudsyskon god':
De måtte ej sammanfästas.

95. Det handklädet mellan dem afskars slätt,
Ett stycke de hvar tilldela;
Ej lefver det någon i verlden så käck,
Som vet, hur hans lycka vill spela.

96. »Det handklädet nu sönderskuret är,
Hvarmed I oss åtskilja;
Så länge vi lefva, det aldrig sker,
I bryten vår vänskap och vilja.»

97. Af jungfruns finger man gullringen tog,
Gullarmband af hennes hand,
Sin gåfva igen fick den riddare god,
Upplöst var kärlighetsband.

98. Han kastade guldet på altaret då,
Gaf det sankt Olof till ära,
Svor alla de dagar han lefva må,
Han Valborgs vän ville vara.

99. Vred blef då Hakon, konungens son,
Allt under det silke röd:
»Efter du henne ej glömma kan,
Då är hon visst icke mö.»

100. Der svarade erkebiskop Erland,
Den visaste bland de klerker:
»Jag håller den för en oklok man,
Som ej känner älskogen starker.»

101. »Med vatten utsläcker man elden stor,
Härtill den brinnande brand;
Men kärlighets brand långt öfver går,
Den ingen man dämpa kan.»

102. »Solens hetta den brinner så starkt,
Att ingen den svalka kan;
Men älskogens brand är hårdare värk,
Den aldrig brytes, för sann!»

103. Dertill Herr Axel svarade så,
Stod klädd i silke röd:
»Den sak vill jag mig reda ifrån,
Skulle jag i morgon dö.»

104. Då blef Hakon, konungens son, vred,
Trädde fram på bredan sten:
»I morgon skall du mig svärja den ed,
Och det förutan allt men.»

105. »Svärja skall du i morgon för mig,
Allt både för klerk och prest,
Om Valborg hon är mö för dig,
Eller du har sofvit henne näst.»

106. »Om jag lofven skall gifva så,
Det kan jag fullväl göra;
I kampen törs jag än bestå,
Så länge jag mig kan röra.»

107. I loftet sof Eskelin, Hakons fru,
Hon vaknar af sömnen så brådt:
»Sankt Brigitta råde nu för min hug,
Hur jag hafver drömt i natt!»

108. »Jag drömde om Juli, den ädla fru,
Som hvilar i svarta mull,
Hon bad, att jag af hjerta och hug
Skulle vara hennes dotter hull.»

109. »Min herre, jag hafver sju söner med dig,
Hvar hafva de tjenare sköna,
De bjuda på svärd och våga sitt lif,
Att hjelpa den jungfru så väna.

110. »Min herre, I sadlen gångarn grå,
Och som en herre bortrida,
I följen med henne, bifallen då,
Att hjelpa ifrån all qvida!»

111. »Vi hafve till samman söner sju,
De unge hertigar raske,
Det är vår egen glädje och ro,
Att de kunna hålla sig tappre.»

112. »Närsyskonabarn vi voro i slägt,
Fru Juli och jag tillika,
Derföre står det oss mycket otäckt,
Om vi hennes dotter svika.»

113. Bittida om den morgonstund,
När solen begynte sig te,
På slottet gå de riddare fram,
Och vilja der aflägga ed.

114. Herr Axel Tordsson då färdig stod,
Och räckte sin hand ifrån sig:
»I kommen hit, grefvar af Gildeska rot,
Och lofven i dag med mig!»

115. Fram gå de ellofva riddare i mak,
Voro klädde i sabel och mård:
»Vi viljom lofva med Axel i dag,
Gud gifve det måtte väl gå!»

116. Strida runno tårar på jungfrunes kind,
Som regnet tjockast månd' falla:
»Ack, hvar skall jag finna vännerna min
Jag är eländig bland alla.»

117. Så talte hennes morbröder då,
Som henne så månde svara:
»Ensam du sjelfver svara må,
I rådet du ensam månd' vara.»

118. Och det var erkebiskop Erland,
Han talte till henne så:
»Fiender du många hafva kan,
Men vänner hafver du få.»

119. »Ja, fiender du väl många har,
Men vänner kan du ej finna;
Gud hjelpe dig af denna far',
Du måtte din sorg öfvervinna!»

120. »Att mig är min fader och moder död,
Må jag beklaga med smärta;
Men Gud, som alla hjelper af nöd,
Han känner ock bäst mitt hjerta.»

121. »Fru Juli ligger under marmorsten,
Herr Ingemar i svarta mull;
Men vore de än i lifve igen,
Då vore mig mången hull.»

122. Der hon nu satt med jemmer och ve,
Och uti sin stora sorg,
Då kom Hakon och lät sig se,
Framridandes till den borg.

123. Han trädde fram så hastelig,
Sina ord lät han så ljuda:
»I lofven går jag i dag med dig,
Sjelf vill jag mig tillbjuda.»

124. »Fru Eskelin är mig huld och god,
Hon sofver mig hvar natt när,
Din moder och hon voro af en rot,
Derföre kommer jag här.»

125. »I träden fram, mine sju söners tal,
Och eder i lofven blanda!
Herr Carl och hans söner af Söderdal,
De skola här stå till handa.»

126. Ellofva hertigsöner gingo fram,
Voro klädde i sabel och mård;
På fursteligt vis de pryddes för sann,
Och krusadt var deras hår.

127. Ellofva grefvar gingo i flock,
De voro helt oförfärde,
Krusadt var deras gula lock,
Förgyld' voro deras svärd.

128. »Med jungfrun vilje vi svärja nu,
Och lofven med henne göra,
I träder här fram, både sven och jungfru,
Att hvar och en det må höra!»

129. På messebok lade herr Axel sin hand,
Och svärdet höll han uti fäste;
Hans rike fränder stodo derhos för sann,
De ypperste och de bäste.

130. Fästet höll han uti sin hand,
Och udden stod mot en sten,
Sin ed på stunden gjorde han,
Och det förutan all men.

131. »Väl hafver jag haft Valborg kär,
Hon var min högsta tröst;
Jag henne dock aldrig var så när,
Att jag henne en gång har kysst.»

132. På messebok lade den jungfru sin hand,
Och så sin ed aflade:
»Min ögon vor' aldrig så dristig försann,
Jag torde herr Axel åskåda.»

133. Det bars öfver henne en himmel skön
Och sattes på henne skrud,
Så följde de henne i salen in,
Och kallade henne konungens brud.

134. In kom Hakon, konungens son,
Sitt tal månde han så fälla:
»Ej må härifrån någon riddare from
I natt sin resa anställa.»

135. »I dag vill jag fästa Valborg fin,
Allt till min hjertans kära;
Hon skall nu vara drottningen min,
Och kronan af röda guld bära.»

136. Der breddes duk, de sattes till bord,
Der skänktes både mjöd och vin;
Herr Axel satt med sorgefullt mod,
Och talte till kärestan sin.

137. »I sägen mig Valborg, min ädla ros,
Medan vi äro ena härinne,
Hvad råd vi kunna uppfinna oss,
Att vår sorg måtte försvinna!»

138. »Får jag konungen, om det så går,
Så sker det ju mot mitt minne.
Om jag än lefde i tusende år,
Går I mig aldrig af sinne.»

139. »I höga loft vill jag sitta med id,
Och virka guldet det röda,
Så sorgelig vill jag lefva min tid,
Som turturdufvan månd' göra.»

140. »Hon hvilar aldrig på grönan gren,
Hennes ben är' aldrig så trötta,
Hon dricker aldrig det vatten rent,
Men rörer det först med fötter.»

141. »Min herre, I riden så lustelig,
Att skåda den villa rå,
Alla de tankar, I fån om mig,
I låten dem strax bortfara!»

142. »Min herre, I riden så fröjdelig,
Att skåda den vilda hara,
Alla de tankar, I fån' om mig,
I låten dem strax bortfara!»

143. »Om jag än rider i rosende lund,
Och skådar de djur uti skogar,
Hvad skall jag göra om nattestund,
När jag dock icke kan sofva?»

144. »Mitt fädernegods jag säljer för sann,
För silfver och guld det röda,
Se'n vill jag draga i främmande land,
Och sörja mig sjelf till döda.»

145. »Min herre, I säljen ej godset bort,
Det är så svårt att mista,
Men sänder bud till herr Esbjörn fort,
Hans dotter skolen I fästa.»

146. »Allhed, hans dotter, I fästa må
Och lefva hos henne med ära,
I moders stad vill jag eder stå,
Och sorgen så för oss bära.»

147. »Ingen skön jungfru jag hafva må,
Och ingen trolofvar jag mig,
Kunde jag än kejsarens dotter få,
När jag nu icke fick dig.»

148. Erland erkebiskopen svarade brådt,
Han klappade dem med ära:
»I sägen hvarannan i afton god natt,
Det kan ej annars vara.»

149. Den erkebiskop han sade fritt ut,
Och kunde sin tunga väl röra:
»Skam få du, svartebror Knut,
Som häri skilnad månd' göra!»

150. Herr Axel böd den jungfru god natt,
Det gjorde han med stor ängslan,
Hans hjerta var med sorg belagdt,
Som fången i jern är fängslad.

151. Skön Valborg går i höga loft hän,
Med jungfrurna att sofva,
Hennes hjerta det brinner af sorg och men,
Som eld och ljusan låga.

152. Bittida om den morgonstund,
När solen sken med allo,
Begynner drottningen margelund,
På jungfrurna sina att kalla.

153. Drottningen bad jungfrurna i det sinn',
Att virka guldet det röda,
Stilla stod Valborg, jungfru fin,
Af sorg hennes hjerta månd' blöda.

154. »Valborg, jungfru skön och from,
Hvi är du så sorgse i hug?
Det sker dig ära och mycken mån,
Att du blifver konungens brud.»

155. »Jag vill heller hafva herr Axel god,
Och lefva med honom i ära,
Än jag vill hafva en gåfva stor,
Den norska kronan att bära.

156. »Så litet det dock gagnar mig,
Att mina vänner sig glädja,
När jag med tårar sorgelig
Min' kinder må dagelig väta.»

157. Detta stod nu en tid så rund,
Ja, väl uti månader tre,
Herr Axel och den jungfrun from,
De kunde hvarken leka eller le.

158. Der kom då örlig på det land,
Den fiende så stark månd' vara,
Herr Hakon, konungens son för sann,
Han månde det land försvara.

159. Konungen lät bjuda kring all sin land,
De lekte och lärde tillika,
Herr Axel, den högädle man,
Han månde dem icke svika.

160. Ty konung Hakon han var ej sen,
I fält då månde han rida,
Han bjuder i landet hvar och en,
Som svärd kunde bära vid sida.

161. Han bjuder utöfver all sin land,
Så många, som svärd kunde bära,
Herr Axel, den högädle man,
Han skulle hans höfvitsman vara.

162. Hans sköld var både hvit och blå,
Han kändes i marken vida,
Två röda hjertan deri månd' stå;
För äran då ville han strida.

163. När som de kommo på marken fram,
Och sågo sina fiender glänsa,
Mer gall då mod och väldig hand,
Och icke med jungfrur att dansa.

164. Herr Axel bedref så manligt verk,
Sitt fädernesland till fromma,
För honom föllo de hofmän stark,
Han gjorde dem sadlarne tomma.

165. Han slog så mången tapper man,
Han trampad' dem under sin' hästar,
Han skonade ingen med sin hand,
Och helst de yppersta och bästa.

166. Han slog de herrar utaf Upland,
Som redo de höga hästar,
Kung Amunds söner föllo för hans hand,
De grefvar och hertigar bästa.

167. Så tjockt de pilar flyga i skar',
Som bönder, när de slå hö:
Hakon, konungens son, blef sår,
Och snarliga måtte han dö.

168. Som nu herr Hakon konungason
Från hästen månde nedfalla,
Herr Axel, ädle herren from,
Gaf sig dervid med alla.

169. »Hör du, Axel Tordsson kär,
Du hämna till fyllest min död,
Så får du landet och riket här
Och begges vår fästemö.»

170. »Till fyllest skall jag hämna din död,
Att det skall spörjas till by,
Jag skonar mig ej för slag eller stöt,
Och aldrig skall jag fly.»

171. Herr Axel ränner i hopen in,
Han var så vred till mod,
Ehvem, som honom möter, gesvindt
Den slog han ned till fot.

172. Då föllo alla de starke män,
Som bönderne korn månd skära;
Herr Axel Tordsson, den ädle sven,
Stod manlig och oförfärad.

173. Den herre så länge värjade sig,
Tills han miste brynjan bäst,
Han stridde så friskt och mannelig,
Tills skölden blef klufven allt slätt.

174. Han värjade sig så mannelig der,
Och mände sig sjelfver trösta,
Intill dess att hans goda svärd
Det mände i fästet brista.

175. Aderton voro de dödliga sting,
Den herre han hade i bröstet;
Se'n buro de honom i tältet in,
Så nödigt de honom miste.

176. Af honom rann blodet så stridelig,
För segren då måtte han dö;
Det sista ord, han talade för sig,
Var allt om hans fästemö.

177. »I sägen skön Valborg så mycken god natt,
Vår Herre för henne skall råda,
I himmelriket vi finnas fullsnart,
Och mötas gladelig båda.»

178. In kom den lilla smådräng god,
Och stod för bredan bord,
I talet var han både snäll och klok
Han kunde väl foga sin' ord.

179. »I jungfrur, afläggen silken röd,
Och bären det hvita linn!
Herr Hakon konung är nu död,
Och Axel, kär herren min.»

180. »Död är herr Hakon, kongens son fin,
Han ligger på döda bår.
Det hämnade herr Axel, herren min;
Ty fick han sitt banesår.»

181. »Segren hafva de vunnit visst,
All Norges land till ära,
Mång' tapper krigsman har lifvet mist,
Ja, mången ädel herre.»

182. Så svåra gråt Malfred, drottningen fin,
Det kan hvar moder väl röna,
Skön Valborg sörjer om kärasten sin.
Hon väter sin kinder sköna.

183. Hon talte strax till tjenaren sin,
Bad honom hastig att vara:
»Du hemta hit mitt förgylda skrin,
Du må det strax inbära!»

184. »I spännen grå gångar' för karmen röd,
Till klostret vill jag mig gifva,
Jag glömmer aldrig herr Axels död,
Så länge jag här månd' blifva.»

185. Utanför Mariæ kyrkogård,
Der trädde hon från sin karm,
Så sorgelig hon i kyrkan går,
Hon qvaldes med ångest och harm.

186. Gullkronan tog hon med sin hand,
Hon satte den på de stenar:
»Nu vill jag aldrig hafva man,
Men lefva en jungfru allena.»

187. »Två gånger var jag fästemö,
Men aldrig brud kunde blifva.
Nu vill jag uti klostret dö,
Från verlden mig alldeles gifva.»

188. De buro fram de förgylda skrin,
Deruti var guldet mesta,
Det skiftade hon bland fränder sin,
De yppersta och de bästa.

189. Hon tog guld och det stora halsband,
Hvari de smycken månd' hänga,
Fru Eskelin hon det gaf för sann,
Som henne hade älskat så länge.

190. Så tog hon upp det stora guldband,
Dertill de spetsar, fast bred'.
Det gaf hon herr Hakon med mun och hand,
Som svor med henne den ed.

191. Hon tog fast mycket silfver och guld,
Väl öfver hundra gullringar,
Dem gaf hon de hertigesöner båld',
Som lofven med henne ingingo.

192. Hon gaf till kyrkor och skolar väl,
Och till dem, som skulle läsa;
För sin och sin kära väns själ,
Hon stiftade dagelig messa.

193. Hon gaf till enkor och faderlös' barn
Och dem, som vandra om föda,
Till sankt Annæ beläte skön
Gaf hon gullkronan den röda.

194. »I träden fram, biskop, ärvördig man,
I vigen mig in med mull,
Den klosterordning jag svär för sann,
Jag hoppas I varden mig hull!»

195. »Herr Åke, erkebiskop kär,
I vigen mig inför Gud!
Jag kommer aldrig af klostret här,
Förr'n jag bärs död härut.»

196. Der voro så många grefvar båld',
Som hade deraf stor harm,
Der de nu kastad' den svarta mull
Allt öfver skön Valborgs arm.

197. Nu går skön Valborg i klostret der,
Hon lider så mycket tvång,
Messan hon aldrig försummar der,
Ej heller ottesång.

198. I klostret mången gifven är,
Både jungfrur och dygdiga qvinnor;
Dock ingen så skön som Valborg kär,
Hvars like man näpplig' finner.

199. Bättre är det ej vara född,
Än städse i sorgen lefva,
Med ängslan dagelig äta sitt bröd,
Och aldrig rolighet pröfva.

200. Gud den förlåte, som orsak är,
Att de ej samman må vara,
Som hafva hvarannan af hjertat kär
Och älska med tukt och med ära!
Men lyckan hon vänder sig ofta om.

24.

Herr Carl eller klosterrofvet.

1. Herr Carl han gick för sin fostermoder in,
Han frågade henne om råd:
»Hur skall jag sköna jungfrun
Med mig ur klostret få?»
Men herr Carl sofver allena.

2. »Du lägg dig sjuk, du lägg dig död,
Du lägg dig uppå bår,
Så kan du sköna jungfrun
Med dig ur klostret få.»

3. In kommo de småsvennerne,
Voro klädde i kläderna blå:
»Och lyster skön jungfrun i vakstugan gå
Och se herr Carl på bår?»

4. Och in kommo de småsvennerne,
Voro klädde i kläderna röd':
»Behagar skön jungfrun i vakstugan gå
Och se herr Carl är död?»

5. Och in kommo de småsvennerne,
Voro klädde i kläderna hvit':
»Behagar skön jungfrun i vakstugan gå
Och se herr Carl stå lik?»

6. Och jungfrun gick för sin fostermoder in,
Och frågade henne om råd:
»Ack, kan jag i vakstugan få gå
Och se herr Carl på bår?»

7. »Och inte vill jag dig gifva råd,
Ej eller så nekar jag dig;
Men om du i afton i vakstugan går,
Herr Carl han sviker dig.»

8. Och jungfrun inför dörren gick,
Hon glimmade som en sol;
Men herr Carls falska hjerta,
Det låg på bår och log.

9. Och jungfrun till hans hufvud gick,
Hon såg på hans krusade hår:
»Ack, medan du här lefde,
Du höll mig ganska kär.»

10. Och jungfrun hon till fötterna gick,
Hon lyfter på hvitan linn':
»Ack, medan du här lefde,
Du var allrakärasten min.»

11. Och jungfrun hon till dörren gick,
Hon bjöd sina systrar god natt;
Herr Carl, som uppå båren låg,
Sprang upp, tog henne fatt.

12. »I bären ut min bår igen,
I skänken mjöd och vin,
I morgon skall mitt bröllop stå
Med allrakärasten min.»

13. Det var de klosternunnor —
De läste uti bok —
»Visst var det en Guds engel,
Som bort vår syster tog.»

14. Och alla klosternunnor
De sjöngo för sig:
»Krist, gif en sådan engel
Komm', tog' båd mig och dig!»
Men herr Carl sofver allena.

25.

I.

Oväntad bröllopsgäst.

1. Det var två såta vänner,
Som höll' hvarandra kär;
Den ena for till främmand' land
Ifrån sin fästemö.

2. Den ungersven skulle bortresa
Ifrån sin hjertans vän:
»Låt ingen dig bortlocka,
Till dess jag kommer igen!»

3. När ungersvennen var bortrester,
Fick hon en annan kär,
Som henne väl behagade,
Allt efter sitt begär.

4. När ungersven detta spörja får,
Fick han ett annat mod;
Han sadlade upp sin gångare grå,
Red sig dit bröllopet stod.

5. När ungersven detta veta fick,
Fick han ett annat sinn:
Han vände sina kläder
Och gick i brudstugan in.

6. Så bad han att få dansa
Med bruden liten stund;
Men hennes hjerta bäfvade
Och blek var jungfruns kind.

7. Så börja' han att dansa
Den långa dans till slut:
»Ack, hör min sköna jungfru,
Hvarför är hon så blek?»

8. »Hvarför är hon så bleker,
Hvarför är hon så blyg?» —
»En annan har mig lockat,
Se'n du var rest af by.»

9. »Jag må väl vara bleker,
Och kinden icke röd:
En annan har mig lockat,
Han sade, du var död.»

10. Och när han hade dansat
Den långa dans till slut,
Så sprang han in i kammaren,
Slog dörren igen om sig.

11. Han satte sig att skrifva
Det långa afskedsbref;
Så tog han fram sitt timmeglas,
Som väntar på hans lif.

12. När glaset var utrunnet
Och tiden var förbi,
Så tog han sitt förgyllande svärd
Och stack uti sitt lif.

13. När blodet börja' rinna,
Som strida strömmar plä',
Så öppnade han dörren,
Bad sköna jungfrun se.

14. Så kommen, flickor alla,
Och sen hur svårt det är
Med falsker tunga tala
Och ha en annan kär!

15. Men hvem kan hemta rosor
Utaf de hårda berg,
Och hvem kan finna kärlek,
Der ingen kärlek är?

2.

1. Jungfrun hon gångar på högan berg,
Hon skådar i djupan dal,
Der fick hon se ett gångande skepp,
Som fullt med grefvar var.

2. Det var den minsta grefve,
Som uppå skeppet var,
Han ville den jungfrun trolofva sig,
Så unger som han var.

3. Och ungersven drager de gullringar fem
Och sätter på jungfruns hand:
»Trolofva mig, du lilla vän,
Det är vårt kärleksband!»

4. »Hvad skall jag svara moder min,
När jag kommer hem igen?»
»Ack säg, ack säg, du lilla vän,
Du hitta'n i grönan äng.»

5. »Och för min moder så ljuga
Det går slätt inte an,
Är bättre att tala sanningen:
Det är ett kärleksband.»

6. Ungersven bad sin allera-
Sin allera käraste vän,
Han skulle litet bortresa
Och komma snart igen.

7. När ungersven var bortrester,
Fick hon en annan vän,
Den hon tillförne älskade;
Hon älskade honom än.

8. När tre år voro förlidne,
Kom ungersven igen;
Så frågade han kär fader sin:
»Hur mår allra kärasten min?»

9. »Du varit så länge bortrester,
I dag står din käraste brud;
Och hvem kan blifva vännen din,
Det vet allena Gud.»

10. Och ungersven gångar i kammaren,
Han kammar och krusar sitt hår,
Så gångar han sig till bröllopsgård,
Allt der, som brölloppet står.

11. Så tager han bruden i snöhvitan hand,
Han dansar golfvet kring;
Så sakta som han dansade,
Så bleknade hon på kind.

12. »Hvarför är du så bleker
Och icke något röd?» —
»De hafva ej talat sanningen,
De sagt att du var död.»

13. Och ungersven gångar i kammaren,
Slår dörren igen om sig,
Så sätter han sig på förgyllande stol,
Och skrifver det långa bref.

14. När brefvet det var skrifvet,
Och timman var förbi,
Så drager han ut sitt förgyllande svärd,
Och ränner i sitt lif.

15. När blodet börja rinna,
Som strida strömmar ner,
Så låter han upp den kammardörr,
Bad sköna jungfrun se.

16. Och hör ni, flickor unga,
Hur ymkeligt det är,
Att tala med falsker tunga,
Och ha en annan kär.

17. »Adjö, min lilla engel,
Och min utvalda vän!
Vi få väl en gång mötas åt
Hos Gud i himmelen.»

18. »I himmelen, i himmelen,
I himmelens trånga port,
Der får du en gång svara för
Hur illa du har gjort.»

26.

Stolts Hilla.

1. Hilla lilla sitter i kammaren sin —
   Ingen vet min sorg utan Gud —
   Hon fäller så mången tår uppå kind.
   Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

2. Brådt kom bud för drottningen in:
   »Stolts Hilla lilla syr så vildt i sömmen sin.»

3. Drottningen axlade kappan blå,
   Så månde hon sig till stolts Hilla lilla gå.

4. Drottningen slog Hilla på blekblommand' kind,
   Så blodet det stank på sparlakanet fint.

5. »Nådiga drottning, I slå mig ej så hårdt!
   Jag är en konungs dotter så väl som eders nåd.»

6. Hilla lilla klappar på hyendet blå:
   »Och lyster min drottning att hvila häruppå?»

7. »Nådiga drottning, I sätten er här ner,
   Att jag må tälja mina sorger för er.»

8. »Medan jag var i min kära faders gård,
   Sju riddare mig dagligen vaktade på.»

9. »Min fader han höll mig så hederlig,
Två riddare dagligen tjente mig.»

10. »Den ena han hette hertig Magnus,
Han ville på äran mig beslå.»

11. »Den andra hette hertig Hillebrand,
Var konungens son af Engeland.»

12. »Och det var hertig Hillebrand,
Med honom så månde jag fly utaf land.»

13. »Hillebrand sadlade sin gångare grå,
Så lyfte han stolts Hilla lilla deruppå.»

14. »Och när som vi kommo i rosende lund,
Der lyste hertig Hillebrand hvila en stund.»

15. »Han somna' en blund allt uti mitt sköt,
Han sof der en sömn så ljuflig och söt.»

16. »Hillebrand, Hillebrand, sof inte nu!
Jag hörer min fader och mina bröder sju.»

17. »Hillebrand, Hillebrand, sof inte så!
Jag känner min faders gångare grå.»

18. »Hillebrand tog mig allt uti sin famn:
'Hilla lilla, Hilla, nämn icke mitt namn!'»

19. »Han slog uti den första skar'
Mina bröder sex, också min far.»

20. »Han mötte uti den andra flock,
Min yngsta broder med gullgulan lock.»

21. »Och Hillebrand, Hillebrand, stilla ditt svärd,
Den döden är ej min yngsta broder värd.»

22. »Jag hade ej förr utsagt dessa ord,
Sju sår lade Hillebrand ned till jord.»

23. »Hillebrand stryker sitt blodiga svärd:
'Vore du ej Hilla, detta vor' du värd'.»

24. »Min broder han tog mig vid gullgulan lock,
Så binder han mig vid sadeleknapp.»

25. »Aldrig var det så liten en rot,
Som icke tog ett stycke utaf min fot.»

26. »Och icke var det så liten en gren,
Som icke tog ett stycke ur Hilla lillas ben.»

27. »Och när som vi kommo till första led,
Min sorgbundna moder hon ståndar dervid.»

28. »Då ville min broder qvälja mig,
Min moder hon ville bortsälja mig.»

29. »Så sålde de mig för en klocka ny;
Hon hänger i Mariæ kyrkeby.»

30. »När moder min hörde den klockans klang,
Hennes hjerta sönder i stycken sprang.»

31. Stolts Hilla lilla slöt sitt tal härmed —
Ingen vet min sorg utan Gud —
Så föll hon död ned för drottningens knä.
Den lefver aldrig till, som jag kan klaga mina sorger.

27.

Liten Kerstin stalldräng.

1. Liten Kerstin hon låter kläder tillskära —
Åh, den lilla! —
Så gifver hon sig som en stalldräng till att tjena.
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

2. Så rider hon sig uppå konungens gård:
»Behöfver väl konungen nå'n stalledräng i år?»

3. »Och stalldräng behöfver jag i år som allrabäst,
Men intet föder jag din apelgrå häst.»

4. Unga hertigen han stod och lydde deruppå:
»Och fö'r min fader drängen, väl fö'r jag gångarn grå.»

5. »En stalldräng behöfver vi i år som allrabäst,
Och fö'r min fader drängen, väl föder jag hans häst.»

6. Den första dagen red hon de fålarna i bet,
Om natten följer hon den unga hertigen i lek.

7. Och andra dagen rider hon de fålarna i äng,
Om natten hvilar hon med unga hertigen i säng.

8. Den tredje dagen rider hon de fålarna i vall,
Om natten sofver hon på unga hertigens arm.

9. »Liten stalledräng är blefven så underligen fet,
Han orkar inte rida, när som solen bränner het.»

10. »Liten stalledräng är blifven så ovig och tjock,
Han orkar sjelf ej stiga i sadelen opp.»

11. Unga hertigen sig åt stallgården går,
Att se hur liten Kerstin stalledräng hon mår.

12. Unga hertigen in genom stalldörren såg,
Så fick han se, hvar Kerstin liten stalledräng låg.

13. Så bredde unga hertigen ut sin kappa blå,
Der födde liten stalldräng de svennebarnen två.

14. Och brådt kom det budet för konungen in,
Liten Kerstin hade födt en liten rosenblommand' kind.

15. Och konungen han ropade utöfver sin gård:
»I bedjen unga hertigen att inför mig gå!»

16. Unga hertigen in genom dörren han steg,
Och konungen honom med vreda ögon neg.

17. »Och hör du unga hertig, hvad jag dig säga må:
Är du väl fader åt de tvenne svennebarnen små?»

18. »Och är du nu fader åt de små barnen två,
Så tag då liten Kerstin och drag af min gård!»

19. Unga hertigen faller på sina bara knä:
»Och, kära min fader, förlåten I mig det!»

20. »Så tag då liten Kerstin och sätt uppå ditt knä,
Tag så de tolf gullringar, trolofva henne med!»

21. Och unga hertigen blandade mjöd och vin,
Men falska tärnan lade förgift deruti.

22. Unga hertigen blandade mjöd och vin
»Och lyster dig dricka, kärasten min?»

23. Den första drick utaf vinet hon drack,
Hennes gullkedja kring halsen hon sprack.

24. Och konungen blef så vred i sitt mod —
Åh, den lilla! —
Lät sätta falska tärnan qvicker i jord.
I vårt stall har hon tjent i stor löndom.

28.

Stolts Botelid stalldräng.

1. Stolts Botelid hon rider på konungens gård:
»Behöfver min konung stalledräng i år?»
Hon sade, hon har lust till att rida.

2. Och konungen han titta genom hvita gardin:
»Mig tyckes I vara en qvinnoblommand' kind.»

3. Och konungen han talte till småsvenner två:
»I bedjen stolts Botelid inför mig gå.»

4. »Hur skulle jag väl töras inför konungen gå?
Jag sliter intet annat än valmaret grå.»

5. »Och I må väl slita det valmare grå,
Så skolen I dock inför konungen gå.»

6. Stolts Botelid hon tjente der i sju år så god,
Det åttonde blef hon så tunger på sin fot.

7. Stolts Botelid hon tager af sin valmarsgrå rock,
Derunder så hade hon damaste blått.

8. Stolts Botelid hon gångar sig på höga lofts bro,
Med silkessydda strumpor och sölfspända skor.

9. Stolts Botelid hon in genom dörren steg,
Och konungen henne med blida ögon neg.

10. Och konungen han tager henne uti sin famn,
Och gaf'na gullkronan och drottningenamn.
Hon sade, hon har lust till att rida.

29.

Bergkonungen.

1. Stolts Margareta hade en fader så rik —
Tiden görs mig så lång —
Och han var en konung öfver sju kungarik.
Men jag vet, att sorgen är tung.

2. Till henne så friade grefvarne två,
Men ingen så ville hon hafva ändå.

3. Till henne så friade förstarne fem,
Och ingen ville hon hafva utaf dem.

4. Till henne så friade konungar sju,
Men ingen så ville hon hafva ännu.

5. Och bergakungen frågade sin moder om råd,
Allt huru han skulle stolts Margareta få.

6. »Och huru mycket vill du gifva åt mig,
Att hon sjelf skull' komma i berget till dig?»

7. »Dig skulle jag gifva det rödaste gull,
Och alla dina kistor med penningar full'.»

8. En söndagsmorgon då hände det så,
Stolts Margareta skulle till kyrkan sig gå.

9. Och allt som hon gick och allt som hon står,
Allt närmare kom hon, der höga berget låg.

10. Så gångar hon sig det berget omkring,
Så öppnas en dörr, och der går hon in.

11. Stolts Margareta in genom bergadörrn steg,
Och bergakungen henne med blida ögon neg.

12. Så tog han den jungfrun uppå sina knän,
Och tog de gullringar och fäste henne med.

13. Så tog han den jungfrun allt uti sin famn,
Gaf henne gullkrona och drottningenamn.

14. Så var hon i berget i åtta runda år,
Der födde hon två söner och en dotter så båld.

15. När hon der hade varit uti de åtta år,
Så ville hon gå hem till sin kära moders gård.

16. Och bergakungen talte till småsvenner två:
»I spännen för karmen de gångare grå!»

17. Och Margareta ut genom bergadörren steg,
Och hennes små barn de gräto dervid.

18. Och bergakungen tog henne uti sin famn,
Så lyfter han henne i förgyllande karm.

19. »Och hör du, smådräng, hvad jag dig säga må:
Nu skall du föra henne uppå sin moders gård!»

20. Stolts Margareta in genom dörren steg,
Och hennes moder henne med ögonen neg.

21. »Och hvar har du varit så länge?» —
»Jag har varit i de blomsterengder!»

22. »Hvad är det för en hufva, du bär på ditt hår,
Lika som qvinnor och mödrar plä' gå.»

23. »Väl må jag bära hufva på hufvudet mitt,
Mig bergakungen har båd' fästat och vigt.»

24. »I berget har jag varit uti de åtta år,
Der hafver jag två söner och en dotter så båld.»

25. »Der hafver jag två söner och en dotter så båld,
Den yppersta jungfrun i verlden månde gå.»

26. »Och hör du, stolts Margareta, hvad jag må säga dig:
Får jag dig följa hem och se barnena din?»

27. Och bergakungen in genom dörren nu steg,
Och Margareta föll till jorden dervid.

28. »Och står du nu här och klagar öfver mig:
Kom du icke sjelf uti berget in till mig?»

29. »Och står du nu här och klagar din nöd,
Kom du icke sjelfver in igenom min dörr?»

30. Bergkonungen slog henne på rosende kind:
»Och packa dig i berget till små barnen din!»

31. Bergkonungen slog henne med hopvriden rot:
»Och packa dig till berget, och det skall gå fort!»

32. Och bergakungen tog henne uti sin famn,
Så lyfte han henne i förgyllande karm.

33. »Och hör du, min smådräng, hvad jag dig säga må:
Nu skall du föra henne allt uppå min gård!»

34. Stolts Margareta in genom bergadörren steg,
Och hennes små barn de gladdes dervid.

35. »Det är inte värdt, I glädas öfver mig,
Krist gifve, jag aldrig vore moder åt er!»

36. Den ena bar fram en förgyllande stol:
»Och hvilen er här, min sorgbundna mor!»

37. Den ena bar fram det påfylda horn,
Den andra la' deri ett förgyllande korn.

38. Den första dryck hon drack af det horn,
Så glömde hon bort både himmel och jord.

39. Den andra dryck hon drack af det horn,
Så glömde hon bort både Gud och hans ord.

40. Den tredje dryck hon drack af det horn,
Så glömde hon bort både syster och bror.

41. Så glömde hon bort både syster och bror —
Tiden görs mig lång —
Men aldrig glömde hon sin sorgbundna mor.
Men jag vet, att sorgen är tung.

30.

1.

Herr Peders sjöresa.

1 Det var unga herr Peder,
Han kammar och krusar sitt hår;
Så gångar han sig för sin fostermor,
Frågte henne, hvad död han skull' få?

2. »Och inte så dör du på sotesäng,
Och inte blir du slagen i krig;
Men akta dig väl för de böljorna blå,
Att de ej förråda ditt lif!»

3. »Och dör jag inte på sotesäng,
Ej heller blir slagen i krig,
Nog aktar jag mig för de böljorna blå,
Att de ej förråda mitt lif.»

4. Det var den unga herr Peder,
Han gångar till sjöastrand;
Der låter han bygga sig ett skepp
Allt uppå den hvita sand.

5. Och skeppet det var utaf hvalfiskben,
Och masterna va' lika så;
Och flaggorna voro af det rödaste gull,
Som sutto derofvan uppå.

6. »I dag så låtom oss dricka,
Me'n ölet vi kunna få;
I morgon skola vi segla,
Der vinsten vi kunna få.»

7. Det var båd' skeppare och styresmän,
De sköto det skepp ifrån land,
Så glömde de bort Gud Fader,
Guds Son och Helige And'.

8. De segla' i dagar, de segla' i år
Allt uppå det villande haf;
Och när som de kommo på djupaste grund,
Så började masterna gå af.

9. Herr Peder tog upp sin tärningebok,
Han kastade tärning på bord:
»Vi skola nu alla kasta den lott,
Hvem som är den syndaren stor.»

10. Och första tärning på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män,
Lotten den föll på herr Peder,
Den unga konungason.

11. Den andra tärning på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män,
Lotten föll på herr Peder,
Den unga konungen sjelf.

12. Den tredje tärningen på tafvelbord rann
Emellan de sjöfarand' män,
Lotten föll på herr Peder,
Den unga konungen sjelf.

13. »Och efter vi äro så långt ifrån land,
Att vi ingen prest kunna få,
Så låtom oss falla för masterna ner
Och göra vårt skriftermål!»

14. Det var den unga herr Peder,
Vid masten, der han låg,
Han skulle nu göra sitt skriftermål,
Och det blef honom så svårt.

15. »I kyrkor hafver jag röfvat,
Och kloster hafver jag bränt,
Och mången adelig stolts jungfru
Båd' heder och ära förkränkt.»

16. »I skogen hafver jag vandrat,
Bedrifvit både rån och mord,
Och mången redlig bondeson
Låtit sätta qvicker i jord.»

17. »Om Gud han ville mig hjelpa,
Att jag kunde komma till land,
Så skulle jag bygga en kyrka
Allt uppå snöhvitan sand.»

18. »Om Gud han ville mig hjelpa,
Att jag kunde komma till by,
Så skulle jag bygga en kyrka
Och täcka den all med bly.»

19. »Om någon af er skulle komma i land,
Min fostermor frågar efter mig,
Så säg, att jag tjenar i konungens gård,
Och står mig så ridderlig.»

20. »Om någon af er skulle komma i land,
Min fästemö frågar efter mig,
Så säg, att jag ligger i böljorna blå;
Bed henne, hon glömmer ej mig!»

21. Och när han had' utfört de ord,
Rätt i den samma stund,
Det stormväder växte upp så stort,
Slog skeppet neder i grund.

2.

1. Herr Pädar går under borgalind,
Krusat hafver han sitt hår;
Gångar han för sin fostermoder in:
»Lären I mig god' råd!»
Medan sjön tager så mången.

2. »Inte skall du på landet dö,
Ej heller blifva slagen i krig;
Men vakta dig väl för böljan blå,
Hon dränker ditt unga lif!»

3. Snäckan ligger på sjöastrand,
Gräset under henne gror;
»Den der icke drager af land,
Tjenar icke sin herre i tro!»

4. När som de kommo sig midt på sund,
Böljan började att slå,
Han skriftade sig för sin styreman,
Han kunde icke presten nå.

5. Det var då unga herr Pädar sjelf,
Han faller på sina knä:
Och så gjorde han sitt skriftermål,
Allt framför ett segelträ.

6. »Röfvat hafver jag kyrkobord,
Kloster hafver jag bränt!
Så mången är den stolts jungfru god,
Hvars ära jag hafver kränkt.»

7. L»ockat hafver jag enka och brud,
Svikit hafver jag mö,
Det kom aldrig uti min hug,
Att jag på sjön skulle dö.»

8. »Kommer här någon till lands igen,
Min moder spörjer efter mig:
Säg, jag tjenar i främmande land,
Så sörjer hon inte mig.»

9. »Kommer någon här till lands igen,
Min fästmö spörjer efter mig:
Säg, jag ligger på hafsens grund,
Om hon vill gifta sig.»
Medan sjön tager så mången.

31.

Den lille båtsmannen.

1.

1. Jungfrun satt i högan loft och virka' gull på skinn
Så kom en liten båtsman och tittade derin.
Men de lekte, de lekte gulltärning.

2. »Och hör du, lilla båtsman, hvad jag månd' säga dig:
Lyster dig att spela gulltärning med mig?»

3. »Och huru skall jag spela gulltärning med dig?
Jag hafver intet rödan guld att sätta emot dig.»

4. »Du sätter upp din tröja, du sätter upp den grå,
Och deremot jag sätter de gullringar två.»

5. Och första gulltärning på tafvelbordet rann,
Lilla båtsman tappade, men sköna jungfrun vann.

6. »Och hör du, lilla båtsman, hvad jag månd' säga dig:
Lyster dig att spela gulltärning med mig?»

7. »Och huru skall jag spela gulltärning med dig?
Jag hafver intet rödan guld att sätta emot dig.»

8. »Du sätter upp din gamla hatt, du sätter upp den grå;
Jag sätter min gullkrona, tag den, om du kan få.»

9. Och andra gulltärning på tafvelbordet rann,
Lilla båtsman tappade och sköna jungfrun vann.

10. »Och hör du, lilla båtsman, hvad jag månd' säga dig:
Lyster dig att spela gulltärning med mig?»

11. »Och huru skall jag spela gulltärning med dig?
Jag hafver intet rödan guld att sätta emot dig.»

12. »Du sätt upp dina strumpor och silfverspända skor;
Jag sätter upp min ära, och dertill min tro.»

13. Och tredje gulltärning på tafvelbordet rann,
Sköna jungfrun tappade och lilla båtsman vann.

14. »Och hör du, lilla båtsman, du skynda dig från mig!
Ett gångand' skepp i floden det vill jag gifva dig.»

15. »Ett gångand' skepp i floden det får jag hur jag kan;
Men jag vill ha' den jungfrun, jag med gulltärning vann.»

16. »Och hör du, lilla båtsman, du skynda dig från mig!
En silkessömmad skjorta den vill jag gifva dig.»

17. »En silkessömmad skjorta den får jag hur jag kan;
Men jag vill ha' den jungfrun, jag med gulltärning vann.»

18. »Och hör du, liten båtsman, du skynda dig från mig!
Mitt halfva kungarike det vill jag gifva dig.»

19. »Ditt halfva kungarike det får jag hur jag kan;
Men jag vill ha den jungfrun, jag med gulltärning vann.»

20. Och jungfrun gick i kammaren, hon krusade sitt hår:
»Ack, nåd' mig arma jungfru för giftermål jag får!»

21. Båtsman går på golfvet, han lekte med sitt svärd:
»Du får så godt ett giftermål, som nånsin du är värd.»

22. »Jag är väl ingen båtsman, fast eder tyckes så:
Jag är den bästa konungason, i Engeland kan gå.»
Men de lekte, de lekte gulltärning.

2.

1. Jungfrun satt i buren och sydde gull på skinn;
Kom en liten båtsman gångande in.
Men de spelte, de spelte gulltärning.

2. »Hör du, lilla båtsman, hvad jag vill säga dig:
Har du lust att spela gulltärning med mig?»

3. »Jag har väl lust att spela gulltärning med dig;
Men jag har intet rödan guld att sätta emot dig.»

4. »Sätter du ut dina silfverspända skor,
Deremot så sätter jag min ära och min tro.»

5. Den första gulltärning på tafvelbordet rann,
Lilla båtsman tappte, och jungfrun hon vann.

6. Den andra gulltärning på tafvelbordet rann,
Jungfrun hon tappte, men lilla båtsman vann.

7. Den tredje gulltärning på tafvelbordet rann,
Jungfrun hon tappte, men lilla båtsman vann.

8. »Hör du, lilla båtsman, du skynda dig från mig!
En silkesstickad skjorta den vill jag gifva dig.

9. »En silkesstickad skjorta den tar jag när jag kan,
Men jag vill ha den jungfrun, som jag med tärning vann.»

10. »Hör du, liten båtsman, du skynda dig från mig!
Ett skepp uti floden det vill jag gifva dig.»

11. »Ett skepp uti floden det tar jag när jag kan;
Men jag vill ha den jungfrun, som jag med tärning vann.»

12. »Hör du, lilla båtsman, du skynda dig från mig!
Ett slott och en fästning dem vill jag gifva dig.»

13. »Ett slott och en fästning dem tar jag när jag kan;
Men jag vill ha den jungfrun, som jag med tärning vann.»

14. »Hör du, lilla båtsman, du skynda dig från mig!
Min faders halfva rike, det vill jag gifva dig.»

15. »Din faders halfva rike det får jag när jag kan;
Men jag vill ha den jungfrun, som jag med tärning vann.»

16. Jungfrun går ur kammaren, hon kammar ut sitt hår:
»Gud nåde mig jungfru för giftermål jag får!»

17. Båtsman går på golfvet, han leker med sitt svärd:
»Och du får bättre man, än du nå'nsin är värd.»

18. »Jag är ingen båtsman, fast eder tyckes så:
Jag är den bästa kongason, i Engeland månd' gå.»

19. »Är du den bästa kongason i Engeland kan gå,
Så skall du få min ära och dertill med min tro.»
Men de spelte, de spelte gulltärning.

3.

1. Jungfrun satt i högan loft, hon virkade gullband,
Så mången kärlig tanke i hogen henne rann.
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

2. Och sköna jungfrun skådade allt kring det hvita haf:
»Krist gif' den sven månd' komma, som jag min tro bortgaf!»

3. Och hastigt fick hon skåda ett skepp på böljan blå;
En ungersven så fager han månd' vid stammen stå.

4. »Du spänn upp alla segel, och styr med hast i land!
Här är en fager jungfru, som väntar uppå strand.»

5. »Och hör du, lilla båtsman, hvad jag nu säger dig:
Och har du lust att kasta gulltärning med mig?»

6. »Och väl så vill jag kasta gulltärning med dig,
Om du har lust att sätta din ära upp mot mig?»

7. Och första gulltärning på tafvelbordet rann,
Den lilla båtsman tappade, men sköna jungfrun vann.

8. Andra gulltärning på tafvelbordet rann,
Lilla båtsman tappade och sköna jungfrun vann.

9. Tredje gulltärning på tafvelbordet rann,
Sköna jungfrun tappade och lilla båtsman vann.

10. »Och hör du, lilla båtsman, du skynda dig från mig
En silkessömmad skjorta den vill jag gifva dig.»

11. »En silkessömmad skjorta den får jag, när jag kan;
Men jag vill ha den jungfru, som jag med tärning vann.»

12. »Och hör du, lilla båtsman, du skynda dig från mig!
Ett gylne skepp i hafvet det vill jag gifva dig.»

13. »Ett gylnė skepp i hafvet det får jag, när jag kan;
Men jag vill ha den jungfrun, som jag med tärning vann.»

14. Och jungfrun går i kammaren, hon smyckar ut sitt hår:
»Gud nåd' mig arma jungfru för riddare jag får!»

15. Och båtsman gick på skeppet, han drager ut sitt svärd:
»Du har fått bättre giftermål, än nånsin du är värd.»

16. »Jag är väl ingen båtsman, fastän dig tyckes så:
Jag är den förste konungsson, i England månde gå.»

17. »Är du den bästa kungason, i England månde gå,
Så skall du få min jungfrudom och dertill ock min tro.»

18. »Och hören I, små svenner, den jungfrun, som jag vann,
I fören till min fader allt uti Engeland!»

19. »God dag, min kära fader!» — »God dag min kära son;
Den jungfrun, som du förer, du tagit långt ifrån?»

20. »Den jungfru, som jag förer, jag med gulltärning vann;
Hon är en furstadotter allt ifrån Österland.»

21. »Är hon en furstadotter, jag vill dig vara huld:
Jag gifver till ditt bröllop utaf det röda guld.»

22. Så förde de den jungfrun allt uti kyrkan fram:
»Gif nu den tro och ära, som jag med tärning vann!»
Men hon spelade, hon spelte och hon lekte gulltärning.

32.

I.

Herr Äster och fröken Sissa.

1. Herr Äster rider sig der söder under ö —
Så välsigne! —
Han fäster Sissa lilla så väner en mö.
Stor sorg bär han väl för henne.

2. Han fäste Sissa lilla och förde henne hem,
Så stor och så kynner så var han öfver den.

3. Herr Äster rider sig uti rosenlund,
Der lyste Sissa lilla hvila en stund.

4. Herr Äster breder ut sin kappa blå,
Der födde Sissa lilla de sönerna två.

5. Herr Äster klappa' Sissa lill' på hvitblommand' kind:
»Hvem är nu väl fader till små barnen din?»

6. »Så hjelpe mig Gud utaf all min nöd,
Som intet jag vet, om han är lefvand' eller död.»

7. »Min fader han var en så underlig man,
Han bygde min bur så nära vid strand.»

8. »Elfva voro de, min bur nederbröt;
Det var ej mer än en, som min ära åtnjöt.»

9. Herr Äster klappar Sissa lill' på hvitblommand' kind:
»Hvad fick du då för äran din?»

10. »Och han gaf mig en harpa utaf gull;
Han bad att jag skull' leka, när jag är sorgefull.»

11. »Och han gaf mig en silkessydder särk,
Den hafver jag slitit med sveda och värk.»

12. »Och han gaf mig det röda gullband,
Det band han om min snöhvita arm.»

13. »Och han gaf mig ett par sölfspända skor,
Dem hafver jag slitit med så mycken stor oro.»

14. »Och han gaf mig en sölfboddan knif;
Krist gifve, han satt i hans hjerta och lif!»

15. »Och hör då, Sissa lilla, nu tala intet så:
Jag är nu fader åt små barnen de två.»

16. Herr Äster klappar Sissa lill' på hvitblommand' kind:
»Hvart skall vi nu göra af småbarnen din?»

17. »Det ena lägga vi under så bredan en sten,
För det bära vi så lönligen men.»

18. »Det andra lägga vi under så grönan en torf,
För det bära vi så lönligen sorg.»

19. »Och hör du, Sissa lilla, nu tala inte så,
Min syster bor inte så långt härifrån.»

20. »Min syster bor inte så långt ifrån by,
Hon fostrar upp de barnen, om de än voro try.»

21. Herr Äster klappar Sissa lill' på hvitblommand' kind:
»Orkar du nu rida i guldsadelen din?»

22. »Så litet orkar jag rida i guldsadelen min,
Jag fruktar, när jag framkommer, din moder spottar mig.»

23. Herr Äster han rider sig till Hviteborgs led,
Der ståndar hans moder och hvilar sig vid.

24. »Du vare välkommen, herr Äster, kär sonen min!
Hvar hafver du fått den unga bruden din?»

25. »Och hjelpe mig Gud utaf all min nöd,
Som jag såg aldrig så väner en mö.»

26. De ledde Sissa lilla i bruarehus,
Riddaren och små svenner de bar för henne blus.

27. Alla drucko mjöd och alla drucko vin,
Herr Äster lagade mat åt allrakärasten sin.

28. De lade Sissa lilla mellan bolstrarna blå,
Herr Äster lade sig på kistorna små.

29. »Och hör du, herr Äster, kär' sonen min:
Hvi sofver du inte när unga bruden din?»

30. »Jag lofva' hennes fader allt söder under ö,
Att Sissa lilla skulle sex veckor sofva mö.»

31. »Det är nu den seden uti främmande land» —
    Så välsigne! —
»En jungfru skall sofva sex veckor utan man.»
    Stor sorg bar han väl för henne.

2.

Herr Råstigh.

1. Råstiger rijder sigh söder under öö,
Han fäste lijten Inga, som war ingen mö.
Der groo Edle örter.

2. Han fäste lijten Inga, han förde henne hem,
Sielf herr Råstigh redh henne igen.

3. Rätt som dhe kommo i Rosenlund,
Der wille Inga lilla hwijla en stund.

4. Der breder han vth sin kappa blå;
Där föder liten Inga söhner twå.

5. »Höör du, Inga, hwad jagh säger nu:
Hwem är fader åth desse barnen tu?»

6. »Hoos min fader war en rijker giest;
Wij lekte guldtafl som wij kunde bäst.»

7. »Wij lekte guldtafwel af hiertans grund;
Då blef Jagh medh desse barnen tung.»

8. »Höör du, Inga, war intet rädd,
Men seij huru den Ridderen war klädd.»

9. »Han hade kläder brun och hwijt;
Jagh tychte han war Eder, herr Råstigh, lijk.»

10. »Han hade kläder brune och blå;
Den wackraste herre Jagh nånsin sågh.»

11. »Höör du, Inga, hwadh [jagh] seijer nu:
Hwar wil tu giöra af desse barnen tu?»

12. »Däth ena wil jagh settia emellan Muld och steen,
I alle mine dager bära för'et Mehn.»

13. »Däth andra will Jagh settia emellan Muld och torf,
J alle mine dager bära för'[et] sorgh.»

14. »Inga lilla, Inga lilla, seij intet så,
Du skall föda up desse barnen små.»

15. »Jagh haar här en Faster här ute widh åå;
Dijth skall Jagh före desse barnen små.»

16. Råstiger Eld medh Swerdsvdden slogh,
Han hämptade watn medh sine skoor.
Nu groor Edle örter.

33.

Riddar Olle.

I.

1. Riddar Olle rider sig allt söder under ö,
Der fäste han stolts Väna lill' och tänkte hon var mö.
Riddar Olle.

2. Der fäste han stolts Väna lill' och förde henne hem,
Med rödan gullkrona på bleknande kind.

3. De spelemän de spelade på gullharpan röd:
»Gud nåde dig, fru Väna lilla, du är inte mö!»

4. »Hör du, fru Väna lilla, hvad jag dig säga må:
Hvad är det, som de spelemänner spela må?»

5. »Och eder vill jag hålla för en okloker man,
Som tror, hvad som spelas utaf en drucken man.»

6. Och Väna lilla tager af det röda gullband,
Så kastar hon det uti spelemannens hand.

7. Så kastar hon det uti spelemannens hand,
En annan klang uti harpan det kom.

8. De spelte i dagar, de spelte i tre,
Men inte ville bruden åt brudsängen se.

9. Men när den fjerde dagen åt qvällen han led,
Fru Väna lilla lade sig i sängen ned.

10. »Och hör du, Väna lilla, hvad jag dig spörja må:
När var det, du bortgaf din ära och din tro?»

11. »Min fader han var en så underlig man,
Han bygde min bur så nära vid strand.»

12. »Han bygde min bur så nära vid strand,
Der alla de skeppare de kommo i land.»

13. »Och tolf voro de, som buren nederbröt,
Men ej mer än en, som min ära åtnjöt.»

14. »Och hör du, Väna lilla, unga bruden min,
Hvad gaf han då dig för du gaf äran din?»

15. »Han gaf mig en gullkrona så röd,
Han bad, jag skulle bära den bland fruar och mör.»

16. »Och han gaf mig ett par silfverspända skor,
Dem hafver jag slitit med stor möda och oro.»

17. »Och han gaf mig en harpa utaf det röda gull,
Han bad, jag skulle spela, när jag blir sorgefull.»

18. »Och han gaf mig en silfbodder knif,
Krist gifve, den sutte uti hans unga lif!»

19. »Och hör du, Väna lilla, du tala inte så!
Jag är nu fader till dina barn de små.»
Riddar Olle.

2.

1 Riddar Olle han rider allt söder under ö,
Der fäste han stolts Svaneli och tänkte hon var mö.
Riddar Olle. ‥

2. Han fäste henne mö, han förde med sig hem,
Och alla kungens hofmän de kände henne igen.

3. Stolts Svaneli hon klädde sin tärna till brud,
Gaf henne guldkrona och silfverskrud.

4. De ledde den bruden i brudehus,
Och sjelfver stod stolts Svaneli och bar för henne ljus.

5. De ledde den bruden i brudestol,
Och sjelfver stod stolts Svaneli och drog af hennes skor.

6. De ledde den bruden i brudebänk,
Och sjelfver stod stolts Svaneli och bar för henne skänk.

7. Riddar Olle han hade en gammal sängefäll;
Han kunde så väl tala som riddar Olle sjelf.

8. »Och hör du, riddar Olle, hvad jag dig säga vill:
En mö gick ur din säng, men en sköka kom igen.»

9. »Och hör du, stolts Svaneli, hvad jag dig säga vill:
Och hvar var du, när du miste äran din?»

10. »Min fader han var en så underlig man,
Han bygde min bur så nära ned vid strand.»

11. »Han bygde mig en bur så nära ned vid strand,
Der alla kungens hofmän de skulle ro i land.»

12. »Elfva var de, som min bur nederbröt,
Men der var ej mer än en, som min ära åtnjöt.»

13. »Och han hade krusadt och kringskuret hår,
Och vackrare riddare jag aldrig än såg.»

14. »Hans växt var så rank, och hans skuldra så bred,
Han hofva' som en kämpe, när han till striden red.»

15. »Han gaf mig i fäste ett silfverbodda skrin,
Och maken finnes ej från Dannemark och hit.»

16. »Af honom fick jag de guldröda band,
Dem band han om min snöhvita arm.»

17. »Af honom fick jag en harpa af guld,
Derpå jag månde spela, när jag blef sorgefull.»

18. »Och han gaf mig en silfverbodder knif;
Jag önskar den satt i hans hjerta och lif!»

19. »Och kära stolts Svaneli, du tala inte så!
Ty jag är nu fader åt dina barn de små.»
Riddar Olle.

3.

1. Herr Olof han rider sig söder under ö,
Der fäste han fru Inga lilla till sin fästemö.
Ridder Olof.

2. Han fäste den jungfrun, han förde henne hem,
Med rödan gullkrona och blekan kind.

3. Liten Inga hon lade sig på bolstrarne blå,
Och der föder hon de sönerne två.

4. Herr Olof han hade en tärna med sig;
Hon var stolts Inga lilla ganska lik.

5. »Hör du, herr Olofs tärna, hvad jag säger dig:
Vill du i morgon vara brud för mig?»

6. »Gerna vill jag vara brud för dig,
Bara inte herr Olof känner igen mig.»

7. »Inte känner herr Olof igen dig,
Jag önska' hans moder inte mer kände mig.»

8. De klädde på henne en kjortel blå,
Och gullet det i hvarje söm låg.

9. De klädde på henne en tröja grön,
Och gullet det lyste i hvarje söm.

10. De klädde på henne en kappa svart,
Och gullet det i hvarje trå satt.

11. De satte på henne de gullringar fem,
Juveler och demanter de glindrade i dem.

12. De drogo på henne de handskarne små,
Rosor och liljor de glindrade derpå.

13. De satte på henne en gullkrona röd:
»Den fick jag, när jag var herr Olofs fästemö.»

14. Liten Inga hon såg utför höga lofts sval,
Hon såg sina brudmän, de kommo i traf.

15. Brudsadeln kom fram, han sken som en glöd:
»Ack väles den jungfru, som nu vore mö!»

16. Bruden hon rider i sakta mak,
Inga lilla sjelfver red vid hennes bak.

17. När bruden hon kom på kyrkogård,
Dess skönhet berömde både stora och små.

18. Bruden hon gångar åt kyrkan fram,
Dess skönhet berömde båd' qvinna och man.

19. Och när som de från kyrkan skulle fara hem,
Ute för dem var många spelemän.

20. Speleman han spelar i pipan röd:
»Gud nåde dig, fru Inga lilla, du är inte mö!»

21. Fru Inga lilla tog upp det röda gullband,
Så kasta' hon det i spelemannens hand.

22. Så snart han fick det röda gullband,
I pipan hördes en annan klang.

23. »Jag sitter nu här en så drucken en man:
Ingen må undra, hvad jag spela kan.»

24. »Jag sitter nu här både gammal och grå:
Ingen må undra, hvad jag spela må.»

25. De drucko i dagar, de drucko i tre,
Och inte ville bruden åt sängen se.

26. De drucko i dagar, de drucko i fem,
Då togo de bruden med våld i säng.

27. De ledde den bruden i brudehus,
Fru Inga lilla sjelfver bar för henne ljus.

28. De ledde den bruden åt höga loft,
Fru Inga lilla sjelf lät för henne opp.

29. De satte den bruden uppå en stol,
Fru Inga drog af'na båd' strumpor och skor.

30. Bruden hon lade sig i sängen ned,
Herr Olof han vände sig åt väggen dervid

31. Bruden hon lyfte på förgyllande fäll,
Och bruden gick upp, fru Inga lad' sig igen.

32. Herr Olof han hade uppå sig en fåll,
Han kunde så väl tala som herr Olof kunde sjelf.

33. »Hörer du, herr Olof, hvad jag säger dig:
Nu släppte du en mö, tog en sköka till dig.»

34. »Hör du, liten Inga, kärasten min,
Hvad fick du för mödomen din?»

35. »Min fader han var en så underlig man,
Han bygde min bur vid sjöastrand.»

36. »Han bygde min bur vid sjöastrand,
Der alla kungens hofmän skulle segla fram.»

37. »Nio var det, som min bur uppbröt,
Inte mer än en, som min ära åtnjöt.»

38. »Han hade hvitgult hår och skuret ikring,
Den raskaste, som seglar mellan Danmark och hem.»

39. »Han gaf mig en silkesstickad särk,
Derpå ha nio jungfrur haft sitt handaverk.»

40. »Och han gaf mig en kjortel blå,
Gullet det i hvarje söm låg.»

41. »Och han gaf mig en tröja grön,
Och gullet det låg i hvarje söm.»

42. »Och han gaf mig en kappa svart,
Och gullet det i hvar en trå satt.»

43. »Han gaf mig de handskarne små,
Rosor och liljor de glindra' derpå.»

44. »Han gaf mig de gullringar fem,
Han bad jag skulle blifva hans käraste vän.»

45. »Och han gaf mig en gullkrona röd,
Han bad jag skulle blifva hans kära fästemö.»

46. »Och han gaf mig en harpa utaf gull,
Han bad jag skulle spela, när jag var sorgefull.»

47. »Och han gaf mig en gullharpa röd,
Han bad jag skulle spela, när jag var i nöd.»

48. »Och han gaf mig en silfverbodder knif,
Jag önskar den sutte i hans unga lif!»

49. »Kära fru Inga lilla, tala inte så!
För jag är nu fader åt små barnen två.»

50. Herr Olof tog fru Inga lilla uti sin famn,
Han gaf henne gullkrona och drottningenamn.
Ridder Olof.

34.

Slottet i Österrik.

1. Det ligger ett slott i Österrik —
    Österrik —
Det är så väl bebundet,
Med silfver och det röda gull —
    Röda gull —
Och marmorstenar uppmuradt.

2. Der inne ligger en ung hertig —
    Ung hertig —
På sitt lif är han fången,
Väl femtio famnar under jord —
    Under jord —
Bland drakar, etter och ormar.

3. Hans fader kom från Rosenborg —
    Rosenborg —
Han till det tornet gångar:
»Ack du, min allrakäraste son —
    Käraste son —
Huru hårdt ligger du fången!»

4. »Ack fader, käre fader min! —
    Fader min —
Jag ligger här hårdt fången,
Femtio famnar under jord —
    Under jord —
I nöd och stort elände.»

5. Hans fader går för konungen in —
Konungen in —
»Gif mig den fången lösan!
Tio tusen gyllen gifver jag er —
Gifver jag er —
För den fångens blodsdroppar.»

6. »Tio tusen gyllen de hjelpa ej —
Hjelpa ej —
Den herrn han måste dödas;
På sin hals hafver han en gullked —
En gullked —
Hon hafver hans lif förrådit.»

7. »Bär han en gullked på sin hals —
På sin hals —
Den hafver han icke stulit,
Utan en jungfru hafver skänkt —
Hafver skänkt —
onom den till sin trolofven.»

8. De togo fången utur det torn —
Utur det torn —
Och gåfvo honom sakramentet.
Han ropade: »Krist i himmels tron! —
Himmels tron —
Nu är min död för handen.»

9. De förde honom på platsen ut —
På platsen ut —
På stegan månde han stiga;
Han bad ock då den mästerman —
Den mästerman —
Att han skulle få litet lefva.

10. Mästaren sade: »ej längre nu —
Ej längre nu —
Ty du aktar mig svika;

Ty gif mig hit en silkesduk —
En silkesduk —
Jag vill din ögon tillbinda.»

11. Han sade: »bind min ögon ej till —
Ögon ej till —
Låt mig först verlden beskåda!
Jag ser dock henne aldrig mer —
Aldrig mer —
Med mina svartbruna ögon.»

12. Hans fader uppå platsen stod —
På platsen stod —
Så svårlig hans ögon runno:
»Min kära son, min kära son,
Kära son —
Din död vill jag vedergälla.»

13. »Ack, fader käre, fader min —
Fader min —
Min död må du ej vedergälla;
Det komme min själ till pino svår —
Till pino svår —
Ty oskyldig måste jag dödas.»

14. »Jag sörjer ej mitt unga lif —
Mitt unga lif —
Ej heller verldslig ära;
Mer sörjer jag min jungfru kär —
Jungfru kär —
Hon gråter och sörjer så svåra.»

15. Det kom uppå den tredje dag —
Den tredje dag —
En engel af himmelen neder;
Han befalde, de skulle liket nedta',
Liket nedta' —
Eller han ville staden nedsänka.

16. Derefter kom en hämd så stark —
En hämd så stark —
Hans död blef vedergullen,
Och hastigt nederslogs till mark
Slogs till mark —
Menniskor öfver trehundra.

17. Hvem denna visan hafver gjort —
Hafver gjort —
Det må hvar man väl veta:
Att det hafver varit en jungfru skön —
En jungfru skön —
Till sin vän i Österrike.

35.

Den förtrollade prinsessan.

1. Jag vet väl, hvar som står ett slott —
Står ett slott —
Det är så väl utsiradt
Med silfver och med röda guld —
Röda guld —
Med uthuggen sten uppmuradt.

2. Uti det slott der stod en lind —
Stod en lind —
Med blad så däglig' och sköna;
Deruti bodde en näktergal fin —
Näktergal fin —
Som ljufligt sin tunga månd' röra.

3. Det kom en riddare ridandes dit —
Ridandes dit —
Han hörde den näktergal sjunga.
Deröfver han högelig förundrade sig —
Förundrade sig —
Ty det var vid midnattsstunden.

4. »Och hör du, liten näktergal! —
Näktergal —
En visa jag beder dig qväda;
Dina fjädrar jag vill med guld beslå —
Guld beslå —
Din hals med perlor bekläda.»

5. »Jag passar ej på dina fjädrar af guld —
Fjädrar af guld —
Som jag för dig skulle bära;
I verlden är jag en fogel vild —
Fogel vild —
Och ingen man månde mig känna.»

6. »Är du i verlden en fogel vild —
Fogel vild —
Och ingen man månde dig känna,
Dig tvingar väl hunger, snö och köld —
Snö och köld —
Som faller på vägen den breda.»

7. »Mig tvingar ej hunger, mig tvingar ej snö —
Mig tvingar ej snö —
Som faller på vägen den breda;
Mig tvingar fast mera en lönlig sorg —
Lönlig sorg —
Den gör mig ångest och möda.»

8. »Emellan berg och djupan dal —
Djupan dal —
Bortrinna de stridige strömmar;
Men den, som hafver en fulltrogen vän —
Fulltrogen vän —
Han honom ej snarlig bortglömmer.»

9. »Jag hade mig en käraste båld —
Käraste båld —
En riddare mägtig och väldig;
Min stjufmoder kastad' det hastigt omkull —
Hastigt omkull —
Ty hon det ej hafva ville.»

10. »Hon skapte mig till en näktergal —
    Näktergal —
Bad mig i verlden omflyga;
Min broder till en ulf så grym —
    Ulf så grym —
Bad honom på skogen löpa.»

11. »Strax for han uti skogen in —
    I skogen in —
Hon bad, han ej bot skulle finna,
Förrän han drack hennes hjerteblod —
    Hennes hjerteblod —
Sjü år derefter så skedde.»

12. »En dag hon gick så lustelig —
    Så lustelig —
I rosende lund spatsera;
Min broder det såg, och vredelig —
    Och vredelig —
Gaf noga akt uppå henne.»

13. »Han grep henne vid hennes venstra fot —
    Venstra fot —
Med ulfvaklon den leda,
Ref ut hennes hjerta, och drack hennes blod —
    Hennes blod —
Igen fick han sin helbregda.»

14. »Ännu är jag så liten vild fogel —
    Så vild fogel —
Som flyger i mörka skogar;
Så jemmerfullt månde jag lefva min tid —
    Lefva min tid —
Men helst uti vintertiden.»

15. »Dock tackar jag Gud, som mig hafver hjelpt —
Hafver hjelpt —
Att jag min tunga kan röra,
Som i femton år ej hafver talt —
Ej hafver talt —
Som jag med eder månd' göra.»

16. »Men jag hafver städse sjungit på qvist —
Sjungit på qvist —
Med ljuflig näktergalsstämma,
Och aldrig fann jag bättre vist —
Bättre vist —
Än i de grönaste ängar.»

17. »Och hör du, liten näktergal —
Näktergal —
Hvad jag dig månde tillbjuda!
I vinter kan du sitta i buren min —
Buren min —
Tills sommarn igen att utflyga.»

18. »Haf tack, skön riddare, för tillbudet ditt —
Tillbudet ditt —
Det må dock icke så vara;
Ty det förböd mig stjufmoder min —
Stjufmoder min —
Så länge jag månd' fjädrar bära.»

19. Men riddaren stod och tänkte sig om —
Tänkte sig om —
Han aktar ej näktergalns vilje;
Ty grep han henne vid fotenom —
Fotenom —
För Gud det så hafva ville.

20. Han gick med henne uti sin bur —
Uti sin bur —
Tillstängde dörren och luckor;
Hon blef till många underlig' djur —
Underlig' djur —
Som man kan höra och spörja.

21. Först skapte hon sig till lejon och björn —
Lejon och björn —
Och så till många små ormar;
Omsider till en lindorm stor —
Lindorm stor —
Låts som hon vill' riddaren mörda.

22. Han skar henne med en liten knif —
Liten knif —
Så blodet derur månde komma,
På golfvet strax för honom stod —
För honom stod —
En jungfru, klar som en blomma.

23. »Nu hafver jag frälst dig af din nöd —
Af din nöd —
Och af din hemliga qvida;
Ty säg mig nu din afkomst god —
Afkomst god —
På faders och möderne sida.»

24. »Egypti lands konung min fader var —
Fader var —
Hans drottning min moder med ära
Min broder måste varulf gå —
Varulf gå —
Allt uti de grymma skogar.»

25. »Är Egypti lands konung kär fader din —
Kär fader din —
Hans drottning din moder med ära,
För visst är du systerdotter min —
Systerdotter min —
Som förr näktergal månde vara.»

26. Der blef stor fröjd uti hans gård —
Uti hans gård —
Ja, öfver det hela landet;
Ty riddarn hafver fångat den näktergal —
Näktergal —
Som i lunden har bott så länge.

36.

Florens och Margareta.

1. Herr Herrman han fäste fru Margreta,
Och Florens han henne miste;
Så hjertelig sörja de unga två
Som fogeln på liljeqviste.
I hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

2. Det var den rika fru Margreta,
Hon skulle till kyrkan rida;
Der mötte henne Florens Benedikts son
Allt under den gröna linden.

3. Det var Florens Benedikts son,
Han tager fru Margreta i famn:
»Förlåte eder den allsmägtige Gud,
I togen en annan man!»

4. »Det är icke med min vilja gjordt,
Att vi skulle skiljas åt;
Min slägt och fränder gifvit mig bort
Och skilt mig från all min fröjd.»

5. »Hören I, rika fru Margreta,
Hur kan det eder behaga,
Om jag slår gamla herr Herrman ihjel,
Som eder i hand är nödgad?»

6. »Förbjude det den allsmägtige Gud,
Och vände eder från det sinne!
Gud, som oss sammanfogat har,
Kan bättre oss åtskilja.»

7. »I riden bort, Florens Benedikts son!
Mina fruer de hålla i skogen;
Skulle jag nu längre tala med er,
Då får jag sorg i hogen.»

8. Det var den rika fru Margreta,
Hon rider i herr Herrmans gård,
Och den gamle herr Herrman
Han ute för henne står.

9. »Hören I, rika fru Margreta,
Hvi hafva eder ögon så runnit?
Hafven I sport eder fader död
Eller hafven I Florens funnit?»

10. »Ej hafver jag sport min fader död,
Ej hafver jag Florens funnit;
Men det hafver vållat det väder så hårdt,
Som jag emot hafver ridit.»

11. »Vore det ej för er faders skull
Och för edra rika fränder,
Så ville jag för denna ymko skull
Gifva eder i Florens' händer.»

12. Det var Florens Benedikts son,
Han samlar trollkarlar alla;
De kommo fram i djurahamn,
Dem aktar herr Herrman fälla.

13. Det var den gamla herr Herrman,
Han aktar de djuren att skjuta;
Men pilarne vända tillbaka igen,
Sjelf månde han skadan njuta.

14. Då redde de upp en sotesäng,
De lade herr Herrman derpå,
Och bådo Gud Fader i himmelrik,
Men han månde aldrig uppstå.

15. Det var Florens Benedikts son,
Han hörde de klockor ringa:
»Visste jag det herr Herrman vore död,
Visst skulle min gångare springa.»

16. Det var Florens Benedikts son,
Han månde både åka och rida,
Han bad Gud Fader i himmelrik,
Det året skulle snart lida.

17. När nu det året ute var,
Då sade Florens med ära:
»Viljen I mig till eder man hafva,
Det är min största begäran!»

18. Det var hennes första ord igen:
»Det månde jag eder lofva,
Att vara min allrahjertans kär,
Och vid min sida sofva.»

19. Bröllop med glädje och fröjd månde stå,
Dem bådom till mycken gamman;
De lefde sedan i många år
I kärlek och ro tillsamman.
I hafven det väl hört, att Florens bär sorgen för henne.

37.

Törkel Tråndason.

1. Törkel han är den käckaste sven,
Som svärd kunde binda vid sida:
Hvar den dag, det i öster dagas,
Då lyster herr Törkel att rida.
Så fäller hon ljudet för honom.

2. Han rider sig så arla ut
Som fogeln under ö,
Så fäste han stoltan Adeluds,
Hon var så vän en mö.

3. Han rider sig att beta djur
Uti herr Laves hage,
Lofvade han stolta Adeluds,
Han ville henne sjelfver hafva.

4. Der var han i dagar
Och der var han i två,
Ingen man det visste
Och ingen man det såg.

5. Ingen man det visste
Och ingen man det såg,
Förutan herr Törkels svenner
Och fru Adeluds möer två.

6. Törkel tog jungfrun i sin famn,
Han talte till henne med gamman:
»Det är en stor ynk att skilja dem åt,
Som gerna vilja vara till samman.»

7. Det var Elin lilla,
Hon kunde både tukt och ära:
»Törkel, ni vakter eder sjelfver väl,
Spillen intet min jungfrus ära!»

8. Det svarade Törkel Tråndason,
Han icke af hjertat log:
»Och hör du, Elin lilla,
Det skall du hvarken tänka eller tro.»

9. Törkel lät jungfrun kläder skära,
Hurudana hon dem ville hafva,
Hvar den söm, han lade derpå,
Lät han med röda gull draga.

10. Det talte stolten Adeluds,
När hon de kläder såg:
»Gud signe alla de skräddare,
Som lade sin vinn derpå!»

11. »Gud signe alla de skräddare,
Som lade sin vinn derpå,
Både först och sist Törkel Tråndason,
Som all den kostnad månde stå!»

12. Konungen lät en herrdag hålla,
Med riddare och raska hofmän;
Men intet kom Törkel Tråndason,
Förrän herredagen var all.

13. Det var på en söndag,
Så heliga voro de tider,
Det var Törkel Tråndason,
Han lyster till konungen rida.

14. Törkel kom der ridandes i gård,
Främst för alla sina svenner,
Konungen sporde honom tidender åt:
»Hvar hafver du varit så länge?»

15. »Med min hök och med min hund
Var jag i grönan lund;
Hvilken sven, som djur vill beta,
Han skall väl töfva en stund.»

16. »Du rider så länge att beta djur
Uti herr Laves hage;
Det samma djur, du lyster att beta,
Det lägger ditt lif i grafven.»

17. »Jag skall få dig annat att göra,
Än beta djur i hagen;
Du skall fara till Iseland,
Allt med herr Esbjörn Snare.»

18. Det svarade Törkel Tråndason,
Han svarade honom med ära:
»Jag hafver så ofta på Island varit,
Jag en gång hemma må vara.»

19. Det var Danmarks konung,
Han slog sin hand i bord,
Han satt allt så länge
Och tänkte på det ord.

20. »Här är väl de, som dig ynka,
Och icke förglömma dig;
Hör du, Törkel Tråndason,
Till Island skall du för mig!»

21. Det var Törkel Tråndason,
Sin ord kunde han väl vända:
»I är min herre och jag eder sven,
Ehvart I viljen mig sända.»

22. Det var allt om en söndag,
Så heliga voro de tider,
Törkel han sänder sin sven för sig,
Bad presten skull' efter honom bida.

23. Det var Törkel Trändason,
Bad sadla sin gångare med ära,
Han rider till den samma kyrka,
Som Adeluds inne månd' vara.

24. Det var Törkel Trändason,
Han gångar åt kyrkan in,
Helsar han fruer och stolta jungfruer,
Så hederlig helsar han dem.

25. Han talar till fruer och stolta jungfruer,
Som honom stod allra näst,
Både först och sist stoltan Adeluds,
Han unte henne allra bäst.

26. Det var stolta Adeluds,
Talte till sin moder med ära:
»Hvem är då det sändningebud,
Som skall åt Island fara?»

27. Det svarade hennes kära moder,
Hon log under skarlakan fin:
»Det skall Törkel Trândason,
Den hjertanskäraste din.»

28. »Jag hafver icke mer med Törkel att göra.
Än med en annan unger sven;
Herre Gud låte mig lefva den dag,
Att Törkel kommer glader igen!»

29. Messan den var sluten,
Och folket det for hem;
Törkel och stolts Adeluds
De gjorde deras tal så länge.

30. »Hör du, stolta Adeluds,
Du skall hvarken sörja eller qvida;
En liten stund, icke mycket länge,
Skall jag till Island rida.»

31. »En stackot resa är snarlig änd',
Till Iseland att rida;»
Den tyckes en stackot tid vara lång,
Som både skall sörja och qvida.

32. Det var stolta Adeluds,
Följde Törkel till gångaren sin;
När hon vände tillbaka igen,
Så rann henne tårar på kind.

33. Det var liten glädje,
De böd hvarandra god natt;
Så fick de en vind så blider,
De seglade till Island så brådt.

34. Fyra af sina svenner
Tog han af landet med sig:
»De andra skulle vara hemma
Och vakta min käraste för mig.»

35. De vinda upp deras silkessegel,
Under deras förgylda rå;
Då seglade de till Island
Med mindre än månader två.

36. De vinda upp deras silkessegel,
I dem blåste väder och vind;
Allt satt Törkel Tråndason
Med hand under hvitan kind.

37. Vädret det blåste och skeppet skred,
Böljan slog öfver bord;
Stilla satt Törkel Tråndason,
Han talte icke ett ord.

38. Det var herr Esbjörn Snare,
Han talade hastelig under skind:
»Icke är här segladt den sjö i dag,
Att Törkel torde blekna om kind.»

39. »Jag vill segla en sjö med dig,
Om tusend' gyllen att vara;
Jag vill bryta en stång med dig
Om alla jungfrurs ära.»

40. Så kasta de deras ankar
Allt på den hvita sand:
Törkel och herr Esbjörn Snare
De trädde der först i land.

41. Midt uti den borgagård
Der axlade de deras skinn,
Och så gå de i högan loft
För Islands konung in.

42. »Här sitter I, Islands konung,
Allt öfver edert breda bord,
Konungen af Dannemark
Hafver sändt eder bref och ord.»

43. Det var Islands konung,
När han uti brefvet såg,
Så tog han ut en liten knif
Och skar det i stycken små.

44. Det svarade Islands konung,
Honom kom så mycket i hog:
»Förr hafver man hört så fattig en sven
Fått en så rik jungfru.»

45. Det svarade Törkel Tråndason,
Han stod konungen allra näst:
»Icke var brefvet så illa skrifvet,
I måtte ju det hafva läst.»

46. »Hör du, Törkel Tråndason,
Fullväl känner jag dig:
Sju tunnor af det hvita silfver
Det skattade din fader från mig.»

47. »Sju tunnor af det hvita silfver
Dem skattade din fader från mig;
Åtta tunnor af det röda guld
Vill jag icke hafva för dig.»

48. Det svarade Törkel Tråndason,
Det bästa, som han torde:
»Väl kan jag icke deruti vålla,
Hvad som min fader gjorde.»

49. »Hör du, Törkel Tråndason,
Har du icke det förr hört?
'Det skall grisen umgälla,
Hvad gamla svinet har gjort'?»

50. Det svarade Törkel Tråndason,
Det bästa, som han kunde:
»Upp då växer den lilla gris,
Med hvassa tänder i munnen.»

51. Alla utaf konungens hofmän
Fick orlof hem att fara,
Förutan Törkel Tråndason,
Han måste der ensam vara.

52. Alla reste, kungens hofmän,
Då hem till deras mör,
Förutan Törkel Tråndason,
Han skulle i tornet dö.

53. Togo de Törkel Tråndason,
Ledde honom i tornet in;
Han sörjde för fruer och stolta jungfruer,
Och mest för kärasten sin.

54. Alla så stodo de danske hofmän,
De sågo så illa dervid;
Togo de Törkel Tråndason,
Vindad' honom i tornet ned.

55. Det svarade Törkels lilla smådräng,
Var klädd i kjortel röd:
Antingen skall jag följa Törkel hem,
Eller skall jag med honom dö.»

56. »Hör du, herr Esbjörn Snare,
En lön så beder jag dig:
Säg stoltan Adeluds tusen god natt,
Bed henne icke förglömma mig!»

57. »Du bed henne dansa och qväda,
Och vara både glad och fro;
Jag vill innan år och dag
Med henne bygga och bo.»

58. De vinda upp deras silkessegel
Under deras förgylta rå,
Så segla de till Dannemark,
Mindre än månader två.

59. Så kasta de ut sitt ankar
Allt på den hvita sand,
Det var herr Esbjörn Snare,
Han steg der först på land.

60. Det var herr Esbjörn Snare,
Han steg der först på land;
Det var stoltan Adeluds,
Hon räckte honom snöhvitan hand,

61. »Välkommen, herr Esbjörn Snare,
Och vill du säga mig:
Hvad lider Törkel Tråndason,
Som reste af landet med dig?»

62. »Törkel han tjenar i Island
Både för guld och ära;
Han sänder eder tusen god natt,
I ären hans hjertliga kära.»

63. »Han bad eder hvarken sörja eller qvida,
I skolen vara glad och fro;
Han vill, innan år och dag framskrida,
Med eder bygga och bo.»

64. Då svarade stoltan Adeluds,
Och henne rann tårar på kind:
»Tjenar Törkel i Iseland,
Allerhjertanskäraste min?»

65. Det så svarade den lilla smådräng,
Var klädd i kjortelen röd:
»Törkel sitter uti Iseland,
I tornet månde han dö.»

66. »Törkel han sitter i Iseland
Allt inom så hårda gömmen,
Han bad eder för den högste Gud,
I honom icke förglömmen.»

67. »Är nu Törkel uti Island
Allt uti tornet satt,
Det vill jag för sanning säga,
Att jag glömmer honom aldrig bort.»

68. »Sitter nu Törkel i Island
Allt uti så hårdan gömma;
Jag vill mitt lif för Törkel våga,
Jag vill honom aldrig glömma.»

69. Det var icke mer derefter
Än bara månader två,
Det var herr Stig Jonsson,
Han bodde sunnan vid å.

70. Det var herr Stig Jonsson,
Han bad att sadla sin häst:
»Jag vill rida upp åt land,
Herr Lave vill jag gästa.»

71. Det var herr Stig Jonsson,
Han kom der ridandes i gård,
Ute står herr Lave,
Han var väl klädd i mård.

72. »Härståndar du, herr Lave,
Du är väl svept i skinn,
Du gif mig stoltan Adeluds,
Allrakäraste dotter din!»

73. Det svarade herr Lave,
Sin' ord väl kunde han föra:
»Jag vill spörja min dotter åt
Och hennes vilje höra.»

74 »Här ståndar du, stoltan Adeluds,
Väl vare dig till att lefva!
Om dig beder herr Stig Jonsson,
Och honom vill jag dig gifva.»

75. »Här sitter du, stoltan Adeluds,
Väl vare dig alla dina dagar!
Dig hedrar herr Stig Jonsson,
Och honom skall du hafva.»

76. Det svarade stoltan Adeluds,
Hon svor vid Gud och man:
»Det kom aldrig uti min hog,
Att jag skulle gifta mig än.»

77. Detta sade hennes moder,
Hon svarade henne så:
»Den sven han är i Island,
Som hennes hog ligger på.»

78. »Den sven han är i Island,
Som all din hog ligger på,
Och vore han än från Island,
Du skulle honom aldrig få.»

79. »Jag har icke mer med Törkel att göra,
Än med en ann' ungersven:
Herre Gud låte mig lefva den dag,
Att Törkel kommer glad igen!»

80. Detta sade Adeluds tjenstemö,
Och svarade hon dertill:
»I gifven ej min jungfru nå'n annan sven,
Än den hon sjelf hafva vill.»

81. Fullsnart så svarade herr Lave,
Han var en man så bråd:
»Fullväl gifver jag min dotter bort,
Och spörjer ej min tärna till råd.»

82. Aldrig så fingo de hennes vilja,
Och aldrig sade hon ja;
Drucko de deras bröllop
Den samma månadsdag.

83. Drucko de deras bröllop
Allt både med glädje och gamman,
Adeluds och hennes tjenstemö
De lade råd till samman.

84. Det var sent om afton,
De följde den bruden till sänge;
Stoltan Adeluds och hennes mö
De gjorde sitt tal så länge.

85. »Hör du, Elin lilla,
Vill du vara brud för mig?
Alla de dagar, jag lefva må,
Fullväl skall jag löna dig.»

86. Det svarade Elin lilla,
Hon svarade sin fru med ära:
»Gerna vill jag det göra,
Hvad eder till vilje kan vara.»

87. Serla det var om afton,
Då skickade det sig så,
Elin lilla hon gångar till brudehus
Och stoltan Adeluds hon gångar derifrån.

88. Det var herr Stig Jonsson,
Han klappade henne på kind:
»Är jag den allra käraste,
I hafven uti edert sinn?»

89. Det var Elin lilla,
Hon svarade sin jungfrus ord:
»Allt är I den allra käraste;
Me'n jag må icke Törkel få.»

90. »Jag vill det aldrig neka,
Att Törkel hade mig kär;
Men det vill jag för sanning säga,
Han böd mig aldrig oära.»

91. Arla om den morgon,
Då skickade det sig så:
Adeluds hon gick till brudehus,
Och Elin lilla gick derifrå.

92. Arla om den morgon,
Det första dagen var ljus,
Det var Dannemarks konung,
Han går till brudehus.

93. »Jag gifver dig det hvita silfver
Och så det guld så rödt,
Tig still, herr Stig Jonsson,
Om bruden icke var mö.»

94. »Jag gifver dig det hvita silfver
Och så det röda gullband;
Tig still, herr Stig Jonsson,
Om det var tvifvel ibland.»

95. »Haf sjelf det hvita silfver
Och edert guld så rödt;
I gaf mig stoltan Adeluds,
Hon var så vän en mö.»

96. »Är det sannt, du säger mig,
Att Adeluds var mö,
Då skall Törkel Tråndason
Uti Island för henne ej dö.»

97. De drucko deras bröllop
Både med skänk och vin,
Åtta dagar derefter kom,
Så följde de bruden hem.

98. Det var icke mer derefter,
Än bara månader fem,
Det var Törkel Tråndason,
Han kom från Island hem.

99. Det var Törkel Tråndason,
Han kom från Island hem,
Starka voro de tidender
Der honom mötte emot igen.

100. Starka voro de tidender,
Och angick Törkel mest,
Det var herr Stig Jonsson,
Han hade stoltan Adeluds fäst.

101. Det var allt om en söndag,
Så heliga voro de tider,
Törkel han sände sina svenner för sig,
Bad presten skull' honom bida.

102. Törkel han gångar åt kyrkan in,
Hans hår det sken som guld,
Det kunde man väl på honom se,
Hans hjerta var sorgefullt.

103. Det var Törkel Tråndason,
Han talte ett ord med ära:
»Hvem tog af det röda gull,
Stolt Adeluds brukade bära?»

104. Dertill svarade den lilla smådräng,
Han svarade Törkel så:
»Det gjorde herr Stig Jonsson,
Som bodde sunnan å.»

105. Messan hon var sjungen,
Och folket det for hem,
Törkel han gångar i kyrkan fram,
Han helsar vänner sin.

106. Han talar till fruer och stolta jungfruer,
Som honom stod allra näst,
Både först och sist stoltan Adeluds,
Och henne unte han allra bäst.

107. »Hör du, stoltan Adeluds,
Och hvad jag åtspör dig:
Var det med din vilja,
Du bröt din tro mot mig?»

108. Det svarade den stolta Adeluds
Med tukt och fullgodt sinne:
»Det gjorde vänner och fränder mina,
Det var aldrig med mitt minne.»

109. »Hör du, stoltan Adeluds,
Och är det med din vilja,
Så vill jag slå herr Stig Jonsson ihjel,
Och dig från honom skilja.»

110. »Hör I, Törkel Tråndason,
Det sker aldrig med min vilja;
Den samme Gud oss sammanfogat,
Han kan oss bäst åtskilja.»

111. »Hör I, Törkel Tråndason,
Min vilja vill jag låta er veta:
I skolen rida uppå landet,
Herr Peders dotter att gilja.»

112. »I beder icke om den yngsta,
I beder icke om den äldsta,
I beder om stolts Sissa lill':
Hon är den allra bästa.»

113. »I beder om stolts Sissa lill',
Hon är både fager och hvit.
Det säga alla, som henne se,
Att hon är mig så lik.»

114. »Hör du det, stolts Adeluds,
För din skull det så sker;
Dock vill jag för sanning säga:
Jag hafver henne aldrig kär.»

115. Det var Törkel Tråndason,
Han bad att sadla sin häst:
»Jag vill rida mig uppåt landet,
Herr Peder vill jag gästa.»

116. Det var Törkel Tråndason,
Han kom der ridandes i gård,
Ute ståndar herr Peder,
Han var väl svept i mård.

117. »Här ståndar du, herr Peder,
Och är väl svept i skinn,
Du gif mig stoltan Sissa lill',
Allra käraste dotteren din!»

118. Det svarade herr Peder,
Han var en man så bråd:
»Jag går mig uti högan loft,
Att spörja min dotter till råd.»

119. »Här sitter du, stolts Sissa lilla,
Väl vare dig alla dina dagar!
Om dig beder Törkel Tråndason,
Och honom vill jag dig gifva.»

120. Det svarade stolts Sissa lilla,
Hon kunde både tukt och ära:
»Det är icke godt trolofva den sven,
Till en annan kärlek månd' bära.»

121. De fingo hennes vilja derpå,
Och gladlig sade hon ja,
Så drucko de deras bröllop
Den samma månadsdag.

122. Det var Törkel Tråndason,
Han bad att sadla sin häst:
»Jag vill ännu i afton
Min kära moder gästa.»

123. Det var Törkel Tråndason,
Han sporde sin moder med ära:
»Och hvilken skall nu vara den fru,
Som bruden skall framföra?»

124. Det svarade hans kära moder
Så listelig under skinn:
»Du bjuder stoltan Adeluds,
Den allrakärasten din.»

125. Det var Törkel Tråndason,
Han bad att sadla sin häst:
»Jag vill rida mig upp åt lande,
Herr Stig Jonsson att gästa.»

126. Det var Törkel Tråndason,
Han kom der ridandes i gård,
Ute stod herr Stig Jonsson,
Han var väl svept i mård.

127. »Här står du, stolta Adeluds,
Du äst väl svept i skinn:
Och vill du vara nu den fru,
Som föra skall bruden min?»

128. Länge stod stolts Adeluds
Och torde honom inte svara:
»Ja», sade herr Stig Jonsson,
»Du skall det gerna göra.»

129. Hon skar ned två silkes-
Och så två sindalsväfvar;
Ingen der till brölloppet kom,
Som gaf bruden sådan gåfva.

130. Ingen der till brölloppet kom,
Som gaf bruden sådan gåfva;
Hon gaf henne samma sven,
Som hon önskade sjelf att hafva.

131. Och det var stoltan Adeluds,
Rider Törkels brud emot,
Silke och så det röda sindal
Hänger ned öfver gångarens fot.

132. De redo öfver den gröna äng,
Igenom de gröna skogar,
Aldrig kom Törkels hvita hand
Af stoltan Adeluds' sadelboga.

133. »Hör du, stoltan Adeluds,
Jag spör dig under ö:
Hvad sade herr Stig Jonsson
För du var icke mö?»

134. »Jag tackar Elin, min tjenstemö,
Ty brud var hon för mig,
Och löst hon hafver äran min
Och hvitan hals för dig.»

135. Det var Törkel Tråndason,
Och smilade han dervid:
»I afton skall jag mig vakta
För sådant qvinnosned.»

136. Det var stolts Adeluds,
Log listigt under skinn:
»Hvar fick du det ohöfviska ord,
Hjertans allrakärasten min?»

137. Det var serla om aftonen,
De följde bruden till säng;
Törkel och stolts Adeluds
De gjorde sitt tal så länge.

138. »Hvi ståndar du här så länge?
Det är för dig mycket värre;
Du får otack af din brud
Och jag utaf min herre.»

139. »Hjelpe mig så sannt den högste Gud
Både af sorg och qvida,
Att jag ville hellre tala med dig,
Än sofva vid brudens sida!»

140. »Hjelpe mig så sannt Gud af himmelrik
Både af sorg och harm,
Jag vill hellre tala med dig,
Än sofva på brudens arm.»

141. Det var stoltan Adeluds,
Hon drog sparlakanen samman,
Hennes ögon runno och hjertat grät:
Hon gjorde det af godt gamman.

142. Det var stoltan Adeluds,
Drog öfver dem silkespell:
»Det vete Gud Fader i himmelrik,
Att jag heller låge der sjelf.»

143. Det var stoltan Adeluds,
Stängde brudehusdörrn så brådt;
Törkel Tråndason och hans brud
Dem böd hon tusend' god natt.

144. Det var herr Stig Jonsson,
I sorg och sjukdom han låg;
Det var stoltan Adeluds,
Hon gick honom till och från.

145. Det var herr Stig Jonsson,
Ett ord talte han med harm:
»Gud vare lof i himmelrik,
Vi ha ej tillsammans ett barn!»

146. Det svarade stolts Adeluds
Så listelig under skind:
»Det båtar rika fränder din,
Men skadan blifver min.»

147. Det var herr Stig Jonsson,
Han vändes till väggen dervid:
Det vill jag för sanning säga,
Han dödde så hastelig.

148. In så kom en liten smådräng,
Var klädd i kjortelen röd,
Ett Pater noster för herr Stig Jonsson
Han bad, för han blef död.

149. Det var Törkel Tråndason,
Han slog de tafvelbord samman,
Ett Pater noster för hans själ han bad,
Det gjorde han med gamman.

150. Det var icke derefter
Mer än månader tre,
Det var stolts lill' Sissa,
Hon födde fager en son.

151. Det var stolts lill' Sissa,
Hon var så vänt ett vif;
Det vill jag för sanning säga,
För honom låter hon sitt lif.

152. Det var stoltan Adeluds,
Hon breder på sina bänkar:
»Herre Gud Fader i himmelrik
Han unne mig det jag tänker!»

153. »Herre Gud Fader i himmelrik
Han unne mig det jag tänker,
Han låte mig vara inom år och dag
Hvarken mö eller enka!»

154. Det var Törkel Tråndason,
Han bad att sadla sin häst:
»Jag vill rida uppå land,
Stolts Adeluds vill jag gästa.»

155. Det var Törkel Tråndason,
Kom ridandes i gård,
Ute stod stolts Adeluds,
Hon var väl svept i mård.

156. Det var Törkel Tråndason,
Han talar till henne så brådt:
»Och hör du, stoltan Adeluds,
Mig låna hus i natt!»

157. »Och hör du, Törkel Tråndason,
Stig ned utaf din häst!
Du har ju sjelfver hus och gård,
Du hafver här aldrig gäst.»

158. »Och hör du, Törkel Tråndason,
Du må icke annat tro!
Ett år det vill jag efter sitta,
Allt uti mitt eget bo.»

159. Det var den största glädje,
Att de komm' till samman;
Men det var ock den största sorg,
Den sommarnatt var icke lång.

160. Det gjorde stoltan Adeluds,
Emedan hon satt så allena.
Hon gaf Elin lilla
En af Törkels svenner.

161. Det var Törkel Tråndason,
Och han bad sadla sin häst:
»Jag vill mig rida uppåt land,
Herr Lave vill jag gästa.»

162. Det var Törkel Tråndason,
Han kom der ridandes i gård;
Ute ståndar herr Lave,
Han var väl svept i mård.

163. »Här ståndar du, herr Lave,
Du äst svept väl i skinn,
Gif mig stoltan Adeluds,
Allra käraste dotteren din!»

164. Det svarade herr Lave,
Han var en man så klok:
»Jag vill mig gå i högan loft,
Och spörja min dotter åt.»

165. »Här sitter du, stolts Adeluds,
Väl vare dig att lefva!
Om dig beder Törkel Tråndason,
Och honom vill jag dig gifva.»

166. »Med min sax och med min söm
Dermed vill jag mig föda,
Jag vill icke gifta mig igen,
Jag sköter icke hafva den möda.»

167. »Med din sax och med din söm
Dermed kan du litet vinna;
Du skall gifta dig igen,
Så göra andra qvinnor.»

168. Det var stoltan Adeluds,
Hon log under skarlakan fin:
»Det kom aldrig i min hog,
Att jag skulle gifta mig igen.»

169. Det var stoltan Adeluds,
Hon talte till sin moder så:
»Allt är Törkel den samme sven,
I sade jag skulle aldrig få.»

170. De drucko deras bröllop
Både med skänk och vin;
Åtta dagar derefter
Följde de bruden hem.

171. De drucko deras bröllop
Både med lust och gamman;
Törkel och stoltan Adeluds,
De hade sju barn tillsamman.
Så fäller hon ljudet för honom.

38.

Riddaren Bryning.

1. Det var en gång en riddare, en riddareson,
Han gjorde till sin fader så ödmjuk en bön
Om orlof och förlof,
Att rida under ö,
Och fästa sig en mö.

2. Strax orlof han då fick och sadla' gångarn grå,
Från fäderneslandet han gladelig månd' gå;
Herr Bryning heter han,
Det var en gildisk hjelt',
Som kunde stå i fält.

3. Han reste genom många land i åren fem,
Hans ridderliga rykte väl spordes uti dem.
Så mången jungfru skön
Honom älska' innerlig;
Den riddaren akta' sig.

4. Den herren for till Engeland, hans hug stod derhän,
Der hade han stor lycka och oförmärkt en vän;
Han lyckelig dit kom
På ridderlig manér
Som andra riddare fler.

5. Den herren han logerad' i den kongeliga stad,
Vid kongelig taffel han spisade sin mat,
Hans hog så vida rann,
Han tänkte då först på,
Hur detta skulle gå.

6. Den skönaste prinsessa, som någon hade känt,
Var konungens dotter af Engeland, och den
Herr Bryning har så kär
Som tusend' tunnor guld,
Dock hemligt och fördoldt.

7. Hon önskade och tänkte i tankar ofta så:
»Gud gifve, att herr Bryning mitt hjertelag kund' nå!
Då hoppades jag till,
Ant'en glädjas och le,
Ell' ock att döden se.»

8. »Och väl är mig frånfallen min moder så god;
Den sorg är dock liten, slätt intet deremot,
Som älskogen nu gör
Till denna riddareson;
Gud Fader, hör min bön!»

9. »Min vilja uti penna att låta honom förstå,
Det tör jag icke våga; hvad skall jag finna på?
Det står mig ock ej väl
Att skrifva uti lön
Till riddaren så skön.»

10. Herr Bryning så svåra i jungfruns tankar låg,
Och hennes blod sig förändrar, när hon honom såg;
Den riddaren lika så,
Af kärleken sin
Måst' bära blekan kind.

11. »Ack! ve och olycka är det mig kommen på,
Jag älskar den så högt, som jag icke kan få,
Och hon vet ej deraf;
Dock kanske, visste hon det,
Det blef visst min förtret.»

12. »Hvad skulle hon väl akta en främmad riddarson?
Väl annat, än att honom gifva döden till lön?
Dock jag det hellre såg',
Att dö i morgon dag,
Än lefva utan behag.»

13. Och der var nu den herren till fullo då ett år,
Hans glädje var så liten, hans sorg var så stor.
Hans kinder gjordes blek
För älskog, kärlekssak,
Som mången gör i dag.

14. Den engelandske konung han talte till sin sven:
»Hvi sörjer då herr Bryning, den bäste af mina män
Hvad fattas honom väl?
Gör älskog honom det
Eller annan en förtret?»

15. Den engelandske konung till honom talte så:
»Herr Bryning, I sörjer, jag kan det väl förstå;
Begären allt af mig
Utan gullkronan fin
Och dertill dotter min.»

16. »O nådige herre, jag sörjer nu derför,
Min fader, har jag sport, är i svartaste jord,
Och kärasten min är död;
Jag är åt lifvet led,
Att dö är jag beredd.»

17. »Se, derföre så blekna mina kinder, som I ser,
Dock mest för den ena, som jag hafver kär,
Den dägeligaste mö,
Som lyckan än gaf bröd;
Gud gif' jag vore död.»

18. »Du håll nu upp att sörja och aflägg sorgen svår;
Jag vet så rikt ett adelsvif, af er skall bli ett par!
En enka af min slägt,
Hon har en dotter så prud,
Och det skall bli din brud.»

19. »Stor tack, min nådig herre, i djupaste respekt!
Men aldrig den mö jag tager till min äkt';
Jag ville icke det
Mina vänner spörja skull'
För tusen tunnor guld.»

20. »Och hör du, riddar Bryning, du tag dig ej så när,
Du må då ej så blekna, hon är dig fullväl värd!
Två tusen tunnor guld
Med henne fångar du:
Hvad synes dig väl nu?»

21. »Mig synes nu som förr och svarar ännu dertill:
Den mö jag ej älskar, långt mindre hafva vill;
Om jag än half' ert land
Med henne kunde få,
Jag tog' henne ej ändå.»

22. »Och hör du, riddar Bryning, föraktar du mitt land,
Dertill min slägtings dotter, den däglig liljevand?
Den skall dig icke mer
Tillbjudas någon tid;
På kongaord du lit!»

23. Kong Edvard han han lät bjuda alla sina goda hofmän:
»I binder mig herr Bryning, i tornet honom sänd,
Tills i morgon den dag,
Sitt lif han låta må
För han oss svarat så!»

24. Hvad sorg den kongeliga prinsessan då fick,
Är ej väl att beskrifva; till sängs hon strax då gick;
Hon var då nästan död
Den tid hon hörde det,
Hvad riddaren var skedt.

25. Den andra dag om morgon de ledde honom ut,
Den kongeliga prinsessan hon suckade till Gud.
Och tårar det rann
På jungfruens kind
För riddaren så fin.

26. »Det vållar nu det unga adeliga vif,
Och dägligaste riddarn måst låta så sitt lif;
Ack, bättre vore mig,
Jag aldrig vore född;
Gud gif, jag vore död!»

27. Så kom de då med riddaren på platsen härut;
Så innerlig han suckade och hoppades på Gud,
Och tänkte så vid sig:
»Min själ, Gud, nådig var,
Också den kär jag har!»

28. Då trädde fram till honom kong Edvard på stund:
»Och hafver du en käraste i annat främmande land,
Och du vill ödmjukt be
Om nåd här hos mig,
Då lös jag gifver dig.»

29. »Då skämde jag mång riddare allt uti mitt land,
Om jag nu skulle tigga mitt lif utaf din hand;
Det vare långt från mig,
Jag förr oskyldigt här
Vill dö nu för ett svärd.»

30. »Om du nu ock den endaste i Engeland än var,
Som svärdet sitt vid sidan af röda guldet bar,
Så skall du dock nu dö
För blanka bödelns svärd,
Allt efter ditt begär.»

31. »Så säger jag, I herrar, god natt, som nu här står,
Så villig som oskyldig till döden jag hän går,
Och beder att I nu
Min oskuld kunnog här
Vill göra för en hvar.»

32. Så gräto de så många, som derhos månde stå,
Och aldra mest jungfruer, både stora och små,
De klagade aldramest
Den unga riddarens död,
God natt de honom böd.

33. Då trädde elfva riddare der fram med stor hast,
För kongen i ödmjukhet knäföllo de strax,
Och bådo för honom så:
»O nådige herre kär,
Den riddaren nådig var!»

34. Då svarade den konung: »jag skänker honom lif,
Men fången hårdt till döden den riddaren må bli,
Och sätt honom strax
Uti det mörka torn,
Från måne och från sol!»

35. Den dägligaste prinsessa, den tid hon hörde det,
Så blef hennes hjerta något tröstadt dervid,
Och tänkte så vid sig:
»Ännu förhoppning är
Om den jag hafver kär.»

36. Hon bad då således: »O du, all nådens Gud,
Låt mig dock en gång blifva den fångne riddarens brud!
Ty här förutan mig
Ej minsta glädje han
I verlden njuta kan.»

37. »Gud låte mig dock lefva den dag så lyckelig,
Jag må med honom tala, allt hvad som synes mig!
O Gud, du gifve det
Jag nu hos honom stod',
Det adeliga blod!»

38. Herr Bryning han suckade i tornet, som han låg:
»Gud nåde mig fånge, som här nu dödas må,
Och mina unga år
Således bringa hän!
O Gud, du var' min vän!»

39. »Jag sörjer ej så mycket för lifvet mitt nu här,
Som för den prinsessa, jag lönlig hafver kär;
Det smärtar mig nu mest,
Jag henne ej skall se;
Det gör mig sorg och ve.»

40. »Olycklig, jag dåre, hvad tänker jag väl på!
Jag älskar den så högt, som jag aldrig kan få;
Änskönt jag än var fri,
Hvad aktad' hon dock den,
Som är till döden känd?»

41. »Jag sörjer så mycket för henne uti lön,
Kanske hon sig kan glädja, den jungfrun så skön.
Gud vet, min sorg är stor,
Som jag i hjertat bär,
Mest för den jag har kär.»

42. En tid derefter fiender det land belade så,
Att Edvard den konung sjelf han måste med utgå;
Ty redde han sig till,
Att fara hän sin väg,
Han länge töfva' ej.

43. Prinsessan hon då sade: »Herr fader, säg dock hvem
Tör I betro herr Bryning, till dess I kommen hem?
Jag beder, se er för,
Ty om han frihet njöt',
Det blef så mångens död.»

44. »Tack vare dig, min dotter, allt för din' snälla ord,
Slätt ingen utan dig på hela verldens jord;
Der har du nycklar små
Till vård om fången sjelf,
Adjö, adjö, far väl!»

45. Nu råder den jungfrun, den dägliga mö,
Hon aktar att göra sin fånge ett besök,
Och sjelfver en glädje stor;
Ty tänker hon nu på,
Hur detta skulle gå.

46. Hon trodde slätt ingen att bära det bud,
Och sjelfver att gånga, dertill var hon så blyg;
Dock kärlek henne tvang,
Hon sjelfver tog sig på,
Till fången sig att gå.

47. En timme öfver midnatt den jungfrun var beredd,
Allena sjelf att gånga till fången sin då ned,
Som jernbunden låg;
Hon läste upp dörren då,
Och helsade honom så:

48. »God afton, riddar Bryning, det är mig så kärt,
Att I är i min vilja, också min fånge är;
Hvad synes er om det,
Att jag om midnattstid
Så ensam kommer hit?»

49. »O herre, o herre, hvad är det för en röst,
Hvad är det för en syn, som jag ser i mitt bröst!
Uti mitt fängselband,
I detta mörka torn,
Från måne och från sol.»

50. »Hvad heller månn' jag drömma, eller månn' jag vaken är
Mig synes för mig stånda den, som jag har så kär!
Jag, dödsens gifne man,
Som jernbunden är,
Hvad är det, som jag ser?»

51. »Hvem synes jag er vara, riddar Bryning så kär?»
»O nådigste jungfru, jag tycker att I är
Den dägliga mö,
Som hjertat gjorde sår't,
Allt uti kungens gård.»

52. »Jag älskad' henne svåra, och det i lönlighet.
Hon tvingade mitt hjerta, så kinderna dervid
Dödsbleka färger fick;
Men yppa det en stund
Jag torde ingalund.»

53. »Jag brukte salta tårar i stället för vin;
Men nu är lyckan värre, nu ser jag döden min.
Det enda är min tröst,
Att en så däglig mö
Mig sjelfver låter dö.»

54. Den jungfrun hon suckade så svåra för sig sjelf,
Dess ögon flöt' med tårar som en stridan dam och elf;
Dock tvang hon ut de ord:
»Hvad menar du, fånge god,
Att älska kongablod?»

55. »Min fader han är borta, och han är icke här,
Jag vill dig annat lära, än mig att hafva kär:
I morgon skall du dö,
Täm kärlekstankar slik',
Tro fritt jag säger dig.»

56. »Så dör jag, för ingen på jorden nu här
Jag högre i tanke har älskat än er;
Och det är all min lust,
Att en så däglig mö
Mig sjelfver låter dö.»

57. Den jungfrun sig omvände med tåreögonflod,
Den riddaren han suckade och jungfrun han bad
Hon ville icke fler
Så löna kärlighet!
Hon suckade dervid.

58. »Dock vet jag väl en fånge är ingalunda värd,
Att älska en prinsessa och hafva henne kär;
Dock kan jag ingalunda
De orden dölja mer,
Att jag er hafver kär.»

59. Hon längre ej kan vara att höra på hans ord,
Så läste hon då tornet, i hjertat hon då svor:
Hon aldrig någon man
Utan Bryning ville ha
Eller ock den svarta graf.

60. Herr Bryning blef allena och sorgelig han var,
Förty hans kärlekstal fick dödeliga svar,
Han älskade innerlig
Den domaren, som
Öfver honom fälde dom.

61. Han suckade så ofta, hans ögon de flöt':
»Nu händer mig det samma, jag mången jungfru söt
Allt oförtjent förakt
För kärlighet har gett;
Nu har mig det samma skett.»

62. Han visste ej att jungfrun honom älskade så,
Ty hennes ord vor' hård', då hon för honom månd' stå,
Så sorgelig han bad:
»Gud vare ej henne vred,
För min oskyldighet!»

63. »Att fälla flere tårar för kärlek, det är skam;
Men jag är så förvirrad som ett förvilladt lam,
Det vilse vandrat har,
Allt uti rosenlid,
Så mången viller stig.»

64. »O sorgeliga hjerta, din hug från den du vänd,
Som sjelf så omildelig till döden dig har känt!
Dock smärtar mig nu ej
Den förestående död
För kärleken så söt.»

65. Nu jungfrun tiden så fördref, och den var henne lång,
Att öppna till herr Bryning sitt hjertelag en gång;
Emellertid kom bud
Från stående ett krig,
Att kongen han stod lik.

66. »Högborna prinsessa, i det grönaste fält
Der byttes med kulor, och konungen sjelf det gält.
Vi hämnade hans död,
Och segern vi vann
Till ära för vårt land.»

67. Den jungfrun hon bleknade och signade till jord,
Det kan en hvar väl tänka, hur nu hon var till mod:
En enslig fogel lik,
Förutan far och mor
Och syster och bror.

68. Hon klagade sin smärta, med kinderna våt':
»I mina ungdomsdagar blef mig den sorgen spådd:
Oblida lycka, du
Allt hugger sår i sår,
Gif, att jag låg på bår!»

69. Så tänkte hon på Bryning, hur' honom månde gå:
»O du utvalde riddare, om jag dig kunde få,
Så nöjes jag dock väl
Änskönt i ringa stånd,
Än ega Engeland.»

70. Som hon då stod och klagade, då in åt dörren komm'
De högborne riddare och adelskap så fromm';
De svoro henne tro;
För henne lif och blod
De höllo ej för god.

71. Så trädde fram den biskop med ordensbröder god',
De önskade henne lycka och dem på stället stod',
Som henne ment med tro,
Att hålla trogen ed
I hörsam ödmjukhet.

72. Då svor' de henne troskap, både hög och nedrig stånd,
Och önskade henne lycka att döma Engeland,
Och rikena regera
Och lefva länge väl,
Allt, som hon önskar sjelf.

73. Hon tedde sig nådigt och ödmjuk tack dem böd,
Hon tänkte mer på fången än på gullkronan röd,
Hon aktad' honom mer,
Den fångne riddarson,
Än England med sin kron'.

74. Som natten så tillstundar, en hvar sin väg då gick,
De orlof månde taga; men hon i sinnet fick,
Till fången sin att gå:
Hon mente honom bäst,
Vill' vara honom näst.

75. När alla var till sängs, den jungfrun passade på,
Så ena till sin fånge hon aktade att gå,
Hon inom dörren steg
Och helsade riddaren,
Sin allra bästa vän.

76. »Stor tack, så bör du hafva, o dägelig jungfru skön!
Hvi töfvar du så länge, med döden till min lön
Att skänka fången din,
Som lifvet ej begär,
Att njuta längre här?»

77. »O, visste du, herr Bryning, mitt hjertelag till dig,
Du önskte dig ej döden, men då väl snarare mig,
Som kronan utaf guld
I Engeland skall bär',
Ack, hafver du mig kär?»

78. »Ack, nådigsta prinsessa, hon spotte icke mig!
Hvad hafver jag dock syndat, me'n jag så ynkelig
Skall höra sådant spe
Utaf den enda mö,
För den jag ville dö?»

79. »Ack, nådiga prinsessa, nu spotte inte mig,
Jag hafver förr haft tankar, och väl så ypperlig'.
Och varit buden den,
Så hög och mägtig är:
Jag döden nu begär.»

80. Prinsessan fälde tårar, satte sig hos honom ned,
För gråt hon ej kund' tala med riddaren dervid;
Han dubbelt fången blef,
Då han den jungfru såg,
Så sorglig der han låg.

81. Prinsessan upp månd' stånda, på honom vänligt såg:
»Och riddare, herr Bryning, hör hvad jag säga må:
Då är du endast den,
Som jag än har haft kär
Af allt i verlden är.»

82. »Hvad jag tillförne talte, det icke var så ment,
Mitt hjertelag att öppna är icke än för sent
För den, som jag har kär
Öfver verldens röda guld;
Herr Bryning, var mig huld!»

83. »Jag glad har aldrig varit, se'n jag första gång dig såg;
Ty kärleken till dig jag städse tänkte på,
Och fält har mången tår,
Som rinner för dig än,
Min allra käraste vän!»

84. Hon lossade den riddaren och sade till honom så:
»Dersom jag dig nu sviker, då Gud mig löna må!
Se här den för dig står,
Som unnar dig allt godt,
I ära utan spott.»

85. Herr Bryning af förundran blef ganska tyst och stum,
Den jungfrun honom träffad': »och hör du, riddar from,
Vill du ej svara den,
Som älskar dig så,
I ära och i tro?»

86. Den riddaren ned månd' falla för jungfruns fot,
Hon honom månd' upptaga af ett förälskadt mod,
Och vänligt tog i famn;
De fälde mången tår
Af kärleken så stor.

87. »Jag för till dig en krona, och det i trofasthet,
Hvem jag nu har utkorat, slätt ingen kommer vid.
Du är den endaste,
Med den på verldens ö
Jag lefva vill och dö.»

88. »Om än jag Englands krona förlora skall för dig,
Och jag dig nu kan vinna, jag är förnöjelig;
Sker det ej, ser du visst
Den kind, som nu är röd,
Om dagar få är död.»

89. »Ack, nådiga prinsessa, den endaste du är,
Som jag ännu har älskat och haft i hjertat kär,
Du endast är ock den,
Jag älskar till min död,
Skönt jag dig aldrig njöt.»

90. De famntogo hvarannan och grät' af kärlighet,
Så englarne hos sjelfver Gud de gladdes dervid
Deras hjerta stod i brand
Och ögonen i gråt
Förutan svek och hat.

91. »Hör, all min tröst och glädje, hör, hvad jag säger dig
O du, min engel kära, o du, mitt smycke rik',
Nu går jag från dig bort;
Till mig du komma må,
När jag dig beder så.»

92. »Nu ega vi ett hjerta, en själ, också ett lif,
Att vi ock en regering må ega, Jesu gif,
Vår ingång vare god,
Som i all ärlighet
Är skedd af kärlighet!»

93. När solen upp månd' skrida, prinsessan klädde sig,
Och gick så i salen, der mången riddare rik
Till uppvakt färdig stod;
Hon bad dem litet stå,
De vänta ville då.

94. Hon riksens råd månd' kalla, der de nu samlad' var
»Jag har ett ord till eder, vill I mig gifva svar,
Och unna vill mig den
I tro att lefva med,
Som jag nu sjelf begär?»

95. Der stod mång' riddare, som mod dervid månd' få;
Hertigar, furstar bålde tänkte vid sig så:
»Det vara kan väl mig»;
Hvarför de alla svor,
Att lyda hennes ord.

96. Och de högborne herrar de stälde sig nu fram,
De visste icke, hvilken det vara skulle af dem;
Ty svor' de andra gång,
Hvem hon sig önskade,
Skull' strax och villigt ske.

97. Hon märkte deras tankar, och talte så till dem:
»Jag vill begära fången, som är i tornet gömd;
Herr Bryning heter han,
Han är den enda nu,
Jag hafver i min hug.»

98. »Och om jag icke skulle till äkta gifvas den,
Som hjertat mitt är gifvet, och älskar som en vän,
Så dör jag i min sorg,
Och ingen till är född,
Som bota kan min död.»

99. De herrar henne svara: »hvad hennes vilja är,
Det långt från oss skall vara, ej annat att begär':
Låt hemta honom hit,
Den riddaren lyckelig,
Den riddaren så rik.»

100. Herr Bryning fick de ordres, så gladelig han kom;
Han blef bevist stor ära, och mest utaf dem, som
Nu visste hvad skull' ske;
Den jungfrun honom såg,
Hon då till honom går.

101. »Se här, I furstar bålde och riddare manerlig,
Här ser I hos mig stånda den jag har utvalt mig.»
De bugade alla då:
»Till lycka, konung båld,
Till lycka tusenfaldt!»

102. »Ditt rike och din krona du lyckelig reger',
Och kungars store konung dig gifve lycka här,
Att bära kronan så,
Du evigt bära kan
En krona i himmelsland!»

103. »Gud kröne eder begge med lycka och fred,
Att I må lefva länge i stor lycksalighet
På denna verldens ö,
Och se'n evinnerlig,
Att lefva i himmelrik!»

104. Då äktade hon sin fånge, och gjorde honom till man,
Och detta till en konung allt öfver Engeland;
De lefde länge väl,
I lust och glädje stor
Allt uppå denna jord.

105. Så fick herr Bryning glädje för all sin suck till Gud;
Från fångahus till kronan Gud sände honom ut.
Så hjelper Gud visst den,
Till honom har sitt hopp;
Han hörer deras rop.

39.

Sven Svanehvit.

1. Sven Svanehvit rider sig den vägen fram,
Så mötte der honom en vallareman.
»Och hör du, vallareman, hvad jag månd' säga dig
Och kan du de spörsmål, som jag spörjer dig?»

2. »Spörsmål dem hafver jag aldrig läst;
I går slog jag Iselands konung ihjel.» —
»Och har du slagit Iselands konung fullväl,
Så var det min fader du slagit ihjel.»

3. Sven Svanehvit honom med sin tumme slog,
Så lefver och lungor de ur honom for,
Sven Svanehvit slog honom i stycken så små,
Som lindelöf på marken om hösten falla må.

4. Sven Svanehvit reste den vägen fram,
Der mötte det honom en annan vallareman:
»Och hör du, vallareman, hvad jag månd' säga dig
Och kan du de spörsmål, som jag nu spör dig?»

5. »Hvad är det, som är rundare än ett hjul?
Och hvar finner du de fagraste djur?
Och hvar hafver solen sitt säte?
Hvart utåt ligger dödmannens fötter?»

6. »Hvem är det, som bygger den bredaste bro?
Och hvar gångar fisken som stridast i flod?
Hvart bär den väg, som är bredast?
Och hvar ligger menniskan som ledast?»

7. »Hvad är svartare än ett kol?
Och hvad är snabbare än lärkvingar små?
Och hvad är hvitare än svanor?
Och hvad ropar högare än tranor?»

8. »Jo, solen är rundare än ett hjul,
I himmelen der finner du de fagraste djur.
I vestern hafver solen sitt säte,
Åt öster ligger dödmannens fötter.»

9. »Och isen han bygger den bredaste bro,
Derunder går fisken som stridast i flod,
At helvetet går vägen som bredast,
Och der ligger menniskan som ledast.»

10. »Synden är svartare än ett kol,
Själen är snabbare än lärkvingar små.
Englar äro hvitare än svanor,
Och tordön ropar högre än tranor.»

11. De drucko i dagar, de drucko i tre:
»Och vet du allt detta, så vet du väl mer.»
Sven Svanehvit tog gullringar af sin hand,
Dem månde han gifva den vallareman.

40.

Herr Lager och Jon.

1. Herr Lager han tjente i konungens gård —
   I varen väl mo'! —
   I femton veckor och dertill ett år.
   »Tjena troget!» sa' Jon.
   »Ja vånn' det skull' kost' mej det rödaste gull,
   Jag följer», sa' Jon.

2. Han tjente der intet så mycket för lön,
   Ty konungens dotter var honom fast skön;
   »Du blir narrad!» sa' Jon.

3. När som de det året den sista dag såg,
   Då månde herr Lager bli konungens måg.
   »Det var orätt!» sa' Jon.

4. De ledde den bruden åt kyrkones gård,
   På henne så gapade båd' stora och små.
   »Tyck' ni om'a?» sa' Jon.

5. Och bruden hon går sig i kyrkan allt in,
   Med rödan gullkrona och bleknande kind.
   »Stå på dej!» sa' Jon.

6. Och bruden spatserar i kyrkkoret fram,
   Dess fägring berömde både qvinna och man.
   »Du blir min!» sa' Jon.

7. Bruden hon i fägring för altaret står,
Med röda gullkläder och utslaget hår.
»Jag håll' å dej!» sa' Jon.

8. De drucko i dagar, de drucko i två,
Men intet ville bruden i sängen gå.
»Sitt oppe!» sa' Jon.

9. De drucko i dagar, de drucko i tre,
Och intet ville bruden åt sängen se;
»Håll ut!» sa' Jon.

10. Den fjerde dag, när som åt qvällen det led,
Och då ville bruden åt sängen se,
»Blir du sömnig?» sa' Jon.

11. Och bruden gångar sig i brudstugan fort,
Dess tärnor drogo af både strumpor och skor.
»Du är trötter!» sa' Jon.

12. Och bruden hon la' sig i sängen allt ned,
Och Jon lade sig så vackert bredeved.
»God afton!» sa' Jon.

13. Men hastigt kom budskap för herr Lager in:
Jon ligger och sofver hos bruden din.
»De ha' sqvalrat!» sa' Jon.

14. Häraf blef herr Lager fast ifrig i sinn,
Så att han båd' blekna' och rodna' om kinn;
»Får du ondt?» sa' Jon.

15. Herr Lager sprang sig öfver bredan bord,
Att vin, öl och mat utåt golfvet for;
»Fälas vackert!» sa' Jon.

16. I vreden herr Lager han fatta' sitt svärd,
Och svor han skull' hugga Jon genast ihjel.
»Det är rostigt!» sa' Jon.

17. Jon kasta' herr Lager allt ut mot en vägg,
Att myggor och flugor förgylde hans skägg;
»Det var rätt!» sa' Jon.

18. Han klappa' på dörren med fingrarna små:
»Statt upp, sköna jungfru, tag låset ifrå!»
»Hon sofver!» sa' Jon.

19. »Skall jag nu bli ute, tills dagen blir ljus?
I morgon skall jag gånga inför konungens hus.»
»Må göra!» sa' Jon.

20. Och rätt som den dager på himlen blef ljus,
Så gingo de begge för konungens hus.
»Go' morron!» sa' Jon.

21. »Min nådigaste konung, ödmjukast jag ber,
Om lof, att få lägga en klagan här ner.»
»Säg sanning!» sa' Jon.

22. »Den harm, som mig qväl mer än dödspilar sju,
Är att Jon har sofvit när min unga brud.»
»Jag gjorde så!» sa' Jon.

23. »Efter som I båda hållen henne kär,
Så skolen I brottas med två skarpa svärd.»
»Jag vinner!» sa' Jon.

24. Om middag till strids de på platsen månd' gå,
I dag, tro, det gäller att manligen stå.
»Slå ifrån dig!» sa' Jon.

25. Det första slaget, som de slogo te',
Då slog herr Jon Lager, att han föll på knä.
»Du blir efter!» sa' Jon.

26. Det andra slaget de slogo för sann,
Då slog Jon herr Lager, att blodet det rann.
»Tork' åf dej!» sa' Jon.

27. Det tredje slaget, med vrede fast svår,
Herr Jon slog Lager ett fast dödande sår.
»Det läks nog!» sa' Jon.

28. Men det fjerde slaget, de slogo till mord,
Då slog Jon herr Lager att han föll till jord.
»Ligg stilla!» sa' Jon.

29. Herr Lagers brud hon sade med glädje alltså —
I varen väl mo'! —
»Mig lyster att fröjdas, att Jon han fick rå.»
»Du är min!» sa' Jon.
»Jag vånn' det skull' kost' mig det rödaste gull,
Jag följer!» sa' Jon.

41.

Herr Heimer och fru Margareta.

1. Stolts Margareta sitter i högan lofts sal,
Herr Heimer han till henne giljar.
Stolts Hedelin håller så träget ett tal,
Hon aktar dem begge att skilja.
Men kärleken dårar så mången.

2. »Ack, hör nu ett råd, kära syster min,
Du må ifrån orden ej vika!
Så grant känner jag herr Heimers sinn,
Han aktar dig visserlig svika.»

3. »Han blinkar med ögonen, röder i hug,
Hans uppsyn synes så farlig.
Du aktar nu hvarken hans lock eller trug,
Men drag dig ur älskogen snarlig!»

4. »Ack, skulle jag sluta herr Heimer ur sinn?
Det må du dig aldrig inbilla.
Han hafver nu redan blifvit kärestan min,
Hvi skulle han vilja mig illa?»

5. »Han satte guldringar på min hand,
Han kallade mig för sin kära..
Af alla de jungfrur uti vårt land
Vill han mig endast begära.»

6. »Aldrig såg jag så fager en sven
Bland konungens riddare alla,
Som unga herr Heimer på guldsadelen,
När han månd' sina svenner befalla.»

7. »Och när som han rider på gångaren grå,
Med guldskodda svärdet i handen,
Med krusade lockar och kläderna blå,
Han kärliga blickar mig sänder.»

8. »Han hafver mig svurit sitt hjerta och tro,
Och gifvit mig skänkerna många.
Och förr skall han våga sitt ädla blod,
Förr'n han skall mig nå'nsin undgånga.»

9. Stolts Hedelin hon förde så väl sina ord,
Hon månde sin syster så svara:
»Och jag hafver om herr Heimer sport,
Att han uti kriget skall fara.»

10. »Ja, visst glömmer han stolts Margreta bort,
Och allt, hvad han henne har lofvat,
Som det hafver ej fallit honom för svårt,
Hos främmande jungfrur att sofva.»

11. Stolts Margreta blifver så vreder i sinn,
Hon månde sin syster så svara:
»Så snart jag får se allrakärasten min,
Jag honom de orden uppenbarar.»

12. Stolts Margreta axlade sammetet blå,
Hon går under grönaste lida;
Herr Heimer han månde för henne der stå,
Han satte sig vid hennes sida.

13. »Hörer I, herr Heimer, hvad jag säga må:
Jag kan nu min sorg aldrig glömma;
Alla mina vänner de säga och spå,
I viljen mig visserlig glömma.»

14. Förr skall jag bryta min brynja i tu,
Och förr skall jag hjertat utrifva,
Förrän jag skall svika min vänaste brud,
Och ingen mig dertill skall drifva.»

15. »Alla dina vänner dem ger jag god natt,
De skola sin falskhet få röna;
På Långbron hafver jag bröllop utsatt,
Och der skall oss troheten kröna.»

16. »Kära min vän, I stilla den harm,
Jag lida måst af vänner och fränder!
I veten, hvad kärt jag bär i min famn,
Och tiden är redan i händer.»

17. Han klappade henne på blomblekan kind,
Han bad henne icke att gråta:
»Du dölj det endast för fränderna din,
Ty jag skall dig aldrig förlåta!»

18. Så glader gick stolts Margreta bort,
Henne följde herr Heimer med gamman,
Och aldrig var dagen så kall eller kort,
De voro icke begge till samman.

19. De blandade mjöd och drucko så vin,
De spelte gulltaffel till hopa;
Men tjugonde dagen, då qvällen föll in,
Begynte stolts Margreta ropa.

20. Stolts Margreta går sig i stenstugan in,
Hon klaga' sin nöd för sin moder,
Och der föder hon en rosende kind,
Hon kallar på syster och broder.

21. »Ack, kära min moder, I gifven mig råd,
Och hören I, syskonen kära:
I sänder nu strax till herr Heimer ett bud,
Han sörjer väl sjelf för min ära!»

22. Så hastigt bortgingo de svennerna två,
Och tänkte herr Heimer att finna;
Förgäfves de klappa' på portarna blå,
Dem mötte en afviger qvinna.

23. »Herr Heimer han reste i morgon sin kos,
Han hissa' sin flagga och segel;
I kriget han glömde sin blänkande ros,
Hon är en besmittader spegel.»

24. Så hastigt hemgingo de svenner igen,
De råkade jungfrunes broder;
Han tog till sin värja och ropa' sin vän,
Insegla' på villande floder.

25. De sökte i dagar, de sökte i tre,
De kunde herr Heimer ej finna;
De vände då om sin förriga led,
Så hastigt dess vrede månd' brinna.

26. Stolts Margreta lider stor ångest och qval,
Så fåfängt på döden hon kallar.
Hon gråter och håller så ynkligt tal,
Dess tårar förgäfves ej falla.

27. Hennes moder hon kamma' sin' silfvergrå hår
Med hjertelig sorg och möda;
Den sköna stolts Kerstin stor möda utstår,
Stolts Hedelins hjerta månd' blöda.

28. Herr Heimer han vandrar i främmande land;
Men samvetet honom dock gnager;
Så visst kommer han i verlden på skam,
Och ynkelig ändalykt tager.
Men kärleken dårar så mången.

42.

Stolts Margareta.

1.

1. Herr Peder han rider allt in på sin gård,
Hans sporrar som silfver månd' glimma.
Stolts Margreta springer i burekammaren in,
Så strida hennes tårar månde rinna.
Så lönligt bar hon sorgen.

2. Stolts Margreta kasta' gullsax i skrin,
Det klinga' i femton gullringar.
Så månde hon sig till herr Peder gå in,
Så strida hennes tårar månde rinna.

3. »Och hörer du, herr Peder, du gifver mig lof,
Du gifver mig lof till att resa!
Ty jag hafver sport min fader vara sjuk,
Och jag vill gerna honom besöka.»

4. »Och hafver du sport din fader vara sjuk,
Den Högste förlosse hans qvida!
Men om det vore nu, som det förr har varit vant,
Så skulle mina småsvenner rida.»

5. »Och inte sköter jag om dina småsvenner två,
Och inte ska' de med mig rida.
Men låt nu sadla upp min gångare grå,
Jag rider så gerna allena.»

6. Stolts Margareta rider på sin kära faders gård,
Hon var så en dägelig blomma
Och ute för henne hennes kära fader står;
Han beder henne vara välkommen.

7. »Och hur står det till med unga mannen din,
Och hur står det till uti Roma?» —
»Och väl står det till med unga mannen min,
Och väl står det till uti Roma.
Men jag hafver sofvit hos min lilla buresven,
Och mig till så liten en fromma.»

8. »Och hafver du sofvit hos din lilla brudsven,
Och dig till så liten en fromma,
Så kasta din gångare hastigt omkring,
Och aldrig för min' ögon mer att komma!»

9. Och ut kom hennes broder så god,
Han beder för henne så gerna:
»I låten min syster blifva qvar i år,
Och tjena för vår ringaste tärna!»

10. De satte stolts Margareta i ett mörkt hus,
Allt inom de bojor så trånga,
Så förbödo de alla jungfrur och frur,
Att ingen skulle till henne gånga.

11. Der måste hon sitta den hela vinternatt,
Allt efter sin goda faders vilja.
Der födde hon då de sönerna två,
Sjelf ligger hon döder på en tilja.
Så lönligt bar hon sorgen.

2.

1. Herr Peder han sitter i höga lofft,
Han kan både dichta och märkia,
Frw Margreta sitter i högan guldstohl;
Så svåra hennes hierta mond' werka.
Min herre haer gefwit migh Orloff.»

2. Herr Peder sitter öfwer brede bord,
Han kan både dichta och rimma,
Frw Margreta gåår på Steenstufwe golff,
Så swåra hennes ögon rinna.

3. »Planterat haar Jagh migh en Örtegård,
Bland rooser och andre små lilljer,
Där är kummen en tistel ibland;
Jagh weth icke, hwadan han är kummen.»

4. »Däth haar sigh en hiort i min hage wahnt,
Han bläder dhe bladen så nähr;
Blifwer han icke snart dädan drifwen,
Jagh skiuter honom wisserlig til döde.»

5. »Äpplet sitter aldrig så högt på trä,
Deth stunder til Jorden at falla,
Däth faller så snart vti blötaste pöhl,
Såsom på hårdaste halle.»

6. »Äpplet henger aldrig så högt vp i trä,
Däth stunder til Jorden falle,
Hwilken som hafwer en hiertelig kier,
Han önske henne godt öfwer alle.»

7. Frw Margreta gåer för herr Peder at stå:
»I sware Migh nu så blijde,
I seije Migh nu vthaf Eder Mund,
Jagh will til min Fader rijde.»

8. »Du haer däth aldrig förskyllet af Migh,
Jagh skulle sware tig blijde,
Men skynda dig snarlig af min gård,
Och kom aldrig för mig Mehre!»

9. »Min Fader gaf migh vti eder gård
Medh femten förgyllande karmar.» —
»Om däth hade warit tusend dertill,
Du hade dem alle förlohrat.»

10. Herr Peder tahler til lijten smådräng:
»Du töfwa icke förlänge,
Du kasta Guldsadel på Rinnaren rödh,
För henne gienem gröniste Enger!»

11. Sielf redh hoon den långe wägh,
Hem till sin Faders Gård,
Vte för henne hennes Fader ståhr,
Han war wähl swept i Mård.

12. »Du war wälkommen, kier dotter min,
Du sware migh nu så blijde:
Hwar är herr Peder, kier herren din,
Som förr pläger för digh rijde?»

13. »Herr Peder han drogh åth Roma i fiohl,
Jag wänte honom aldrig igen komma,
Wår yngste Stallswenn haar lockat Migh,
Mig sjelf till lijten fromma.»

14. »Herre Gudh tröste Migh arme Man,
Så skamlig du nu kommer här.
Du skynda dig nu snart vthaf min gård,
Och kom aldrig för migh mehr!»

15. Frw Margreta snoer sin häst om kring,
Hennes ögon dhe runne så strijde
Vth då kom hennes Moder kier:
»I affton må du wäl bijde.»

16. Om Morgonen arla för dager war liuss,
Sohlen skiner så blijde,
Tree lijk dhe wore i herr Lages hwss,
Som dödde af sorg och qvida.

17. Däth ena war frw Margreta,
Däth andre war hennes barn,
Däth tridje war hennes Moder,
Som dödde af sorg och harm.

18. »O Herre Gudh, tröste Migh arme Man!
Så illa Jagh hafwer leffwet,
Min hustru och barn dhe äre nu dödh,
Jagh effter i Jemmer och harm.»

19. »När lyckan hon wille medh Migh stå,
Så wille de alle migh kienna,
När sorg och bedröfwelse kom Migh på,
Monde de sin bak til migh vända.»
Min herre haer gefwit Migh Orloff.

43.

Tofva lilla.

1.

1. Lill' Tofva hon tjente på konungens gård —
Vore jag så fager som Tofva lilla var! —
I femton veckor och dertill ett år.
Men Tofva var konungens frilla.

2. Konungen talte till småsvenner två:
»I bedjen lill' Tofva inför mig gå!»

3. Lill' Tofva hon axlade kappan blå,
Så månde hon sig in till konungen gå.

4. Lill' Tofva in genom dörren steg,
Och konungen henne med blida ögon neg.

5. Konungen klappar henne på rosenblommand' kind:
»Krist gifve, du vore allrakärasten min!»

6. »Min nådige konung, I talen ej så!
Vår drottning hon ståndar och lyder på råd.»

7. »Ja, höra hvad hon höra må:
Krist gifve, hon var döder och lagder på bår!»

8. Och drottningen talte till småsvenner två:
»I bedjen lill' Tofva inför mig gå!»

9. Lill' Tofva hon axlade kappan blå,
Så månde hon sig in till drottningen gå.

10. Lill' Tofva hon in genom dörren steg,
Drottningen henne med vreda ögon neg.

11. Drottningen slog henne på rosenblommand' kind:
»Hvad har du för tal med kär konungen min?»

12. »Till mig friar en af hans småsvenner två,
Och nu var jag inne att fråga om råd.»

13. »Du lög, lill' Tofva, ditt tal var ej så;
Du önska' mig döden och lagder på bår.»

14. Drottningen talte till småsvenner två:
»I huggen mig ett redliget bål.»

15. »Ej huggen I ek, ej huggen I asp;
I huggen den veden, som brinner väl fast!»

16. Lill' Tofva hon rider sig söder om äng:
»Gud trösta mig för slik brudesäng!»

17. En liten smådräng kom för konungen att stå:
»Drottningen tillreder ett brinnande bål.»

18. »Drottningen tillreder ett brinnande bål,
Och der skall Tofva lilla brännas uppå.»

19. De lyfte lill' Tofva på högan häst,
Sjelfver konungen rider henne näst.

20. Lill' Tofva hon rider till sjöarestrand,
Der alla små skeppen de segla i land.

21. Lill' Tofva hon somna' i konungens famn —
        Vore jag så fager som Tofva lilla var! —
    Hon vakna' ej förr'n i tredje kungaland.
        Men Tofva var konungens frilla.

2.

1. Och konungen talte till Tofva lilla så —
        Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
    »Gud gifve min drottning vore döder i år!»
        För Tofva var konungens frilla.

2. »Gud gifve, min drottning vore väl död,
    Så skulle du bära gullkrona så röd.»

3. »Gud gifve, min drottning låge uti mull,
    Så skulle du bära kronan af gull.»

4. »Och nådige konung, snacka inte så!
    Jag rädes er drottning det veta får.»

5. Och drottningen stod och lyddes uppå:
    »Nu skall jag tillreda ett brännande bål.»

6. »Nu skall jag tillreda ett brännande bål,
    Och der skall Tofva lilla brännas uppå.»

7. De bygde det bålet af ek och asp,
    Det är väl de trän, som brinna fast.

8. Och konungens små svenner inför konungen de stå:
    »Och drottningen tillreder ett brännande bål.»

9. »Drottningen tillreder ett brännande bål,
    Och der skall Tofva lilla brinna uppå.»

10. Och konungen tog Tofva lilla uti sin hand,
Så gångar han sig åt sjöastrand.

11. Och konungen går sig åt sjöastrand,
Han skådade de skepp och båtar uti land.

12. Och Tofva satte sig i främsta stam,
Och så sköt konungen skeppet från land.

13. Och när som de kommo på villande sand,
Då ståndar hans drottning på hvitan strand.

14. Och konungen talte till drottningen så:
»Nu får du ta riket, regeringen med!»

15. Och konungen lyfter allt uppå sin hatt —
Vore jag så vacker som Tofva lilla är! —
Han bjuder sin drottning tusen god natt.
För Tofva var konungens frilla.

44.

Liten Kerstin.

1. Och konungen han ståndar i högan lofts svala;
Han ville så gerna med liten Kerstin tala.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

2. Liten Kerstin hon ståndar i högan lofts bro
Med silfstickade strumpor och gullspända skor.

3. »Krist gifve, min drottning hon vore väl död,
Så skulle du bära gullkrona så röd!»

4. »Och nådige konung, I snacken ej så!
Här stånda de små svenner och lydas derpå.»

5. Och buden de kommo för drottningen in:
»Liten Kerstin hon snacka' med herren din.»

6. »Och hör du, liten Kerstin, hvad jag dig säga må:
Hvad var det du talte med min herre i går?»

7. »Jag talte intet annat med er herre i går,
Än hvilkendera tjenaren jag skulle få.»

8. »Du önskade mig döder och lagder i mull,
Så skulle du få bära mitt röda gull.»

9. »Du önskade mig döder och lagder uppå bår,
Så skulle du få alltsammans mitt hof!»

10. Hon slängde liten Kerstin af landet bort;
Hon gaf henne intet, hvarken vått eller torrt.

11. Och liten Kerstin gångar på sjöastrand,
Der konungens skepp de lägga i land.

12. »Och helsa konungen så mången god natt,
Som himmelen månd' vara med stjernor besatt!»

13. »Och drottningen helsa med så mången ond stund,
Som sandkornen äro i hafvets grund!»

14. »Du beder nu drottningen minna sig uppå,
Allt när som vi tvätta' våra linnkläder små.»

15. »Och alla voro hvita, men hennes icke ren';
Små sönerna tre hon grafvit under sten.»

16. »När hon grof ner en, så grof jag ner två;
Den skall alltid mera, som mindre förmår.»

17. Och konungen han gångar sig för drottningen in;
Han frågar: »hvar hafven I gjort af liten Kerstin?»

18. »Liten Kerstin hon ståndar i högan lofts bro
Med silfstickade strumpor och gullspända skor.»

19. Och konungen slog drottningen på rosenblommand' kind,
Så blodet det stank på skarlakan skinn.

20. Och konungen gångar sig till sjöastrand,
Der voro de skeppen nyss lossade från land.

21. »Och hör I, min skeppare, hvad jag er säga må:
Och trösten I mig hjelpa liten Kerstin igenfå?»

22. »Och väl skall jag igenskaffa liten Kerstin nu,
Änskönt jag skulle resa af landet ut.»

23. Han tog liten Kerstin i snöhvitan hand,
Så ledde han henne ur skeppet fram.

24. Och konungen gaf'na båd' gods och gull;
Sin drottning han satte i svartan mull.

25. Han gaf liten Kerstin båd' gods och gård;
Han satte sin drottning i jern och stål.

26. Han satte liten Kerstin uppå sitt knä,
Gaf henne gullringar och fäste henne med.

27. Han tog liten Kerstin allt uti sin famn,
Gaf henne gullkronan och drottningenamn.
Men ingen kan sorgen fördrifva.

45.

Liten Kerstin befriar sin broder.

I.

1. Liten Kerstin gångar sig i stallet in —
Kärleken drar —
Der skådar hon fålarne alla fem.
Man spelar i pavelun.

2. Hon skådar den hvita, hon skådar den grå;
Den bästa lägger hon sadelen på.

3. Liten Kerstin rider på konungens gård,
Konungens frilla för henne ute står.

4. »God dag, god dag, kär frilla fin,
Är konungen hemma, herren din?»

5. »Konungen är inte hemma,
Han har ridit till tinget.»

6. »Kungen till tings är gången,
Han tar ut dom åt riksfången.»

7. Men Kerstin sporrar gångaren omkring,
Då får hon se kär broderen sin.

8. »God dag, god dag, kär broder fin,
Och huru hafver du kommit här in?»

9. »Här har jag legat i femton år,
Ingen dom jag af konungen får.»

10. Jungfrun hon sparkade med sin fot,
Hårda låsen den tog emot.

11. Jungfrun sparka' annan gång,
Hårda låset slapp ifrån.

12. Liten Kerstin gjorde sin gångare spak,
Så lyfte hon brodren på gångarens bak.

13. Liten Kerstin hon satte sig på gångaren grå,
Så rider hon ifrån konungens gård.

14. Men när hon kom i blomsteräng,
Möter hon konungen och alla hans män.

15. »God dag, god dag, liten Kerstin fin,
Hvar har du ta't rika fången min?»

16. »Den har jag tagit på konungens gård,
Med hårdan magt genom lås och stål.»

17. Liten Kerstin satt på gångaren grå —
Kärleken drar —
Så rider hon sig så fort derifrå.
Man spelar i pavelun.

2.

1. Liten Kerstin hon går sig åt stallet in —
För hinkeli och finkeli! —
Der skådar hon de fålarne fem.
För vänner och fränder
Och svågrar och mågar
Och herrar och furstar
Och bröder och systrar
Och den, som ligger fången.

2. Hon skådar den hvita, hon skådar den grå,
Den röda så lägger hon sadelen på.

3. Så rider hon sig på konungens gård,
Och ute för henne sjelfva konungen står.

4. »Hvar hafver du ditt stora fångahus?
Der skall jag lysa med facklor och ljus.»

5. »Mitt fångahus ligger så långt uppå land,
Att ingen stolt riddare dit komma kan.»

6. Liten Kerstin hon rider i dagarna två,
Och så får hon se, hvar det fångahuset låg.

7. Hennes fingrar voro både mjuka och små,
Så lätt drager hon de låsen ifrå.

8. »Min broder, du hör hvad jag säga må:
Hur många voro de, som bundo dig så?»

9. »Mig bundo ej fyra, mig bundo ej fem,
De voro väl hundra af konungens män.»

10. Liten Kerstin hon stampar med sporrspändan fot:
»Ack gifve, de nu alla kommo mig emot!»

11. Brådt kom bud för konungen fram:
»En riddare har lossat fångarnes band.»

12. Konungen talte till tjenarne så:
»Så tag honom fast, sätt i tornet det blå!»

13. Liten Kerstin svänger sin gångare omkring,
Alla konungens hofmän dem lade hon i ring.

14. Liten Kerstin hon stryker sitt blodiga svärd:
»Och vore du ej konung, detta vore du värd.»

15. »Kära stolts riddare, du stilla ditt svärd!
Min dotter skall du få, och henne är du värd.»

16. »Din dotter passar jag så lite uppå —
För hinkeli och finkeli! —
Jag sjelf en skön jungfru, som hon, vara må.»
För vänner och fränder
Och svågrar och mågar
Och herrar och furstar
Och bröder och systrar
Och den, som ligger bunden.

46.

Stige lilles bjudning.

1. Stige lille gångar sig åt marmorsten,
Så bjuder han konungen med sig hem.
Så fröjdelig.

2. Så bjuder han konungen och hela hans hof,
Och följde sjelfva drottningen med.

3. När som de kommo till Stige lilles port,
De gärdsgårdar voro utaf ideligt stål.

4. När som de kommo till Stige lilles port,
Der spelar en hind, der dansar en hjort.

5. När som de kommo till Stige lilles grind,
Der spelar en hjort, der dansar en hind.

6. När som de kommo i stugan in,
Så glimma' det guld hela stugan omkring.

7. Taket det var med silfver bespändt,
Och golfvet det var med messing bemängdt.

8. Ugnen han var utaf marmorsten
Och väggarne voro af elfenben.

9. Bordet och stolar af rödaste guld,
Men duken han var utaf åkerull.
Så fröjdelig.

47.

Herr Helmer.

I.

1. Herr Helmer han rider i rosende lund,
Der förde han sin hök och sin hund.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

2. Herr Helmer han rider i rosende lid,
Der möter han jungfruns bröder sju.

3. »Herr Helmer, herr Helmer, rid oss ej så när,
Vi hafva dig icke af hjertat kär!»

4. Herr Helmer han slog sina handskar i jord:
»Här skolen I finna en riddare god!»

5. Herr Helmer han svänger sin gångare omkring,
Och bröderna sex han fälde i ring.

6. Herr Lars han föll på sina bara knän,
Så tigger han lif af herr Helmer der.

7. Herr Helmer han rider sig på jungfruens gård,
Herr Lars följde efter med sjufalska råd.

8. Herr Lars drager ut sitt blanka svärd,
Högg af herr Helmers hufvud dermed.

9. Så satte han det på svärdsudden sin,
Så gångar han sig för sin syster in.

10. »God dag, god dag, kär syster min!
Här har du hufvudet af fästmannen din.»

11. »Och är det hufvudet af fästemannen min,
Så skall du dricka af sölfkannan min.»

12. Första drick han af sölfverkannan drack,
Sin sölfverbodda knif i hans hjerta hon stack.
Så fermer rider Helmer i sadelen.

2.

1. Herr Hjallmar war en lijten Smådrängh,
Han tiente lijten Kirstin för sin Säng.
Så frommer redh Hjalmer i Sadelen.

2. Han tiente henne i Otta åhr,
Stolts Kirstin blifver medh Barnen små.

3. Herr Hjalmar gåer för liten Kirstin at stå:
»Ack, lijten Kirstin seijer mig Rådh!»

4. »Jag seger tigh rådh, dhe bäste Jagh kan:
Sadla din häst och ridh af land!»

5. Herr Hjalmar rijder söder för by,
Mötte honom Jungfruens bröder Siu.

6. »Herr Hjalmar, hwj rijder du oss emot?
Du locka wår Syster och giorde ingen both.»

7. »Jagh är så wäl skapat en Man som du,
Din Syster tigger Jagh gierna ähnnu.»

8. »Wij willja intet hafwa annor both,
Ähn högre hand och wenstre footh».

9. »Förr ähn Jagh skal mista hand och footh,
Förr skal Jagh fächta medh ett fritt Modh.»

10. Herr Hjalmer han drager sin brune brand,
Hugger af dem både hals och hand.

11. Den yngste Broderen badh för sigh:
»Herr Hjalmar, [Herr Hjalmar,] ij skona Migh.»!

12. »Fuller wille Jagh skona tigh,
Wiste Jagh du wille icke swjka migh.»

13. Unger Swen swähr på Christi dödh:
»Jagh drager eij Swerd vtan Migh gieller Nödh.»

14. Herr Hjalmar satte sig på en tufva,
Där lade han sigh nedh att svffwa.

15. Unger Swen drager sin Bryngia blå,
Så hugger han hans hufwvd aff.

16. Unger Swen rijder i Jungfruens gård,
Ute stoltz Kirstin för honom ståer.

17. »Statt här Kirstin, Syster min,
Nu haar Jagh ihiel slagit Belaren din.»

18. Unger Swen gåhr i höga lofft,
Lijten Stolts Kirstin wachter honom wp.

19. Hon tager honom widh sin gohla lock,
Skier af hans Strupe widh sänge stock.
Så frommer redh Hjalmar i Sadelen.

48.

Ung Hillerstöm.

1. »Du stig nu så vackert till sadel och häst,
Låt inte gullsporrarne klinga,
Du ride så vackert öfver högan lofts bro,
Låt inte gullsadelen ringa!»
Om sommaren.

2. När som han kom i rosende lund,
Der han var vaner att gånga,
Der möter han jungfruns bröder sju,
De ville honom fånga.

3. »God dag, god dag, fager unger Hillerström!
Hvar har du varit så årligt?» —
»Jag har varit i rosende lund,
Och skjutit de djur uti skogar.»

4. »Hvar är din hök och hvar är din hund,
Ell' hvar är det djur, som du skjutit?» —
»Det hafver jag gifvit min lilla goda vän,
Som mig uti lunden plär möta.»

5. Hillerström drar sitt förgyllande svärd,
Det sken som solen röda;
Så högg han jungfrunes bröder sju,
De lågo i skogen döda.

6. Hillerström stiger på gångaren grå,
Han rider oförfärad.
Så rider han på sin kärastes gård:
»Hur står det till, min kära?»

7. »Hör, hvad jag månde säga dig nu:
Du gör dig ej oro och möda!
Nu har jag slagit dina bröder sju,
De ligga i skogen döda.»

8. »Har du nu slagit mina bröder sju,
Så att de i skogen ligga döda,
Så skall du nu blifva kärasten min,
Och det i lust och möda.»
Om sommaren.

49.

Carl Vågeman.

1. Jungfrun hon gångar i stenstugan in —
   Intet är det dager än —
   Der föder hon en liten blomkind.
   Då sade den jungfrun: »Gud trösta mig,
   Gud nåda mig!»

2. Hon svepte det barnet i hvita linn,
   Så lade hon det i sitt gyldene skrin.

3. Hon satte det skrinet allt under sin arm,
   Så gångar hon sig åt sjöastrand.

4. Hon satte det skrinet på snöhvitan sand:
   »Krist gifve, du flöt' nu aldrig till land!»

5. Och konungen gångar vid sjöastrand,
   Så fick han se, hvar skrinet det sam.

6. Han talte till sina småsvenner så:
   »I tagen det skrinet ur vågorna blå!»

7 Allt medan han red, han löste det opp,
   Så satte han det på sadelknapp.

8. Tack vare honom, den konung så from,
Gaf barnet dop och kristendom.

9. Han gaf det barnet namn för sann:
»Och du skall heta Carl Vågeman.»

10. Carl Vågeman växte och blef stor,
På konungens gård en riddare god.

11. Men när som han fylt sina femton år,
Så gaf honom konungen hans egen mor.

12. De drucko det bröllop i dagarne två,
Men intet ville bruden åt sängen gå.

13. De drucko det bröllop i dagarne tre,
Men intet ville bruden åt sängen se.

14. De ledde den bruden i brudehus,
Och konungen sjelf gick före med ljus.

15. »Hvi vänder du dig från brudgummen din,
Vill du icke vara allrakärasten min?»

16. »Och huru skall jag vara allrakärasten din?
Emedan du är kära sonen min.»

17. »Och medan I är kära moder min,
Hvem skall jag då helsa för faderen min?»

18. »Du gack dig uti högan loft in,
Och helsa sjelfva konungen för fader din.»

19. Carl Vågeman gångar i kammaren sin,
Så kläder han sig i stål och skinn.

20. Så gångar kan sig i högan loft in,
Der helsade han konungen för faderen sin.

21. Carl Vågeman drager sin blanka knif:
»Trolofva min mor och försvara ditt lif!»

22. »Carl Vågeman, du stilla din blanka knif!» —
Intet är det dager än —
»Jag skall trolofva din mor och försvara mitt lif.»
Då sade den jungfrun: »Gud trösta mig,
Gud nåda mig!»

50.

Knut hulings visa.

1. Knut huling han tullar sin fä öfver bro —
   I blåsen i horn, förgyllande lur! —
Femton flickor det har han i tro.
   För den utländske hulingen.

2. Knut huling han tullar sin fä uti äng,
Femton flickor de bädda hans säng.

3. Det talet det gick så högt uti ros,
Att konungen kom det talet att tro.

4. Konungen sade till svennerna så:
»I beden Knut huling inför mig gå.»

5. Knut huling han in genom dörren steg,
Och kungen honom med ögonen neg.

6. »Hör du, Knut huling, hvad jag säger dig:
Hur många stolts jungfrur har du för dig?».

7. »Och om jag det vet eller minnes nog,
Så är det väl sju på det sjunde tjog.»

8. Och konungen gjorde ett kors för sig:
»Så många hade jag aldrig för mig.»

9. »Kungen behöfver ej kors för sig,
Ty drottningen är uti råd med mig.»

10. »Och hör du, min drottning, hvad jag säger dig:
Här står nu Knut huling och klagar på dig.»

11. »Står nu Knut huling och klagar på mig,
Så skamligen månde han ljuga på mig.»

12. Han skar af hennes kläder allt jemt efter knä:
»Förr var du en drottning, gå ock nu vall med fä!»

13. Knut huling tog drottningen uti sitt knä,
Han gaf henne riket och fästningen med.

14. Knut huling tog drottningen uti sin famn —
I blåsen i horn, förgyllande lur! —
Gaf henne gullkrona och drottningenamn.
För den utländske hulingen.

51.

Herr Redevall.

1\. Lilla Lisa och hennes moder de sutto i sin sal,
De förde sins emellan så underlig tal.
Hå hå! Nå nå — nå nå — nå! —
De förde sins emellan så underligt tal.

2\. »Och hör du, lilla Lisa, kär dotteren min,
Hvad är det för mjölk på kjortelen din?»

3\. »Det är väl ingen mjölk, fast eder tyckes så,
Det är af det mjöd, jag spilde i går.»

4\. »Så litet de två ting hvarannan ä' lik',
Mjödet är brunt och mjölken är hvit.»

5\. »Och sanningen må jag ej dölja för dig:
Herr Redevall hafver lockat mig.»

6\. »Och hafver herr Redevall lockat dig,
Så skall jag ej mer vara moder för dig.»

7\. »Herr Redevall den skall jag låta hänga i qvist,
Och dig så vill jag låta steka på spett.»

8. Men Lisa lilla gick dit herr Redevall låg;
Hon klappade på dörren med fingrarna små.

9. »Statt upp, herr Redevall, och släpp mig in,
För jag hafver talat med moderen min.»

10. Och hör du, herr Redevall, hvad jag säger dig:
Min moder hon är så vreder på mig.»

11. »Och dig så vill hon låta hänga i qvist,
Och mig så vill hon låta steka på spett.»

12. »Och inte så skall jag brännas för dig,
Och inte så skall du hängas för mig.»

13. Herr Redevall han sadlar gångaren grå,
Så lyfter han lilla Lisa derpå.

14. Och när som de kommo i rosende lund,
Der lyste lilla Lisa att hvila sig en stund.

15. Herr Redevall han bredde ut sin kappa blå,
Der födde lilla Lisa de sönerna två.

16. »Krist gif', jag vore hemma hos min moder igen!
Visst gåfve hon mig dricka och bäddade min säng.»

17. Och Redevall han tjente sin fästemö i tro,
Han hemtade vatten i sölfspända skor.

18. Herr Redevall han gick sig till rinnande ström,
Der satt liten fogel i trädet och sjöng.

19. Och liten fogel han sjunger alltså,
Att Lisa lill' var död med sönerna små.

20. När Redevall han kom till rosend'grön lund,
Så var det allt sannt, som fogeln han sjöng.

21. Så grof han en graf så djup och bred,
Der lade han ned de likena tre.

22. Så satte han sitt svärd allt mot en rot,
Så udden den stötte hans hjerta emot.
Hå hå! nå nå — nå nå — nå! —
Så udden den stötte hans hjerta emot.

52.

Rafnen Rune.

1. Herr Tune han var en så viser man —
Det ligger en så löndeliger stig —
Han gifte sin dotter på främmande land.
I riden ock så varligt!

2. Om söndagen stod hon den fagraste brud,
Om måndagen låg hon läster i bojor och hjul.

3. Liten Kerstin hon tittar genom fenstret ut,
Så fick hon se Rafne-Rune kom flygande.

4. »Och hör du, Rafne-Rune, hvad jag säger dig:
Och vill du fara åt främmande land åt mig?»

5. »I lunden der har jag mina ungar,
Så långt far jag inte med dem så tunga.»

6. »Tag dina ungar och lägg dem på mitt bröst!
Så få de äta så länge, som dem lyster.»

7. Och Rafne-Rune flög sig åt rosende lund,
Der möter han herr Tune i samma stund.

8. »Och hör du, herr Tune, hvad jag säger dig:
Din dotter ligger fången på främmande stig.»

9. »Välkommen, Rafne-Rune, till mig!
För dig har jag blandat båd' mjöd och vin.»

10. »Och inte så lyster mig mjöd eller vin,
Men gif mig lite hvetekorn åt ungarne min'!»

11. De målte med skeppor, de målte med spann:
»Och tag nu så mycket, som du föra kan!»

12. Herr Tune han går sig åt stallet,
Der skådar han de fålarne alle.

13. Han skådar den bruna, han skådar den grå,
Blacken den kastar han gullsadelen på.

14. Herr Tune han red sig till grefvens gård,
Och ingen der ute för honom står.

15. Brun Blacken började att gnägga,
Så att murarne sluppo från vägg'a.

16. Och ut kom stora och ut kom små,
Och ut kom grefven och såg deruppå.

17. »Och hör du, rika grefve, hvad jag säger dig:
Och huru står det till med liten Kerstin?»

18. »Jag har ej sett liten Kerstin se'n i går,
Ty hon ligger läst i bojorna blå.»

19. Herr Tune han månde i slottet gå,
Han löste sin dotter ur bojorna blå.

20. Brunblacken han tar med sin venstra fot,
Så jernen de stodo inte emot.

21. »Och hör du, rika grefve, hvad jag säger dig:
Hvad hafven I nu till att vita mig?»

22. »Jo, det hafver jag till att vita dig,
Du hade intet gods, när du kom till mig.»

23. »Hvad var det, jag gaf eder fader?» —
»En häst med förgyllande sadel.»

24. »Hvad var det jag gaf eder moder?» —
»Två gullbälten och ett floder.»

25. »Hvad var det jag gaf eder broder?» —
»Ett gångande skepp uti floden.»

26. »Hvad var det jag gaf eder syster? —
»Två gullskrin och två gullkistor.»

27. »Den ena var full med spunnet gull,
Den andra var full af åkerull.»

28. »Hvad hafven I nu till att vita mig,
Medan I så illa hafver bundit mig?»

29. »Det hafver jag till att vita dig:
Du var ej mö, när du kom till mig.»

30. »Så hjelpe mig Gud af all min nöd,
Som jag kom uti brudsängen mö!»

31. Herr Tune han lyfter uppå sin hatt,
Han bjuder rika grefven så mången god natt.

32. Han satte liten Kerstin på gångarens bak —
Det ligger en så löndeliger stig —
Så rider han hem i fullt godt mak.
I riden ock så varligt!

53.

Grefven i Rom.

1. Jagh will edher seije nye mere,
Willenn I migh retth förstå?
I Room tå war enn herre,
En greffe jagh seije må;
Hann war milder och mectig,
Dygdesam och båldh,
Till thenn helge graff hann sigh loffuede,
Effter äre och ridder skapp.

2. Hans hustru honn sigh förfärede,
Honn togh then greffuenn i fampn:
»Gudh nåde mig, ädelige herre,
I ärenn minn ächte mann,
Att I skolenn ifrån mig skilias,
Epter ähre och ridder skapp,
I haffuen doch hwadh I willenn,
Ägor och rikedomer nogh.»

3. Medh tuchtt hann till henne sade:
»Gudh spare tigh karsk och sundh,
Iag will tigh alt slätth befalla,
Retth nu i thenne her stundh.»
Allt så drogh hann ifrå henne,
Longtt bortt i fremende landh;
Stoor sorg till honom wende,
Bleff fongenn i hårda bandh

4. Sitt fengzle kunde hann eij wijke,
Thett var hans största klage,
I plogenn drogh hann ijdkeligenn,
Fast mehr änn åhr och dagh.
Hann ledh stoor nödh och hunger,
War honom en stoor sodhtt,
Thenn greffuen gick för konnungenn,
Föll neder för hans fodtt

5. Konungen swarede medh snille:
»Tigh hielper icke thett,
Om tu änn daglige wille
Falle för mig nidht,
Medh mindre att änn så wore,
Thijnn hustru kome till migh,
Skulle tu frelster warde,
Thet seger iagh wisserligh.»

6. »Stoor sorg moste mann höre» —
Thett klager thenn ädele herre —
»Läter iagh min hustru hijtth fahre,
Så mister honn sinn ähre;
Skall iagh och qwarre bliffue,
Doch koster theth mitth liff:
Ther om tå will iagh skriffue,
Epter mitth wenne wijff.»

7. Ther war wenn mann i gården.
Som hade fonger i göme;
Medh honom förlickte sigh greff[e]n,
Loffuede honom store löönn,
Att hann skulle bortt rijde,
Med breffuenn, som hann skreff[e]n,
Och bidie hans hustru låte sigh lijdhe,
Komma och frelse hanns lijff.

8. Thett budskap lätth sigh well willeligh finne,
Fahre öffuer thett wilde haaff,
I Room fann hann thenn quinne,
Breffuet hann henne gaff,
Honn kunde thett sielffuer lässe,
Then ädele quinne smuck,
Förstodh sinn herres wesende,
Henes hierte bedröffuedtt wardtt.

9. Honn skreff ett breff tilbake,
Ganske snelleligh,
I thett monde honn klage,
Att thett war omöijeligh,
Enn quinne skulle fare
Öffuer thett store wattnn.
Gull, sölff will honn eij spare,
Altt för sinn herre och mann.

10. Thett budskap sigh fast skyndadhe,
Att fahre hem till land,
I sorg stodh tå thenn quinne,
Godh rådh hon tå på fann:
Enn kappe lätth hon sigh skäre
Enn munker wara lijk,
Thett giorde honn för sinn herre,
Letth kronne rake sigh.

11. Honn kunde lässe och skriffue,
Med lekh och degligh spell,
På harper och på giger
Kunde honn leke well,
Them hengde hon på sinn sijde
Samptt lutann thenn hon förde.
Effter budskap monde honn rijde,
Som till hennes herre fohr.

12. Så fore the medh ähre
    Off[ue]r haff[ue]t underligh,
Hon begynte till hoffuere,
    Hwar man tå undrede sig.
Thett budskap honn well kende,
    Som greffuenn hade vtsendtt,
Menn han kende icke henne,
    Hennes kläder the wore förwendtt.

13. Thet budskap fick i sinnedtt,
    Och sade till munkenn så:
»Herre, willenn I penninger winne,
    Mig hem I följen thå,
Altt inn till konnungens rijke,
    Ther haffuenn i stoor fordeell,
Han löner eder rijkeligenn,
    Giff[ue]r eder hwadh I haff[u]e willen.»

14. Budhskap lett thett eij bliffue,
    Vtan sadhe till munkenn medh machtt:
»Herre willen I medh migh rijde,
    Som I tilförne haffue sagtt?»
The fore öffver grönne heedher,
    Öffuer berg och diupe dahll,
Thenn frunn i munke kläder
    Kom in för konungens sahll.

15. Konnungenn kom i gangenn,
    Medh ståtth och hörde till.
Honn wardt ganske well vnfongen,
    Medh hennes strenge spell,
Honn lätth sin harpe ther klinge,
    Samptt lutann thenn honn förde;
The hedninger monde springe,
    Sådantth the aldrig hörde.

16. The satte thenn munkenn till diske,
Och hade honom myckitt kähr.
Bore fram willdh brådh och steckte fiske,
Bewiste honom tuchtt och ähre,
Tå thenn fruunn thett förnamm,
Tenckte hon i sitt moodh,
Att hon war så well kommen:
»Minn sak blifuer well godh.»

17. Honn slogh vppå sinn harpe
Medh lust och degligh sång,
Thett kann hwar mann well merkie,
Att thett i pallasett klang.
Thett ledh så fast åtth quelle,
Mann skulle till sengenne gå,
The hedninger hade stoor glädie,
Greffuen fick tidender thå.

18. Hans hustru icke kunde
Fara så longenn wägh,
Bortt i fremmende lande;
Honn fructade sigh,
Att honn sinn ähre skulle miste,
Och komme i sorgh och nödh,
Thenn greffuen tenckte förwisse,
Her moste iagh bliffue dödh.

19. Thenn fruunn hon war på slottetth,
Inn till thenn andre dagh,
Greffuenn hon förnimme motthe,
Thett war hennes störste klage,
Så gick honn vth på tinnerne,
Ganske hemeligh,
Greffuenn honn monde förnimme,
I plogenn ther hann drogh.

20. Wthij thenn samme stunde
Greetth honn bitterligh,
Honn honom eij hielpe kunde,
Thett klagede honn iemmerligh,
Och wille honom gerne frelse,
Aff hugh och all hennes achtt,
Fyre wecker war honn på Slott[etth],
För änn honn ther orloff badh.

21. Thenn munkenn will man löne,
Och löne honom fulwell,
Bere fram en gyllene krone,
Enn sæck medh gyllene full:
»Tager thett, min ädele herre,
I försmånn thett eij!»
Munkenn thett eij begärade:
»Min ordh seije ther till neij.»

22. Munkenn sade med ähre:
»Jagh begerer eij sådane såldh,
Enn gåffue will iagh begäre,
Eij silffuer, eij röde gull,
Eij heller om ädele stener,
Eller om annor prååll,
Menn om enn menniskie allene,
Som vtth för plogen gåhr.»

23. Konnungenn strax tå sade:
»I skolenn honom gerne få»,
Lätt greffuenn ifrå plogenn taga,
Och inn för konnungen gå.
Och honom tå strax nådde,
Och tackede ödmiukeligh,
Thenn honom hade frelst af wådhe,
Thenn spellmann ypperligh.

24. Thenn fruen i twå dagar
Stodh wedh thett wilde haaff.
Greffuenn hann wille draghe
Inn till thenn helge graff,
Effter hann icke mere hadhe,
Gårdh, hwss, folk eller landh,
Halp honom igenn wår Herre
Aff sorgh och all hans wande.

25. Thenn greffuen kom heem gångende,
Såg vtth barmherteligh,
Hans hustru honn honom vnnfångede,
Medh tuctt och ganske kährlek:
»Jagh haffuer eder tillskriffuiit,
Låtit eder minn nödh förstå,
I haffuenn doch hemme bliffuitt,
Sågenn migh gerne warittli dödh.»

26. Thenn fruenn strax tå svaradhe:
»Herre, thet är wäll så,
I migh tillskriffuit hade,
Låte migh eder nödh förstå,
Att I ångre skullen,
Ädelle herre mijnn,
Budskap jagh eij troo wille,
Jagh fructade äronn mijnn.»

27. Tå greffuenn war heem komenn,
Altt på thenn andre dagh,
Monde hans wenner komme,
Begynte alle klage,
Öffuer hans hustru och sadhe,
Medh wrede alle snartt,
Att honn bortt faritt hade,
Dock wisste thett ingenn hvartt.

28. Then ädele fruenn medh jemmer
Stegh strax vp ifrå bordh,
Och gick vti sinn kammer,
Och talede eij ett ordh.
Kappan hon sigh i kläddhe,
Togh lutenn och harpenn godh,
Thenn hengde honn på sinn sidhe,
Som honn för konungenn stodh.

29. Medh tuctth och degligett sinne,
Honn inn genom dörenne tredde,
Och helsede them ther inne,
Såsom widh bordett såte.
Thenn greffuen sade medh ähre,
Ner hann thenn munkenn förnam,
»Welkommenn, minn käre herre,
I löstenn mitt vnge liff!»

30. »Jagh haffuer eder tagitt,
Herre, thett är well så,
För plogenn haffuen I dragitt,
För konnungenn sågenn I migh stå.
Migh ganske ödmiukeligenn
Falle för honom nidh;
Konungenn monde tå seije:
'Tagh fongenn och gak i fridh!'»

31. När greffuenns wenner thett hördhe,
The finge ett storth omodh,
Och stode strax vpp ifrå bordett,
Och fölle thenn fruenn till fodtth,
Och sade: »nådige fruge,
Förlåter oss tenne saak!»
Så warde och monge belugne,
Änn nu i tenne her dagh.

54.

Sven i rosengård.

I.

1. »Hvar har du varit så länge,
Du Sven i rosengård?» —
»Jag har varit i stallet.»
Kära moder vår,
I vänten mig sent, men jag kommer aldrig.

2. »Hvarför är din kläder så blodig?» —
»Hvita folan spjernte mig.»

3. »Hvarför är din skjorta så blodig?» —
»Jag har mördat broder min.»

4. »Hvart skall du då ta' vägen?» —
»Jag skall rymma af landet.»

5. »När kommer du tillbaka?» —
»När korpen han hvitnar.»

6. »Och när hvitnar korpen,
Du Sven i rosengård?» —
»När gråsten han flyter.»
Kära moder vår,
vänten mig sent, men jag kommer aldrig.

2.

1. »Hvar har du varit så länge,
Sven i rosengård?» —
»Jag har varit i stallet.»
Kära moder vår,
I vänten mig sent eller aldrig».

2. »Hvad har du gjort i stallet?» —
»Jag har vattnat fålarna.»

3. »Hvi är din fot så blodig?» —
»Svarta fålan trampa' mig.»

4. »Hvi är ditt svärd så blodigt?» —
»Jag har slagit min broder.»

5. »Hvart skall du då ta' vägen?» —
»Jag skall rymma af landet.»

6. »Hvad gör du då af din hustru?» —
»Hon får spinna för födan.»

7. »Hvar gör du då af barnen små?» —
»De få gå för hvars mans dörr.»

8. »När kommer du tillbaka?» —
»När svanen han svartnar.»

9. »Och när svartnar svanen?» —
»När korpen han hvitnar.»

10. »Och när hvitnar korpen?» —
»När gråstenen flyter.»

11. »Och när flyter gråsten,
Sven i rosengård?» —
»Stenen flyter aldrig.»
Kära moder vår,
I vänten mig sent eller aldrig.

55.

Den lillas testamente.

1. »Hvar har du varit så länge? —
Dotter, liten kind! —
»Jag har varit hos min amma.»
Kär styfmoder min! —
För aj aj! ondt hafver jag — jag.

2. »Hvad fick du der att äta?» —
»Ett par små randiga fiskar.»

3. »Hvad gjorde du af benen?» —
»Dem gaf jag lilla hunden.»

4. »Hvad önskar du din fader?» —
»Himmelen den glade.»

5. »Hvad önskar du din moder?» —
»Himmelen den gode.»

6. »Hvad önskar du din broder?» —
»Ett gångande skepp i floden.»

7. »Hvad önskar du din syster?» —
»Gullskrin och kistor.»

8. »Hvad önskar du din styfmor?» —
»Helvetet det svåra.»

9. »Hvad önskar du din amma?» —
»Den önskar jag det samma.»

10. »Jag hafver icke tider,
Att tala mer vid er;
Ty himmelens små klockor
De ringa efter mig.»
För aj, aj! ondt hafver jag — jag.

56.

Dufvans sång på liljeqvist.

I.

1. Det sitter en dufva på liljeqvist —
I midsommarstider —
Hon sjunger så fagert om Jesu Krist.
I himmelen är en stor glädje.

2. Hon sjunger, hon sjunger och sjunger alltså:
»Det väntas en jungfru till himmelen i år.»

3. »Och inte så kommer jag till himmelen i år,
Jag känner mig hvarken sjuk eller sår.»

4. Och jungfrun hon går på sin faders gård,
Ett styng i sin venstra sida hon får.

5. »Och kära min moder, I bädda min säng!
I år kommer jag hvarken på åker eller äng.»

6. »Och kära min dotter, du tala inte så!
I år är dig ärnadt en konung att få.»

7. »Och bättre är vara i himmelen brud,
Än bära på jorden en konungaskrud.»

8. »Och kära min fader, I skaffen mig prest!
Jag känner, att döden snart blifver min gäst.»

9. »Och kära min broder, du gör mig en bår,
Och kära min syster, du krusa mitt hår!»

10. Och jungfrun vardt döder, och lades på bår,
Och jungfrur och tärnor de krusa' hennes hår.

11. De buro den jungfrun ut af det hus,
Guds englar de gingo före med ljus.

12. De buro det lik öfver kyrkovall,
Och alla Guds englar gick före och sang.

13. De lade den jungfrun i svartan mull —
I midsommarstider —
Och sjelfva Gud Fader han var henne huld.
I himmelen är en stor glädje.

2.

1. Der sitter en fogel på liljeqvist —
I rädens icke mer! —
Han sjunger så vackert om Jesu Krist.
I himmelriket är en stor glädje.

2. Det kom en fattig torpare och lyddes deruppå:
»Och vill du nu komma åt himmelrik i år?»

3. »Och inte vill jag följa åt himmelrik i år,
Ty jag hafver hustru och många barn små.»

4. Det kom en fattig tiggare och lyddes deruppå:
»Och vill du nu följa åt himmelrik i år?»

5. »Och inte vill jag följa åt himmelrik i år,
Jag har så många ställen att gå uppå.»

6. Den fogeln han flög sig allt öfver kyrkokam,
Till honom kom en jungfru så fager och så grann.

7. »Och hören I, skön jungfru, hvad jag er säga må:
Och vill I följa mig åt himmelrik i år?»

8. »Och väl vill jag följa dig åt himmelrik i år,
Men jag är inte sjuker, ej heller lagd på bår.»

9. Och jungfrun hon red sig öfver blomstergrön äng,
Sjukdomar och plågor de följde henne hem.

10. Och när som hon kom till sin moders gård,
Ute för henne hennes moder står.

11. »Och kära min syster, du bädda upp min säng,
Och kära min broder, släpp min häst i grön äng!»

12. »Och kära min moder, I krusa ut mitt hår,
Och kära min fader, I förgyllen min bår!»

13. »Och kära min dotter, du tala icke så,
Till dig så friade kejsar Carl i går.»

14. »Det är väl godt att vara kejsarefru,
Men det är mycket bättre att vara Kristi brud.»

15. De buro det liket öfver blomsteräng,
Och himmelens klockor de gingo i fläng.

16. De buro det liket öfver kyrkogård —
I rädens icke mer! —
Och alla Guds englar de stod' kring hennes bår.
I himmelriket är en stor glädje.

57.

Liten Kerstins bröllop och begrafning.

1. Stallbroder talte till stallbroder sin —
Så gladelig —
»Får jag liten Kerstin, skön syster din?»
Så faller min hug till henne.

2. »Liten Kerstin hon är så liten och ung» —
Så gladelig —
»Hon kan icke bära gullkronan så tung.»

3. »Och vore liten Kerstin än aldrig så ung» —
Så gladelig —
»I år skall hon bära gullkronan så tung.»

4. Så lyfte de bruden på högan häst —
Så gladelig —
Och kungens små svenner de redo henne näst.

5. De ledde den bruden på kyrkogård —
Så gladelig —
Gullvirkade kläder och gullflätadt hår.

6. De ledde den bruden i kyrkan in —
Så gladelig —
Hennes tårar de tillra' så tidt ned på kind.

7. De ledde den bruden i brudestol —
Så gladelig —
Hennes tårar de tillra' så tidt ned på jord.

8. »Och Herre Gud fader, hör min bön!» —
Så gladelig —
»Tag bort liten Kerstin med'n skogen står grön!»

9. Och pingestdag var det, den bönen hon bad, —
Så sorgelig —
Och midsommarsdagen hon lades i graf.

10. Så lade de liten Kerstin på bår —
Så sorgelig —
Och sjelfva Guds englar de kring henne stå.

11. De buro det liket på snöhvitan sand —
Så sorgelig —
Och sjelfva Guds englar de för henne sang.

12. De lade det liket i svartan mull —
Så sorgelig —
Guds englar de reste korset af gull.
Så faller min hug till henne.

58.

I.

Herr Ulfver och fru Sölfverlind.

1. Herr Ulfver han var en riddareman,
Han fäste sig en mö i främmande land.
Så kännom vi Ulf.

2. Herr Ulfver var en riddarekind,
Han fäste sig jungfru Sölfverlind.

3. De lefde tillsammans i åtta år,
Och hade till sammans tre barnen små.

4. Så kommer döden i Vårby in,
Och tager bort fru Sölfverlind.

5. Och Ulf var qvar i möda och sorg;
Så fäster han jungfru Stineborg.

6. De voro till samman i åtta år,
Och hade till samman barnen de små.

7. Fru Stineborgs barn de gingo i lek,
Fru Sölfverlinds barn sutto inne och grät.

8. Det minsta barnet det grät så hårdt,
Det väckte sin mor under svartan jord.

9. Fru Sölfverlind talte till englaskara:
»Är det lofgifvet till jorderik fara?»

10. »Väl är det lofgifvet till jorderik fara;
Men kom blott igen, förr'n hanarne gala!»

11. Hon klappa' på dörren med fingrarne små:
»Stån upp mina barn, dragen låsen ifrå!»

12. »Hvi liggen I så, på stickor och strå?» —
»Vi hafva ej annat att ligga uppå.»

13. »Hvi ären I, barn, så oren' och svart'?» —
»Ej någon oss tvättar, se'n döder du vardt.»

14. »Fru Stineborg, statt upp, drag kläder uppå,
Och hör hvad jag talar, ett ord eller två!»

15. »Jag efter mig lemna' båd' åker och äng,
Nu få mina barn utan mat gå i säng.»

16. »Jag efter mig lemna' båd' oxar och kor,
Nu gå mina barn utan strumpor och skor.»

17. »Jag efter mig lemna' de bolstrarna blå,
Nu ligga mina barn på stickor och strå.»

18. »Har du mina barn varit hulder och god,
Gud fader i himmelen beredt dig en stol.»

19. »Har jag varit barnen en styfmoder styf,
Härefter vill jag bli en moder så blid.»

20. Men aldrig man sett en härligare skara,
Än Sölfverlind med barnen små till himmelen fara.
Så kännom vi Ulf.

2.

Stjufmodren.

1. Konungen drog sig allt söder under ö,
Så fäster han fru Sölfverlind, så vän en mö.
Och för älskog.

2. Han fäste henne mö, han förde henne hem,
Mycken lust och glädje det följde med dem.

3. I hopa lefde de uti årena sju,
Efter sig hade de barnena try.

4. Och så kom döden uti det land,
Så tar han fru Sölfverlind från sina små barn.

5. Konungen drog sig allt söder under ö,
Så fäste han fru Allenborg och henne mö.

6. Han fäste henne mö och förde henne hem,
Mycken sorg och gråt det följde med dem,

7. Fru Allenborg hon inför dörren steg,
De fattiga små barnen med vreda ögon neg.

8. Det första hon spjerna', det andra hon slog,
Det tredje fick hon uti håret och drog.

9. De fattiga barnen de togo af sitt råd,
Så gingo de upp på kyrkegård.

10. Der gingo de, på sin moders graf att stå;
Der falde de så mången modigan tår.

11. Det ena grät vatten, det andra grät blod,
Det tredje grät upp sin moder ur jord,

12. Fru Sölfverlind hon gångar sig till konungens gård,
Och ute för henne fru Ållenborg hon står.

13. Fru Sölfverlind hon sätter sig på fre-främsta pall,
Så lockar hon till sig små barnen all.

14. Hon tvätta' deras fötter, hon borsta' deras hår,
Hon tvätta' dem så snöhvit' allt uti ögnatår.

15. »Efter mig så hade jag åker och äng,
Men mina små barn de gråta sig till sang.»

16. »Efter mig så hade jag bolsterna blå,
Men mina små barn de ligga på strå.»

17. »Efter mig så hade jag guldkrona röd,
Men mina små barn de gråta efter bröd.»

18. »Äst du vor' mina barn en styfmoder så god,
Närast uti himmelen skall byggas din stol.»

19. »Äst du är mina barn en styfmoder så slem,
Närast uti helvetet skall byggas ditt hem.»

20. »Jag har ej längre tid att föra detta tal,
Ty jag skall vara igen, innan hanen han gal.»

21. Fru Ållenborg hon sätter sig på främsta pall,
Då locka' hon till sig små barnen all.

22. Hon tvätta deras fötter, hon borsta' deras hår,
Hon tvätta' dem så snöhvit' uti ögnetår.

23. Konungen talte till fru Ållenborg så:
»Hvi låter du tre barnen på golfvet ej gå?»

24. »Hur skulle jag låta barnen på golfvet gå?
Ty jag talte vid deras moder i går.»

25. Konungen slog sina handskar i bord:
»Hur skulle jag få tala vid fru Sölfverlind ett ord?»

26. Innan det var dager och dager var ljus,
Så var det fyra lik uti konungens hus.

27. Det var de tre barnen, som gråtit hade sin mor,
Så var det konungen, han dog af sorgen stor.
Och för älskog.

59.

De två konungsdöttrarna.

1. Det voro de konungadöttrar två —
Två rosor och adeliga blommor —
De blefvo bortstulna, allt medan de va' små.
Från Engeland äro vi komna.

2. Så gånga de jungfrur till konungens gård,
Och ute för dem sjelf konungen står.

3. »Och nådige konung, hvad vi er spörja må:
Behöfves här några små tjenstemör i år?»

4. »Och tjenstemör små behöfvas här väl;
Men det må ni spörja drottningen sjelf.»

5. De jungfruer in för drottningen steg,
Och drottningen dem med ögonen neg.

6. »Och nådiga drottning, hvad vi er spörja må:
Behöfves här några små tjenstemör i år?»

7. »Och kunnen I brygga och kunnen I baka,
Och kunnen I sy och det röda gull maka?»

8. »Väl kunna vi brygga, väl kunna vi baka;
Men bättre kunna vi röda guldet maka.»

9. »Här har jag en förgyllande väf för er,
Ack, kunden I mig den väfven väfva ner!»

10. Den yngsta hon trädde i skaft och i sked,
Den äldsta hon satte sig i väfven ned.

11. Det första slag uti väfven hon slog,
Der vof hon in himmel, der vof hon in jord.

12. Det andra slag hon i väfven slog,
Der vof hon in träd och grönan skog.

13. Det tredje slag hon i väfven slog,
Der satte hon fader, der satte hon mor.

14. Der satte hon måne, der satte hon sol,
Der satte hon syster, der satte hon bror.

15. Den äldsta hon fälde den väfven ned,
Den yngsta hon bar den i drottningens knä.

16. Och drottningen uppå golfvet går:
»Och fagrare väf jag aldrig såg.»

17. »Och hören I, jungfrur, hvad jag säga må:
Väfvarelön den skolen I få.»

18. »Den yngsta skall bära mina nycklar på band;
Den äldsta jag gifver min son uti hand.»

19. »Det är icke sed uti vårt land,
Att syster skall taga sin broder till man.»

20. Och det vardt glädje och det vardt gny,
Att konungens döttrar va' komna till by.

21. Och det var glädje i konungens gård —
Två rosor och adeliga blommor —
När moder och döttrar de kändes åt.
Från Engeland äro vi komna.

60.

I.

Liten vallpiga.

1. Liten vallpiga hon tullade vall —
   Så väl hon kan —
   Hon sjunger så vackert för getterna all'.
   Så väl hon qväda kunde.

2. Och konungen vakna', i högan loft låg:
   »Hvad är för en fogel, så väl sjunga må?»

3. »Det är ingen fogel, fast eder tyckes så;
   Men liten vallpiga med getterna små.»

4. Och konungen talte till småsvenner två:
   »I bedjen liten vallpiga inför mig gå!»

5. Och småsvennen talte till vallpigan så:
   »Lyster liten vallpiga för konungen ingå?»

6. »Och huru skall jag inför konungen gå,
   Som int' är klädd i annat än valmaret grå?»

7. »Konungen aktar din' kläder ej uppå,
   Vallvisan den lyster han höra på.»

8. Och konungen talte till tärnorna små:
»I kläden af den vallpigan valmaret grå!»

9. Då tog de af henne det valmaret grå,
Så klädde de henne i sabel och mård.

10. Liten vallpiga gångar på Högavalsbro,
Med silkessydda strumpor och gullspända skor.

11. Liten vallpiga inför konungen steg,
Och konungen henne med blida ögon neg.

12. »Och liten vallpiga, qväd visan för mig!
En silk'stickad kjortel den gifver jag dig.»

13. »En silkesstickad kjortel den passar jag ej på,
Jag hellre vill gå vall med getterna små.»

14. »Och hör du, liten vallpiga, qväd visan för mig!
Ett gångande skepp i floden det gifver jag dig.»

15. »Ett gångande skepp i floden jag passar inte på,
Jag hellre vill gå vall med getterna små.»

16. »Och hör du, liten vallpiga, qväd visan för mig!
Min faders halfva rike det vill jag gifva dig.»

17. »Din faders halfva rike jag passar inte på;
Men hellre vill jag gå med getterna små.»

18. »Och hör du, liten vallpiga, qväd visan för mig!
Min tro och min ära dem gifver jag dig.»

19. »Din tro och din ära den kan jag ej få;
Men väl kan jag sjunga min visa ändå.»

21. Så begynte hon en, så begynte hon två,
Då började skeppen i floden att gå.

21. Och så qvad hon fyra och så qvad hon fem,
Då dansade konungen och alla hans män.

22. »Och det mig är lofvadt, det låt mig nu få,
Och låt mig så gå till getterna små!»

23. »Och det dig är lofvadt, det kan du väl få;
Men aldrig skall du mer med getterna gå.»

24. Och tärnor och jungfrur de krusa' hennes år —
Så väl hon kan —
Och konungen sjelf satte gullkronan på.
Så väl hon qväda kunde.

2.

Stolts Gundela liten vallkulla.

1. Konungen ståndar i högan lofts bur:
»Hvem är det, som blås i min förgylda lur?»
Så stolt var den Gundela.
Ungersven och vi, vi vinna henne aldrig.

2. »Det är väl ingen lur, fast eder tyckes så:
Det är en vallkulla, klädd i valmaret grå.»

3. Konungen talte till småsvenner två:
»I beden liten vallkulla inför mig gå!»

4. »Och inte kan jag inför konungen gå,
Jag är inte klädd i annat än vallmaret grå.»

5. Och Gundela sig oppför trapporna sprang,
Och röda gullspännet på marmorsten klang

6. Och Gundela sig inför konungen steg,
Och konungen henne med milda ögon neg.

7. »Stolts Gundela, stolts Gundela, du lek en lek för mig!
Ett stenhus uti staden det vill jag gifva dig.»

8. »Ett stenhus uti staden det kan jag väl få;
Men än mig lyster ej på min gullharpa slå.»

9. »Åh, kära du stolts Gundela, du lek en lek för mig!
Silfver och gullpenningar det vill jag gifva dig.»

10. »Silfver och gullpenningar det passar jag ej på;
Men intet lyster mig på min gullharpa slå.»

11. »Kära du stolts Gundela, du lek en lek för mig!
Den yppersta af mina herrar den vill jag gifva dig.»

12. »Den yppersta af edra herrar den passar jag ej på;
Men än mig lyster ej på min gullharpa slå.»

13. »Kära du stolts Gundela du lek en lek för mig!
Prinsen, min broder, den vill jag gifva dig.»

14. »Prinsen, eder broder, den passar jag ej på;
Men än mig lyster ej på min gullharpa slå.»

15. »Åh, kära du stolts Gundela, du lek en lek för mig!
Halfva mitt rike det gifver jag dig.»

16. »Halfva ditt rike det passar jag ej på;
Men än mig lyster ej på min gullharpa slå.»

17. »Och kära du stolts Gundela, du lek en lek för mig!
Sjelfva unga konungen den vill jag gifva dig.»

18. »Och är det så, jag unga konungen kan få,
Se, då lyster mig på min gullharpa slå.»

19. Första slaget hon på gullharpan slog,
Konungens hjerta det lekte och det log.

20. Andra slaget hon på gullharpan lät,
Konungens hjerta var nära det grät.

21. Tredje slaget, som på gullharpan klang,
För henne dansade alla konungens hofmän.

22. Fjerde slaget hon på gullharpan månd' slå,
För henne så dansade båd' stickor och strå.

23. Konungen tog Gundela allt uti sin famn,
Gaf henne guldkrona och drottningnamn.

24. »Och rest hafver jag öfver vatten och land,
För det jag skulle vinna Islands konung till min man.»
Så stolt var den Gundela.
Ungersven och vi, vi vinna henne aldrig.

3.

Inga liten qvarnpiga.

1. Konungen han vaknade, i högan loft låg:
»Hvem är det, som på min gullharpa slår?»
In inunder ekelund så grönan.

2. »Ingen är det, som på gullharpa slår:
Det är Inga lilla; i qvarnen hon mal.»

3. Konungen han talte till småsvenner så:
»I bedjen Inga lilla inför mig gå!»

4. »Huru skall jag kunna inför konungen gå?
Jag är ju bara klädder i valmaret grå.»

5. Inga lilla in genom dörren steg,
Och konungen henne med blida ögon neg.

6. »Inga lilla, Inga lill', qväd visan för mig!
En silkesstickad kjortel den vill jag gifva dig.»

7. »En silfverstickad kjortel det passar jag ej på;
Men nog så kan jag qväda visan ändå.»

8. »Inga lilla, Inga lill', qväd visan för mig!
Ett skepp i kungafloden det vill jag gifva dig.»

9. »Ett skepp i kungafloden det passar jag ej på;
Men nog så kan jag qväda visan ändå.»

10. »Inga lilla, Inga lill', qväd visan för mig!
Mitt halfva kungarike det vill jag gifva dig.»

11. »Ditt halfva kungarike det passar jag ej på,
Men nog så kan jag qväda visan ändå.»

12. »Inga lilla, Inga lill', qväd visan för mig!
Mitt eget unga lif det vill jag gifva dig.»

13. »Ditt eget unga lif det passar jag ej på;
Men nog kan jag qväda visan ändå.»

14. Hon qvädde en och hon qvädde två,
Då började liken utur grafvarna uppstå.

15. Hon qvädde tre och hon qvädde fem,
Då dansade konungens alla hofmän.

16. Hon qvädde fem och hon qvädde sju,
Då dansade konungen med sin unga brud.

17. Inga lilla satte sig på rödan gullstol,
Och konungen sjelf satte guldkronan på.
In inunder ekelund så grönan.

4.

Inga lilla.

1. Inga lilla ståndar i qvarnen och mal,
Och bättre hon sjunger än näktergal.
Månde jag få sofva hos dig, Inga, liten och väna!

2. Och konungen talte till småsvenn'a så:
»Och hvem är det, som på gullharpan slår?»

3. »Och ingen är det, som på gullharpan slår;
Men Inga lill' står i qvarnen och mal.»

4. »Och hör du, min småsven, hvad jag dig säga må:
Du bed nu Inga liten för mig ingå!»

5. »Och inte kan jag inför konungen gå,
Jag är väl inte klädder ann' i valmaret grå.»

6. »Och draga hvad klädning, du draga vill;
Men mig skall du följa för konungen in.»

7. Och Inga lilla in genom dörren hon steg,
Och konungen henne med ögonen neg.

8. »Och Inga lilla, Inga lill', du sjunger för mej!
Det bästa stenhus i min stad det vill jag gifva dej.»

9. »Och inte har jag sjungit eller väjet deruppå,
Det bästa stenhus i er stad det kan jag väl få.»

10. »Och Inga lilla, Inga lilla, sjung för mej!
Det bästa skepp i floden det vill jag gifva dej.»

11. »Och inte har jag sjungit eller väjet deruppå,
Det bästa skepp, i floden går, det kan jag väl få.»

12. »Och Inga lilla, Inga lilla, sjung för mej!
Den bästa gångarn i mitt stall den vill jag gifva dej.»

13. »Och inte har jag sjungit eller väjet deruppå,
Den bästa gångarn i ert stall den kan jag väl få.»

14. »Och Inga lilla, Inga lilla, sjung för mej!
Den röda gullsadeln vill jag gifva dej.»

15. »Och inte har jag sjungit eller väjet deruppå,
Den röda gullsadeln kan jag väl få.»

16. »Och Inga lilla, Inga lilla, sjung för mej!
En utaf mina tjenare vill jag gifva dej.»

17. »Och inte har jag sjungit eller väjet deruppå,
Den bästa tjenaren, som ni har, den kan jag väl få.»

18. »Och Inga lilla, Inga lilla, sjung för mej!
Och sjelf är jag konung, mig gifver jag dej.»

19. Och Inga lilla hon begynte uppå:
För henne dansa' stickor, för henne dansa' strå.

20. Och Inga lill' sjöng fyra, hon sjunger väl fem,
För henne dansar kungen och alla hans män.

21. Och kungen tog Inga lilla, satte på sitt knä,
Så gaf han henne gullring och fäste henne med.

22. Och kungen tog Inga lilla, lade på sin arm,
Gaf henne gullkronan och drottninganamn.
Månde jag få sofva hos dig, Inga liten, och väna!

5.

Stolts Elin.

1. Och konungen vakna', i högan loft låg —
Herren min —
»Och hvem är det, som på min gullharpa slår?»
Om sommaren, när alla små foglar de sjunga väl.

2. »Det är ingen, som på er gullharpa slår:
Det är liten Elin, som sjunger så båldt.»

3. Och konungen kalla' de småsvenner två:
»I bedjen stolts Elin inför mig gå!»

4. »Och huru skall jag inför konungen gå?
Jag är inte klädd ann' i valmaret grå.»

5. Stolts Elin hon gångar till högan brostrand,
Der tvättar hon sig så hvit som en svan.

6. Så drager hon på den klädningen blå,
Med perlor och gull i hvar eviga trå.

7. Så drager hon handskar på händerna små:
»Och nu lyster mig inför konungen gå.»

8. »Och hör du, stolts Elin, qväd visan för mig!
Och yngsta min broder den gifver jag dig.»

9. »Och yngsta din broder den kan jag väl få;
Men inte jag sjunger min visa ändå.»

10. »Och hör du, stolts Elin, qväd en visa för mig!
Och halfva mitt rike det gifver jag dig.»

11. »Och halfva ditt rike det kan jag väl få;
Men inte sjunger jag min visa ändå.»

12. »Och hör du, stolts Elin, qväd visan för mig!
Min tro och min ära dem gifver jag dig.»

13. Och hon sang för fyra och hon sang för fem,
Hon sjunger så, att aldrig nå'n sang så än.

14. Och det var stor glädje och det var stort larm,
När konungen sof på stolts Elins arm.

15. Och det var stor glädje och det var stort gny —
Herren min —
När konungen for med stolts Elin ur by.
Om sommaren, när alla små foglar de sjunga väl.

61.

Vedergällningen.

1. »Om alla berg och dalar de voro utaf gull,
Allt vatten vore vändt uti vin,
Allt sammans ville jag våga för din skull,
Du, som är allrakärasten min.»

2. »Är det då sannt du säger för mig,
Du vill bli allrakärasten min;
Du följer mig hem på min kära faders gård,
Och bedes med äran om mig.»

3. »Jag var hos din kära fader i går,
Din fader han svara' mig nej.
Sköna jungfrun tager nu rådet af sig sjelf,
Och följer utaf landet med mej.»

4. »Och skulle jag taga rådet af mig sjelf,
Och följa utaf landet med dej;
Och när som vi komma på främmande ort,
Så visserligen sviker du mej.»

5. »Jag svek inte Kristus, på korset stod,
Och mindre så skall jag svika dig.»
Men när som de kommo på främmande ort,
En annan mö der han fäster han sig.

6. Och ungersven tog upp det snöhvita linn',
Slog jungfrun på blekblommand' kind:
»Och aldrig skall du följa en riddare af land,
Förr'n han gifvit troheten sin.»

7. »Ja, om jag upplefde den dagen,
Jag öfvervinner all min harm,
Så väl lefver jag den dagen,
Jag ser dig både usel och arm.»

8. »Ja, om jag den dagen lefva får,
Jag öfvervinner sorgen min,
Väl ser jag dig komma uppå min faders gård,
Och vara både lamer och blind.»

9. »Och väl lefver du den dagen,
Du öfvervinner all din harm;
Men aldrig lefver du den dagen,
Du ser mig både usel och arm.»

10. »Och huru skall jag komma uppå din faders gård,
Du ser mig både lamer och blind?
Jag hafver ju sadel af rödaste guld,
Och betsel af hvitaste sölf.»

11. Och när det var lidet sju dar och sju år,
Gud hörde den jungfruens bön;
Så kom det en tiggare på hennes gård,
Han beder henne om en liten bit bröd.

12. »Stånder upp, stånder upp, mina söner två,
I släppen eder fader in!
Jag minnes väl den dagen ändå,
Han var allrakärasten min.»

13. »Stånder upp, stånder upp, mina söner två,
I gifven eder fader bröd!
Jag minnes väl den dagen ändå,
Han red i gullsadelen röd.»

14. Och jungfrun tog upp sitt armhvita linn',
Slog honom på blekblommand' kind:
»Och aldrig skall du följa en riddare af land,
Förr'n han svurit troheten sin.»

62.

Herr Apelbrand och Lena lilla.

1. Hertig Apelbrand rider på Lena lillas gård —
Vore jag sjelf ung som en lilja! —
Lena lilla ute för honom månde stå.
Nog minnes du det, jungfru Lena.

2. »Och hör du, lilla Lena, hvad jag dig säga må:
Dig vill jag lofva min ära och min tro.»

3. »Din ära och din tro jag passar inte på,
Dem aktar jag som dammet under mina skor.»

4. Hertig Apelbrand han svängde sin gångare grå,
Så vred rider han ifrån Lena lillas gård.

5. Och Lena satt hemma i årena sju:
»Och månne herr Apelbrand är vreder ännu?»

6. Så hände det sig en söndagsmorgon,
Lena lilla skulle sig till kyrkan gånga.

7. Och när som hon kom i rosende lund,
Der mötte hon herr Apelbrands snöhvita hund.

8. »Så mycket jag ser af herr Apelbrands hund,
Att Apelbrand månd' hvila i rosende lund.»

9. Och när som hon kom litet längre fram,
Der möter henne sjelfver herr Apelbrand.

10. »Och hör du, liten Lena, hvad jag dig säga må:
Vill du lofva mig din ära och din tro?»

11. »Jag passar inte på din ära och din tro,
Jag aktar dem ej mer än dam under sko.»

12. Så tog han liten Lena i fagergulan lock,
Så binder han henne vid sadelknapp.

13. Hertig Apelbrand red, liten Lena hon lopp,
Så illa hon stötte sin fagra kropp.

14. Inte var det en så liten en sten,
Han tog ju ett stycke ur Lena lillas ben.

15. »Och kära herr Apelbrand, du låt mig litet töfva,
Till dess att jag får mitt testamente göra.»

16. »Min moder gifver jag min silkessydda särk,
Hon lider för mig stor smärta och värk.»

17. »Min fader gifver jag min gångare grå,
Den skall han rida i sorgställe på.»

18. »Och gullskrinen hafver jag fagra två,
Och dem vill jag gifva mina systrar små.»

19. De orden de voro ej förr sagda fram —
Vore jag sjelf ung som en lilja! —
Så sände hon sin själ uti himmelens famn.
Nog minnes du det, jungfru Lena.

63.

Jungfrun i blå skogen.

1. Jungfrun hon skulle sig åt vakerstugan gå —
Linden darrar uti lunden —
Så tog hon den vägen åt skogen den blå.
Ty hon var i vildskoga vånda.

2. Och när som hon kom till skogen den blå,
Då mötte der henne ulfven den grå.

3. »Och kära du ulfver, du bit inte mig!
Min silkessydda särk den vill jag gifva dig.»

4. »Din silkessydda särk jag passar inte på,
Ditt unga lif och blod det måste nu gå.»

5. »Kära du ulfver, du bit inte mig!
Mina silfverspända skor dem vill jag gifva dig.»

6. »Dina silfverspända skor jag passar inte på,
Ditt unga lif och blod det måste nu gå.»

7. »Och kära du ulfver, du bit inte mig!
Min röda gullkrona den vill jag gifva dig.»

8. »Din röda gullkrona jag passar inte på,
Ditt unga lif och blod det måste nu gå.»

9. Och jungfrun hon steg sig så högt upp i ek,
Och ulfven han gick på backen och skrek.

10. Och ulfven han gräfde den eken till rot,
Och jungfrun gaf till ett hiskeligt rop.

11. Och ungersven sadlar sin gångare röd,
Han red litet fortare än fogeln han flög.

12. Och när som han kom till platsen fram,
Så var der inte mer än en blodiger arm.

13. »Gud trösta, Gud bättra mig ungersven!» —
Linden darrar uti lunden —
»Min jungfru är borta, min häst är förränd.»
Ty hon var i vildskoga vånda.

64.

De sju gullbergen.

1. Hertig Hillebrand han rider på rika grefvens gård —
Uti lunden —
Och rika grefvens dotter för honom ute står.
Den jag hafver tingat i min ungdom.

2. »Och hör du, sköna jungfru, hvad jag säger dig:
Har du lust att följa utaf landet med mig?»

3. »Hur skall jag kunna följa af landet med dig?
Här äro så många, som akta uppå mig.»

4. »På mig aktar fader, på mig aktar mor,
På mig aktar syster, på mig aktar bror.»

5. »På mig aktar ock en fager ungersven;
Det mesta jag rädes, så rädes jag för den.»

6. »Och inte rädes jag för din fader eller mor,
Och inte för din syster, och inte för din bror.»

7. »Och inte rädes jag för någon ungersven;
Det minsta jag rädes, så är det för den.»

8. »Och hör du, min jungfru, hvad jag lofvar dig
De gullbergen sju dem vill jag gifva dig.»

9. »Min fader var en konung öfver sju kungaland,
Han svor de orden sann', han aldrig gullberg fann.»

10. Och Hillebrand han gjorde sin gångare spak,
Så lyfter han jungfrun på gångarens bak.

11. Så rider han sig till sjöastrand,
Der båtar och skepp de lägga i land.

12. Och gångaren lade sig i sundet och sam,
Väl hundrade mil, till närmaste land.

13. Och gångaren sam upp allt på en klippesten,
Allt medan han hvilar sina trötta ben.

14. Så lade han sig i sundet och sam,
Och stanna' inte förr än i hertigens land.

15. Och gångaren stiger på stranden opp,
Och skakade vattnet allt utaf sin kropp.

16. »Och gångare god, du stilla litet stå,
Medan jungfrun vrider vattnet ur sina kläder små!»

17. Ungersven gjorde sin gångare spak,
Så lyfter han jungfrun på gångarens bak.

18. Och när som de kommo högt upp uti skog,
De sågo sju gullberg glimma mot sol.

19. »Och hvad jag har lofvat, jag dig hålla må:
Här äro de gullberg, jag lofvade i går.»

20. »Men hör du, sköna jungfru, hvad mer jag säger dig:
Här är en annan jungfru, jag fäst hafver mig.»

21. »Med henne må du lefva, med henne må du dö,
Om jag blott får blifva din ringsta tjenstemö.»

22. »Och kära min jungfru, du sörj inte så!
Och dig skola tjena tolf tärnor de små.»

23. »Två skola duka och tjena vid ditt bord,
Och två skola bära dig fram förgylland' stol.»

24. »Två skola bädda dig upp din silkessäng,
Och två sku' dig tjena som liten smådräng.»

25. »Två skola bära dina nycklar på band,
Och två sku' dig följa både af och an.»

26. Och ungersven rider hem på sin gård,
Der lyfter han jungfrun af gångaren grå.

27. Så satte han henne allt uppå sitt knä,
Gaf henne gullringar och fäste henne med.

28. Och ungersven tog jungfrun allt uti sin famn —
Uti lunden —
Gaf henne gullkrona och drottninganamn.
Den jag hafver tingat i min ungdom.

65.

Rosilias sorg.

1. Rosilia sitter i kammaren sin —
Uti lunden —
Så sorgelig fäller hon tårar uppå kind.
För lekt hafver hon med konungasonen den unga.

2. Rosilias fru genom dörren steg:
»Och hvarför ä' din ögon så förlekt?»

3. »Jag må väle gråta och min' ögon vara röd:
Jag har så nylig' sport, att min käraste är död.»

4. »Och hafver du så nylig' sport din käraste är död,
Hvarför har du inte sagt det förr för mig?»

5. »Och sanning kan jag inte dölja för er:
Kung Olof har lockat äran ifrån mig.»

6. »Och har konung Olof lockat äran ifrån dig,
Hvad hafver han då gifvit dig för äran din?»

7. »Han hafver gifvit mig en harpa utaf gull;
Han bad jag skulle spela, när jag blef sorgefull.»

8. »Och hafver konung Olof lockat äran ifrån dig,
Så tag, hvad du har, och drag långt bort från mig!»

9. Rosilia hon lade gull i gullskinn,
Så sorgelig fäller hon tårar uppå kind.

10. Rosilia hon gångar i rosende lund.
Der lyster henne att hvila en stund.

11. Rosilia hon tager sin harpa utaf gull,
Der lyster henne spela, för hon var sorgefull.

12. Kung Olof han såg genom vindluckan ut,
Så hörde han Rosilias harpa af gull.

13. »Och nu hör jag min harpa af gull:
Stackars min Rosilia, nu är hon sorgefull!»

14. Rosilia hon gångar sig åt konungens gård,
Och ute för henne småsvennerna stå.

15. »Och hör du, liten smådräng, hvad jag säger dig:
Är konung Olof hemma? I sägen det för mig!»

16. »Konung Olof han sitter i högan lofts bur,
Så litet aktar han en så ringa jungfru.»

17. Rosilia hon in genom dörren steg,
Kung Olof henne med milda ögon neg.

18. Konung Olof han klappar på bolstrarna blå:
»Lyster det Rosilia, att hvila häruppå?»

19. »Och inte är jag sömnig, och inte är jag trött,
För dig har jag lidit stor oro och spott.»

20. »Och hafver du för min skull lidit stor spott,
Tvifla inte, tvifla inte, det blir väle godt!»

21. Kung Olof tar Rosilia uti sitt knä
Och gaf'na gullringar och fäste henne med.

22. Kung Olof tog Rosilia uti sin famn —
    Uti lunden —
Och gaf'na gullkrona och drottninganamn.
För lekt hafver hon med konungasonen den unga.

66.

Röfvaren Rymer.

1. Herr Rymer han rider på jungfruens gård —
   Trolofvat han I mig — .
Och jungfrun hon ute för honom står.
   Två hvita fjädrar för han i sin hatt
   Och falken på sin hand.

2. »Och hör du, min jungfru, hvad jag säger dig:
Har du lust att följa af landet med mig?»

3. »Och jag vill dig föra till så härligt ett land,
Der är så mycket gull, som här det är sand.»

4. Och jungfrun hon sadlar sin gångare grå,
Så följer hon riddaren Rymer af gård.

5. Och jungfrun tager med sig juveler i gullskrin,
Och deri ligger hennes sölfbodda knif.

6. Jungfrun tager med sig de starka band,
Dermed till att binda herr Rymers hand.

7. Och när som de kommo i rosende lund,
Der lyster herr Rymer att hvila en stund.

8. »Och hör du, sköna jungfru, hvad jag säger dig:
Och se, denna graf skall du ligga uti.»

9. »Och kära herr Rymer, säg icke så om mig;
Ty mången gräfver grop och faller sjelf uti.»

10. Herr Rymer han somna' i jungfruens famn,
Så binder hon honom till fot och till hand.

11. Så tager hon upp sin sölfbodda knif,
Och sticker den uti herr Rymers lif.

12. Och jungfrun hon tar hans förgyllande lur,
Så blåser hon efter hans systrar de sju.

13. Och systrarna voro så glada till mod:
»Nu få vi frökens guld och sölfspända skor.»

14. Och jungfrun hon sätter sig på gångaren grå,
Så rider hon hem på konungens gård.

15. Och systrarna sju de togo sina spadar:
»Nu få vi den unga prinsessan begrafva.»

16. Och när som de kommo i rosende lund in —
Trolofvat han I mig —
De fingo begrafva kär broderen sin.
Två hvita fjädrar för han i sin hatt
Och falken på sin hand.

67.

Röfvaren Brun.

1. Brun han rider sig till jungfruns gård —
Brun sofver allena —
Ute för honom jungfrun står.
Det blåser och det regnar nordast ut i fjellen,
Der hvila ock tre nordmän.

2. »Och hör du, min jungfru, hvad jag säger dig:
Och vill du nu resa af landet med mig?»

3. »Och väl vill jag resa af landet med dig,
Men jag har så många, som akta på mig.»

4. Och Brun han breder ut kappan blå,
Och sjelf så lyfter han jungfrun uppå.

5. Och Brun han rider till rosende lund,
Der lyster han hvila en liten stund.

6. »Och hör du, min jungfru, hvad jag säger dig:
Här har jag gjort af med elfva jungfrur för' dig.»

7. Och Brun han lad' sig i jungfruns sköt,
På honom så rann en sömn så söt.

8. Jungfrun tog upp sin förgyllande sno,
Så band hon Brun till hand och till fot.

9. »Statt upp, du Brun, så hastelig!
Jag vill ej i sömnen förgöra dig.»

10. »Och kära min jungfru, du släpp mig lös!
Det var inte annat än jag skämta' med er.»

11. »Och var det inte annat än du skämta' med mig,
Så skall du se, jag skall ej skämta med dig.»

12. Och jungfrun tog upp sin förgyllande knif,
Så stack hon den i Bruns unga lif.

13. »Och ligg nu här båd för hund och för ram!
Ännu skall jag bära mitt jungfrunamn.»

14. »Och ligg nu här på svartan mull!
Ännu skall jag bära mitt jungfrugull.»

15. »Och ligg nu här på svartan jord!» —
Brun sofver allena —
»Ännu skall jag dra' mina jungfruskor.»
Det blåser och det regnar nordast ut i fjellen,
Der hvila ock tre nordmän.

68.

Riddaren Malkom.

1. »God dag, kära Malkom, båd' fager och fin,
Och har du lust att byta skön Apelgrå med mig?»
Jag litar på Guds nåder och min jungfru.

2. »Och inte fattas hästskor och inte fattas söm,
Och inte behöfver du vattna, förr'n i Lindby ström.»

3. Herr Malkom han rider sig åt Lindebytorg,
Alla Lindby borgare undra nu som förr.

4. Skön Malkom han rider till konungens gård,
Och ute för honom sjelf konungen står.

5. »God dag, herr Malkom, båd' fager och fin,
Och hvar har du bekommit skön Apelgrå min?»

6. »Och inte har jag stulit och inte har jag fått;
Jag hafver med min morbror i rosende lund bytt.»

7. »Ja, om du än hade de lifvena två,
Så skall du dem mista för min sköna Apelgrå.»

8. Det stod en liten båtsman och hörde deruppå:
»De budena dem skall sköna jungfrun få.»

9. »Ja, om du bär de budena fram,
Så vill jag dig gifva halfva mitt land.»

10. Det var den liten båtsman, han satte sig i sin båt;
Han stanna' ej, förr'n han kom till sköna jungfruns gård.

11. När som han kom till jungfruns gård,
Ute för honom två svenner stå.

12. »Och hören I, små svenner, hvad jag er säga må:
Och är väl jungfrun hemma?» — »Å ja, män är hon så.»

13. Det var den liten båtsman, steg inom dörren in,
Och jungfrun hon blekna' och rodna' på kind.

14. »Och blifven ej så bleker och blifven ej så röd!
I morgon så skall sköna Malkom dö.»

15. »Hur skall jag det begripa, hur skall jag det förstå?
I går så red han hem på sin sköna Apelgrå.»

16. Och jungfrun hon ropar öfver hela sin gård:
»I sadlen opp tolftusend' och så min Apelgrå!»

17. Skön jungfrun hon rider till konungens gård,
Och ute för henne sjelfva konungen står.

18. »God dag, kära riddare, båd' fager och fin!
Och har du lust att dricka med mig båd' mjöd och vin?»

19. »Ej lyster mig mjöd, ej lyster mig vin,
Men mera lyster mig att se unga fången din.»

20. »Mitt slott det ligger så långt upp i nord,
Att der ingen riddare kan komma om bord.»

21. »Mitt slott det ligger så långt opp i land,
Att ingen skön jungfru kan komma der fram.»

22. »Får jag inte lösa fången med guld och med fä,
Så skall jag bränn' upp landet och konungen med.»

23. Och konungen såg genom fenstret ut,
Han såg inte staden för pilar och spjut.

24. Och konungen ropte öfver hela sin gård:
»Ni tager skön Malkom ur tornet det blå!»

25. »Och hvem, som nu här rider, ja hvem, som far här fram,
Skall inte veta annat än elden farit fram.»
Jag litar på Guds nåder och min jungfru.

69.

Herr Malmstens dröm.

1. Herr Malmsten han drömde en dröm om en natt —
Så lustelig lockar man liljorna. —
Han drömde hans kärastes hjerta det sprack.
För älskogsfullt han sörjde'na.

2. Herr Malmsten han kallar på småsvenner två:
»Statt upp och sadla min gångare grå!»

3. »Statt upp och sadla min gångare grå,
Jag skall rida och höra, hur' kärasten mår.»

4. Herr Malmsten han red sig under rosende lid,
Så mötte han dervid tärnorna små.

5. Och talte den ena, med kjortelen blå:
»Gud nåde er, herr Malmsten, hvad sorg I får.»

6. Han talte till den andra, med kjortelen röd:
»Och hvem är sjuker och hvem är död?»

7. »Och ingen är sjuker och ingen är död,
Bara herr Malmstens fästemö.»

8. Herr Malmsten han red sig allt upp till by,
Der möter han liket och båren så ny.

9. Herr Malmsten så hastigt af gångaren sprang,
Han lyfte så lätt under bårestång.

10. Herr Malmsten strök af sig de fem guldringar,
Det gaf han åt dem, som skulle grifta och ringa.

11. »I gräfven den grafven både bred och lång!
Och här skall blifva vår spatsergång.»

12. Herr Malmsten han ståndar både hvit och röd —
Så lustelig lockar man liljorna —
Han stack sig i sidan, sig sjelfver till död.
För älskogsfullt han sörjde'na.

70.

Den grymme brodren.

1. »Höres du, syster Anna!» —
   Hej, sade man —
   »Har du ej lust att gifta dig än?»
   Så stolt under tiden.

2. »Inte jag vill mig gifta ännu,
   Utan lefva en stolts jungfru.»

3. »Höres du, syster Anna!
   Hvad var det för en gångare grå,
   Som stod utmed din bur i går?»

4. »Inte var det någon gångare grå;
   Det var väl af mina engelska får.»

5. »Höres du, syster Anna!
   Hvad var det för ett förgyllande spjut,
   Som blänkte genom ditt fenster ut?»

6. »Inte var det ett förgyllande spjut;
   Men solen hon sken både in och ut.»

7. »Höres du, syster Anna!
   Hvad var det då för barn så små,
   Som grät' uti din bur i går?»

8. »Inte var det några barn så små,
Utan jag lät mina orgor gå.»

9. »Höres du, syster Anna!
Käns du vid denna mannens hand,
Som hänger vid mitt sadelband?»

10. »Gud nåda dig, broder Olof!» —
Hej, sade man —
»Har gjort mina små barn qvida,
Och tagit deras far från min sida.»
Så stolt under tiden.

71.

Linden.

1.

1. Och jungfrun hon gångar i rosende lund,
Der fick hon se ståndande så fager en lind.
Den allri'n'gen sorg fördrifva kunde.

2. »Här ståndar du, lind, så fager som du är,
Med förgyllande blader, som du också bär.»

3. »Det är väl inte åt att du så rosar mig,
För lyckan är bättre för dig än för mig.»

4. »I morgon komma friare, som fria till dig,
Och då komma timmermän, som skåda uppå mig.»

5. »Så hugga de mig till en altarespång,
Der mången grofver syndare skall hafva sin gång.»

6. »Så hugga de mig till ett altareträ,
Der mången grofver syndare skall falla på knä.»

7. »Och kära du lind, emedan du kan tala:
Är ingen i verlden till, som dig kan hugsvala?»

8. »Och ingen är i verlden, som mig kan hugsvala,
Förutan kung Magnus, den jag aldrig med får tala.»

9. Och jungfrun hon satte sig neder att skrifva:
»Ack, hade jag någon, som det brefvet kunde föra!»

10. Strax kom det der fram en falk så grå:
»Jag för väl det bref till kung Magnus' gård.»

11. Och falken tog brefvet allt i sina klor,
Så lätt flyger han dit kung Magnus han bor.

12. Kung Magnus tog brefvet ur falkens klor;
Så hastelig läste han hvart endaste ord.

13. Kung Magnus han talte till tjenarena så:
»I sadlen mig strax upp gångaren grå!»

14. »I sadlen mig strax upp rinnaren röd,
För jag skall rid' och frälsa min stackars fästemö!»

15. Kung Magnus han satte sig på rinnaren röd,
Så red han litet fortare än falken han flög.

16. Kung Magnus föll ned allt uppå sina knä',
Så kysste han den jungfrun i lindeträd.

17. Kung Magnus föll ned för jungfruns fot,
Så kysste han henne på linderot.

18. Kung Magnus tog linden allt uti sin famn;
Så fager en jungfru af henne upprann.

19. Kung Magnus lyfte jungfrun på gångaren grå;
Så red han med henne allt uppå sin gård.

20. Kung Magnus han satte den jungfrun på sitt knä,
Och gaf'na gullkronan och fästningen med.
Den allri'n'gen sorg fördrifva kunde.

2.

1. »Jag var mig så liten, jag miste min mor,
Min fader han gaf mig i styfmoders våld.»
I år så blir det en sommar.

2. »Och jag hade bröder båd' stora och små;
Som'a skapte hon till björnar, i skogen att gå.»

3. »Och som'a skapte hon till ulfvar grå;
Mig skapte hon till en lind på en slätt till att stå.»

4. Der kommo två jungfruer gångande:
»Här ståndar du: Guds fred, kära lind så grön!»

5. . . . .
. . . .

6. »När du sitter inne och husar ditt ben,
Så ståndar jag ute, frusen å gren!»

7. »När du sitter inne och spoar din fot;
Så ståndar jag ute, frusen om rot!»

8. »När det kommer bedlare, som bedla om dig,
Så kommer timmermannen och skädar på mig!»

9. . . . .
. . . .

10. Det kom en kungason der gångande:
»Här ståndar du: Guds fred, kära lind så grön!»

11. Så tog han på hennes fagraste blad,
Så rann det der upp en jungfru så klar.
I år så få vi en sommar.

72.

Lindormen.

I.

1. Lindormen rinner sig åt farstugan in —
Och de lekte —
Han sjunger så fagert om kärasten sin.
Och de lekte,
De lekte uti nätter och alla sina dagar.

2. »Och kära I min jungfru, I lofven mig tro!
I lunden der vilja vi båd' bygga och bo.»

3. »Och skulle det nu hända mig sådan stor harm,
Att jag skulle få en lindorm till man!»

4. »Och kära min jungfru, I lofven mig tro,
Och minn mig uppå munnen och lät mig sedan gå.»

5. Och jungfrun hon gångar sig åt rosend'grön äng,
Der funno de uppå en silkesbäddad säng.

6. Och jungfrun hon sprang och lindormen han rann,
Men ändå hann lindormen före fram.

7. Och jungfrun hon lade sig i sängen ned,
Och lindormen lade sig der bredevid.

8. Och der sofvo de, tills dager vardt ljus,
Och när som de vaknade, var det ett kungahus.

9. Och lindormen stod upp, han lofvade sin Gud —
Och de lekte —
»Nu är jag så god menniska, som jag har var't förut!»
Och de lekte,
De lekte uti nätter och alla sina dagar.

2.

1. Och jungfrun hon sitter i buren och syr,
Och der kom in en lindorm så långer och så led.
Men de lekte,
De lekte uti nätter och alla sina dagar.

2. Och in kom en lindorm så leder och så lång;
Han aktade så mycket på Signe lillas gång.

3. »Och hör du, sköna jungfru, hvad jag dig säga må:
Du minn mig på munnen och lofva mig tro!»

4. »Och hör du, liten lindorm, du rinn ifrån mig!
Hur' skulle jag en lindorm trolofva mig?»

5. »Och kan jag inte mera af sköna jungfrun få,
Så minn mig på munnen och lät mig sedan gå!»

6. De orden sköna jungfrun till hjertat månde gå,
Hon kastade gullsax och följde lindormen å.

7. Och när som de kommo i rosende lund,
Der mötte Signe lilla sina bröder fem.

8. »Här kommer du, Signe lilla, syster så kär;
Och är du nu kommen i lindormsfärd?»

9. »Och kära du min broder, du lät mig ha min gång,
Det var mig så förelagdt, allt medan jag var ung!»

10. Och när som de kommo i blomstergrön äng,
Der fingo de se en silkebäddad säng.

11. Och Signe lilla lade sig i sängen med harm,
Och lindormen lade sig på hennes hvita arm.

12. Och jungfrun hon satte sig i sängen ned,
Så bitterlig hon grät och sina händer vred.

13. »Och hör du, Signe lilla, hvad jag säger dig:
I sömnen i natt skall jag inte svika dig.»

14. Om afton när de somnade, var det en lindorm kåll,
Om morgon då de vaknade, var det en konung båld.

15. Så tager han Signe lilla uti sin famn:
»Nu skall du få styra öfver rike och land!»
Men de lekte,
De lekte uti nätter och alla sina dagar.

73.

Necken.

1.

1. Necken han gångar på snöhvitan sand —
    Vaker upp alla redlige drängar! —
Så skapar han sig till en väldiger man.
    De unga hafva sofvit tiden allt för länge.

2. Och Necken han gångar till skräddaregård,
Der låter han göra sig den klädningen blå.

3. Så gångar han sig allt upp under ö,
Der dansar så mången utvalder mö.

4. Necken han träder i dansen in,
De jungfruer rodna och blekna på kind.

5. Och Necken han drager det röda gullband,
Det faller så väl uti jungfruens hand.

6. »Och hör du, skön jungfru, hvad jag säga må:
Om söndag sku' vi mötas allt uppå kyrkogård!»

7. Och jungfrun hon skulle till kyrkan fara,
Och Hållfast han skulle hennes köresven vara.

8. Tömmar af silke och selen af gull:
»Kära du Hållfast, du kör int' omkull!»

9. Jungfrun hon åker till kyrkan fram,
Och der möter hon sin fästeman.

10. Necken han rider till kyrkan fram;
Han häktar sitt betsel på kyrkokam.

11. Necken han gångar i kyrkan in,
Och rådlös är jungfrun för fästeman sin.

12. Presten han framför altaret står:
»Hvad är för en man, på gången der står?»

13. »Hvar är du födder och hvar är du buren?
Eller hvar hafver du dina kläder väl skuren.»

14. »I hafvet der är jag båd' födder och buren,
Och der hafver jag mina hofkläder skuren!»

15. Och folket gick ut och skyndade hem,
Och bruden hon stod qvar med brudgummen än.

16. »Och hvar har du fader och hvar har du moder?
Och hvar har du vänner och hvar har du fränder?»

17. »Min fader och moder ä' böljorna blå;
Mina vänner och fränder ä' stickor och strå.»

18. »Och det är så svårt uti hafvet att bo;
Der äro så många, som öfver oss ro.»

19. »Ja, det är så svårt uti hafvet att vara;
Der äro så många, som öfver oss fara.»

20. Necken tog jungfrun i fager gulan lock,
Så band han henne vid sin sadelaknapp.

21. Och jungfrun hon ropa' så sorgeligt rop,
Det hördes så vida till konungens gård.

22. De sökte den jungfrun allt öfver bro,
Der funno de hennes gullspända skor.

23. De sökte den jungfrun allt upp efter fors —
Vaker upp alla redlige drängar! —
Der funno de hennes liflösa kropp.
De unga hafva sofvit tiden allt för länge.

2.

1. Necken han kläder af sin stygga sjöahamn,
Så kläder han sig till en herreman.
Med den äran.

2. Necken rider sig till grefvens gård,
Och ute står jungfrun och kammar gult hår.

3. »Och lyster sköna jungfrun åt kyrkan fara?
Sjelf så vill jag köresven vara.»

4. »Och väl lyster mig åt kyrkan fara;
Lyster det dig att min köresven vara?»

5. Och Hållfast han körde den kyrkovägen fram,
Så bergen de remna' och jorden skalf.

6. »Hållfast, och Hållfast, du kör ej så fast!
Mina tömmar ä' af silke och inte af bast.»

7. »Inte vånnar jag, hvaraf tömmen är gjord,
Men ändå så skall jag köra dig fort.»

8. Och när som de kommo till kyrkan fram,
Så lyfte han jungfrun ur förgyllande karm.

9. Och Necken han gångar sig åt kyrkan in,
Så mången man då bleknade om kind.

10. Och konungen han vände sig på rödan gullstol:
»Hvarfrå är du kommen, riddare god?»

11. »Och jag är kommen från främmande land;
Hållfast, Hållfast, det är mitt namn!»

12. Men när som presten välsignelsen las,
Så springer Necken ur kyrkan med hast.

13. När messan var sjungen och folket for hem,
Stod jungfrun qvar med sin fästeman än.

14. Han lyfte skön jungfrun i förgyllande karm,
Så körde han sig den vägen allt fram.

15. Och när som de kommo der midt uppå bro,
Så stapplade hästen på rödan gullsko.

16. Och hästen han stappla' på rödan gullsöm,
Så körde han jungfrun midt uti ström.

17. »Och Hållfast, Hållfast, du hjelp mig i land!
Och dig skall jag gifva mitt röda gullband.»

18. »Ditt röda gullband det kan jag väl få;
Men aldrig skall du på Guds gröna jord gå.»

19. »Och Hållfast, Hållfast, hjelp mig ur nöd!
Och dig vill jag gifva min gullkrona röd.»

20. »Din gullkrona röd den kan jag väl få;
Men aldrig skall du på Guds gröna jord gå.»

21. »Och hemma gråter fader och hemma gråter mor,
Och hemma gråter syster och hemma gråter bror!»

22. »Och gråta så mycket de gråta må;
Men aldrig skall du på Guds gröna jord gå!»
Med den äran.

74.

Grefvens döttrar vid Elfvabolid.

1. Det bodde en grefve vid Elfvabolid,
Han hade tre döttrar, och rara voro de.
Med den äran.

2. Den första var så dägelig, den andra var så grann,
Den tredje had' förlofvat att aldrig taga man.

3. Det spordes öfver vatten, det spordes öfver land,
Det spordes till Necken i Elfvabostrand.

4. Och Necken han simmar sig till sjöhvitan strand,
Der kläder han sig till en vacker herreman.

5. Den herren kom farande till Östervalla gård,
Och ute stod jungfrun och kammade gult hår.

6. »Och ståndar sköna fröken här och kammar sitt hår?
Mig lyster att sjelf sätta gullkronan på.»

7. Och fröken hon gångar sig i stensalen in:
»Krist gifve den herren han måtte blifva min!»

8. Och Necken han gångar sig i stensalen in,
Han önskar i sitt hjerta den jungfrun vara sin.

9. »Och lyster sköna jungfrun till kyrkan fara?
Men sjelf så ville jag kusken vara.»

10. Han körde öfver vatten, han körde öfver spång,
Han körde den jungfrun för den sista gång.

11. »Och kära min herre, I kören ej så fast!
Mina tömmar äro af silke, de äro ej af bast.»

12. Han körde öfver berg, öfver dalar och land,
Han körde så långt uti Elfvabostrand.

13. »Och kära min herre, I fören mig till land!
Och eder vill jag gifva mitt rödaste gullband.»

14. »Ditt röda gullband jag passar inte på;
Och aldrig skall du ur vagnen min gå.»

15. »Och kära min herre, I hjelpen mig på ö!
Och eder vill jag gifva min gullkrona röd.»

16. »Din gullkrona röd jag passar inte på,
Och aldrig skall du på den gröna jord gå.»

17. »Och hemma gråter fader och hemma gråter mor,
Och hemma gråta systrar och så min lilla bror.»

18. »Hemma må de gråta och gråta hvem, som vill;
Men nu så är du inne, nu hör du Necken till.»

19. »Hemma låt dem gråta och gråta hvad de må;
Men aldrig skall du mera det gröna landet nå!»
Med den äran.

75.

Harpans kraft.

1.

1. Ungersven han går och leker på gården,
Och jungfrun hon sitter i buren och gråter.
Min hjerteliga kär,
Säg för mig, hvem I sörjen!

2. »Ant'en sörjen I gullsadel eller häst,
Eller sörjen I, att jag har eder fäst?»

3. »Inte sörjer jag gullsadel eller häst,
Och inte sörjer jag att jag har eder fäst.»

4. »Ant'en sörjen I för sadelen han är trång,
Eller sörjen I för vägen är så lång?»

5. »Inte sörjer jag för sadeln är för trång,
Och inte sörjer jag för vägen är så lång.»

6. »Ant'en sörjen I för fader eller mor,
Eller sörjen I för syster eller bror?»

7. »Inte sörjer jag för fader eller mor,
Och inte sörjer jag för syster eller bror.»

8. »Fastmera sörjer jag mitt fagergula hår,
Som så skall ligg' och flyta i Vernamoå.»

9. »Det mig var spådt, allt medan jag var barn,
Att jag skulle drunkna på min bröllopsdag.»

10. »Och jag skall bygga en bro så stark,
Om det skall mig kosta tolftusen mark.»

11. »Tolf riddare skola före dig rida
Och riddare tolf på hvardera sida.»

12. Och när som de kommo der midt uppå bro,
Der stapplade hästen på fyra gullskor.

13. På fyra gullskor och trettio gullsöm,
Och jungfrun hon föll i stridande ström.

14. Och ungersven talte till den lilla småsven:
»Du hemta gullharpan och snart var igen!»

15. Och första slaget han på gullharpan slog,
Då satt der Necken på vattnet och log.

16. Och andra slaget på gullharpan lät,
Då satt der Necken på vattnet och grät.

17. »Hör du, ungersven, du spela ej så hårdt,
Du skall väl få igen din unga brud ändå!»

18. »Och du skall få igen din unga brud, så röd,
Som aldrig hon legat i böljorna död.»
Min hjerteliga kär,
Säg för mig, hvem I sörjen!

2.

1\. »Ant'en sörjen I sadel eller sörjen I häst» —
Vid den hvitaste sand —
»Eller sörjen I, att jag hafver eder fäst?»
Liten Kerstin,
Lyster eder följa ungersven inför öland?

2\. »Och inte sörjer jag för sadel eller häst,
Och inte sörjer jag, att jag hafver eder fäst.»

3\. »Fastmer sörjer jag för den strömmen så strid,
Der begge mina systrar ha drunknat uti.»

4\. »Och jag skall låta eder gångare kringsko,
Så skall den inte stappla på gullsömmad sko.»

5\. Det första slaget mot gullsöm klang,
Och Necken han satt på vattnet och sang.

6\. Det andra slaget mot gullsöm slog,
Och Necken han satt på vattnet och log.

7\. Och när som de kommo på bredaste bro,
Då stapplade hästen på gullsömmad sko.

8\. Och ungersven vände sin gångare omkring,
Så rider han efter sin harpa af gull.

9\. Han spelade barken af björkarne;
Han spelade tornen af kyrkorne.

10\. Han spelade hornen af qvickaste fä —
Vid den hvitaste sand —
Han spelade liten Kerstin i sitt knä.
Liten Kerstin,
Lyster eder följa ungersven inför öland?

3.

1. Liten Kerstin hon sitter i buren och gråter;
Herr Peder går på gården, spelar och leker.
Min hjerteliga kär,
I sägen mig, hvarför I sörjer?

2. »Sörjen I för sadel eller sörjen I häst,
Eller sörjen I att jag hafver eder fäst?»

3. »Och inte sörjer jag för sadel eller häst,
Och inte sörjer jag att jag hafver eder fäst.»

4. »Fast mera sörjer jag mitt fagergula hår,
Som i dag skall färgas i böljorna blå.»

5. »Fastmer sörjer jag för Ringfallaå,
Der drunknade mina systrar två.»

6. »Det var mig så förelagdt, allt medan jag var ung,
Min bröllopsdag skulle blifva mig tung.»

7. »Och jag skall låta den hästen kringsko,
Han skall inte snafva på fyra gullsko.»

8. »Tolf mina hofmän skola före dig rida,
Tolf mina hofmän vid hvardera sida.»

9. Men när som de kommo på Ringfalla skog,
Der spelar en hjort med förgyllande horn.

10. Och alla de hofmän efter hjorten jaga;
Liten Kerstin hon månde ensam draga.

11. Och när som hon kom på Ringfallabro,
Der snafva' hennes gångare på fyra gullsko.

12. Fyra gullsko och trettio gullsöm,
Och jungfrun hon föll i stridan ström.

13. Herr Peder han talte till småsvennen så:
»Du skall strax efter min gullharpa gå!»

14. Första slag han på gullharpan slog,
Den fula, stygga Necken på vattnet satt och log.

15. Andra slaget på gullharpan lät,
Den fula, stygga Necken satt på botten och grät.

16. Det tredje slag på gullharpan klang,
Liten Kerstin räckte upp sin snöhvita arm.

17. Han spelade barken af höga trä,
Han spelte liten Kerstin uti sitt knä.

18. Och Necken han kom ur böljorna fram,
Han hade en stolts jungfru på hvar sin arm.
Min hjerteliga kär,
I sägen mig, hvarför I sörjen?

76.

Hafsmannen.

1. Det bodde en enka på Danemarka slott,
Fru Helga så mände hon heta;
Hon hade ej dotter, men en enda blott,
Och borta så mände hon vara.

2. Hon hade ej dotter, men bara en,
Och Vänna lilla mände hon heta;
Så sände hon ut sin yngsta son,
Han skulle Vänna lilla uppleta.

3. Och när som han kom i främmande land,
Der stod Vänna lilla på stranden:
»Och hvad är du för en främmande man,
Med' du går så ensam på stranden?»

4. »Jag är en fattig enkas son,
Fru Helga så heter min moder;
Hennes dotter är henne röfvad ifrån,
Och henne jag så vida mänd' leta.»

5. »Och är du en fattig enkas son,
Fru Helga heter din moder;
Så vill jag i sanning säga för dig,
Att du är min käraste broder!»

6. Vänna lilla gångar sig in på sin gård,
Sin broder vid hand månd' hon föra;
Så satte hon honom i minsta vrå,
Den minsta i berget månd' vara.

7. Rosen han kom till berget hem,
Så börjar han på till att vädra:
»Och grant känner jag här kristenmanna blod,
Kristenmanna blod är mig nära.»

8. »Der flög en korp allt öfver vårt tak,
Han hade ett mannalår i munnen;
Det dröpo tre droppar derutaf,
Jag torka' så godt, som jag kunde.»

9. När Rosen han kom i berget in,
Så började han till att vädra:
»Och grant känner jag här kristenmanna blod;
Kristenmanna blod är mig nära.»

10. »Och sanningen kan jag ej dölja för er,
Och sanningen vill jag ej svika:
Här är inne min systers son,
Är kommen från Österrike.»

11. »Och här är kommen min systerson,
Från bådas vårt fädernesland;
För ett och för allt så beder jag er,
I honom hvarken snubbar eller bannar.»

12. »Och är hit kommen din systerson,
Från bådas ert fädernesland,
Så vill jag gifva honom en kista med gull,
Och bära dem begge på stranden.»

13. Vänna lilla var så snabb i sin hug,
Hon var så snabb i sina lister;
Hon tömde det guldet ur kistan ut,
Och lade sig sjelf uti kistan.

14. Och Rosen tog ungersven under sin arm,
Och kistan tog han i munnen;
Så förer han dem trehundrade mil,
Allt under de svarta jordgrunder.

15. När Rosen var kommen hem i sin gård,
Så börja' han på till att leta;
Så fick han se, hvar guldet det låg;
Men kärasten hon var då borta.

16. »Nu ståndar du här, du fula, stygga lif,
Och är inte värd till att lefva;
Sjelf hafver du bortfört ditt unga kära vif,
Nu sörjer du dig sjelfver till döda.»

77.

Hafsfrun.

I.

1. Herr Peder han går för sin moder att stå —
Blåser kallt, kallt, nordan öfver sjö —
»Och har jag inte haft de systrarna små?»
Hon kommer väl igen, när skogen ståndar löfgrön.

2. »En syster hade du så fager och så båld;
Men henne har hafsfrun fått uti våld.»

3. Herr Peder han gångar sig i stallet,
Der skådar han de fålarne alla.

4. Han skådar den hvita, han skådar den grå;
Den yppaste lägger han sadelen på.

5. Så rider han sig på hafsfruns gård,
Och ute för honom der hafsfrun står.

6. »Och hjelpe mig Gud af all min nöd,
Som aldrig jag såg en fagrare mö!»

7. »Och har du ej sett någon fagrare än jag,
Så har jag en tärna, fager som en dag.»

8. »Och eder vill jag gifva min gångare grå,
I låten lilla tärnan för mig utgå!»

9. »Behållen sjelf eder gångare grå!
Nog skall min lilla tärna för eder få utgå.»

10. Och hafsfrun hon trippa' öfver högan lofts spång,
Så alla hennes tärnor undra' på hennes gång.

11. Och hafsfrun hon klappar på bolstrarna blå:
»Behagar liten tärna af sängen uppstå?»

12. »Här hafver du varit i femton runda år;
Men aldrig har jag väckt dig af sömnen ändå.»

13. »Jag väcker dig ej för sax eller nål;
Men för en ungersven, som håller på vår gård.»

14. »Det håller en ungersven allt uppå vår gård,
Till honom skall genast vår lilla tärna gå.»

15. »Och huru skall jag på gården utgå,
Som inte har sett solen på femton år?»

16. De satte den tärnan på förgyllande stol,
De klädde på henne, så hon sken som en sol.

17. De klädde på henne gullspända skor,
Så gullskenet bort efter tiljorna for.

18. Och alla hafsens tärnor de fläta' hennes hår,
Och hafsfruen sjelf satte gullkronan på.

19. Och hafsfruen sade till systeren sin:
»Hvad tyckes dig nu om tärnan min?»

20. »Och skall jag nu säga som jag förstår,
Så fattas gull på bröst och perlor i hår.»

21. Liten Kerstin gångar öfver högan lofts spång,
Och ungersven han kände hennes stolta gång.

22. Och tärnan hon gick sig på grönan strand,
Hon har en sölfkanna på snöhvitan hand.

23. »Och inte tar jag kannan utur din hand,
Förr än du har sagt din kära faders namn.»

24. »Och väl kan jag säga min kära faders namn,
Och han var konung utaf Engeland.»

25. »Och var din fader konung af Engeland,
Så äro vi två syskon i Herrans namn.»

26. »Och eder vill jag gifva mina guldringar fem,
Om eder lilla tärna får följa med mig hem.»

27. »Behållen sjelf edra gullringar fem!
Nog skall min lilla tärna få följa med er hem.»

28. Och hafsfruen väntar i åren två;
Men ingen liten tärna kom tillbaka ändå.

29. Och hafsfruen väntar i åren fem:
»Och kommer liten tärna ej tillbaka än?»

30. »Hade jag trott din falskhet så stor» —
Blåser kallt kallt, nordan öfver sjö —
»Du aldrig nå'nsin kommit på Guds gröna jord.»
Hon kommer väl igen, när skogen ståndar löfgrön.

2.

1. Herr Hillebrand han talte till sin moder så —
Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön —
»Och hade icke jag en syster så båld?»
Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön.

2. »En syster hade du så fager och så båld;
Men den har hafsfrun tagit i sitt våld.»

3. Herr Hillebrand han går sig i stallet in,
Han skådar de fålarna rundt omkring.

4. Han skådar den bruna, han skådar den grå;
Men blacken den lägger han gullsadlen på.

5. »Jag kommer väl igen, innan skogen blir grön,
. . . .

6. Han klappade hästen uppå hans rygg:
»Och nu skall du vara mig trogen och trygg!»

7. Herr Hillebrand rider sig till hafsfruns gård,
Och ute för honom sjelfva hafsfrun står.

8. »God dag, sköna hafsfru, god dag på eder gård! —
Och fagrare jungfru jag aldrig än säg.»

9. »Och hafven I ingen sett fagrare än jag:
Jag hafver väl en tärna, som är fagrare ändå.»

10. »Kunde jag den vackra tärnan få se;
Häst och gullsadel det gifver jag er.»

11. »Häst och gullsadel det passar jag ej på;
Men min vackra tärna kan du få se ändå.»

12. Och hafsfrun hon sade till sin tärna så:
»I morgon skall du för riddaren utgå!»

13. »Och skall jag i morgon för en riddare utgå?
Jag har ej sett solen på femton år.»

14. Hon klädde på henne en genombruten särk,
Som femton prinsessor haft i händers verk.

15. Hon klädde på henne en kjortel så grann;
Som deruti tycktes, hela solen upprann.

16. Hon klädde på henne tröjan så blå,
Som var med gull i hvar fåll och hvar trå.

17. Hon satte henne en gullkrona uppå,
Hon tänkte det var konungen, hon skulle för utgå.

18. Och hafsfrun hon ledde sin tärna öfver bro,
Och femti gullringar hon efter sig drog.

19. »Och hvad heter fader och hvad heter mor,
Och hvad heter syster och hvad heter bror?»

20. »Min fader han var en så mägtiger kung,
Min moder hon var en drottning så from.»

21. »Min syster hon heter Seltima,
Min broder han heter herr Hillebrand.»

22. »Och var din fader en så mägtiger kung,
Och var din moder en drottning så from....»

23. »Och heter din broder herr Hillebrand,
Så äro vi syskon i Jesu namn!»

24. Herr Hillebrand han lyfte på sin hatt,
Han bjöd skön hafsfrun så mången god natt.

25. »Och om jag ej vore så tung på min fot,
Jag skulle ha igen min tärna så god!»

26. »Och hade jag trott din falskhet så stor» —
Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön —
»Skull' aldrig min tärna kommit med dig om bord.»
Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön.

78.

Herr Olof.

1. Herr Olof han sadlar sin gångare grå,
Så rider han sig till hafsfruens gård.
Men linden gror väl — men linden gror väl!

2. Herr Olof han red, men gullsadelen flöt,
Herr Olof han sjunker till hafsfruens sköt.

3. Och när som han kom på hafsfruens gård,
Der ute mot honom hafsfruen står.

4. »Välkommen, välkommen, ung Olof, till mig!
I femton år hafver jag väntat på dig.»

5. »Men hvar är du född, och hvar är du buren,
Och hvar hafver du dina hofkläder skuren?»

6. »På kejsarens gård är jag födder och buren,
Och der hafver jag mina hofkläder skuren.»

7. »Och der hafver jag min fader och mor,
Och der har jag syster och der har jag bror.»

8. »Och der har jag åkrar och der har jag äng,
Och der står uppbäddad min bruaresäng.»

9. »Och der hafver jag min fästemö tro,
Med henne mig lyster att lefva och dö.»

10. »Och hör, ridder Olof, kom följ nu med mig,
Drick ur min sölfkanna det klaraste vin!»

11. »Hvar är du nu född, och hvar är du buren,
Och hvar har du nu dina hofkläder skuren?»

12. »Jo, här är jag född och här är jag buren,
Och här hafver jag mina hofkläder skuren.»

13. »Hvar har du nu fader, och hvar har du mor,
Och hvar har du syster, och hvar har du bror?»

14. »Jo, här har jag fader och här har jag mor,
Och här har jag syster, och här har jag bror.»

15. »Hvar har du nu åkrar och hvar har du nu äng,
Och hvar står nu bäddad din brudesäng?»

16. »Och hvar har du nu din fästemö tro,
Med den du vill lefva, med den du vill dö?»

17. »Här har jag min åker, här har jag min äng,
Här hafver jag bäddad min brudesäng.»

18. »Och här hafver jag min fastemö tro,
Med dig vill jag lefva, med dig vill jag dö!»
Den linden gror väl — den linden gror väl!

79.

Herr Olof i elfvornas dans.

1. Herr Olof han red sig ut om en otta,
Och så kom han in i elfvedansstim.
Den dansen går väl,
Så väl uti lunden.

2. Elfvefader räcker hvit hand ifrån sig:
»Kom, kom herren Olof, tråd dansen med mig!»

3. »Och inte jag vill, och inte jag må:
I morgon skall mitt bröllop stå.»

4. Och elfvemoder räcker hvit hand ifrån sig:
»Kom, kom, herren Olof, tråd dansen med mig!»

5. »Och inte jag vill, och inte jag får;
I morgon skall mitt bröllop stå.»

6. Och elfvesyster räcker hvit hand ifrån sig:
»Kom, kom, herren Olof, tråd dansen med mig!»

7. »Och inte jag vill och inte jag må;
I morgon skall mitt bröllop stå.» —

8. Och bruden hon talte med brudsätan så:
»Hvad månde betyda att klockorna gå?»

9. »Det är sådan sed på denna vår ö:
Hvar ungersven ringer hem sin mö.»

10. »Och sanning för er jag ej dölja må:
Herr Olof är död och ligger på bår.»

11. Och andra dagen, innan dagen blef ljus,
Så var det tre lik i herr Olofs hus.

12. Det var herr Olof, hans fästemö,
Och så hans moder, i sorgen blef död.
Den dansen går väl,
Så väl uti lunden.

80.

Elfqvinnan och herr Olof.

I.

1. Herr Olof red sig till borgareled,
Der står en elfqvinna och hvilar dervid.
Men dansen går än,
Så väl uti lunden.

2. »Ack, hör du, herr Olof, hvad jag säger dig:
Och lyster dig nu tråda dansen med mig?»

3. »Och inte vill jag tråda dansen med dig;
I morgon så skall jag brudgumme bli.»

4. »Antingen vill du i sju år lida nöd,
Eller så vill du i morgon bli död?»

5. Herr Olof han kastar sin gångare omkring,
Sjukdomar och plågor de följde honom hem.

6. Herr Olof han red till sin moders gård,
Och ute för honom hans moder hon står.

7. »Och kära min moder, I bädden min säng!
Rätt aldrig så stiger jag upp utaf den.»

8. Och bruden hon väntade i dagarne två,
Och inte fick hon se sin käraste ändå.

9. Och bruden hon väntade i dagarne fem,
Och inte fick hon se sin käraste än.

10. Och bruden sadlar sin gångare grå,
Så rider hon sig till herr Olofs gård.

11. När som hon kom till herr Olofs gård,
Ute för henne hennes svärmoder står.

12. »God dag, god dag, kära svärmoder min!
Hvar är herr Olof, fästman min?»

13. »Jag har inte sett herr Olof se'n i går,
Han rider i skogen, skjuter hjort och rå.»

14. »Och tager han mer på hjorten vara,
Än som han aktar den hela brudskara?»

15. »Och aktar han mer på hjort och hind,
Än som han aktar allrakärasten sin?»

16. Och bruden hon viker på sparlakan röd,
Så fick hon se, hvar herr Olof låg död.

17. Och när det var dager och dager var ljus,
Så var det tre lik i herr Olofs hus.

18. Det första var herr Olof, det andra hans mö,
Det tredje var hans moder, af sorgen blef hon död.
Men dansen går än,
Så väl uti lunden.

2.

1. Herr Oloff rijder om otte —
   Drifwer dagg, faller rihm —
Ljusa dagen honom tychte.
   Herr Oloff kommer hem, när skogen giörs löffwegröen

2. Herr Oloff rijder för bergia;
Finner en dantz medh Elfwer.

3. Där dantzer Ellff och Elfwemågh,
Lefwe kongens dotter medh vthslagit hår.

4. Elfwe kongens dotter rächte hand från sig:
»Kom hijt, herr Olof, trådh dantz medh migh!»

5. »Intet träder jagh dantz medh tigh;
Min fästemö haar thet förbudit migh.»

6. »Intet jagh will, ej heller jagh må;
I morgon skall mit bröllop stå!»

7. »Will tu intet tråda dantzen medh migh,
En olycka skall jagh ställa på tigh!»

8. Herr Oloff snodde sin häst om kring;
Sjukdom och soth följde honom hem.

9. Herr Oloff reedh i sin moders gård;
Vthe hans moder för honom ståer.

10. »War wähl kommen, kier sohnen min,
Hwij ästu så bleek i blomme kind?»

11. »Min fåhle war snabb och jagh war sen,
Jagh stötte migh moth en eekegreen!»

12. »Min kiere syster, bädda min sängh,
Min kiere broder, hälle hästen i engh.»

13. »Min kiera moder, borsta mitt håår,
Min kiere fader, giör migh en bår!»

14. »Min kiere Sohn, du sey ey så,
I morgon skall ditt bröllop stå.»

15. »Stånde nu när, thet stånda will» —
Drifver dagg, faller rihm —
»Alldrig kommer jagh til fästemö min.»
Herr Oloff kommer hem, när skogen giörs löfvegrön.

81.

Elfvefärd.

1. Jagh war Migh en fager Vnger Swen,
Och skulle rijda til Hofwa;
Rider jagh vth om en afftonstund,
Legger Migh i Rosenlund at soffwa.
Sedan Jagh henne först sågh.

2. Jagh lade migh vnder en lind så grön,
Mina ögon fingo en dwahla;
Der kommo twå Jungfruer gåendes fram,
Dhe wille alt medh Migh tahla.

3. Den ena klappar migh på min kind,
[Den] Andra hwiskar i mit öra:
»Statt vp, fagre Vnger Swen,
Om tijgh lyster Elskogh pröffwa.»

4. Dhe ledde fram en Jungfru,
Hennes håår Däth glimbde som guld:
»Statt vp, fagre Vnger Swen,
Om du äst frögdefull.»

5. Den tridie begynte en Wijsa at sjunga,
Thet gjorde hoon af en godh willje:
Derwidh stadnad' den stride Ström,
Som förr war wahn at rinna.

6. Stadnade då den stride Ström,
Som för war wahn at rinna;
Och hinden medh sine brune håår,
Förgath hwart hoon skulle springa.

7. Jagh stogh Migh af Jorden vp,
Och stödde Migh widh mit swerd.
Dhe Elfwe qwinnor dantza ihn och vth,
Alt hade de Elfwe ferd.

8. Had' icke lyckan warit Migh så godh,
Att Hanen slagit vth sine wingar,
Så hade Jagh soffwit i Berget den Natt,
Allt hoos dhe Elfwe qwinnor.
Sedan Jagh henne först sågh.

82.

Hertig Magnus och elfvorna.

1. Hertig Magnus gångar sig åt rosende lund,
Der lägger han sig neder till att sofva;
Så kommo de höfviska jungfrur fram,
De ville med honom trolofva.
Hertig Magnus, I svaren mej
Inte nej, utan ja, ja!

2. Den ena hon tager honom i hans hand,
Den andra hviskar sakta i hans öra:
»Vaker upp, vaker upp, sköna ungersven,
Om eder lyster älskogsvisor höra!»

3. »Och eder vill jag gifva de oxparen sju,
Och alla så äro de hvita.
Och alla så gånga de i rosende lund,
Och alla så äro de lika.»

4. »Och eder vill jag gifva ett förgyllande svärd,
Som hänger på femton gullringar;
När som I bären det uti krig,
Skall I icke tappa, utan vinna.»

5. »Och eder vill jag gifva en fackla af gull,
Den bästa, som I månde ega;
Ack, om jag vore en ungersven, som I,
Jag skulle icke dessa gåfvor mista!»

6. »Dessa gåfvor ville jag ock hafva,
Om I vore kristliga qvinnor;
Men nu ären I de ledaste troll,
Som mellan berg och dalar finnas kunna!»

7. De höfviska jungfrur de gånga sin väg;
De gingo åt berget till att vara;
Och alla de trän, som i skogen fanns,
De månde sig för dem nedböja.

8. »Och hade du bidat här en liten stund,
Och hanen han icke hade galit,
Så visst skulle du uti berget varit,
Och med oss du skulle trolofvat.»
Hertig Magnus, I svaren mej
Inte nej, utan ja, ja!

83.

I.

Herr Magnus och hafstrollet.

1. Det var så tidigt en söndagsmorgon,
Innan lärkan hon rörde sin tunga;
Det var en ungersven, som hvilade på strand;
Der hörde han hafsfruen sjunga.
Ack, hör I, unga Magnus,
Jag bjuder eder ganska gåfvor,
Viljen I mig ega?

2. »Och eder vill jag gifva en kappa så blå,
Den bästa, som I viljen bära;
Och hvar och en trå, som i henne är,
Skall vara skarlakan det skära.»

3. »Eder vill jag gifva en värja ny,
Som hänger på femton gullringar;
Och hvar gång I dragen i krig,
Så visst skall I striden vinna!»

4. »Eder vill jag gifva ett qvarnhus så nytt,
Med femton par gångande stenar;
De löpa så lätt uppå Leretava jord,
Som andra uti stridande strömmar.»

5. »Och väl kunde jag trolofva dig,
Om du vor' en kristelig qvinna;
Men nu är du ett hafstroll så vildt,
Som flyger alla bergen emellan.»

6. Herr Måns han svängde sin gångare omkring,
Han ville från hafsfruen rida;
Hon var då så viger i betsel och tyg,
Hon bad honom än litet bida.

7. Och had' inte Gud gifvit nåder dertill,
Att hanen hade flaxat sina vingar.
Visst had' han måst följa det sjötroll så vildt,
Som flyger alla bergen emellan.
Ack, hör I, unga Magnus,
Jag gifver eder ganska gåfvor,
Viljen I mig följa?

2.

Hertig Magnus och hafsfrun.

1. Hertig Magnus han såg genom slottsfönstret ut,
Huru strömmen så strida månd' rinna;
Då fick han se, på strömmen satt
En mycket dägelig qvinna.
Hertig Magnus, hertig Magnus, trolofven I mig!
Jag beder eder ännu så gerna,
I sägen icke nej, utan jo, jo!

2. »Och eder vill jag gifva ett gångande skepp,
Det bästa en riddare vill ega;
Det går så väl på vatten, som fasta land,
Och genom de markerna vida.»

3. »Och eder vill jag gifva en gångare grå,
Den bästa en riddare vill styra;
Han går så väl på vatten, som fasta land,
Och genom de skogarne vida.»

4. »Och huru skulle jag trolofva er?
Jag får ju ej stilla vara;
Jag tjenar ju konung och fosterland,
Men inte med qvinnor mig para.»

5. »Eder vill jag gifva så mycket guld,
Som I er aldrig kan mägta;
Och perlor och stenar, göperna full,
Och allt skall det vara äkta.»

6. »Och gerna skulle jag trolofva dig,
Om du vor' en kristen qvinna;
Men nu är du ett ledt hafstroll,
Min kärlek du aldrig kan vinna.»

7. »Hertig Magnus, hertig Magnus, besinna dig,
Och ej så spotskelig svara;
Ty vill du inte trolofva mig,
Så skall du få vansinnig vara.»

8. »Jag är en konungason så god,
Huru kan I mig vilja vinna?
I bor ej på land, men uti flod,
Och dervid kan jag mig ej finna.»
Hertig Magnus, hertig Magnus, trolofven I mig!
Jag beder eder ännu så gerna,
I sägen icke nej, utan jo, jo!

84.

Per Tyrssons döttrar i Vänge.

I.

1. Per Tyrssons döttrar i Vänge —
   Kaller var deras skog —
De sufvo en sömn för länge.
   Medan skogen han löfvas.

2. Först vaknade den yngsta,
Så väckte hon upp de andra.

3. Så satte de sig på sängestock,
Så fläta' de hvarandras lock.

4. Så togo de på sina silkesklä'r,
Så gingo de sig åt kyrkan.

5. När som de kommo på Vängelid,
Der möta dem tre vallare.

6. »Ant'en vill I bli vallarevif,
Eller vill I mista ert unga lif?»

7. »Inte villa vi bli vallarevif,
Hellre vi miste vårt unga lif.»

8. De höggo deras hufvu'n på björkestock,
Så rann der strax tre källor opp.

9. Kroppen grofvo de ned i dy,
Kläderna buro de fram till by.

10. När som de kommo till Vänga gård,
Ute för dem fru Karin hon står.

11. »Och vill I köpa silkessärkar,
Som nio jungfrur ha stickat och virkat?»

12. »Lös upp edra säckar och låten mig se;
Kan hända jag tör känna dem alla tre.»

13. Fru Karin slog sig för sitt bröst,
Hon gångar för Per Tyrsson opp.

14. »Det håller tre vallare uppå vår gård,
De hafva gjort af med döttrarna vår'.»

15. Per Tyrsson tar sitt svärd i hand,
Han högg ihjel de äldsta två.

16. Den tredje lät han lefva,
Tills han fick honom fråga.

17. »Hvad heter eder fader?
Hvad heter eder moder?»

18. »Vår fader, Per Tyrsson i Vänge,
Vår moder, fru Karin i Stränge.»

19. Per Tyrsson han går sig åt smedjan,
Han lät smida sig jern om medjan.

20. »Hvad ska' vi nu göra för syndamen?» —
»Vi ska' bygga upp en kyrka af kalk och sten.»

21. »Den kyrkan skall heta Kerna» —
Kaller var deras skog —
»Den skall vi bygga upp så gerna.»
Medan skogen han löfvas.

2.

1. Thöres döttrar j Wänge —
Kåller war theras skough —
Dhe sufuo een stundh för lenge.
Mädan skogen han löfgas.

2. Waaknade tå then äldsta,
Wäckte hon på then yngsta.

3. »Waak up, waak up, Syster wår,
Nu hafue wij sufuit bort wår ottensångh.»

4. The togo på sigh sine silkesärkar,
Röda gullett j hwar sömmen werkatt.

5. The satte sigh på sängestock,
The fläta' hwars annars gula låck.

6. The togo på sigh dee kappor små,
Då wille dee sigh til kyrckien gå.

7. Då wordo dhe sig till att ginga,
En willande stig dhe finge.

8. Rätt som dee kommo på Wänges broo,
Mötte them tree wallare och ingen war godh.

9. »Hillemoth, hillemoth, wallarwi[f],
Heller wille i mista idhert unga lif?»

10. »Intett wilie wij wara wallarwi[f],
Fast heller wilie wij mista wårtt vnga lijf.»

11. The taga af them thee kappor små,
Och så theras kjortlar blå.

12. Thee togo them j dett gula håår,
Och ledde them j ett börckesnåår.

13. Thee klädde af them dee silkessärckar,
Dem stoppade the j sine swarte säckar.

14. Thee ladhe them nid mooth en börkeståck,
Thee högge hufvud från theras kropp.

15. Dhe högge hufwud från theras kropp,
Strax rann där 3 kiällor up.

16. Dee wore sigh til att ginge,
[Den] Samma vägen dee finge.

17. Och dhe ginge sig til Wänge,
Vthe fru Karin för them står.

18. »J stå j freed kiera frua wår,
Willen j kiöpa några silkes särkar?»

19. »Silkessärkara låten ij migh see:
Behöfwer iag them, så blifwer iag them wid.»

20. Rätt som hon tå fick särka see,
Kände hon them sina döttrar til.

21. Hastelig hon in för Töres gick:
»Wallarna hafua slagit döttrarna våra.»

22. Vth språng Thöres med dragit suärd,
Högg han ihiäl den äldsta.

23. Så högg han ihiäl den yngsta,
Mällingen låter han leefua.

24. Honom wille han fråga:
»Hwadan ähren ij kompne?»

25. »Eller hwem af äre I buhrne,
Efter I så röfwen folk?»

26. »Wij woro oss 3 bröder småå,
Sändes uth på fremmende land.»

27. »Wij wore oss till att wandra,
Från det ena landet till det andra.»

28. »Wår fader heter Töres i Wänge,
Wår moder heter fru Karin.»

29. »Gudh nåde oss, käre Töres min,
Nu ha I slagit ihiäl Sönerna wåra.»

30. »Hwad sku wij nu giöra till syndabot?» —
»Willie wij låta bygga en kyrkia.»

31. »Det görom wij så gerna» —
Kåller war theras skogh —
»Kyrkian skal heta Kierna.»
Mädan skogen han löfgas.

3.

1. Fru Märitha går i höga lofft —
Nu wele wij alla gånga —
Så wecker hon sina tre döttrar op.
De ädla jungfruer rika.

2. »J stånden nu wp, mina döttrar bålla!
J skolen till Kaga Kyrke gånga.»

3. Suarade då den yngste:
»Wij gå icke wthan oss lyste.»

4. De satte sigh på senga stock,
Så fletta the huars annars gula lock.

5. Dhe klädde på sigh sina sylke serker,
Derpå war wel femton jungfruer werk.

6. Dhe klädde på sigh sina kiortlar blå,
Det röda gullit i huarje trå.

7. Där de komme sigh mit på skogh,
Så komme dem tre röffuare emot.

8. »Hillemot, hillemot, jungfrur bålla,
Huart hedan wth då skole i gånga?»

9. Suarade då den yngsta:
»Och wij skole gånga till kyrke.»

10. »Antingen wele i wara wår wallarwiff,
Eller i wele mista eder wnga liff?»

11. »Welen i oss med wollom taga,
Det skole wij för wår fader klaga.»

12. »Wij passe icke på tin fader eller frende,
Wij skole hugga eder i stöcke sönder.

13. De hugge dem aff vid Börkestock,
Der då sprungo tre källor wp.

14. Så toge de af dem både kläder och gull,
Der aff bleffue deras skreppor full.

15. Sädan wandrade te så lenge,
At the om sider komme till Wenge.

16. De ginge sigh i Törissae gårdh,
Wthe Fru Meritha för dem står.

17. »Höre du, fru Mertha, huad iagh seger digh,
Wilt tu kjöpa nogra kläder aff migh?»

18. »Dem haffuer jagh efter min moder erfft,
Både gul kiortlar och silke serck.»

19. När fru Mertha fick de kläder see,
Då giorde det hennes hierta stor vee.

20. Fru Mertha går i höga lofft,
Töris i wenge då wecker hon wp.

21. »Jagh wecker eder Töris af sömre,
Ty här ära kompne tre röffuare gröme.»

22. »Det monde mit hierta sära wercka,
Hoss dem finner jagh mina döttrars serker.»

23. Töris han gånger i stuffuan in,
Med et draget suerd wnder sin skin.

24. Först hugh han iheel then äldsta,
Och sedan hogh han then yngsta.

25. Melingen later han en liten stund leffua,
Ty han wille aff honom tijender wetha.

26. »Huadan dä äre i kompne,
Eller huart då wele i gånga?»

27. »Det haffue wij sport så lenge,
Wår fader hether Töris i wenge.

28. Töris han suartnade som en jord —
Nu wele wij alla gånga —
»Gud nåde migh för gerningh jagh haffuer giorth!»
De ädla jungfruer rika.

85.

Magdalena.

1. Magdalena går åt källeflod —
Solen skiner öfver enen —
Och Herren Jesus för henne stod.
Allt under linden gröna.

2. »Och hör du, Magdalena, hvad jag säga må:
Och hur skall jag det kalla vattnet få?»

3. »Hade jag här mina sölfkannor två,
Så skulle du det kalla vattnet få.»

4. »Hade du inte så många löndemän,
Så skulle jag dricka ur din bara hand.»

5. Och Magdalena hon svor vid Gud,
Att hon aldrig varit i mansens hus.

6. Magdalena svor vid helige And',
Att hon aldrig visste om löndeman.

7. Magdalena svor vid konung båld,
Att hon har aldrig varit i mansens våld.

8. »Och Magdalena, svär inte mer!
Löndemän det har du tre.»

9. »Magdalena, svär inte så!
Tre barn hafver du till verlden fått.»

10. »Det ena aflad' du med din far,
Det sänkte du ned i hafsens qvaf.»

11. »Det andra aflad' du med din bror,
Det sänkte du ned i hafsens flod.»

12. »Det tredje aflad' du med din sockenprest,
Dermed du syndade allra mest.»

13. Magdalena hon föll på sin' bara knä:
»Och Herre Jesus, skrifta mig här!»

14. »Och sådan skriftning skall du få:
I åtta år skall du i skogen gå.»

15. »Och ingen annan mat skall du få
Än löf på lindeträden små.»

16. »Och ingen annan drick skall du få
Än dagg på lindelöfven små.

17. »Och ingen annan säng skall du få
Än ligga på linderötter små.»

18. »Och ingen annan ro skall du få,
Än orm och drake skall för dig gny.»

19. När de åtta åren framlidne va',
Herren Jesus för Magdalena står.

20. »Och hör du, Magdalena, kär dotteren min,
Hvad tyckes dig om maten din?»

21. »Väl tyckes mig om maten min,
Som jag har spisat vid kungens bord.»

22. »Och hör du, Magdalena, kär dotter min,
Hvad tyckes dig om drycken din?»

23. »Väl tyckes mig om drycken min,
Men jag har druckit det klara vin.»

24. »Och hör du, Magdalena,
Hvad tyckes dig om bädden din?»

25. »Väl tyckes mig om bädden min,
Som jag har legat i en blomstersäng.»

26. »Hör du, Magdalena,
Hvad tyckes dig om roen din?»

27. »Väl tyckes mig om roen min,
Som jag har hört ett orgelspel.»

28. »Ännu så skall du nåder få» —
Solen skiner öfver enen —
»Magdalena, synda aldrig så!»
Allt under linden gröna.

86.

Underbar syn.

1. »Nu hafver jag sett det jag aldrig förr såg,
Att gråstenen flyter och mannen sitter på.»
Gud finnes väl under tiden.

2. »Jag är ingen man, fast eder tyckes så,
Jag är en Guds engel under himmelen blå.»

3. »Och är du en Guds engel under himmelen blå,
Så säg du mig, hur uti himmelen tillstår!»

4. »I himmelen der är både glädje och ro:
Salig är den, som i himmelen får bo!»

5. »Der sitta enkor och faderlösa barn,
De sitta uti himmelrike, englar på det arf.

6. »Der sitter den, som lidit hafver nöd,
Sitter uti himmelrik, i Abrahams sköt.»

7. »Och är du en Guds engel under himmelen blå,
Så säg mig, hur det i helvete tillstår!»

8. »Der sitter sonen, som bannat har sin far;
Han sitter uti helvete, men aldrig är han glad.»

9. »Der sitter dottren, som bannat har sin mor;
Hon sitter i helvete, men aldrig får hon ro.»

10. »Der sitter den, som hafver gjort hor;
Sitter i helvete, svart som en jord.»

11. »Der sitter den, som aldrig tagit råd;
Sitter uti helvete, men aldrig får han nåd.»

12. »Nog kunna de få nåder, som hafva gjort hor;
Men aldrig få de nåder, som bannat far och mor.»
Gud finnes väl under tiden.

87.

Resan till Österlandet.

1. Till Österland vill jag fara,
Der bor allrakärasten min,
Öfver berg och djupa dalar,
Allt under så grönan lind.

2. Allt för min kärastes hydda,
Der står två trän så grön,
Som alltid äro beprydda
Med frukter, som lukta så skön.

3. De grönskas båd' vinter och sommar,
I lunden, der de stå;
Det ena bär muskotteblommor,
Det andra nejlikor små.

4. Der är ock en hage planterad,
Efter ett högt förstånd,
Med trän och örter förmerad,
Som jag ej beskrifva kan.

5. Jag måste ock icke förglömma
Den sköna kristalleflod,
De lefvande vattuströmmar,
Som fukta trädens rot.

6. Och midt uti den hage,
Der ståndar en lifsens bom,
Bär tolf slags frukter å rade,
Och löfvet är läkedom.

7. Dess frukter är som lustgårdars,
Beprydda med härliga frukt,
Med nardus, saffran och kalmus,
Som gifva en härligan lukt.

8. Der står ock helsobrunnen,
En lefvande källa klar,
Hvars like icke är funnen,
Som Salomo skrifvit har.

9. Min själ, du gör dig redo,
Den samma vägen att gå,
Öfver berg och torra hedar,
Förr'n natten faller oss på!

10. Jag sökte om natten långa,
Allt om den mörka qväll,
I sängen min, den trånga,
Den älskat har min själ.

11. Jag sökte af allt mitt sinne,
Och fann honom icke der;
Hvar skall jag honom finna,
Som min själ hafver så kär?

12. Jag drog uppå mina kläder,
Och stod upp af min säng,
Jag sökte på gator och gränder,
Och fann honom icke igen.

13. Uti ett sådant tillfälle,
Som jag nu sökte så,
Mig funno de väktare snälle,
Som kringom staden gå.

14. »Hör mig, I väktare männer,
Som mig nu möten här,
Har I icke sett den vännen,
Som min själ hafver så kär?»

15. Jag gick dock litet längre,
Allt om den mörka qväll,
Der fann jag den, som fägnar,
Och älskat har min själ.

16. Jag fattade honom med gamman,
Och förde honom med mig fram,
Uti mins moders kammar,
Och ville ej släppa han.

17. Min vän är röder och hviter,
Utkorad bland tusend' i tal,
Som morgonrodnans strimmor
Och månen i Ajalons dal.

18. En lilja mellan bergen,
Ett blomster i Saron fin,
Han satt mig på sitt hjerta,
Som en signetsring.

19. Herren, Herren har gifvit
En lärdan tunga mig,
Att jag vet med dem tröttom,
Att tala i rättom tid.

20. Han väcker mig hvar morgon,
Han väcker örat så,
Att jag kan utan sorgen
Hans ord så väl förstå.

21. Huru lustige äro de fötter,
På bergen bebåda fred,
Förkunna dina rätter,
Predika din salighet!

22. En dag i dinom gårdom
Är bättre än tusen år
För oss här neder på jorden,
I psalmen skrifvet står.

23. Han frälste min själ ifrån döden,
Mina fötter ifrån fall,
Min' ögon från tårar i nöden;
Dess Gud jag prisa skall.

24. Han lärde mig genom profeten
Förstå sitt lifsens ord,
En kraft till saligheten
För hvar och en, som tror.

25. Han hafver mig förärat
En bok, och till mig sändt;
Den jag skall dagelig lära,
Det Nya testament.

26. Den boken skall jag vörda
Såsom ett lilium,
Hon lättar mig lagsens börda,
Det helga evangelium.

27. Han höll mig under riset
Och i korsskolan så,
Att jag skulle blifva viser,
Och Hans ord rätt förstå.

28. Han hafver mig inskrifvit,
Mitt namn står i Hans bok,
Sin lag i hjertat gifvit,
När som jag dopet tog.

88.

Den sköna Dorotea.

1. När två gånger hundra från Kristi börd
Och sju skrefs med åttatie,
En gerning skedde, för allom ohörd,
Som tänkte sig då lefva frie.
På en viss dag
Ett stort misshag,
Af många de kristnas munnar
Man hörde stor låt
Och mycken gråt,
För de barbariske hundar.

2. En jungfru af adelig stämma och blod,
Hvars vackra namn var Dorotea,
Gudfruktig och from och allom god,
En Rachel och icke en Lea,
Guds gåfva stor
För far och mor,
Af hvilket hon sitt namn hade;
Kyskhet och dygd
Med alls köns blygd,
Hon mest sitt sinne pålade.

3. Föräldrom sin' hon lydig var,
Höll dem i heder och ära,
För dem ett vördsamt sinne bar,
Men mest den heliga lära,

Med högsta id
I all sin tid,
Sin Gud hon älskad' af hjerta,
All verldslig prakt
Hon höll i förakt,
Ej fruktade dödsens smärta.

4. Hon älskade alltid det dygdigt var,
Och det utaf reno hjerta,
Till odygd hon en styggelse bar,
Ty den gjorde henne stor smärta,
Otuktigt snack,
Som gudlöst pack
De bruka uppå sin tunga,
Dess dygdiga själ
Hon visste fullväl
Bortskämmer båd' gamla och unga.

5. En dag hon ifrån skolan gick,
Landsfursten henne månd' skåda,
Stor kärlek han till henne fick
Af en het älskogslåga.
Penningar, gull
Och trohet hull,
Och hvad hon ville begära,
Här uppå jord
Han med sitt ord
Tillböd sig henne förära.

6. Hon sade: »nådige herre, ack nej!
En brudgum jag mig har trolofvat,
För hela verlden jag kan det ej;
Så hafver han mig begåfvat.
Jesus, Guds son,
Mig till stor mon
Sig sjelfvan hafver mig gifvit;
Han i mig bor
Jag säkert tror;
Ty får jag det eviga lifvet.»

7. När han med orden ond och god
Alls intet kunde uträtta,
Med det menlösa lammets blod
Sitt nöje han då ville mätta.
Men i dess ve
Och grämelse,
När hon var fången och bunden,
Dess tro fanns klar
Och uppenbar,
Lik guldet, som pröfvas i ugnen.

8. Hon ömkeligen slagen vardt,
Hon pintes och hudflängdes,
Dock blef hon ej på brösten svart,
När de med facklor brändes;
Den lilla hop,
Som Kristi dop
Anammat, ej utan vånda,
Med suck och gråt
Och mycken låt
Dess jemmer månde åskåda.

9. Teofilus, den kanceller,
Hörd' jungfrun illa sig gifva.
Han sade: »du visst tokot är,
Som vill dig låta aflifva.
Din lära osann,
Det vet hvar man,
Dig dåra månde och svika.
Afstå med hast
Den svåra last,
Så kan du döden undvika.»

10. Den jungfru svarade med fritt mod:
»Det må du icke begära,
Jag låter gerna mitt unga blod,
Mig döden ej kan förfära.

Jesus min,
Som pinan sin
På korset månde utstånda,
Förutan brist
Mig hjelper visst
Ifrån min sorg och vånda.»

11\. Hon sade: »Gudi ske lof och pris!
Om jag mig låter här döda,
Jag kommer snart i paradis,
Bland rosor hvita och röda.»
På knä hon stod
Med ett friskt mod,
Och bad med suck och tårar:
»O Jesu, min vän
I himmelen,
Fräls mig från verldsens dårar!»

12\. Teofilus svarade utan tukt:
»O, jungfru, när I dit hinnen,
Så sänder mig af den goda frukt,
I der för eder då finnen.»
Hon svarade: »jag
I denna dag
Skall eder till tjenst det göra;
O Jesu min,
Af kärlek din,
Du värdes nu mig bönhöra!»

13\. »Min Gud, af nåde du hos mig blif,
Till dig jag mig nu vänder,
I dödsens stund mig ej öfvergif,
Min anda jag till dig uppsänder!
Far väl, o verld,
Med all din flärd,

Hos mig du intet vinner:
I himmelen
Min själavän
Med fröjd jag igenfinner.

14. När hon med svärd aflifvad var,
Ett skinande barn framkommer,
En korg det uppå armen bar,
Med sköna rosor och blommor.
»Teofile»,
Det sade, »se,
Dorotea dig detta tillsände,
Hvarom du bad,
Då hon helt glad
Från verlden till paradis lände.

15. »Nu står hon inför Herrans tron,
I snöhvita silket klädder,
Och med Guds englar en ljuflig ton
Hon sjunger, nu hel orädder.
Den stora fröjd,
I himlahöjd
Hon eger, allsingen beskrifver.
Osägeligt godt
Förutan mått
Gud sina barn der gifver.

16. Teofilus undrade högelig,
Hvar then härliga frukten var tagen;
Ty slik på jorden omöjelig
Var funnen intill denna dagen.
Han tänkte uppå,
Hur han också
En sådan frögd kunde vinna,
Som allt här till
Hade farit vill,
Och sig ej kunnat besinna.

17. Uti den sanna kristna tro
Lät han sig strax undervisa,
Som då i hans hierta började gro
Begynte sin Jesum prisa
Med ett gladt mod;
Sitt lif och blod
För Jesu Kristi lära
Uppoffrade väl,
Och frälste sin själ
Sin Gud till lof och ära.

18. O! att vi kunde tacka vår Gud
Som vi det borde göra
Och vörda hans heliga lag och bud,
Och ej oss låta förföra.
Uti vår nord
Utaf Guds ord
Vi fägne oss allesamman.
I lust och nöd
Intill vår död
Det oss skall trösta. Amen.

89.

Den hedniska konungadottern i blomstergården.

1. En hednisk konungsdotter båld —
Dotter båld —
Gick ut en morgonstunde,
Att plocka rosor margefåld —
Margefåld —
Uti de gröna lunder.

2. När hon fick se de blomster små —
Blomster små —
Hon då begynte tänka:
»En mästare stor det vara må —
Vara må —
Som sådant godt kan skänka.»

3. »En mästare stor för visst är Han —
För visst är Han —
Dertill båd' stor och mägtig,
Som låter utaf jord och sand —
Jord och sand —
Uppväxa blomster präktig.»

4. »Jag Honom vill af hjertat tro —
Af hjertat tro —
Och önskar Honom känna;
Jag vill förlåta min faders bo —
Faders bo —
Och mig till Honom vända.»

5. Hon vände sig då hem igen —
Hem igen —
I samma tro och tanka,
Och sade: »hade jag den vän —
Jag den vän —
Hvar jag de blomster samka'!»

6. Det hände sig om midnattstid —
Midnattstid —
Då hon månd' sötast hvila,
En engel, både mild och blid —
Mild och blid —
Till henne månde ila.

7. Han sade: »kongadotter blid! —
Dotter blid! —
Statt upp i denna stunden,
Och följ nu med på denna tid —
Denna tid —
Uti den ljufva lunden.»

8. »Ty du har önskat dig i dag —
Dig i dag —
Att denna Herren känna,
Som låter blomster med behag —
Med behag —
Växa på jorden denna.»

9. Hon stod strax upp i samma stund —
Samma stund —
Helt glad uti sitt hjerta,
Bekände fritt ut med sin mun —
Med sin mun —
»Nu viker bort min smärta.»

10. »För jag kan få den Mästarn se —
Mästarn se —
Som jag vill gerna prisa,
Jag följer med; det skall strax ske —
Skall strax ske —
Vill du mig honom visa?»

11. Hon böjde sig för engelen —
Engelen —
Och sedan ödmjukt talar:
»Hvar finner jag den Mästaren —
Mästaren —
Som mig i sorg hugsvalar?»

12. »Säg mig, du vackre, unge dräng —
Unge dräng —
Hvarifrån har du kommit?
Medan du står här vid min säng —
Vid min säng —
Ditt tal har jag förnummit.»

13. »Du äst en skön och välskapt man —
Välskapt man —
Underlig utan like,
Att ingen sådan finnas kan —
Finnas kan —
Uti min faders rike.

14. »För din skuld är jag kommen hit —
Kommen hit —
Du Mästaren skall ära,
Hvars underverk du såg med flit —
Såg med flit —
De fagra blomstren vara.»

15. »Min vän, om du har lust att gå —
Lust att gå —
Uti min Faders rike;
All verldens prakt skall du försmå —
Du försmå —
Och från din oro vika.»

16. »Ledsaga du mig dit, min vän —
Dit, min vän —
Med dig så vill jag gånga
Bort från min faders hus och hem —
Hus och hem —
Och hans afgudar många.»

17. »Hans skatter och afguderi —
Afguderi —
Jag gerna vill förlåta;
Den vällust, verlden skänker i —
Skänker i —
Vill jag af hjertat hata.»

18. Han tog då henne vid sin hand —
Vid sin hand —
Och hastelig månd' ila,
Långt bort från hennes faders land —
Faders land —
Till glädje, fröjd och hvila.

19. Hon följde honom med lust och frid —
Lust och frid —
Men ville gerna veta;
Ty frågade hon samma tid —
Samma tid —
Hvad hans namn månde heta.

20. »Mitt namn det är Förunderlig —
Förunderlig —
Och högt förutan like,
Jag har det haft evinnerlig —
Evinnerlig —
Uti min Faders rike.»

21. »Vill du mig tjena af hjertans grund —
Hjertans grund —
I stadig tro mig ära?
Jag säger mitt namn i denna stund —
Denna stund —
Det månde Jesus vara.»

22. Hon sporde honom än yttermer —
Yttermer —
»Säg mig, ho är Din Fader?
Emedan Du så däglig är —
Däglig är —
Af nåd mig till Dig drager.»

23. »Min Fader är den rikaste —
Rikaste —
All jorden månd' Han ega,
Rätt få vi af ditt slägte se —
Slägte se —
Som vandra på Hans vägar.»

24. »Himmel och jord och helvetets magt —
Helvetets magt —
Må Honom lydig vara;
Mång' tusen, tusen englars vakt —
Englars vakt —
Uppvakta Honom och ära.»

25. »Och är Din Fader så rik en man —
Rik en man —
Af välde, magt och ära;
Jag beder, Du Din moders namn —
Moders namn —
Mig äfven ville lära?

26. »Min moder är en jungfru ren —
Jungfru ren —
Af kongablod och stämma,
Som födde mig förutan men —
Förutan men —
Men blef som förr den samma.

27. »Blef dock Din moder en jungfru skär —
Jungfru skär —
Stort under utan like!
Säg mig, me'n jag på resan är —
Resan är —
Tillståndet af Ditt rike!

28. »Uti min Faders rike är —
Rike är —
Beständig fröjd den bästa:
Ty verldens motgång och besvär —
Och besvär —
Må der ej säte fästa.

29. »Min käraste och vän så fin —
Vän så fin —
Till det bär jag stor längtan:
Hjelp mig från denna verldens pin' —
Verldens pin' —
Och afgudstjenstens fängslan!

30. »Vill du mig tjena af hjertans grund —
Hjertans grund —
Och ej min bud försaka,
Så skall du uti allan stund —
Allan stund —
Min Faders glädje smaka.»

31. Hon sade: »ja!» och fatta' mod —
Fatta' mod —
Att Herrans namn bekänna:
»Ty jag uti mitt hjertans rot —
Hjertans rot —
Allt känner glädjen denna.»

32. »Äst du i trona kommen dit —
Kommen dit —
Till fröjd förutan like,
Så blif nu här en liten tid —
Liten tid —
Med'n jag går till mitt rike.»

33. »Rum vill jag der bereda dig —
Bereda dig —
Hvar du skall hos mig vara
I ständig glädje, fröjd och frid —
Fröjd och frid —
Till evig tid i ära.»

34. Hon vakna' upp i samma stund —
Samma stund —
Den andra morgon blida,
Och tänkte på det hon i blund —
Hon i blund —
Had' drömt om nattetida.

35. Hon afsked från sin fader tog —
Fader tog —
Från hedniske rikedomar,
Till främmand' land långt bort hon drog —
Bort hon drog —
Och månde ej återkomma.

36. Hon sände bud till lärde män —
Lärde män —
Som henne kunde visa,
Hurledes hon kunde känna den —
Känna den —
Och honom rättlig prisa.

37. Hon lät dem undervisa sig —
Undervisa sig —
I kunskap och i lära,
Och trodde fast, förutan svik —
Förutan svik —
Treenig Gud rätt ära.

38. Hon antog dop och kristendom —
Kristendom —
Och förde gudfruktig vandel,
Och var i alla delar from —
Delar from —
Med rätt och kristlig handel.

39. Si, såleds, när hon dödde hän —
Dödde hän —
Var hon förlöst af våde;
Nu är hon hos sin själavän —
Själavän —
Upptagen i Guds nåde.

90.

Offersång vid Sankt Ingemos källa.

1. Förthenskull är jag kommen hijt,
Sökja hjelp med största flijt
Wijd dhenna lund och hälsos brun,
Som många gjör sund.

2. Thess heliga vatn jag dricker in,
Så ock bestryckes skadan min.
Med knäfall för sancte Ingemos kjell,
Gör jag min bön i thenna qväll.

3. Och hoppas på dhe heligas nådh,
Af hvilken vist hjelpen kommer ifrån.
Tree resor rundom går jag kring,
Mitt lilla offrar i thenna ring.

4. Nedlägger jag tacknemblig,
Och beder the låtha behaga sigh
Min sorg at lindra dag från dag,
Min lust at komma i förra lagh.

91.

Sankt Staffans-visa.

I.

1. Staffan var en stalledräng —
   Vi tackom nu så gerna —
   Han vattna' sina fålar fem.
   Allt för den ljusa stjernan.
   Ingen dager synes än,
   Stjernorna på himmelen de blänka

2. Två de voro röda,
   De tjente väl sin föda.

3. Två de voro hvita,
   De va' de andra lika.

4. Den femte han var apelgrå,
   Den rider sjelfva Staffan på.

5. Innan hanen galit har,
   Staffan uti stallet var.

6. Innan solen månd' uppgå,
   Betsel och gullsadel på.

7. Staffan rider till källan —
   Vi tackom nu så gerna —
   Han öser upp vatten med skällan.
   Allt för den ljusa stjernan.
   Ingen dager synes än,
   Stjernorna på himmelen de blänka.

2.

1. Staffan var en stalledräng —
    Hålt dig väl, fålan min! —
Han vattnade de fålar fem.
    Hjelp Gud och sankte Staffan!
    Solen lyser inte än,
    Men stjernorna de blänka på himmelen.

2. Två de voro röda,
De tjente väl sin föda.

3. Två voro hvita,
De va' de andra lika.

4. Den femte han var apelgrå,
Den rider sjelfva Staffan på.

5. Innan tuppen galit har,
Han i stallet redan var.

6. Hastigt lägges sadeln på,
Innan solen månd' uppgå.

7. Skinnpels och mössa,
Hundar och bössa.

8. Framme han till skogen var,
Innan någon vaknat har.

9. Orrar och tjädrar,
Hundarne vädra.

10. Sjelfva björnen i sitt bo,
Ej får vara uti ro.

11. I den fula vargens spår
Fort och oförskräckt han går.

12. Räfven den röda
Måste ock blöda.

13. Stackars haren, skrämd och rädd,
Måste stupa i sin bädd.

14. Dagen den lider,
Fålan hemskrider.

15. Nu är eld uti hvar spis,
Julegröt och julegris.

16. »Kära mor i spisen,
Gif oss ett stycke af grisen!»

17. »Kära mor vid lullan,
Låt oss smaka bullan!»

18. »Lutfisken luktar,
Bränvinet fuktar.»

19. »Få vi intet bränvin i våra krus,
Så slå vi edra fönster ut.»

20. »Kuse och kaka,
Låt oss få smaka!»

21. »Låt oss mera dricka få,
Innan harpan börjar gå!»

22. Gamla gumman, matt och tung,
Börjar åter blifva ung.

23. Sjelfva gubben krafter får,
Se'n han druckit sig en tår.

24. Unga bonden, nöjd och glad,
Dansar polskor tre å rad.

25. Hustrun, ung och röd och varm,
Håller barnet på sin arm.

26. Åt åre, då vi komma igen,
Så står en vagga vid ungmors säng.

27. Flickorna unga
Dansa och sjunga.

28. Drängarne hoppa,
Piporna stoppa.

29. Nu rider Staffan å gåle,
Han kommer ej igen, förr'n åt åre.

30. Uppå julen, broder Knut —
    Hålt dig väl, fålan min! —
Som på visan gör han slut.
    Hjelp Gud och sankte Staffan!
    Solen lyser inte än,
    Men stjernorna de blänka på himmelen.

92.

Klosterrofvet.

1. Konung Magnus han bodde i Upsala,
Han åtte de döttrarna fäm,
De tre de äro döde,
De två de lefva än.
Der ligga de hjeltar slagne.

2. Konung Magnus han lät en härredag skrifva,
På den de slutade så:
»Fröken Elin skole vi i Wreta kloster gifva,
Fröken Karin skall riket förestå.»

3. Och det var Herr Sune Folckunge,
Han talte till sin broder, Herr Knut:
»Wi vilje nu rida til Wreta kloster,
Och ta Fröken Elin der ut.»

4. Och det var den ädle Herre,
Han svarade sin broder så:
»Vi vilje rida till Upsala,
Och se huru Kung Magnus han mår.»

5. Så redo de sig til Upsala,
Konungen der ville de gästa,
Och det vill jag eder för sanning säga,
Det var ej för Fröken Elins bästa.

6. Utkom der en liten smådräng,
Var klädd i skarlakan röd:
»I riden bort, Herrar af Folckunge slägt!
Konung Magnus han är nu död.»

7. »Och är det sant, du säger för mig,
Konung Magnus ligger på bår;
Så är det då ingen i verldene til,
Som oss nu kan emotstå.»

8. Och det var nu Fröken Elin,
Hon drömde i sängen der hon låg,
När hon om morgonen vaknade,
Hon sade sin mormor deråf.

9. »Jag drömde om min Faders falckar,
De voro intet mer än tre,
De såto uppå vår klåster mur,
Så ynkelig låto de.»

10. »Jag tyckte ock, om den flygande örn
Och så den villande gam,
De begynte sig allt up en träta,
Och flögo så i min famn.»

11. »Drömde du om din Faders falckar,
De voro ej mer än tre,
Det bodar din Far, Kong Magnus,
Är anten sjuk eller död.»

12. »Och tyckte dig om den flygande örn
Och så den villande gam;
Det betyder, de Herrar af Folkunge slägt
De göra dig sorg och harm.»

13. Och det var Herr Sune Folckunge,
Han talte till brodren sin:
»Vinne vi nu Fröken Elin,
Så skall hon vist blifva min.»

14. När som de kommo till Wreta Kloster,
Så redo de det tre gånger omkring,
Och mitt uppå den klostermur
Begynte de bryta sig in.

15. Utkom der en liten smådräng,
Var klädd i kjortelen röd:
»Hvilken bryter på vår klåstermur,
Och gör fröken Elin stor nöd?»

16. »Herr Knut han bryter din klåstermur,
Herr Sune han vil der in;
Och hörer du, liten smådreng, nu:
Hvar sofver väl fröken Elin?»

17. »Hennes säng hon är af röda guld
Och silke der rundt omkring,
Och det vill jag eder för sanning säga,
Där slipper ingen riddare in.»

18. »Dören är af Elphenben,
Så väl står hon på sin hakar,
Det vill jag eder i sanning säga,
Tolf riddare för fröken Elin här vaka.»

19. Och det var nu fröken Elin
Hon gjorde sina kinder så blek:
»Gud nåde mig i denna dag,
Här blir en ynkelig lek!»

20. »Hörer i, Fröken Elin,
I görer eder ingen nöd,
Förn de sku ta er ur klåstret i dag,
Förr sku vi alla ligga död.»

21. De Herrar både af Folckunga slägt,
De gjorde Fröken Elin emot,
De slogo ihjäl hennes riddare tolf,
Så de lågo döde för fot.

22. Fröken Elin hon fördes barfota
Och barhufd utaf Wreta gård,
Aldrig hörde man at Konunga barn
Så ynckelig färd månde få.

23. Och det var Herr Sone Folckunge,
Han förde henne till Ymsaborg,
Hon fick der tåla både ondt och godt
Och hafde qvido och sorg.

24. Och det var Fröken Elin,
Hon klagade all sin nöd:
»Viste min Fader, Kong Magnus, det,
Vist hämna' han riddarnas död.»

25. Och det var då Herr Sune,
Han fruktade ingen nöd:
»För sanning vil jag er, Fröken, säga,
Kong Magnus är redan död.»

26. »Och är det sant, j sägen för mig,
Kong Magnus är redan död,
Så är det då ingen i verldene till,
Som mig kan hjelpa af nöd.»

27. Tillhopa voro de i 15 år,
Ja 15 år och dag,
Och alldrig de sig emellan talte
Ett godt nej eller ja.

28. Och det var en gång, den ädla Fru
Hon talte till smådrengen sin:
»Du skal gå i stenstugan fram,
Och beda min Herre koma in.»

29. Det kom då in Herr Sune,
Han stante vid hennes sängfötter:
»Kära, hvad han i för brådt att säga,
Att i ropen mig från mina gäster?»

30. »Jag har nu fått så hårdt ett sting
Uti min vänstra sida,
Jag hoppas til Gud Fader i himmelrik
Min tid lärer nu snart lida.»

31. »Vi ha varit ihop i 15 år,
Ja 15 år och tid,
Med eder har jag ock tre döttrar fått,
Jag fick dem än aldrig si.»

32. Så snart breddes ut det silke röd
Och sammet der runt omkring,
Så leddes derpå de Fröknar tre
Allt för sin Frumoder in.

33. »Hörer du, Fröken Karin,
Du äldsta dottren min,
Dig bjudes Kongen af Frankerik,
Den äran har du för mig.»

34. »Hörer Du, Fröken Maria,
Du medlersta dottren min,
Dig bjudes Kongen af Engeland,
Och honom gifver jag dig.»

35. »Och hörer du, fröken Elin,
Du yngsta dotteren min,
Du skal gifva dig i Wreta Kloster,
Och ärfva kär Modren din.»

36. Och det var Fröken Elin,
Hon svarade sin Moder i harm:
»Intet har jag något nunnekött,
J ärnen mig ock en man.»

37. Och det var den ädla Fru,
Hon vred sina händer i harm:
»Och skall jag icke vara hörd en bön
Af mina egna barn?»

38. Och det var då Fröken Elin,
Hon svarade med tuckt och fagert sinn:
»Jag skall gifva mig i Wreta Kloster,
Och ärfva kär Modren min.»

39. »Och hörer, Herr Sone, kära Herre min,
Och kläden er i sammetet blå,
Det vil jag eder för sanning säga,
En kongsdotter i alldrig mer få.»

40. Och det var då den ädla Fru,
Hon vände sig åt väggen dervid,
Och det vill jag eder för sanning säga,
Hon talte alldrig ordena fler',
Der ligga de hjeltar slagne.

93.

Konung Birger och hans bröder eller Brunkes förräderi.

1. Kung Birger Han war en Herre så båld,
Uti de förra års tider,
Hela Sweriges Rike han hade i wåld;
Hans wälde så måste de lyda.
Men trohet beskyddar så mången.

2. Han hade en Syster, både fager och fin,
Hon war kär hållen af alla,
Hon war både tucktig och wänlig i sin',
Fröken Ingebor de henne kalla.
Men trohet hon älskas af mången.

3. Konung Eric Meneved utaf Dannemark,
En Herre i Höghet och wärde,
Han fick til den Fröken en kjärlek så stark,
Med åhran han henne begärde.
Ty troheten älskas af mången.

4. Hans Syster war dygdig och däjlig försan,
At mange dess skjönhet berömde;
Fröken Sophia, så war Hennes namn,
Til henne Kung Birger bud sände.
Ty troheten fägnar så mången.

5. Han tog sig den Danska Printsessan til wän,
Hon Drottning i Swerige månd blifwa,
Gaf Konungen i Dannmark sin syster igen,
Til Drottning, at med sammanlefwa.
Ty trohet fagnar så mången.

---

6. Drottning Ingeborg hade de bröderna tre,
Den äldste han Kung månde wara,
Men twenne af dem deras lif låto de
Igenom förrädares snara.
Men otro förråder så mången.

7. De Herrar de wille til Swerige rida,
De woro i hogen så glade;
Fru Ingeborg bad dem hemma bida:
»I wet ej af nöd eller skada.»
Ty troheten warnar så mången.

8. Fru Ingebor ståndar uti Helsingborgs port,
Hon bad dem med wänliga ord:
»Mina ädela Bröder, i riden ej bort!
Ty det går mig swårlig emot.»
Men trohet förmanar så mången.

9. Då sade de bägge bröder tillika
Och swara: »wi det gjöra kunde,
Men wi länges til wårt fädernes Rike,
Så dagar, som timar och stunder.»
Men troheten tryggar så mången.

10. »Wi hafwe så länge hos eder nu warit,
Och lefwat i lust med godt nöje,
Hos eder wi mycket godt fått, och ärfarit,
Wår resa wi intet fördröja.»
Men troheten trygger så mången.

11. »I töfwen och biden i dagarna fem,
Jag beder j willen mig lyda,
Medan jag förtäljer er min starka dröm,
Mig undrar, hwad han månd' betyda.»
Men trohet beskyddar så mången.

12. »Jag drömde edra kappor de woro af bly,
Til tyngden de woro nog dryga,
Mine ädele bröder woren där uti,
Er sjelfwom til oro och qwida.»
Men trohet åtwarnar så mången.

13. »Ock de woro spände omkring eder hals,
De wore både tunge och trånge:
Så wist betyder det eder stor falsk,
Gud löse Ehr af sorg och wånde!»
Men trohet åtwarnar så mången.

14. De Herrar lydde intet Fru Ingeborgs råd,
De låto sin resa anlända,
De redo til Swerige uppå samma dag,
Trodde dem ingen motgång skull hända.
Men otro beswiker så mången.

15. Och de redo sig så långt uppå land,
De kommo på den wita sand;
Där mötte dem Bruncke, den otrogna man,
Söta ord kunde han wäl föra fram.
Men otro beswiker så mången.

16. »I waren wälkomne, i bröder både,
Som nu til wår fägnad wil komma!
I skolen få dricka Jul med wår nåde,
Wår ynest skal blifwa Ehr fromma.»
Men otro bedrager så mången.

17. De Herrar wiste intet utaf någon sorg,
De redo til Nyköpings stad;
Och när de kommo sig när intil torg,
Där mötte dem det falska Råd.
Men otro beswiker så mången.

18. »I waren wälkomne, i bröder så kjära,
Lägg brönjorna uti wår by,
Så kunnen i gå med lust och ähra,
På slottet i Hof-kläder ny.»
Men otrohet swiker så mången.

19. De Herrar de gingo på Slottet då fram,
Och stälte sig för breda bord,
Men Kungen stod upp och han fägnade dem,
Så wäl han framförde sin ord.
Men otro förråder så mången.

20. »I waren wälkomne, mine bröder båda,
Jag wil Ehr tilfråga med ähran,
Mån' jag icke ensam för landet skal råda,
Som Spiran och Kronan månd' bära?»
Men otro förråder så mången.

21. De bröder tilsammans med enighet swara,
De wille de ord intet höra;
Wår kära broder må han wäl vara,
Men ej ensam i landet regera.
Men otro förråder så mången.

22. De Bröder de woro så glade til mod,
De åto och drucko de stunder,
Och Bruncke han gaf dem mång wänliga ord,
Med list, otro och falska funder.
Men otro bedrager så mången.

23. »Mine gode Herrar», han til dem sade,
»Hwad tänker j nu wilja göra?
Willen I hålla er lustig och glade,
At dricka och dantsen at röra?»
Men otro inbillar så mången.

24. De dantsade ut och de dantsade in,
De blefwo helt glade til mode;
Och Bruncke han skjänkte dem klaraste win,
Om falskhet de honom ej trodde.
Men otrohet swiker så mången.

25. De Herrar de stogo på gålfvet och qwad,
Sin frihet de mente få njuta;
Men Kungen och Brunke de gingo til råd,
Huru de sin list skulle sluta.
Men otro förråder så mången.

26. Hertig Waldemar talade til broder sin:
»Wi akte oss för Brunkes swänker!
Erik, wi nu dricka alt för mycket win,
Ty han kan många skalka ränker.»
Men otro beswiker så mången.

27. Hertig Erik han slog upp med snöhwitan hand:
»Wi är' komne uppå tro och lejde:
Skole wi oss fruckta i fädernesland?
Wi wet ej af krig eller feid.»
Men otrohet fäller så mången.

28. De drucke och dantsa den dag til ända,
Tils mörkret och natten kom på;
Så mande de ljus och blåss uptända,
Som lyste i hwar och en wrå.
Men otro bedrager så mången.

29. När såsom det något på natten månd lida,
Och sömnen han kom dem uppå,
Då wille de Herrar hafwa ro och hwila
På silke och bolstrar de blå.
Men otro beswiker så mången.

30. Men Brunke han följde dem i tornet in,
De trodde i sängkammaren komma,
Och Kungen gick med uti skarlakan fin,
De Herrar til slätt ingen fromma.
Men otro bedrager så mången.

31. De Herrar de trodde at det war stor gamman,
De wiste ej af någon fara,
För än de slog alla dörrar tilsamman,
Då sågo de sig fångne wara.
Ty otrohet narrar så mången.

32. Härtig Eric sig wärjade såsom en man,
Så wäldelig månde han strida;
Til dess han ej stol eller sängstolpe fan,
Han nödgas i tornet sen blifwa.
Men otro förråder så mången.

33. Kung Birger war färdig af landet utfara:
Johan Brunke, j har min gunst ock nåd,
Om j tagen nu mina bröder til wara,
Men jag hör Kung Eric Menveds råd.
Men otro bedrager så mången.

34. De Härtigar blefwo bedröfwad til mod,
Den tiden han gjordes dem lång;
Så illa på trohet då gick dem emot,
Af kjöld, frost ock stor hungers twång.
Men otrohet swiker så mången.

35. »Wi gifwe dig, Brunke, det guldet så röd,
Wi äre af hunger så kryste:
Du gifwer oss wattn och det torra bröd,
Wårt hjerta wil i wårt bröst brista.»
Men otrohet dräper så mången.

36. Han svarad' rätt hastigt: »det går mig ej an
För mig at beklaga Er nöd,
Ty j får nu intet här i Sweriges land,
Kalt wattn eller det torra bröd.»
Men otro hon dödar så mången.

37. »Wi tro wår kära broders husfru så god,
Wi tro den fromma Drottning så wäl,
Hon gifwer oss halmen att sofwa uppå,
Och låter oss ej swälta ihjäl.»
Men otro fördärfwar så mången.

38. Herr Brunke han blef rätt hastig och ond,
Han harmades wid desse orde,
Han tog de nycklar uppå samma stund,
Och kasta dem i saltan flode.
Men otro will döda så mången.

39. Det war en stor ynka at höra uppå,
Det war en stor jämmer och qwida,
När bröder åto hwarannan skuldrorna frå,
Ock kjött utaf hwarsannars sida.
Men otro hon dödar så mången.

40. Det war ändå en större ynka och harm,
Det war större jämmer och qwida,
Ty bröder lågo döde på hwarsannars arm,
Och bredewid hwarsannars sida.
Men otro hon dödar så mången.

41. Det stod altså uti månader fem,
At Kungen från skåne kom hem:
»Hwar äre mine bröder? Hwi skjänkte j dem
Hwar måltid icke klara win?»
Men otro hon dårar så mången.

42. Det swarade dä en så liten småswän:
»De Herrar har lidit stor möda,
Ty Bruncke han satte dem i tornet in,
Jag tror wist at de äre döda.»
Men otro hon dödar så mången.

43. Kung Birger han in genom windglaset såg,
Han lät sig det icke förlida;
Stor yncka war då där, som hans bröder låg,
De lågo döde wid hwarsannars sida.
Ty otro hon dräper så mången.

44. »Ack hör nu du, Brunke, hwad jag frågar dig,
Du, som desse dörar sidst läste:
Hwar äro de nycklar, som du tog af mig,
När jag utaf landet bortreste?»
Men otro bedårar så mången.

45. Herr Bruncke han swarade med falsker fund:
»De gjorde mig wreder til mode,
At jag tog de nycklar uppå samma stund,
Och kasta dem i saltan flode.»
Men otro bedrager så mången.

46. »Skam få dig därföre, du din arga dåre!
Så illa därmed du mig swikit,
Nu blifwer jag för denna gjerningen swåre
Qvitt nycklarna til Sweriges Rike.»
Men otro misshagar så mången.

47. »Hafwer jag förrådat edra bröder båda,
Så kan jag med sanning bedyra,
Att nu får ni ensamma för landet råda,
Det sjelfwer Regera och styra.»
Men otro inbillar så mången.

48. Men detta förtröt de Härtingars wänner,
De kunde den sorg intet lida;
De wille de Härtigars död wäl fullhämna,
För ähran begynte de strida.
Ty otro hon träffar så mången.

49. Kungen måtte rymma med Drottningen sin,
Och långt bort till främmand land lända,
Halshuggen blef Magnus, Kungens äldsta Son,
Så skamligt fick hans lif en ända.
Ty otrohet dödar så mången.

50. Men Bruncke blef lagd på fem stegel och hjul,
För otrohet måste han falla,
Han fick då sin lön, som han hade förskyldt;
Den platsen de Brunkeberg kalla.
Ty otro aflifwar så mången.

51. När många Regenter wil styra et Rike,
Då händer det ofta altså,
At de där om sällan sig kunna förlika,
Ty ingen wil då undergå.
Ty otro bepröfvar så mången.

52. Ty den, som med otro och falskhetens art
Wil komma sin nästa i fara,
Tör hända, dess Herre han kan wäl rätt snart
Inweckla sig sjelfwer i snara.
Ty otro hon fäller så mången.

53. Men at älska Gud, och lyda wår Kung,
Gud fruckta och Konungen ähra,
Den dygden bör wara hos gammal och ung,
Som Skriften oss tydligt kan lära.
Ty trohet berömmer så mångom.

---

54. Wälsigna, o Jesu, med din milda Nåd,
Wår Konung ock stora magt dyra;
GUD ware med honom I wisdom och råd,
Stad, Land och Folk fridsamt at styra!
Och trohet må finnas hos mångom.

55. GUD se wår Drottnings dyra Person ann,
Med nådens allseende öga:
Från all olycks fahra henne förskon,
Wälsignelsen gif af det höga!
Och lät henne få trohet af mången.

56. Wår Kron-Prins jag icke förgjäta må:
GUD honom så nådigt bewara,
At alt ondt må wika Honom ifrå,
GUD fräls honom utur all fara!
Så finner han trohet hos mången.

57. Gud gifwe wår Arf-Furste och Höga Gemål,
At I Guds beskydd bo och blifwa;
Gud gif dem wälsignelsen år ifrån år,
Gud alt ondt långt från dem bortdrifwa,
At de finna trohet hos mången.

58. Wår unga Arf-Furste, Printsessa ock så,
Gud wackta dem från syndsens snara,
At de i wälsignat stånd wäl lefwa må!
Gud dem nådeligen bewara!
Gud gifwe dem trohet hos mångom!

59. Gud styre vårt Kongliga swea Ricks Råd,
Som högmåla magt har i händer,
Endrägt och fridsamhet, genom Guds Nåd,
Samt trohet för Kung och för ständer!
För trohet wälsignar Gud mångom.

60. Gud gifwe at högre ock ringare stånd,
Med rolighet kund' sammanlefwa
I broderlig kärlek, förutan alt twång,
Och Enighet fast efter sträfwa!
At trohet må winnas hos mångom.

61. GUD låte också all den menige man
Sin skyldighet icke fördölja,
At wisa sin lydna för Kung ock de stånd,
Som man bör, med wördsamhet följa!
At trohet må finnas hos mångom.

62. GUD låte också både gammal och ung
Gud frukta, och Konungen ära,
Och älska hwarannan med hjerta och mun,
Samt hafwa hwarannan rätt kjära!
At trohet må mötas hos mången.

63. GUD låte oss alla få lefwa förnögd,
Med Christelig kjärlek tilsamman,
At wi uti Himlen, med glädje och frögd
Bland Helgon få mötas med gamman!
Där trohet blir glädje för mångom.

94.

Konung Erik och spåqvinnan.

1. Och konungen talte till hofmännen två —
   Och den unga —
»I morgon skolen I för spåqvinnan gå.»
   I beden alla väl för unga konung Erik!

2. Och hofmännen in för spåqvinnan stå:
»I morgon skall ni upp för konungen gå.»

3. »Och hur skall jag kunna för konungen gå?
Jag står nu klädd i valmaret grå.»

4. Och spåqvinnan in för konungen gick,
Goda svar hon af honom fick.

5. Och konungen klappar på bolstrarna blå:
»Behagar liten spåqvinna hvila häruppå?»

6. »Och hur skulle jag kunna hvila häruppå?
Der inunder så ligga de pennknifvar två.»

7. »Och vet du nu detta, du vet välan mer:
Och vet du hur många hofmän jag har i mitt hof?»

8. »Trettio hofmän har du i ditt hof,
Men intet flere trogna än baraste två.»

9. »Den ena han passar på konungens säng,
Den andra bär konungens skrinnycklar små.»

10. »Och vet du allt detta, du vet välan mer:
Och vet du hur många fröknar jag har i mitt hof?»

11. »Trettio fröknar har du i ditt hof,
Men intet flere trogna än baraste två.»

12. »Den ena hon passar på drottningens säng,
Den andra bär drottningens skrinnycklar små.»

13. »Och vet du allt detta, du vet välan mer:
Vet du, hur länge min drottning lefver efter mig?»

14. »Och drottningen gångar sig med svenbarnen två,
Och aldrig kommer hon med lifvet derifrå.»

15. »Och vet du allt detta, du vet välan mer:
Och vet du, hur länge som jag lefva får?»

16. »Och det kunde jag väl äfven säga dig,
Men jag är rädd, du förråder mitt lif.»

17. »Och inte så skall jag förråda ditt lif:
Så länge du lefver, skall du ha födan hos mig.»

18. »Det blir en förmörkelsedag i norden i vår,
Då ligger våran drottning på förgyllande bår.»

19. »Det blir en förmörkelsedag i norden i höst,
Då tändes upp en sjukdom i konungens bröst.»

20. Konungen svartnade i ögonen som jord,
Det var på tvenne timmar han ej talte ett ord.

21. »Min nådigaste konung, ni blifven ej förskräckt!» —
Och den unga —
»För er står två stolar i himmelen bredt.»
I beden alla väl för unga konung Erik!

95.

Elisif Nunna i Risberga kloster.

1. I Östgiötha bodde en Herre swa bold,
   Herr Erik han sig månde kalla,
Många byar och godz han ägde i wåld,
   Som honom med rätta tilfalla.
Herre Christ radi fyr oss allom.

2. Han ägdi ena Dotter, Stolts Elisif hon hiet,
   Swa mikliga fromman och fager,
Den wyrdlika Herr Bengt uthi warnemo
   Han spådde henne sorglika dagar.

3. Herr Erik han sala sin gångare grå,
   Han månde sig åt Risbärgha fara,
Stoltz Elisif war då på sitt siunde åhr,
   Hon skulle där til död[d]aga wara.

4. Wår heliga Fru Carin war då förder dith,
   Till Jomfru Maria och hennes Sons ähra;
Nähr hon den fagra Elisif fick si,
   Hon hölt henne så hiärtliga kära.

5. Den heliga Fru Carin och Stoltz Elisif
De lefde i swa gudlika gamman,
Aldrig man såg så fagra wif
Så kärlika lefwa tilsamman.

6. Sina lekesystrar de ey skötte om förwist,
Som barnalekar dem wille lära,
Men wår Jomfru Maria och nådigha HErra Christ,
I mässan de flitelika ära.

7. Den helige Moder i Klösteret war
Det wittnismålit om dem sade,
Att den heligha klöster[r]ätt i alla sina dar
De aldrig öfwerträdt hade.

8. Deth led så fram i manga åhr,
Fru Carin Herr Eghard fick,
Elisif blef i klösteret qwar,
Som tidast i Ottesång gick.

9. Deth war på den Helige likamadag
Hon skulle till mässan gå,
Den Tyske Konung Albrect kom ridandes i mak,
Stoltz Elisif han skåda får.

10. Den lange Bernhard, en tysker man,
War med i Konungens föllja,
Til stoltz Elisif den lusta han fan
För Konung Albrect han ey wille dölja.

11. Konung Albrect och Bernhard de rida så fort
Alt öfwer den mörka skog,
När som de komma til ladhära port
Deras hierta det lekte och log.

12. »I rike Herr Erik, i sitten i roo»,
Kong Albrect til honom sade,
»Än alla de Herrar, i rikena boo,
Wi kärare ingen hade.»

13. »Wid Risbärgha klöster wi woro i gåhr,
Stoltz Elisif, Ehr dotter, wi sågo,
Herr Bernhards begähr til eder nu står,
Om han henne kunde få ägha.»

14. Tå Herr Erik Kong Albrect förstått,
Han buga sig fyr honom deth mästa:
»Hwadan kommer mig fyre sa brott,
Att Kong Albrect will Ostgötha gästa?»

15. »Aldrig kan Herr Bernhard Stoltz Elisif få
På denna här werldenes öö,
Deth löfte hon gordt gåhr hon aldrig ifrå:
I klösteret måste hon döö.»

16. »Hon är och födder i werldena fram
Af ädlasti stämma och rot,
Om hon Herr Bernhard skulle taga til man,
Deth woro wår ordning emot.»

17. »Hennes Moder, den rika Fru Anna,
Af Norske Gylleroten är,
Och jag, des Fader, så sanna
Min härkomst af Iarlarna bär.»

18. Det war den tyska Kong Albrect,
Swa wreder blef han til modz:
»Och jag skal förgöra all din släkt
Och borttaga alla dina godz.»

19. Kong Albrect stiger uppå sin häst,
Hans sadel och sporrar woro ny,
Om morgonen förn de mässan läst
Han framkom til Risbergha by.

20. Kung Albrect och Bernhard, den lange man,
Sa gudelikan sig stälte,
Så mången uthi klösteret försan
Sin förbön för dem fälte.

21. Men när som mässan war siungen til slut,
Och bönen hon hade en ända,
Då Elisif träder uhr kyrckian uth,
Herr Bernhard åt henne sig wände.

22. Så satte han henne på gångaren grå,
Som sadlad och sölfspänder står,
Och reser så hastigt det Klöster ifrå,
Fast hon fäller så mången tåhr.

23. Stoltz Elisif fick så bedröflikan werld,
Hon blifwer så sorglik i hogen.
Nade Gud den arma Kung Albrects siähl!
Han följde och med öfwer skogen.

24. De färdas så fram i fullo godt mak,
Til Kumblabo Klöster de rida,
De budo Herr Hugo i Klösteret war,
Han wille dem tilsammans wia.

25. Den Gudlika man han swara swa brott:
»Beware mig Gud fyr dätta,
Stoltz Elisif deth helighe löffte ingått;
Deth lärer hon aldrig oförrätta.»

26. Kong Albrect frå Kumblabo kom:
»Ia wånde», sa' han, »hwad deth kostar,
Den helighe Fader, som sitter i Rom,
Stoltz Elisif Herr Bernhard gifwa måste.»

27. Til Urban den siunde VII. han ydmykelika skref,
Han nådelika wille tilstädia,
Uti ett efterlatilse bref
Herr Bernhard Stoltz Elisif äga.

28. Hastigt kom bod fyr Kung Albrect
Att feigd kom på Swea land,
Deth walte den ädli Stoltz Elisifz släkt,
Som upsagt sitt trohetz band.

29. Kung Albrect swa wredlika swor,
Han skulle hennes frändar betala;
Swa snarlika han til Falkping for,
At föra krig mot dem alla.

30. Den rika Drottning Margareta hon swara swa snart,
Hon wille dem alla förswara
Och alla hans tyskar wille hon dräpa [med] fart
Och Drottning öfwer Swerike vara.

31. Nade Gud dem alla, som orsaken war
Att Swerige kom i den wanda,
Swa nog blod de utgutit har,
Förrn landet kom Drottning Margareta tilhanda.

32. Den lange Bernhard qwar i Stockholm blef,
Att där förbida och wänta,
Den helighe Urbans tillatilse bref
Där pa han flitelika trängta.

33. Men när han fick deth sorglika bod,
Att Kung Albrect matte fangen wara,
Swa snarlika han fatte deth rad
Och gaf sig i Hättebrödra skara.

34. Men maste sen ifra Stockholm fly,
Stoltz Elisif han med sig tog,
Han gaf sig på en skuta ny,
Och yfwir deth salta hafwit drog.

35. Bernhard han seglar i böljorna blå,
Hans segel de stodo swa spände,
Stoltz Elisif fäller swa mången tår
Alt yfwir sitt stora älände.

36. Den Bernhard later sik stränglika höra,
Han henne til - - swa swåre - - talar:
»Menar du jag skal skona din ära
Alt fyr dina många tårar?»

37. Han tog henne uti sin famn,
Han hafdi swa ondan wilja,
Hon ropa til Gud Fader och then Helige And'
Han wille henne från honom skilja.

38. Hastelik uppkom swa blåsande währ
Och skutan hon brakas all sunder,
Den lange Bernhards syndighe siähl
Til hälfwetis hamna den stunden.

39. Swa underlika Stoltz Elisif allena kom til land,
Deth war alt wid Gottlandsöö,
Hon tacka swa ydmykelika Gud och Helige And,
Som frälste henne af den nöö.

40. En fiskare, som stod och laga sin noth,
Han bar henne i sin öka,
Och förde henne til Wissby Klöster fort,
Att henne torka och sköta.

41. Biskop Nils i Linköping war der hos,
Han blef swa swåra förskräckt,
Bedröfwad han såg den fagra Ros,
I den helighe Klösterdräckt.

42. Fyr honom hon talar all sin nöd,
Och all sin olycka klagar,
Hon hade hellre welat warit döö,
Än haft swa orolika dagar.

43. Biskop Nils hon swa kärlika bad,
Han wille henne til Risbergha föra:
»Ty der wil jag med Gudz heligha nad
Mitt löffte til fullo göra.»

44. Til Klösteret, som hon hade begärt,
Han da henne warlika förde;
Om sitt bröst och hufwud swart
Man henne klaga hörde.

45. När som de kommo till Risbergha by,
Hon sade, swa siuk som hon war:
»Här har jag lofwat att jag skal dö,
Deth sker innan twänne daar.»

46. Biskop Nils han stod och lydde där pa,
Han såg hennes bleka hyy:
»Gud du ydmykeliga tacka må
Du framkom til Risbergha by.»

47. Hon bars swa in i Klösteret där,
Swa litet hon wånda sin möda:
»Nähr jag här skal lemna min siähl,
Swa far hon i himmelriks öde.»

48. Deth war då morgonrådnan röd
Sig wiste swa arla och tida,
Til den fagra Elisifs död
Deth mande swa maklika skrida.

49. Deth wil jag sägia för wist,
Twå dagar förlidne woro,
Sen hennes siahl, nu hos Iesum Christ,
In i Risbergha klöster wi bore.

50. Deth wil jag sägia försann,
Deth alt mitt hierta rörde.
Jag Biskop Nils är samme Man,
Som detta skref och hörde.
Herre Christ radi fyr oss allom.

96.

Gotlandsvisan.

1. Wij klaghe thett alle
För herrar och welle
Och för wttlendsche stæd*er*,
Hwad Swerighe ær scheed
Medh swech och falscheett,
Som danar fara medh.
Swenske mæ*n*,
J acthe thett ænn,
Nær i hörenn thett quedhas!

2. Huru thett börias,
Thett må weell spörias
Öffu*er* konungha riche thry,
Altt huru the danar,
Swerig*is* venner,
The fingo wisby.
Swenske me*n*
The mo*n*de och eij [æn]
For daner fly.

3. Wisby war belagdt
Medh Swerig*is* macht;
För Stadzens portt
Ther*is* werio wår*e* harde,
The ma*n*ligha sigh warde,
Ther*is* hiertta war stortt.
Swenske mæ*n*,
J waçhte ed*er* ænn
For falscheett ed*er* ær giord!

4. The waro thes rösthe,
På mure*n* the trösthe,
På torn och borgh;
Thett hende sigh så,
The lwpu ther ifrå
Med ångest och sorgh.
Swenske mæ*n*
The komo sigh ænn
På Stadzens torgh.

5. The fingo till tanchar
Och stigho ther*is* planghar;
Thenn mur så widh,
Bode vtha*n* och inna*n*,
The kunde eij winna*n*
Med her skold eller strijd.
Swenske mæ*n*
The wnno hono*m* ænn
För midnatz tijd.

6. Thett wåro eij riddara,
Ther waro ther*is* swenne,
Som stigho thenn mvr:
Ma*n* skal them prijsa
Med hoffwitzsko wijsor
Bland riddara och frwr.
Swenske me*n*,
J wachtenn ed*er* æn
För danskes natwr!

7. The satte vp blidor
På alla sidor,
Bodhe skerm och skragha.
Thett love the herrar,
Och thett war thes werre,
Medh dagtinghann bedragha.
Swenske me*n*
The må ænn
Nw thett hogheligħenn klagha.

8. The fattigha swenna
The wåro offu*er* ena,
The stridde med troo;
The ward*e* thenn stad,
So*m* kon*un*gh Karll them badh,
Till land och sio.
Swenske mænn,
J wachte ed*er* ænn,
Som j Swerighe boo!

9. The herrar kom*m*o
Till alz inge*n* froma,
Sida*n* fich thett wäre lagh;
The gripo till semio
Och meenthe sigh fremia
Och satte j dagh.
Swenske me*n*,
J wachte ed*er* enn
För itt epter slagh!

10. Her Oloff Axelsonn
Hann dagtingha må
För iuncher christiernn;
The Swenske thet soghe
Att the daner på lade
Bode harnisk och iern.
Swenske me*n*
Thet ångrar the*m* æn,
The togho eij til wærnn.

11. Her mons greenn
Han fruchtade för meen,
Hwi daner så glæddes;
Her Oluff fich swar:
»J tarffu*en* eij fara
Eller nogott redas.»
Swenske mæ*n*,
Tenchenn j thett ænn,
Nær j hören thett göras?

12. »Thett ær kon*un*gha sedh,
Nær her hann tarffu*er* wed
Leggia harnisk vppå,
Thett må så skee.
Hans tienare, see,
The göra och så.»
Swenske mæ*n*
The fruchtadhe æn*n*,
Som blotthe monde stå.

13. The Swenske the stridde
Med byssor och pilar,
Med harnisk och swærd.
Danska manna ordh
Ær werre æn mord,
The daghtingha medh flerd.
Swenske mæ*n*,
J wachtenn ed*er* [æn]
För tolchin ofærdt!

14. The daner æro kloche,
The föra dane broche,
The ryckia sin breff,
Som otroo me*n* loffua;
The daner fögho dogha,
Medh falscheett ær ther*is* schrifft.
Swenske me*n*,
J tenche*n* thett ænn,
Hwad falscheett ær skeed!

15. Wij scholo*m* bortt fly,
The fingo Wisby
Med dagtinga falsch;
The wåro thess wärde
Att med itt sw[er]dh
Slogos offu*er* ther*is* hals.
Swenske mæn,
J tenche*n* thett ænn,
Nær j kommenn till tals!

16. Jagh will thett tro
Hwad swenske me*n* seya,
The bliffua ther wedh;
The plegha inghe*n* swicha,
Hwarchenn fatigha eller rijcha;
Thett ær enn godh sædh.
Swenske mæ*n*,
J wachte*n* eder æn,
Thet råd*er* iagh ed*er*!

17. Wåra men æhro slaghne,
Wåra werior borttagne,
Bodhe skep och skott;
Thett ær for Gudi kærtt,
Thett ær intet wærtt,
Daner göra edher medh spott.
Swenske me*n*,
J late*n* ed*er* æy æn
Annan tijd loffue så gott!

18. Daners tro ær bortt giffu*en*,
På paper schriffu*en*,
Beseglat medh wax;
[Uthan] the oss åther få
Thet te togh oss ifrå,
Honn aldrigh åther dagx.
Swenske me*n*
The holla henne æn
Her epter tro iche strax.

19. Tronn ær innelycht,
På pap*er* trycht,
Wed lagh så starch;
The få henne eij ighen
Aff *Swenske* me*n*
För twsend twsende ma*r*ch.
Swenske menn
Beholla henne ænn
På papers arch.

20. Bettre ær dö
J eldhen rödha
Ænn æhra löss leffua.
Tronn satte sigh panth,
The sade iche sant;
Slicht pleg*er* daner bedriff*u*a.
Swenske me*n*,
J wachtenn ed*er* æn*n*
För breff the schriffwa!

21. Migh tycker thett så,
Thett kan*n* wäll bestå,
Thett ær mo*n*ghe lundo*m* skifft.
Dansko*m* ær gott
Haff*ua* land och slott...
Wij haff*u*u*m* enn schrifft!
Swenske mæ*n*,
J wachtenn ed*er* ænn
För tolchenn wthgifft!

22. Troo giffu*er* brödh;
Falscheett, o dödh,
Som nw giorde the!
The monde oss swijche
Och Gottland bortrijche,
Så monde thett ske.
Swenske mæ*n*,
Her epter skwle j ænn
Edher well om see.

23. Danska manna ord
Vthi herra hoff
Skall ma*n* så kära.
The föra eenn strima,
Så illa the rima,
The haff*u*a henne så kær.
Swenske mænn,
J wachte*n* edher ænn
Edher högheligha æhro!

24. The wilie trugha
Och ned*er* bwgha
Och hwlla os för wrack.
The göra oss wånda
Till watn och land
För inge*n* wår saach.
Swenske mæ*n*,
J wachte*n* edher ænn
For tolchitt omach!

25. Herrar, och förstar,
Bodhe minste och störsthe,
Bode Riddara och Swenna,
Bönd*er* och borgarska[p],
Bodhe sentt och arla
J hållen offu*er* ena.
Swenske me*n*,
J wachtenn ed*er* ænn
Och warer icke seena!

26. Warer edher land
Medh weriande hand,
Som daner wilia tagha;
Gud giff*u*e fredh,
Som j tarffu*en* wedh,
J wåra lijffdag*e*!
Swenske menn,
J lathenn edher ænn
Offwer ena dragha!

27. Scorpio pleghar lekia,
Med tungone smekia,
Med stierttano*m* stinga:
Så göra the danske —
Så Gud them wanske! —
Altt nær the dagtingha.
Swenske menn,
J wachtenn ed*er* ænn!
The wilia ed*er* twingha.

28. Alsmechtigh Gudh
Hann haff*u*e them wisth,
Som Swerighe æhro tro;
Bodhe nw och förra,
Förwtha*n* altt twisth,
Gudh giffue them roo!
Swenske me*n*,
J seyen Amen,
Så sann j Swerighis riches boo! Ame*n*.

97.

Tord Bondes mord.

1. The heligha trefaldigheett medh sinn nådh,
The werdig*es* till att wara j wårtt råd!
Jh*es*us christh, wår frelsar*e* kær!

2. Tu prijsar thett hiertta, som trofasth ær.
Gud giff*u*e wårt måll enn godh enda,
Bodhe vthe och inne, ehwar wij oss wende!

3. Årenn epter Gudz födelse tijd,
Well fiortton hundrad, thenn longhe rijdh,
Och sex och femyttijo wij legge ther till.

4. I Swerighe war woxen enn rosende quisth,
Then hono*m* fordreff, fördriffwe hono*m* christh!
The*n* war well planterad j rosenne gård.

5. Ther frwer och Jungfrur the sittia wid bord,
Ther wexer en annan hwass tistell ibland
På borch holm vppå öland.

6. Thenn anna*n* hwass tistell fich mychin framgongh,
Hans stora falscheett giorde hono*m* forlongh.
The danske mæ*n* the Slottit bestaltte.

7. The Swenske men the lastade the*m*,
Me*n* icke fortij the reddes for nödh,
Menn mest för thett att marschenn war dödh.

8. Her marschenn war trött aff storm och strijd,
Thett war och hono*m* giordes mesth till hwila.
Han [trodde] Jons Bosonn fasth att stonda.

9. »Migh lysther nw till hwilo gå,
Iagh tror tigh besth aff alla mina swen*n*er,
Aff rættann kerlech iagh thett till tigh menar.»

10. Hann lönthe hono*m* illa sinn kerlech ighe*n*,
Han kloff hans hwffwd j axlenn nedh:
All Sweriges macht hann gaffz ther widh.

11. Ähn gwll och pe*nninga*r togh hann med sigh,
Skeep och skenchkor; så sades för migh.
Så seglade hann j dannmarch inn.

12. Ther grætho the frwgher wnd*er* sin skindh.
Som Judas förrodde wår herre christh,
Så förrodde Jons bossonn marschenn forwisth.

13. Gudh forbarma sigh thett yncheligh mordh,
Gud fad*er*, Gud Sonn och thenn helghe and
Hann styre och rådhe off*we*r Swerig*es* landh! Amen.

98.

Slaget vid Brunkeberg.

1. Willen j höra
Huadh jagh will göra?
Jagh quädher förty,
Huru the Suenske stridde
Och manneliga bidde
För Stochol[m]s by.
The Suenske hoffmän
The sadhe th*et* än,
The wille icke fly.

2. Konung Cristiern
Låth resa en wärn
På bärg och högher;
Bösser och pijler
Hadhe ingen huile,
The skottho till nöie;
The Suenske hoffmän
The säya th*et* än,
The falla ey till fögha.

3. Bössor och slangor
Giorde gatornar trånga
J konung Cristiers krijgh.
The fattige Suenske
The måtte th*et* säya
Om hans partij;
T*he Suenske* Män
The säya th*et* än,
Th*et* war een hårdan strijdh.

4. Tug hundradhe bösser
Leth konunge*n* lossa,
Han håller stort fyr;
Her Erick Karlsoon
Han månde thett säya
Och hans partij;
T*he* *Suenske* *Män*
T*he* *säya* t*het* än,
The wille ey för danske fly.

5. Riddare och Suäner
The wille förmena
Med wäriande hand.
The hadhe th*et* spordt,
Att falsh*et* war giordt
På Suerigis land.
Thee suenske män
Th*et* hiälpe the*m* än
Gudz wäldiga hand!

6. Thän ädle her Sten
Han war ey seen,
Ty han hade th*et* sagdt,
Han wille them wäria,
The danske wille häria,
Thes hadhe the tröst.
T*he* *Suenske* *Män*
Them görs och än
Hoghe*n* så stark.

7. Thän Ädele herre, en Ridders man,
H*err* Göstaff hether han,
En man så tröst,
Han suerdett rörer,
Han baneret förer,
Han ropar så högdt:
»J Suenske hoffmän,
J ware*n* nu alle [än]
J hogge*n* full tröst!»

8. Th*et* begynte fast bläsa
J konung Cristiers näsa
Medh haka bysse lod:
[Fyra fram tänd*er*]
Ruko bort all j sänder,
Ther effter rinner blodh.
The *Suenske* Män
The sadhe th*et* än,
The tidender voro fullgodh.

9. The togo honom op,
Och ledde honom bort
Alt till sin hålk;
The dane Suener
Hono*m* månde tiäna,
The foro så wille.
T*he* *Suenske* Män
Th*et* sade [än],
Th*et* wille sigh ey stilla.

10. Daghen ledh fast
Och winde bron brast,
Them gaffs ey well åth;
800 folk
Th*et* ridher sig j sänk,
Theres jacka wart våth.
T*he* *Suenske* Män
The sade thet än,
Thet war en ynkeligh låth.

11. Tugh hundradhe män
Hadhe ha*n* igän,
Han trodde them wel;
Them kom j hogh
Att hugga sijn togh
Och segla så hem.
T*he* *Suenske* Män
The sade thett än,
The hadhe well vunnet sin harnesk igän.

12. Thän Edle H*er* Steen
Han stodh ther igän
Alt medh sina fånger:
»Nu haffue j funnit,
Huadh j haffue wunnit,
Thet j effter långe.»
T*he* *Suenske* Män
T*he* *säya* t*het* än,
Th*et* hadhe vell m*ed* them gångit.

13. Nu haffuen j hördt,
Huadh H*er* Sten haff*ue*r giordt,
Mäda*n* jag så quädher:
»Gudh nådhe theres siääl,
Ther slogos j hääl,
Jagh troligh*en* bidher!
J *Svenske* Mä*n*,
J wachte*n* idher än,
J torffue*n* idher well vedher.»

99.

Riddaren Sankt Göran.

1. Lofvad vare allsmäktige Gud,
Desslikes hans välsignade Son!
Jag vill en visa qväda
Om den riddaren Sankte Jöran.

* *

2. »Hör du, Jöran, hvad jag säger dig,
Du skallt mitt ärende uträtta
Till Cappadociam, den store stad;
Der skall du med drakenom strida.»

3. »Den staden är både bred och lång,
Der bor en hednisk konung inne,
För samma stad ligger en drake,
Han ligger der staden till mene.»

4. »Den draken har så underlig sed,
Hvar dag vill han hafva sin föda,
Både folk och fä och hvad han får;
Så månd' han den staden utöda.»

5. »Hvar dag han icke sin födo får,
Han blåser andan öfver muren;
Alla de, hans anda känna få,
De blifva derutaf strax döde.»

6. »Den hafver en så underlig sed,
Hvar dag vill han hafva sin föda,
Både folk och fä förderfvar han,
Så ock månd' staden utöda.»

7. »Den dagen han ej sin föda får,
Luktar hans anda så svåra,
Han gångar sig alt för den staden
Och blås sin anda öfver muren.»

8. »Alla de, hans anda känna få,
De blifva deraf strax döde;
Så länge blåser han i den stad,
Att han ligger aller i öde.»

9. Konungen gaf dem ett annat råd,
Hvar dag en menniska gifva:
»Så må detta dock länga vårt lif,
Och så må vi längre få lefva.»

10. Då hvarfven voro omkring gångne,
På konungens dotter månde det falla;
Borgarne gingo för slottet in,
Hans endaste dotter utkalla.

11. Han böd för henne både silfver och gull,
Han ville det gerna utgifva;
Borgarne sade: »vi vilje det ej,
Våre barn ock gerna lefva.»

12. »Konung, I hållen det I hafven sagt
Och gören oss icke till mene!
Eller vi gåm i slottet in
Och brytom ned både stockar och stene.»

13. »Gack nu ut, min käraste dotter,
Du skalt till draken gånga;
Jag hade dig aktat en konungs son
Och icke den draken till handa.»

14. Jungfrun klär sig i bästa kläder,
I de bästa, som hon hade;
Så tar hon med sig sitt lekelamb
Och så af slottet utgångar.

15. Jungfrun hon gångar af slottet nid,
Så ynkelig var hennes läte;
Fader och moder kysste henne tå,
Så bitterlig månde de gråta.

16. Jungfrun hon gångar på gatan fram,
Hon vrider sina händer så svåra,
Och hvart ett barn i staden var,
De fälde för henne tårar.

17. De följde henne på marken ut,
Guds hjelp kom henne till fromma;
Hon steg sig uppå en liten hög,
Hon mente draken skulle komma.

18. Som hon steg uppå den lilla hög,
Den stund var icke för länge,
Der kom Sankt Jöran ridandes,
Hans häst för allom springer.

19. Ridder Sankt Jöran kom ridandes,
Hans häst för allom månd' springa;
Baneret var hvitt, korset var rödt,
Det förde han i sina händer.

20. Hans baner var hvitt, hans kors var rödt,
Det förde han i sina händer;
Hans harnesk det sken allt som en sol,
Ty jungfrun honom ej kände.

21. »Stånden I här, min sköna jungfru,
Hvi sörjen I så svåra?
Hvad är eder till möda lagdt,
I sägen det uppenbara?»

22. »Detta är mig till mödo lagdt,
Mig enom drakan att gifva;
I riden bort, fager ungersven,
Om eder lyster längre lefva.»

23. »Jag hafver Gudi lofvat detta,
Och eder, jungfru, desslikes;
I dag vill jag eder hjelpa,
Eller skall jag sjelfver stjelpa.»

24. »Riden bort nu, fager ungersven,
I gören eder intet till mene,
Ty detta är nog att jag skall dö,
Jag dör nu heller allena.»

25. »Skulle jag nu så rida bort,
Så måtte jag det ej bekänna;
Jag skall eder frälsa i dag,
Om I viljen Kristi tro ananma.»

26. »Gerna vill jag Kristi tro taga
Och Gud allena åkalla;
Kunnen I mig frälsa i dag,
Vid Kristi tro vill jag hålla.»

27. »Vårom Herre gifver jag eder
Och Kristo Jesu bekänner.»
Och så kom draken af denne sjö,
Sankte Jöran emot honom ränner.

28. Han stack honom i munnen in,
Hans glafven flög allt i stycker;
Ingen fogel flyger så snart,
Som han sitt svärd utrycker.

29. Ingen fogel flyger så snart,
Som han sitt svärd utryckte;
Han månd' honom med Guds namn binda,
Att han sin mun återlyckte.

30. »I gången fram, min kära jungfru,
Lägger på hans hals ert bälte,
Så att er fader och moder se
Att I nu ären frälste.»

31. De ledde den draken allt till den stad,
Konungen på muren månd' ropa,
Och allt det folk, som i staden var,
Började då till att löpa.

32. De ledde den draken allt till den stad;
Sankt Jöran och den jungfru sköna
Bådo konungen taga vid Kristi tro,
Eller staden blir all öde.

33. »Gerna tager jag vid Kristi tro,
Och dertill allt mitt rike,
Och jag gifver eder min kära dotter,
Kunde hon vara eder like.»

100.

Slaget vid Brännkyrka, 1518.

1. Swerighis menn achtar iagh att loffwa,
Om Gudh will migh nåd giffwa,
Theris dygd framföra medh acht och hogh
Thenn stund iagh må leff*u*a;
Thett kann migh inge*n* förmena.
Herre Gud, medh thinn nådh migh hielpe ther till!
Han ær min*n* trösth allena.

2. Thett ær ept*er* thenn födelsetijd
Fempte hundrade och adertonn ma*n* talde,
Kon*un*gh Christiern aff D*an*m*ar*ch förde eenn stridh
Och sigh för Stocholm ladhe.
Then stadh wilde hann förderff*u*a
Medh storm och skott bodhe natt och dagh,
Sigh achtade hann prijs forwerffwa.

3. Æhra och loff alzwoldigh Gudh,
Som gerna hielper j nödhe!
Han stiltte wthaff hans hetzskelige trwg,
The danske spiltte ther sina mödo;
Alt thett, the ther bedriff*u*e,
Thett kom them altt till skadha och sorgh
Och fölier så lenghe the leffwe.

4. Nær danske förnummo wthan fördeel att wara
Altt thett the för them toghe,
Till brenne kirchio med storan skara
Till hest och foott the drogho;
The Swenske mæn ther fore them wåre,
The slogho the danske aff marchen så,
The fingo både dödha och såra.

5. Snarligha funno the danske till rådha,
Om natten till skipen dragha.
The rytter bliffuo quar j storan wådha,
Thett war theris hogheligha claghe.
Altt om enn aftonn stunde
Thå bliffuo så monge bodhe gripne och fongne,
Som icke ryma kunde.

6. Thenne wijsa lyder så och qwedes,
Att danske mæn thett wel kende,
Thett her Steenn stwre war hoffwitzman thå,
Nær thetta j sanningh hende;
Hann gaff sigh bodhe medh macht och sinne
Och stonda emott medh Swenske mæns hielp.
The danske skwlde ey få winna.

7. Vthsende Konungh Christiern dagtingen falz
Och bad bode titt och offta
Sitt rådh med her Steenn stwre till tals,
Att fredh mellan them wara motthe.
Och thet war ey aff hiertans grund,
The Swenske bliffwo draghne ther med
Och besweckne så monghe lunde.

8. Rommidh ther till beråmadt war
Konungh Christiern skwlde att komma,
Medh her Steen stwre att wara j tall
Om beggis theris froma.
Konunghen Gislemen för sigh sende,
Hann greep them j een feligh dagh
Och neder till Danmarch sende.

9. Ewinnerligh tijd hann ær så longh,
Ho thett will rett betenckia,
Ho falskheet brwkar, han komber j twongh,
Och j syndene sencher.
Gudh Swe*n*ske mæ*n* beware,
Och lathe them så j werdenne leffwa,
Och finnes bland Gudz englar skare! Ame*n*.

101.

Konung Gustaf I och dalkarlarne.

I.

1. Kunungh Göstaf rijdher till Dahlarne,
   Han tingar medh Dahlkarlar sin,
Men Christiern ligger för Södhermalm,
   Han äter stulin swijn.
Christiern sitter i Stocholm
   Och dricker bådh miödh och wijn.

2. »Hören i, mine Dahlekarlar,
   Altt hwadh iagh biuder uppå:
Welen J migh fölia till Stocholm,
   At slå dhe Jutar åff?
Welen i migh fölia till Stocholm
   Och slå the Jutar af?

3. Tå swarade the Dahlekarlar,
   The swarade alle i sänder:
»Thet stodh itt slagh om longfredagx,
   Wij minnas dhett alle ähn.
Thet stodh itt slagh &c.»

4. Så swarade ock konungh Göstaf,
   Han swarade för sigh så:
»Wij bidie Gudh fadher i himmelrijk,
   Oss må nu full bättre gå.
Wij bidie &c.»

5. Tå swaradhe och the Dahlekarlar
The swarade altt för dhy:
»Welen i wara wår höfwidzman
Altt in för Stocholms By?
Welen i wara &c.»

6. »Snioskrafu*en* och furufnatten
Rätt pijlen han råckar uppå;
Christiern, hin blodhe racken,
Må nu eij bättre gå.
Christiern, hin blode racken,
Giffue Gudh ei bettre gå!»

7. »Gerna ähr iagh edher höfwidzman»,
K*onung* Göstaff swarar så;
»Welen i wara migh troogne,
Altt under min fahna blåå?
Welen i wara &c.»

8. Så swarade the Dahlekarlar,
The swarade all' een man:
»Wij blodh och lijfwet wåga
Moot een så grym Tyran:
Wij blodh och lijfwet wåga
Altt för wårt fädherneslandh.»

9. The Dahelekarlar begynte sigh rusta,
The rusta' sigh i dagar twå,
The wilie fölia K*onung* Göstaf,
Hwart uth han lägger på.
The willia fölia &c.

10. Så gladeligh rijdher K*onung* Göstaf
Uthöf*ue*r Tuna Broo,
Flere åthte han the Dahlekarlar
Ähn Danske monde troo.
Flere &c.

11. The Dahlekarlar böria sigh sträckia
Altt öf*ue*r then Tuna heedh,
Flere woro the Dahlekarlar
Än K*onung* Göstaf kunde öf*ue*r se.
Flere woro &c.

12. The Dahlekarlar böria sigh hasta,
Altt in för Stocholms Stadh.
Flere woro the Dahlepijlar
Ähn hagel faller på haaff.
Flere woro &c.

13. The Dahlekarlar böriade wancka
Altt in för Stocholms Byy.
Fast flere woro the Dahlepijlar
Ähn hagel faller aff sky.
Fast flere &c.

14. The Dahlekarlar begynte att skiuta,
The skuto och all een man.
Tiockar röke the Dahlepijlar
Ähn sande*n* på siögastrandh.
Tiockar &c.

15. The Dahlekarlar monde så skiämpta
Och pijlarna hafwa sin gong,
Twå Jutar boro then tredie,
Uppå sin spetzsestongh.
Twå Jutar &c.

16. Uth kommer en mölnare hustru
Altt widh dhett samma sin:
»The säckiar ähro malne,
Hwij dragen i them här in?
The säckiar &c.»

17. »Thett ähr icke maldre säckiar
Fast i nu säije så;
Thett ähr then ypperste Juthe,
Som stodh på Malmen i går.
Thett ähr wår fattige Juthe
Som stodh för pijlen i går.»

18. »Jagh haf*ue*r så ondt i hufwudh,
Jagh gitter eij lemman rördt;
Jagh haf*ue*r druckit dhet starke porssöhl,
Som ähr ifrån Dahlarna fördt.
Jagh haf*ue*r &c.»

19. »Thett werker och i min sijda,
Jagh gitter migh icke wendt;
Jagh haf*ue*r smakadt then härske ströningh,
Som ähr ifrån Dahlarna sändh.
Jagh haf*ue*r smakadt &c.»

20. Uth kommer man aff huuse
På Stocholms gatu longh;
Thett war stoor lust att skoda
Huru Juthen från hättan språngh.
Dhett war stoor lust &c.

21. Thett war een Ryttar Erich,
Så skrija han som fler:
»Herre Gudh nådhe oss Juthar,
Wij see eij Juth Landh mehr.
Herre G*udh* &c.»

22. Konnungh Göstaf rijdher på högan häst
I fältet aff och ahn:
»Tacka will Jagh mine Dahlekarlar,
För edher trooheet san.
Tacka wil &c.»

23. »J hafwen medh migh ståndit
Som troogne Swänske Män;
Will Gudh migh lijfwet unna,
Jagh gör edher godt igen.
Will *Gudh* &c.»

2.

1. Kung GJÖSTA han reser i Dalarne opp,
Han sade til Dalkarlar sin:
»Kung *Christiern* ligger på Stockeloms Slott,
Han dricker båd' mjödet och win.»

2. »I hören nu, mine Dalkarlar, ehwad
Jag eder skall bjuda uppå,
Om I wiljen följa till Stockeloms stad,
Att Jutarne med mig nedslå.»

3. Då swarte Dalkarlarne ej til behag,
Men sade Kungen igjen:
»Det stod et slag om Långfredag;
Wi minnas det alle wäl än.»

4. Kung GJÖSTA han swarade åter på slikt
Och sade til dem altså:
»Wi bedje Gud Fader i himmelrik,
Så lärer wäl bättre Oss gå.»

5. Straxt annat sinne i Dalkarne ran,
De sade till GJÖSTA, Sin Kung:
»Om Du will blifwa wår härhöfwidsman,
Så följer båd' gammal och ung.»

6. »Sniöskräfworna och Fuhrufnatten i trä
Rätt pilen råkar uppå,
Ja *Christiern*, den bloderacken, ock med
Skall ingalund' bättre nu gå.»

7. »Helt gerna är jag eder Härhöfwidsman»,
Straxt swarade Konungen då,
»Allenast I ären mig trogne, hwar man,
Inunder min Fahna blå.»

8. De Dalkarlar swarade med friskaste mod
Som alle de warit en man:
»Wi wåga wäl gerna båd' lifwe och blod
Mot en så grymmer tyrann.»

9. »Så låtom oss alla, i Herrans Guds namn,
På wägen oss gifwa nu snart»,
Sad' Konungen, »att frälsa wårt fädernesland
Från Jutarnes grymma medfart.»

10. Så foro Dalkarlar med bågar åstad,
Alt öfwer den Tuna bro;
Flere då woro Dalkarlar i rad,
Än Konung GJÖSTA månd' tro.

11. De Dalkarlar skynda sig fort i lopp
Alt neder till Tuna-hed;
Större nu blef Dalkarlarnes tropp,
Än Konungen kund' öfwerse.

12. De rasta där något, men foro sen fort
Med ifwer och fullsintan håg,
Att komma ju förre till samma ort,
Där hopen af Jutarne låg.

13. Dalkarlarna hinna til Brunnebäck fram;
Där fingo de Juthar i syn.
Straxt flere Dalpilar i wädret man fann,
Än haglet nedfaller i skyn.

14. Dalkarlarne började at skjuta alt mer;
De skjuta, alla en man.
Tjockare rykte Dalpilar där ner
Än sanden på sjöge-strand.

15. Så kjörde de Jutar i Brunebäcks älf,
Så wattnet dem porlade om;
De sörjde deröfwer, att *Christiern* sjelf
Han ej där tillika omkom.

16. Så togo de Jutar nu alle til flygt,
Och leto slikt ömkeligt quäd:
»Hin må mera dricka det porsöhl de brygdt
I smedjan wid Dalkarlens städ.»

102.

Slaget vid Stångebro, 1598.

1. Gud Fader, sonn och then helige and
Wälsigne eder alle, både quinnor och män,
Som boo i Swerigis Rijke!
Förloff will jag af eder bedie,
Een wijsa will jag för eder quedhe;
Hon är gjordt för Synnen.

2. Ther man schrifwer ettusen femhundrat åhr,
Otte nije tije thet war,
Så månde en kridsher uthkomma
Från Påland och til Sweries Rijke,
Effter Swensche mäns blod monde the lethe,
Sig sjelffwe til lithen fromma.

3. När hertigen fick then tidende höra,
Snårliga månde han sig redhe göre,
Och brefwen lett han utschrifwe
Til Rytter och kneckter, gifwens män,
Som will förswara wårt fädernesland,
Nu gäller för nöden at strijda.

4. The Rytter och knichter effter kridswijs
Med wapn och werie the wunno prijs,
Och manneliga monde the stånda.
The wille förlåte både blod och lif,
Hastade sig både ifrå kinner och wijf,
Förän Swerie schulle komma uthi wånda.

5. När kridsmachten kom hertig Carl till hand,
Så fohr han in i Östergöteland,
Och wille med Konungen tala
Och monde stelle all ting wäl i lagh
Förutan chridzvproor och slag,
Förrän Swerie schulle komma uthi wånda.

6. Wenlige breeff lett han till Stegeborg schrifwe,
Konungz M:t til kenne gifwe
Han wille med honom talla
Och önschet honom wellsignelse och lycko,
Ther til thet store och öpperste stycke,
Sweries Rikies Chrone med allo.

7. The, som stode Försten emot,
Gud gifwe de kunde blifwa winner god!
The wende brefwen wrånge,
Och andre sende the uth igen:
»Bedh Försten möthe med sine kridsmen,
I morgon att blifwe wår fånge.»

8. Thet samme the acte then förstelige man,
Som råder ännu i Sweries land.
Gud monde thet så till enda,
Att the till samme seng måtte gå
Föruthan lakan och bolsther små;
Så wille Gud hiulet omwenda.

9. Pålackerne med theras store macht
The fore från Stegeborgz Slott om ene natt,
Wasthene achte the at geste,
Och menthe ther uthi scholle boo,
Ändoch the motte icke nåd.
Theras sinne står ei till thet besta.

10. Efter kom Försten med sin kridsher,
Så the finge icke långan far
Och then til baka kiöra.
Så droge the in på Linköpings hus
Och menthe snipa the förstelige lius;
Jag tror han fick them annat at göre.

11. Om måndagen för Sanchte Michils dag
Så står the store märkelige slag,
Som mången man weet at af seje,
Emillan Stångebroo och Linköpings by;
Så wide gås ther sagu och rychte,
Och intet är wert at tije.

12. Dhet förste aldremest gick opå,
Hör nu, huru underlige monde tilgå:
Hededukerne wore månge.
Emillan store Stång och lille Stång
Ther blef hededukernes wäg så trång
Och theres hierta blef bångat.

13. Trumeterne ropte: Kom ann! Kom an!
The trummor the ginge: trummelum! trummelum!
The bössor icke försumme,
The klingat alle: bus, bas, bas, bus!
Hededukerne krupo i qwarnehus
Och achtat sig ther at giöme.

14. Jag tror han fick them annat at göre,
Ner ellen fasnat omkring theras öron,
Än sittie ther inne och rua;
The woro så snare och hastige i sinne,
Och glömde theras Gudar ther inne,
Som war Sancte Brita af Riga.

15 När the Bönder finge weta i landet widt,
At thet stod intet annat till,
Än slaget schulle angånga,
The trodde thet ock förwist,
Att försten gaf sig i fremste spess
Och gaf sig sielfwer i fara.

16. The bönder the hastat hwar man uhr hus
Och hastat sig til thet försteliga lius,
The wiste han war kommen i wåda.
The hade fast heller warit döö,
Än hans förstelige nåd scholle komma i nöd
Och hededukerne öfwer honom råda.

17. När han fick se the bönder komma,
Lät han them möta med pipor och trummor,
Twå flygande fahnor uthbära:
Tu ståteliga hufwut ther unde monde gå,
Gref Axel och hans broder och så
Bewiste the bönder stor äre.

18. Wår N[ådige] F[örste] slog up sin hand:
»Haf tack, haf tack, hwar ärlige man!
Som wille till mig komme.
Så lenge jag lefwer i werlden här,
Schall jag ider hafwe af hierta kär
Och ider af hierte gott vunne.»

19. Konungen drog hasteliga bort,
At Sweriges Rijke wiste icke hwart,
Hwart hans K. M:t willende.
Onde rådgifware, tror jag förwist,
The hafwa vllit med sinne och list,
At konungen kom Swerie ifrå hånda.

20. I Holland är jag född och burin,
I Swerie är min kleden schurin;
Min ähre will jag bekenne:
Toll bokförer är mitt namn,
Som thenna wijsa hafwer kommit på gong,
Hwem hon helst kommer til hånda.

103.

Konungen och herr Peder.

1. Herr Pädar han drömde en dröm om a Natt,
Dä war alt om så weener ena Möja;
Den wille han i sömnen så giärna taga fatt,
Han nappa henne hårdt i sin Slöija.
J hafwen dät wäll hördt, at CARL KUNG bar sårgian för hennar.

2. Han nappa uthi Slöja; men kan troo ho streeta moot,
Så Säng å sparlaka de bruste.
Hon sparka Herr Pädar på sin ömskinna Foot,
At han wackna där weed å swåra pusta.

3. Herr Pädar han säg utmä sängeståcken wree
Alt uthi en oroligan dåwa:
»Ey wet iag hwa mäg skadt nu i Nätterne tree,
At iag alsinte orkade såfwa!»

4. Herr Pädar han roopte til små-swännar twå:
»Mäg tyckes tuppa börja nu å gaala;
J beden mine Spåmänn in före mäg gå,
Mäg löstar alt med dem at taala.»

5. De Spåmänn de träda i Sängeståfwan in
På präcktigaste wijs som de kunne.
Å alle wa de klädde i räf- å sabelskin;
Herr Pädar uppå sängen de funne.

6. De boga för Herr Pädar alt neder te Johl,
J sänga där han låg å säg skräckte,
Å taalte honom till mä ödmiuk-fulle ohl:
»Hur kommer dä du oss så bitti wäckte?»

7. »Å ingen utaf oss weet än af annan lag
Å ingen hafwer annat än i Minne,
Än at Herr Pädar såfwa plä till liusande Dag,
Hwij ästu så orolig nu i Sinne?»

8. »Å är icke Herr Pädar så wällug Herre-Mann,
Den yppersta i Gårda-Rijke?
Ä nåntij någon ting, som honom feelas kan,
Som har i Mackt och Ähra ey sin Lijke?»

9. »Ey feelas däg Land, ey feelas däg Slått,
Ey feelas däg Rysse stållts Fruger.
Du hafwer här i Wähla så låtli mycke gått;
Hwad är dä däg i magen då så suger?»

10. Herr Pädar han swara i wredefullt Moo,
Han opsyn som Ellgloa skåller:
»Å om ehr Signe-Konst är wisser och ä goo,
Så sägen i mäg straxt hwa mäg wåller!»

11. »Å rätt sä snart dä dagas, då will ja gå the skalls,
Där säg i går de Myre-Biörnar giömde;
Å hören til i alle: dä kosta skall ehr hals,
Om J ey sägen straxt hwa mäg drömde.»

12. »Å nådige Herr Pädar, i sticknen icke så»,
Dä swarade hin digre å hin dålje,
»Hvad Eder hafwer drömt wij fulle gissa må,
Så snart wår hals blijr smorder med Ålja.»

13. »När ålja smörjer hals, seen är ey ondt at spå,
Hwad älskog Herr Pädar månde qwälja.
De Rysse-Frugers Barm han passar ey meer på;
Uthrijkes fager Möö han nu wällier.»

14. »Wed Hålma-gårda strann där dansar ena Möö,
Dock fast om hon sin Mödom däg neekar;
Men hoken kan stå moot din wålltaka-nöö?
Den är ju den din Hog uppå leekar?»

15. »Så hör ännu, Herr Pädar, hwa jag däg säger meer,
För däg iag ännu aldri plä skarwa:
Å hennes Namn kan jag däg säga, om du beer,
Den Möja hon heeter stålts Narwa.»

16. »Hon hafwer och een Söster, som mindre är än hon,
Lijtan Iwangroo månde hon säg kalla.
Den wille wij forst narra te däg uth baak om Loon;
Seen om Mijdnat den stålta öfwerfalla.»

17. Herr Pädar språng up gladlynnt, han klädde säg i skinn,
Han tacka dem med nådeligo tale,
För det de råka på den Dröm, som i hans sinn
Den heela Natta giordt honom qwale.

18. »Å när iag den skiön-Jungfru får taga i famn,
Hwar effter mitt Hiärta så längtar,
Så skoni all i hopa få Förstlige Namn;
Där effter iag weet hwar en trängtar!»

19. Där stod en gammal Kiäring, hon lydde där uppå,
Hon runka sitt skynkiota Tryne:
»Förstinna blijr iag och, när i blij Sann-spå»,
Sade hon då, ty hon war i syne.

20. »Ty aldrig har iag sett makan Fänta we Ström,
Hon kan ey luckta rysslädra-Remma;
Hon är om alt sitt Lijf så kettoll å så öm —
Å wälluge Herr Pädar, blij hemma!»

21. »Å aldri har iag sett makan Fänta på Gräs,
När Manfolcka giöra henne ähra;
Hon spåttar å hon slår, hon fnyser å hon fräs —
Komm aldrig, Herr Pädar, henne nära!»

22. »Å aldrig än kom nåhn mä den Möja innom bååš,
Som bor i så håll-faste burar;
Å döra hennas stängia så styfwe hängelåås,
Å Nastun har jamntiocke Murar.»

23. »Den Jungfru hon hafwer och så underligan seed,
När utländska belare de komma:
Hon släpper ingen in, förän han giordt beskeed
Å fåt ruus i knijs-knas å Momma.»

24. »Å alt dä där tappas, dä skiänkes in hett
Tå källar Drängar, Swänsk eller Finne;
Ty alti pröfwar hon så sin Frijares wett,
Om han och hafwer kiärliga ölsinne.»

25. »Hon hafwer och ett Drycke-Horn af rödaste Gull
Som dwärjar i Gripsdala smidde;
Af glödga Wijn-luckta fast man kan blij full;
Dock dricka skall hwar een, som där bidde.»

26. »Dä fraasar utur den glödröde Drick,
Som blandas med Etter-heet nättel;
Ey belare mä nöije där nåntij frågick;
Han wärre är än Wijborga-Kättel!»

27. Herr Pädar han stickna we Spåqwinnans ohl,
Som winnögd och wrång-syynt hon sade;
Han slo henne på Munn, så hon tumla under bohl;
»Jag wille», saan, »att Wargia däg hade!»

28. »Ty aldrig har iag råkat för makan ett Tråll,
Som hemma är i Hålskoga-Klöffter.
Den Jungfru, som ey will, den kan iag taa mä wåll,
Å porta' tåf järna iag löfter!»

29. »Sij hundra Tusen Ryssar mä Sablar i hand,
Som Marker å Strander betäcker,
Will iag för hennes Dörar snart läggia til land,
Å nije Tiog stålte Murebräcker.»

30. Straxt sändes bodkaflar i Månader tree
Kring heela wijda Gårda-rijke;
Där drefs i hoop Folck, som man plä drifwa Fee,
Wed Lijfsstraff at ingen skulle wijka.

31. De ginge deras gång åt Hålme-Gården uth,
Uti månge förfaselige hoopar.
Man kunde ey se Solan för Glafwar å för Spiut;
De stanna först we Jowalla-Groopar.

32. We Portdeyas Qwarn de sloge säg ee broo,
Alt öfwer de snäll-flugne Floder:
»Här wille wij nu alle både byggia å boo
Å grafwa oss i Johla som groder.»

33. De twå weene Söstrar i höga-låfts Swaal
De dansa å de giole säg glade;
En Wäcktare på Muren först warse blef dä sinaal
Af Ryttare å Footfolck i rade.

34. »Mäg tyckes som säg samlar», saa han, »een stor hoop
Där borte på Wäpssekylä giähle.»
Straxt geer han til ett liudande wäcktare-roop:
»Wist nog à här Frijare på fähle!»

35. Stålts Narwa lilla säg genom winnelögat såg,
Rätt i dä hon den Wäcktaren hörde;
Straxt kunde hon och see hwar den store Hoopen låg:
»Twij däg, som wår Leek nu förstörde!»

36. Hon stängde sina Portar mä Bommar utå Ståhl,
Och til sine fulltroo-go-Drängiar
Saa hon: »sij Ehwem, som will in i min Gåhl,
Den skiänken i bra feeta slängiar!»

37. Herr Pädar, i dät han nu fick see hennas Buur,
Som han så förgiärna will' äga;
Då sade han: »mig tyckes som hon låge smått på luur,
Dock will iag henne först låta fräga.»

38. Straxt talade Herr Pädar til Håmmänner tree:
»I skole gå ståltz Narwa berätta,
At hon ska taa reen Särk på, å sängen laga te,
Å säg wackert twåla å twätta.»

39. »Ty, sägen I, en Herre, den wällugaste Man
I wähla, til henne will komma:
I Affton willn haa ja, Czar Peter heeter han;
Der emot må hon ey töras komma.»

40. »Si hundra tusend Bruumän de stå nu här på språng,
Om hon ey straxt will gee säg mä goda,
At alle hennas Drängiar slå i hiäl på en gång
Och henne taa mä wåldsamma mode!»

41. »I sägen och hur iag will i fulle gått Maak,
Om hon mäg nåntij reeter eller äggiar,
Eldkulor slunga in i hennes Natstugu taak
Och bryta neder alle hennes wäggiar.»

42. »Men will hon blij min Fänta, min weena, min Bruu,
Oräckneli gått will iag henne gefwa:
Ty been'a lät up Porten i qwäll klockan siu;
Utom henne iag ey längere kan lefwa.»

43. De Giljare framrede; de klappa på Port,
Deras Stoor-Furstes ärne de förtälja;
Men finge dä til swars: »I packen Eder fort,
Min Mödom iag för Hoot ey plä sälja.»

44. »A hwem såg nånsin Ungerswänn för skiöna Jungfrurs dör,
Som första gången snorkar och puckar?
Den Frijare, som ey weet säg skicka som säg bör,
Han wijsas åf mäd harmfulle suckar.»

45. »De mänge Ryssepällsar iag rädes icke för
Och är iag ey så moofällt en Pijga;
Men draar Herr Pädar älskog til Swänske weene Mör,
Så måsten taa åf mössan å nijga.»

46. »Herr Pädars Trug och Hoot iag acktar som strå,
Och iag är ey så skuggraddan Flicka;
Men är dä så at han nu te mäg frija må,
Glygga Brännewijns-Ruus måste han först dricka.»

47. »I ogiordt Wäär Herr Pädar nu kommer hijt til giäst,
Som aldrig än haar reede te Tuna;
Han weet så wåll som Jag, hwem iag mäg hafwer fäst;
Hans Odygd finner här ingen Sluna.»

48. »En segersäll ung Hiälte jag låfwat haar min troo;
Den wil iag och til dödzdaga hålla;
Men om Herr Pädar kommer någe nära we mitt boo,
Heeta Ekeluta månde honom skålla.»

49. »Här lagas och te Gästebo på alle mine Torn,
Herr Pädar i och dät låten weta.
Jag tror han kiänner redan här oosar bränt Horn,
Och drycke-kaara giöres honom heeta.»

50. »Men hoo, som biur te Bryta min rööfärgia knuut,
Och slängeldar kasta i sparrar,
Snart kommer den, som honom lärer fullt weeta huut:
Mig tyckes, at Herr Pädar reeda darrar.»

51. »På wägen är min Wänn, min Herre å min Kung,
Med honom iag mäg långeseen mån para;
Herr Pädar blijr wist fåhlin, när han min Hiälte ung
Får see komma mig at förswara.»

52. »Gud signe däg, Kung CARL, där du såfwer i natt,
Wist haar du dine Möjar i minne!
Mäg drömde, at Herr Pädar lop bort frå sin Hatt
Å stöfwelkraga faasna i Grinne.»

53. De Giljare droo åf, å Huffwu hang på snee;
Herr Pädar detta Kalfskin de bore,
Och sade: »du ska tro, den Piga är ey gree,
Hon leer åth dine Krigzhärar store!»

54. Herr Pädar tog sin Mössa, han trampana med Foot,
Och swoor uthi ilsko å wreede:
»Sko unge-swage Flicker töras duka mäg emoot,
Så är deras Undergång dem reede.»

55. Straxt stängde han dem bägge, te watten å te land,
I tijo wekors ångstfulle dagar,
Och plåga derars boning med Eld å med Brand;
Dock hörde han än ingen, som klagar.

56. Men hocken Ryss, som tordes wåga säg fram,
Ja, alle dee, som lust hade noosa,
De tumla på snee; de finge alle skam,
Och ingen kunde Marcknaden roosa.

57. Sij lijtan Iwangroo, som, efter ho wa minst,
Skulle derför' och först blij wålltagen;
Men hocken, som böd til gå där fram å taa Winst,
Blef swedd bå i Kraga å Magen.

58. Twå gånger komme Gäster in under hennes Wägg,
Som wille up i Wins-Glugga klifwa:
Twå gånger tijnte hon deras rimfrusne Siägg,
Och öste glygga Brännewijn för lifwe.

59. Hon tappa i Kannor, hon tappa i Kruus,
Hennes Swännar uhr Koppar Ämmar gute.
Fast många wore de, som då finge ruus;
De somna alla just där de sute.

60. Nu öfwersåg Kung CARL i Skåne sine Männ,
Å synte huru alt före weter,
Å saa: »du falska Saxe, däg klöpper iag wäl än,
Men min Edsworne Wänn är Czar Peter!»

61. Just då kom Ryckte flygande öster öfwer Siö
Och saa: »Kung CARL, du Segersälle Hiälte,
Herr Pädar röfwa will stoltz Narwa, din Möö;
Men ännu så spänner hon bälte.»

62. »Hon är wäl lijtan Jumfru, men strijder som en Man;
Och alle hennes raske små-Swänniar,
De fäckta som Kiämpar; hwart öga skiönia Kan
Huru illa Gårda-hoopen där we gränniar.»

63. Å Kung CARL han satt på förgyllande Stool,
Han månde där we lijte säg besinna,
Och saa: »är dä den Wänskap, du swoor oss i fiool?
Du troolösa! Gud ska däg finna.»

64. Just lijka som ett Leijon, som hinsidon Öön
Får höra sine späde Ungar skrijka,
Full ifwer å full harm dä lägger säg i Siön
Och hinner, förrn man troor, öfwer wijka.

65. Så modder, we Carls hamn, steeg Kung CARL ombord,
Straxt hyssades Trossar och Ankar:
»Å Herren ware mä däg, i Gerningar och Ord,
Och främje dine Anslag å tanckar!»

66. Å Kung CARL drog öfwer det salte Haaf,
Hans Segel stodde alle heelt stinna:
Hans Skepp lupo alle för Winn i fult traaf,
Å lyckelig Hamn alla de finna.

67. Den Swänska Flåte lade wed Päronä til Strands;
CARLS Hiärta af Ifwer mon brinna;
Han fråga sine Swännar: »hwad giör nij nu til lands?»
De roopte alle: »Döö eller Winna!»

68. Straxt tåga Konung CARL med ottatusen Man
Alt in under de Gårda-härars Bårgiar:
Men då ska troo Herr Pädars öga da raan
Af Skräck, Ångst å tusende sårgiar!

69. Ty Sermethof mä sex gånger tusen til häst,
Som skulle Silla-Mäcki förswaara,
Han tyckte Swänskas Upsyn waan wärre än en Päst;
Ty tänckte han: »längst frå haar minst faara».

70. Han rijder til Herr Pädar i Borgen igän
Och säijer: »stora Czar, denna Timma
Är CARL Kung i Swärige mä alle sine Man
Öfwer oss: ty måste iag simma.»

71. Han gaf säg i Strömmen mä Häst å mä Kar,
Han wille säg åth hinsidon laga;
Men många, som då törsta, de somna där qwar;
Starkt Strömme-ruus de kunde ey fördraga.

72. Herr Pädar han ropte med Sårgbundan röst:
»O, Sermethåf, du west wäll at leefwa;
Kom, tag mäg mäd åt Musko i dänna här höst,
De Swänske kulor flyga så skeewa.»

73. »Men, efter Jag drar bort, kiära Cröije, iag ehr beer,
Ty Swenskt Kruut i förr kunnat luckta,
En Fällt-Herres Namn i tagen uppå Ehr;
Nu rijr iag; de komma där i buckta!»

74. Å detta war en Tisdag, i Wintermånan kall,
Då tiugundagen syntes half mogen,
På samma dag i fiool, som Herr Pädar uppå Pall
Swoor wara Konung CARL hull å trogen.

75. Å då drog Kung CARL uth sin gullsmidde Brann,
Han skijner alt som Sohlen den röda:
»Mäd Gudz Hiälp sko wij i dag haa öfwerhann
Å alle Gårda-Männ liggia döde!»

76. Där we sköts Swänsk Lösen mä fyra skått i raa,
At stålts Narwas Tilstånd förfara.
Hwem kunde meer än hon då blij glättug å blij glaa?
Ty månde hon på ögnablecke swara.

77. Då hwijfva Kung CARL mä Tirfingen röd,
Som aldrig drogs uth uthan baane,
Där mä föll och af Himmelen en Tyckna och een Snöö,
Den Ryssa kalla bloodrödan Haane.

78. Där under brööt Kung CARL i Rysseborgen inn
Med alla sina fulltrogne drängiar.
Men då ska tro de Gårda-Män de börgia speta skinn
Å kläda så bloodiga slängiar.

79. Å fijra tiog hundra de swore där uppå,
Med Gudz Hiälp, å brynorna blåtta,
De skulle åttj tusende Wågehalsar slå;
Sij nu Bardas een emoot åtta!

80. Det Gårda-Lägre war af een tweedubbel Borg,
Mä Wallar å stört-diupe Grafwar,
Å spanskt Rytterij kring alt deras Torg,
Som späcktes mä spettsige Stafwar.

81. De Murabräcker låge så högt uppå Wall,
De dundra dä mästa de kunna;
Men lijkwäl gick Kung CARL emot dunder å moot knall
Öfwer alt uti den samma stunna.

82. Jag troor at ingen åf dem, som först lupe an,
Weet sielf hur han kom öfwer Lijden;
Men fromme Häärars Gud, som alt giöra kan,
Han hialp å waa mä dem i Strijden.

83. Nu börgia badda hett för Rysse-ryggars päls,
Medan twee-äggia Klingor de slackta:
»Å den, som wore nu längst Noohl åth te Fiäls,
De hwite Biörnas Ungar at ackta!»

84. De Swänske sammskått ginge som Liungelden snäll
Å tiuge tusen Ryssar de fälte.
Så leekte de mä dem in te mörkaste qwäll;
Kung CARL war Gudz segersamma Hiälte.

85. Men de, som wille römma, de rede uppå broo,
Å Broa braaka sönder i stycken;
De andra wille simma, å somli wille roo,
Men mästedelen drunkna i dricken.

86. De öfrige om Natten de kröpe in i hool
Och ingen toole meera upduka:
»Å ingen utåf oss fäår nåntij meer see Sool!»
Sade de te sin första Dolgeruka.

87. »Doch wille wij först hämnas på desse Tyske Männ,
Som oss brackt i denna Olycka.»
De roopte: »äre wij icke hwar och een ehr Wänn?»
Doch högge de dem sönder i stycke.

88. Straxt, när de tyske Riddare dä Specktakel såg,
Twå dödar såge de med ett öga:
»Å aldri wore wij uppå makan et Tåg;
At fäckta meer oss hiälpa will föga.»

89. »Den unga Konung CARL är Herre så Båll,
Hoo weet, han tör skiänkia oss Lijfwe,
Det Ryssa ändå lära oss ifrån taa mä wåll;
Til krigs-Fångar allę wij oss gifwe.»

90. Då gofwe sig til fånga så månge som de waa,
Croije, Felt-Herren, han waa den första.
»Å Stora Kåning CARL, war nådelig!», de saa,
»Wij alle effter din Nåde törsta.»

91. Snart kom och Dåligruka å tiggde sitt Lijf
För säg å sine Mädbröder alle.
Då taalte de Swänske til tijdfördrijf:
»Å desse tiääna bättre te gå walle.»

92. Mä bara hufwun föllo för CARL Kånung need
Mång tusend på nåder och Onåde:
»Herr Pädar, å Herr Pädar, som bort ifrån oss reed,
Du saaker äst til all denna Wåde!»

93. Nu taalte Kung CARL: »heela Wärlden skal see
At Jag als ingen Lust haar i Blode;
Ty stijgen up, i alle, som liggen här å bee,
Ehrt Footfall skall lända ehr til gode.»

94. »I Ryssar, Gewär läggen ned, å gån hem
Hwar å een til hwar sine Orter;
Men om wij någon wäpnad mehr råka utå dem,
De kläda Sko blodiga Siorter.»

95. Å tiuge tusen Ryssar mäd Eene Kiäpp i hann
De ginge där mä sina färde:
»Å skam taa den nånsin meer Sabel rörer an»,
Sade de, där de lope öfwer gärde.

96. Men nije store Jarlar å fäm tiog Håmmän,
De yppeste qwarlefwor af slage,
Dem tog man wara på; de sitta alla än:
D'ää de, som sko betala lage.

97. Å hundra Mura-Bräcker å try tiog å fem
Å tije te, när man nooga räcknar.
Å fast så många Faner, som där kiördes hem,
Men Krookswääl å Haakar ingen täcknar.

98. Å hwem kan tälja punnwaror, pänningar å tällt
Å alt dä, som fans där i Lägre?
Dä nyttiar Konung CARL å hans Män nu i fällt;
Ingen Rysse kan dä mera wägra.

99. Dä säges at Kong CARL i dät hijskeliga Slag,
Sedan Rinnaren snuppla moot Låge,
Haar reede mäd een Stöfwel den uthlängste dag
Å fäcktat med Kiämpa förmåge.

100. Å nu ree Konung CARL te stolts Narwa lilla in:
»Hur stååre te», saa han, »mä min weena?
I Natt wil iag såfwa på hwijta Armen din,
Du har nu länge nog bodt alleena!»

101. Hon fällte i glädie så mången modig Tåår:
»Wällkommen!» swara hon, »du, som stälte
Ditt dyra Lijf up för Sällheeten wår;
Sinne Gud däg, du Stridsamma Hiälte!»

102. Hon tagde, men kiyste på Konungens hann;
Ty Räddhoga, häpnad å Glädie
De lop' i hennes Bröst lijka som hwar om ann;
Doch, Glädien blef främst nu på Wädie.

103. Men sij Herr Pädar håller än öster ut mäd Åå,
Han illfijnas heelt uti Hoge;
Han lyder å han lyssnar hur' alt skulle gåå,
Men sammskåtta räcknar han noga.

104. I det kom een fram, som summet öfwer Flod,
Å wååt war han än baak om öra;
Han lopp, å lopp fort; Herr Pädar, där han stod,
Saa: »hwij löper du så, lä mäg höra?»

105. »See där; see där ä de! nu siuta de igiän;
O, wore iag nu baak om de Kullar!
Ja, rätt nu ä de här, de willsinnte Männ;
Hör på Trommpeta deras, hur' ho lullar!»

106. »Där komma de Swänske i hamn å i häl;
Där hialp hwarken Sabel eller Öxa,
Alt hwa de råkte på, dä sloge de ihiäl»,
Sade han, å han siällfde i Böxa!

107. »De giorde öfwer Wallen så mäcktuge språng;
Ho kan deras Lång-Swääl fördraga?
Dä wärsta war, de skute alla på en gång
Å skoonte hwarken Hals eller Kraga.»

108. »De slogo i hiäl fyra, de sloge i hiäl fem,
De slogo 'hiäl hwar man, kan iag meena;
Å aldri knådes bröö meer i wärdane för dem;
Men iag slapp där undan allena.»

109. »De toge dina stycke å alt dit gewär,
Å alla dina Faaner så nyia.
Mäg tyckes Träa ruska; rätt nu så ä de här,
Här är intet Råd längre bija.»

110. Då ree Herr Pädar åf, men swara ingen raa;
Han månde säg swårliga förfära.
Han stanna 'ke förn hemma i Moskowa staa,
De Tiender han siälf månde bära.

111. De Gårda-Jungfrur dansa i wijde höge Låfft,
De koxa så tijdt under Lijda:
»Å hwem troo där flänger i footsijdan Kåfft?
Snält öster uth så månde han säg rijda.»

112. De Ryske-Fruger stånda we store Nogåhls lee,
De wänta sina Herra hemkomma:
Å hemkomma Hästa, å blodiga waa dee,
Å Sahlana de wore tomma.

113. Straxt hördes ett Skrään långt öster under skog:
»Wee oss! wåre Männ ligga slagne;
Hwem kiörer nu wår Harf, hoo styrer nu wår Plog?
Å alle wåre Herrar ä tagne!»

114. Men där groor en Fägnad i Swearjkes Lann,
De Wall-Barn de lalla å de qwäda.
I Gióta där frögdas bå Qwinna å Man,
De låfwa Gud, som dem welat gläda.

115. Å ähra wari Gud, som hin troolösa slåår,
Som säg ey wil råda eller rätta!
Herr Pädar, dine slagne, som liggia där i skåår,
Å du sielf, äst Wittne te dätta.

116. Du Stoore å du Starcke, i Högdenne boor,
Som ögna-ste'en ackta din Smorde!
Bewara Konung CARL, som säg dig förtroor:
Hans Fijender din Krigs-Ängel Morde!
J hafwen dät wäl hördt, at CARL Kung baar sårgian för hennar.

104.

Malkolm Sinclair.

1. Sist, när på ljuflig blomsterplan
Jag mina lam utförde
Och satte mig, som jag var van,
Der jag bäst lärkan hörde,
Så kom till mig en gammal man,
Beprydd med silfverhåren;
Han såg mig ganska gunstigt an
Och helsade: »god måron!»

2. »Hör», sade han, »kom, Celadon,
Följ med mig litet stycke!
Lägg från dig dina lappris blom,
Du skall få höra mycke'.»
Jag steg strax upp, lad' flöjten bort,
Tog gubben uti handen,
Och kommo vi strax innan kort
Till obekanta landen.

3. Ett fasligt berg midt för oss var,
Det jag rätt häpna' före;
Men gubben sade: »åh, var karl!
Vi så ej hissna böre;
Säg, vet du ej, att veklighet
Har aldrig vunnit ära;
Men deremot manhaftighet
Ses alltid kransar bära?»

4. Häraf så blef jag fuller styrkt;
Men åter'gen förskräckter,
När gubbens hand med rostig dyrk
Åt bergets port blef sträckter.
Jag ville rymt tillbaka; men
Han fattad' mig i armen
Och sade: »har du då, min vän,
Ej hjerta uti barmen?»

5. Jag måtte ropa eller be,
Det halp dock intetdera;
Jag skulle in, vi fingo se
I berget gubbar flera;
Dem jag dock alla trodde väl,
Emedan som de viste
Att de en svensk, uppriktig själ
I skrynkne lemmar hyste.

6. Vi gingo dessa snart förbi
I våra skumma salar;
Men fingo derpå genast si
Täckt liljeklädde dalar
Och lundar af cypresse-trä
Samt ceder-prydde höjder;
Vi togos mot af en allé,
Som var af linder böjder.

7. En äkta sol med silfversken
Och perlestrålar höga
I klara vassen derpå se'n
Begynte sig att löga;
Hon klädde präktigt guld-mohére
Uppå agate-bergen,
Och gjorde himlen klar och skär
I höga safirs-färgen.

8. Beredde foglesvärmen nu
Med gäll-ljudd silfvertunga
För denna gyldne purpurbru'
Begynte till att sjunga;
Kristallekällan, som utför
Demanteklippan kullra',
Hon vid sin klara uppgångs dörr
Med perleböljor pulra'.

9. Inunder hvart ett skuggrigt trä'
Gråhårige sig döljde,
Dem Nöjet satt uppå sitt knä
Och med sin mantel höljde,
Och gaf dem nektar utur gull
Och dem i kärlek kysste;
Med ett ord sagdt: den ort var full
Af allt, hvad ädelt lyste.

10. »Ack», sad' jag, »täcke gubbe, hvad
En sällhet du mig ämnat!
Jag är så hjertans nöjd och glad
Att jag min' får har lemnat;
Säg, får jag icke här med dig
Bakom en buske lefva
Och uti himmelskt nöje mig
Insvepa och invefva?»

11. Men han mig svarad': »käre, håll!
Den, här skall bo och bygga,
Han måste först på verldens boll
Slå odygden till rygga;
Ty utaf alla, du här ser,
Är ingen, som ej kämpat,
Den ene mindre, andre mer,
Och henne förolämpat.»

12. Härvid jag pustad' ängsligt till;
Men fick ej tid att tala,
Ty sinnet föll mig i en grill
Och alltför ljuflig dvala;
Emot oss kom en täcker park,
Ett Floras mästerstycke,
Der gudarne af frusen mark
Had' gjort ett sommarsmycke.

13. Der stodo lagrar i gevär
Och skilrade för solen,
Derunder växte röda bär,
Som prydde gröna jolen;
Der stod en vattukonst och gråt,
Så klara vattnet flödde.
»Så var», sad' gubben, »hennes sed
Se'n Carl den tolfte dödde.»

14. Och är det fåfängt bjuda till
Beskrifva denna prydnad;
Med tysthet jag här hellre vill
Bevisa Himlen lydnad.
Dock kan jag ej förtiga, hvad
Oss se'n för nåde hände,
Då jag min' ögon, nöjd och glad,
Åt höga slottet vände.

15. För nämde slottets kopparport
En hop stålklädde svenner
Nedkommo ifrån Baldurs ort,
Helt trogne Martis vänner;
Med dragne pampar stodo vakt,
Att ingen skulle klifva
På slottets sammetsklädda prakt
Ell' blanka silfverskifva.

16. Men, tänk! så bistre, som de här
Med bleka ansigt' stodo
Och hotades med blankt gevär,
Så tog' de dock till godo,
Att gamle gubben ledde mig
I deras förmak dyra,
Der ett ungt lejon roat sig
Ett korsadt klot att styra.

17. Jag häpna' nu långt mer än förr,
Men skräcktes ännu mera,
När gubben lätte på en dörr
Af klara silfret skära.
Inför den samma var en sal,
En sal för alla salar;
Der inne luften var helt sval
Och ljuset som i dalar.

18. Kring om ett präktigt silfverbord
Tolf svenska Carlar suto,
Som talte inte många ord,
Men konga-miner guto.
De åtta sågo gamle ut,
De fyra intet späde;
De förre, som de dock förut
Från verlden gjort afträde.

19. Den Nionde i denna rad
Tyckt's ha' ett hastigt sinne;
Den Tionde sågs djerf och glad,
Med mod i bröstet inne;
Den Elfte var en täcker karl,
Han satt och räkna' pengar;
Han delte ut, liksom en far,
Till sina barn och drängar.

20. Den Tolfte var en sirlig, lång
Och väl uppväxter hjelte,
Den man kund' se ej enda gång
Sitt karlahjerta fälte.
Hans ögon voro oförskräckt'
Likom på unga örnar;
Hans styfva näfvar knyttes käckt
Som rammar uppå björnar.

21. Hans korta hår, som kämdes opp,
Afbildade en krona,
Som var åt en så dugtig kropp
En sirlig hufvudbona.
Hans armar, ben vor' full' af merg,
Hans skuldror utaf styrka,
Hans länder voro liksom berg
Och marmorn i vår kyrka.

22. Han satt uti en svensker rock
Af blått, passabelt kläde,
Han hade elghudsköller ock,
Som aldrig låg i träde,
Och handskar utaf samma slag,
Som långt på armen räckte;
Tror knappt manchetten satt i lag,
Den styfva kragen täckte.

23. Ett tjockt gehäng, tre finger bredt,
Var spändt på blåa rocken;
En gruflig pamp, den mången sett
Nedsabla hela flocken,
Satt, dragen till en tredjedel,
I detta gula bälte,
Och ville ut, ge den sin del
Som träffa' hennes hjelte.

24. Ibland så steg han upp och gick
Med sina stöflar store,
Som sutto uti krigsmans skick
Och föga blanke vore.
Han hade sporrar uppå dem,
Så stora, att de passa
At sådan fot och karlalem,
Med sina kringlor hvassa.

25. Sin ganska stora, höga hatt,
Den gyldne knappen prydde,
Han på sin krönta hjessa satt;
Se'n stanna' han och lydde,
Hur' kämpevakten skilrade,
Så att gevären slamra';
Man kunde se, han undrade,
Ho kom till dödens kamrar.

26. Strax lättes blanka dörren opp:
En svensker jarl framträdde
Med skjuten, sargad hjeltekropp,
Dock miner intet rädde.
Hans ansigt' var med blod besköljdt,
Nedsabladt, trampadt, slaget,
Och bröstet, som hans hjerta döljt,
Had' grofva skott intagit.

27. Hans hjerna satt i håret klent,
Jag ryser det att nämna;
Men glädes, att ej är för sent
För Himlen sådant hämna.
Han hade spänd pistol i hand,
Liksom han ville skjuta;
Men dödens hårdt åtsnörda band
Befalte'n förr att sluta.

28. Han helsade på svenskt manér;
Då kongen nådigt svara'
Och sad': »vi känne inte er,
Hvem skulle I väl vara?» —
»Jag är», sad' han, »en svensk major,
Mitt namn är Malkolm Sinclair,
Min själ nu nylig' af mig for
Från hjertats vrår och vinklar.»

29. »Hur», sade kungen, »blef du död,
Du tappre krigsbuss store?
Du äst i blod så färgad röd,
Liksom du slagtad vore.» —
»Jo», sade han, »Hans Majestät!
En oförskämd Bellona
Har så betalt de trogna fjät,
Jag gått för Sveriges krona.»

30. »Ja så», sad' kungen, »men hör på:
Hvar var du, när du dödde?» —
»Från Breslau något när' en å
Ur mina ådror flödde.» —
»Hvem mördat dig?» — »Sex ryske män,
Som stulo af mig lifvet;
Had' jag fått tid, jag dem igen
Skull' snälla piller gifvit.»

31. »Ja så, då slås vårt Sverige än
Med ryssen uti ifver?» —
»Nej, Hans Maj'stät, han är vår vän,
Så sagdt åtminston' blifver.» —
»Nej säg, men hvad för slag had' du
I Breslau till att göra?
Säg, sku' vi tro, att kejsarn nu
Vill sig på oss förföra?»

32. »Nej, män, det höres intet af;
Mitt äfventyr var detta:
Jag for till sultan i fullt traf,
Min konungs värf förrätta.» —
»Ack, sultan! Håll, håll, Sinclair håll!
God' vänner, Carlar alla,
Här är en svensk från verldsens boll,
Som mördad nödgats falla.»

33. »Se, hvar han står, och bloden ned
I strida strömmar rinner!
Der kan man se en hjeltesed,
Som ej i döden svinner;
Tänk på, han kommer från Turkit!
Ack, låt oss då få höra,
Hurledes Mars sin dragne plit
Nu brukar till att föra!»

34. Strax reste de sig alle tolf,
Vår Sinclair att bestråla,
Som deras blanka silfvergolf
Med röda saften måla';
Den Elfte sad': »stig hjelte, hit
Till bordet, me'n du talar!
Lägg bort pistolen och din plit!
Han dig ej mer hugsvalar.»

35. Ty klef han fram uti sin blod,
Att den kring benen stänkte;
Ett karlaväsend', hjeltemod
I röda köttet blänkte.
Den Tolfte sad': »berätta snart,
Hvad sker i våra länder,
Ditt ärende och öfverfart
Samt hvad der uppe händer!»

36. »Jo», började' han, »vårt Svea är
En dame, som stilla sitter
Och sina gröna lagrar skär,
Förnöjd med fogleqvitter.
Hon dricker fridens söta vin
Ur Friedrichs gylne koppar,
Och skådar med en hurtig min
På sina blåa troppar.»

37. »Och skall knappt någon hafva sett
En så förnuftig flicka,
Som, fast hon framdels sig beredt
På grönan kjortel sticka,
Har hon dock laddat flinkt gevär
Och lagt utmed sin sida,
Så att, om nå'n skull' gå förnär,
Skall han i fallet bida.»

38. »Hon klär sig som en karl med hatt
Och lider ingen mössa;
Dess purpurmun får ingen fatt,
Fast mindre lof att kyssa,
Mer än som hennes äkta man,
Kung Friedrich store, dyre,
I hvilkens trogna, starka hand
Hon anförtrott sitt styre.»

39. »Och som hon vänlig min vill se
Af alla uppå jorden,
Så täcktes hon ock nådigt ge
Åt mig de höga orden:
'Red, Sinclair, red dig till och far
Till sultans varma länder!
Du vet vi vänskap plägat har
Se'n Carol var i Bender.'»

40. »Ty for jag stad i största hast,
Kom lyckligt ock tillbaka;
Men åter bort på lyckans kast,
Min konungs värf bevaka;
Kom lyckligt dit, förrättad' väl,
Hvad mig var budet göra,
Fast oväns arga, falska själ
Vill smädetal kringföra.»

41. »Nu slogs sultan och slås ännu
Med ryska kejsarinnan.
De ge hvarannan tu för sju,
Dock tyckes sultan vinna.
Och efter jag till honom for,
Strax ryska hofvet gissa',
Att jag på Sveriges vägnar svor
Med honom punkter vissa.»

42. »Man tillad' äfven också se'n,
Och ilskan dermed viste,
Att mången ryss båd' arm och ben
För min skull plötsligt miste;
Och att jag kund' ej för min död
Det väna folket lida,
Samt att min klinga ofta flöt
Okallad ur min slida.»

43. »Nu var jag rester derifrån,
Till Breslau ändtlig' kommen,
Hvarest, när såsom min person
Af amtet blef förnummen,
Mig önskades en lycklig fart
Till svenska kungens länder,
Det jag ock upptog för en art
Af Sveriges trogna vänner.»

44. »Men när jag sedan några mil
På vagn från staden hunnit,
For en af sex liksom en pil
Förut, den se'n mig vunnit;
Han kom tillbaka, lade an,
Och fråga', hvad jag förde
För lustigt nytt till Sveriges land,
Som ryska kronan rörde.»

45. »Jag viste'n af rätt temlig' kort;
Men fyra hans dragoner
De ryckte mig af vagnen bort,
Ursinnige pultroner;
Och refvo till sig allt, hvad som
På papper var uppskrifvit,
Der jag helt troget handlat om
Hvad Sverige nyttigt blifvit.»

46. »Se'n sporde han mig åter till,
Hvad mera nytt jag hade;
Jag teg derpå, förbittrad, still',
Då annan en strax lade
Mig genom hufvud med ett lod,
Så att jag nödgas falla;
Min själ for bort, mitt hjerteblod
Och krafter blefvo alla.»

47. »Se'n höggo de mig lem från lem,
Fast hjertat i mig picka';
Man orsak har berömma dem
Som, utan till att klicka,
Förmådde skjuta mig ihjel
Med ellofva pistoler;
Den tolfte ligger ännu här
För svenska tolf Caroler.»

48. »Och såleds har oskyldigt jag
För ovän misstänkt blifvit,
Jag har för samma sett min dag
Och måst qvittera lifvet.
Min själ var ännu aldrig arg
På ryska kejsarinnan,
Dock ryssar mig som björn och varg
Handterat härutinnan.»

49. »Och uppå ett förrädligt sätt
Man mitt portrait utsände,
Så att det skulle falla lätt
Mig slå, hvar jag anlände;
Nu ha de då sin önskan fått,
Dock kan det mig hugsvala,
Jag vet, min konung detta skott
Lär ofelbart bet . . . beklaga.»

50. »Men, Sinclair, hör!», den siste Carl
Till honom derpå sade;
»Säg, fick du ej som tapper jarl
Dig värja för slik skade?» —
»Nej», sade han, »de röfvad' bort,
Som tjufvar, vapen mina,
Och gjorde se'n processen kort
Och glömde mig att pina.»

51. »Nu», sad' kong Carl, »vi säga kan
Det hjertligt oss förtryter
Att en så hurtig karl och man
Så hårda isar bryter.
Och straffe Himlen äfven den,
Som åt ditt blod sig fägnar
Ell' sändt de mördare och män
Ell' dem försvarar, hägnar!»

52. »Men, à propos, håll, Sinclair, hör!
Hur är med Pruthska freden?
Månn tro i folket hjertat dör,
Till tiden blir förliden?» —
»Nej, nej, Hans Majestät, tro fritt,
Sultan har hårda näfvar,
Och felas föga hvar ta'r sitt
Och ojemt byte jäfvar.»

53. »Ja, men det vor' lust höra få
De gamle tappre götar
Ännu en gång med mod gå på
Och dela karlastötar;
Man menar, deras krutrök lär
Kring verlden ännu lukta,
Och ingen är, som icke svär
Sig kunna tio tukta.»

54. »Hans majestät, tro säkert, att
Om de allenast fingo
Se hans maj'stäts durchskjutne hatt,
Det skulle dem så tvinga,
Att hela hjertat upp och ned
I bröstet skulle picka
Och deras svärd på karlased
Begära blod att dricka.»

55. »Kung Stanislaus, käre, säg,
Hur' är det med hans lycka?
Säg, vandrar'n än på ojemn väg
På lyckans falska krycka?
Säg, vill ej någon puissance
Mer uppå honom tänka?
Har då hans sol gjort alliance
Med mörkret, mer ej blänka!»

56. »Hans Majestät, han lefver nöjd
På lyckans lägre säte,
Och tror man han är föga böjd
Mer om sin krona träta.
Dock törs jag inte gerna se
I ödets döljda lagar,
Han får henn' än en gång, kan ske,
Om himlen så behagar.»

57. Rätt som man nu så taltes vid,
Så hördes litet bulra,
Och utför fönstren sågs derned
Helt många vagnar kulra.
Man sporde genast, ho der var,
Då bleka vakten svara':
»En ganska stor minister-skar'
Är kommen här att vara.»

58. En kom strax in, fick audience,
Hans sak de snart afgjorde;
Se'n slog han upp sin reverence
För hela kungaborde;
Gick derpå ut, en ann' kom in
Och för sitt hof agera'
Så fermt, att man dess stolta min
Och slughet admirera'.

59. Ja, hvart ett hof af Jafets land
Här hade en minister,
Som med helt mjuka kärleksband
Skull' binda alla tvister;
Och hvar och en kom till förhör,
Så snart det honom borde;
Men ingen inför deras dörr
Okallad träda torde.

60. Här var nu kejserlig och fransk
Samt engelsk, preusk och rysker,
Här var en italiensk och spansk,
Holländsk samt dansk och tysker.
Ja, jag kan sannerligen ej
Mig alla nu erinra;
Men alla syntes utaf mej
I guld och silfver glindra.

61. Jag stod hos gubben så långt bort,
Att jag ej kunde höra
Hvad dessa herrar talte kort
Ell' det till sinnes föra;
Dock smög jag uti skuggan fram,
Så snart en tala börj'de,
Som sad' sitt hof fått hjertekram
Af allt det Sinclair sörjde.

62. Och talte'n, liksom man förut
Skull' trott det hofvet villa,
Att Sinclair på sitt lif fick slut
Och nödgades bli stilla.
Han ropa' mycket om honneur,
Om ädelt, kristligt sinne,
Och att dess hof allt ärbart gör
För verldens friska minne.

63. Han declarera' den infame
Och hofvets rang ovärdig,
Som inte hade blygd och skam,
Att slå en så rättfärdig.
Och när han ändtlig' talat ut,
Så strök han uppå foten
Och mente med sin söta trut
Nu lagat bot för soten.

64. Man tog hans talan gunstigt opp
Med helt förstälda miner,
Man log åt tankens fria lopp
Och tungans styfva liner;
Sist tacka' mannen kärligt för
De målade douceurer,
Som han så ymnogt dem nu gör
Af alla slags couleurer.

65. Just nu steg Carl den Tolfte bort,
Tog Sinclair uti handen;
De gingo ut, och innan kort
Sågs de på gröna landen.
De gick tankfulla upp och ned
I vackra gångar gröna.
Att de om vigtigt taltes vid,
Man kunde se och röna.

66. Man kan ej veta hvad det var,
Hvarom de raisonera';
Men stundom sågs den store Carl
Sig litet alterera.
Omsider kommo de igen,
Då Carl den Elfte fråga':
»Hur står det till, min son och vän?
Ditt hjerta står i låga.»

67. »Åh, bagatelle!» sad' han, »min far,
Jag utaf åtrå brinner,
Att se om Mars der upp' är karl
Och om han kransar vinner;
Jag vill mig laga till gå opp,
Bli borta några dagar
Och föra an min hjeltetropp,
Så att . . . bragar.»

68. »Kom, Sinclair», sad' han, »kom, följ med,
Vi sku' för ros skull pröfva
Att bryta stål som rutit trä
Och styfva kaxar söfva.»
Vår Sinclair genast färdig var,
Hölt tropp med slika frågor;
Han tog en air som modig karl
Och döljde sina plågor.

69. »Flinkt väsend'», sad' kung Carl, »skall bli,
Friskt, bussar uti norden!
Båd' sol och måne skall få si
Förändring uppå jorden.
Kom, Sinclair, låt oss här gå opp
Och genast slå till korum,
Och rida kring i fullt galopp
På Martis flinka forum!»

70. Den Elfte tog den Tolfte fatt
Rätt som han skull' marchera,
Och sad': »min son, vi ha god natt
Från verlden tag't; än mera,
Om du nu skulle komma hän,
Vor' ingen, som dig kände
I hela vida Sveriges län
Ell' tankan på dig sände.»

71. »För öfrigt drar vår måg, din bror
Och svåger, Friedrich store,
För allting omsorg, så jag tror,
Om du der sjelfver vore,
Så skull' det vara alldels ett;
Du känner ock Ulrika,
Din syster; derför' kom och sitt,
Ej efter oro fika!»

72. »Jag menar du må vara mätt
Af slika sura drufvor,
Som hade knappt på tronen trädt,
Förr'n ovännen dig trugar,
Att gå med sig på fältet ut
Och fast han grufligt tappa',
Så had' han dock så när en klut
Bortrifvit af din kappa.»

73. »Se'n fick du ej ditt Sverige se,
Förrn kort förrän du dödde,
Du, som tolf år och tvenne tre
Dig på din klinga stödde.
Nu är du kommen uti ro,
Bli då, för Guds skull, stilla;
Låt dem, som nu på jorden bo,
På slika saker grilla!»

74. Vid dessa ljufva fadersord
Strax sonens ögon runno,
De stego åter till sitt bord
Och armar kärligt bunno.
»Ja», sade han, »min ljufva far,
Jag vet väl jag är döder;
Men för den kärlek, som jag har
Till Sverige, jag dock blöder.»

75. »Jag vet hvad hjerta, kraft och mod
Jag i soldaten satte,
När jag midt för hans ögon stod
Och sjelf i fästet fatta';
Och der jag red för rytterit,
Der växte mod i bröste,
Der drog en karlaarm sin plit
Och blod på marken öste.»

76. »Hjelp, Gud! Jag kan ej utan gråt
Och tårar mig påminna,
Då jag och Rehnsköld följdes åt
Vid Narva, kransar vinna.
Det blåst' al'armes, vi gingo på,
Så solen hufvud' skaka',
Och Cronstedt sköt, så bergen blå
Begynte till att knaka.»

77. »Än Düna slag, än Clischou då,
Än Cracau, Lemberg, flera,
Månn' tappre svenske bussar blå
Ej der souveraint regera?
Augustus måste ju af tron,
När som han såg min klinga,
Och nu . . . . .
Det kan mitt hjerta tvinga.»

78. »Fast mången tyckte, att min sol
Sig bergde vid Pultava,
Och steg inunder mörker pol,
Att låta sig begrafva:
Så, tro mig fritt, had' Friedrichshall
Mitt lif så brådt ej ändat,
Had' mina grofva styckens knall
Väl nya solar tändat.»

79. »Men nu är fåfängt tala om
De förra friska tider;
Vi veta dock ej huru som
Man nu på jorden strider.
Dock önskar jag mitt Sverige godt,
Jag, som dess konung varit,
Och klädt för samma många skott,
När jag i fält har farit!»

80. »Så må då väl, I bussar blå,
I lejon uti Norden,
Låt se, I alltid på er stå
Och egen norra jorden!
Jag tackar er för hvar en dag
Jag eder kommendera',
För I gick på i mina slag
Och veko ingendera.»

81. »Gack, Sinclair, i ditt rum och sitt,
Sätt värjan i din skida!
Oss har dock himlen mycket gett,
Hvarmed vi tiden lida.
Vi ega ju en gudafröjd
I våra himlasalar,
Vårt läger är af nöje böjdt
I täcka liljedalar.»

82. Af denna hjelten ifren svann,
Hans grymma ärr ej sågos,
Han sig förnyad genast fann,
Hans kropp ej mera plågas;
Fast han i verlden hurtig var
Och kunde tycken vinna,
Vardt han dock nu en annan karl,
Som vi en gång sku finna.

83. Strax steg vår Sinclair i ett rum,
Som klart af perlor lyste;
Der mötte'n hjeltar, famna'n om
Och honom kärligt kysste;
Der inne sågs i blåa klä'r,
På silkesklädde troner,
Högborne ädle, som gevär
Ha burit för tre kronor.

84. En gudalust kringsväfvade
Och allas hjertan nöjde,
Jag skåda' det, jag bäfvade
Och mig till marken böjde;
Jag knäppte mina händer hop
Och vördsamt gratulera'
Med underdånig suck och rop
Dem, som så väl regerat.

85. Se'n tog mig gubben vid sin hand
Och förde mig tillbaka;
Jag grät, att mina lefnads band
Förhindrad' mig att smaka
Ett sådant nöje, som här var
För dem, som väl ha lefvat,
Och efter ärans krona rar
Med fulla krafter sträfvat.

86. Derpå fick jag strax se min hjord
Och lamungarne snälle,
Som åto vid sitt blomsterbord
På samma rum och ställe.
»Se nu», sad' gubben, »lemnar jag
Dig der jag dig frånledde,
Och glöm nu aldrig denna dag
Ell' hvad på honom skedde.»

87. Och härpå tog han mig i famn
Och tacka för godt följe.
Jag bad'en säga mig sitt namn,
Men han det mig fördöljde.
Se'n stulla' han från mig igen,
Jag stanna' qvar och qvillra',
Tills denne min utlefde vän
Utur mitt sigte tillra'.

88. Se'n satte jag mig ned och grät
Och ömkade den skade,
Att Sinclair så i hastighet
Sin' ögon sammanlade:
Det var likväl en hurtig karl,
En krigsbuss och en hjelte,
Som, der raison fått blifva qvar,
Med Küthler väl spänt bälte.

89. Ack, tänk hvar redlig svensk uppå
Den herrens svenska hjerta!
Mång' hjeltes hjerta blifva må
Mot hans en liten ärta.
Ja, tänk uppå, hur' som han föll
Och hvem den gerning gjorde
Samt hur' han tyst i döden höll
Hvad sägas just ej borde.

90. Derför, I hjeltar, som ha mod
Och hjerta uti bröste',
Ack, hämnen Malcom Sinclairs blod,
Som Küthler mordiskt öste!
För öfrigt är jag städse er
Tillgifven alla tider,
Och slutar nu, helst som jag ser,
Vår sol i skuggan skrider.

105.

Hönsgummans visa.

1. Hanar å hönor å kycklingar små,
Spring glättuga nu,
Qväd mina pullor å tuppar, hå, hå,
Sjung kuckuliku!
Lät si, hvar en hoppar
Ikring sina koppar
Å näbbana doppar.
Jag orkar illa gå,
Sitter gammal å grå,
Men qväder ändå.

2. Fyra tjog år, å så nitton dertill,
Ä min ålder i dag.
Folcke må tro mäg så mycke di will,
Men aldrig vet jag,
Min hog vari bätter
Förnögder å lätter,
Båd dagar och nätter,
Än han ha varit nu
På sex år eller sju
För nån herre å fru.

3. Fem stora herrskap på herrgålen vår,
Allt efter hvar ann,
Mins jag så väl, som de varit i går;
Och derföre kan
Min åldriga tunga
Om herrskapet sjunga,
Bå gamla å unga;
Den, som ha vari mä,
Må ju veta hur dä ä,
Var man säker på dä.

4. Årsgammal var jag, då fröken for bort,
Då hörd jag di sa
Hur hon ha hushålla, rundt eller torrt,
Dä va som dä va;
Men bort vill hon resa
Te den, som kan läsa
Bakfram i katkesa;
Lika hva di sa,
Nog ha fröken vari bra;
Men di narra'na sta.

5. Sen var en herre på gålen, jag mins.
Han va väldug med art;
Yppare husbonde näppliga fins,
Men han dödde så snart;
Å frun, som vardt enka,
Fick sörja och tänka,
Hvad hon skulle skänka
Te dem, som mä magt
Uppå gålen hade akt
Och om egorna vakt.

6. Bästa, som frun i sitt hus hade qvar,
Var en endaste son,
Fyra års herre, som miste sin far;
Men mins, han va mån

Om åkrar å ängar
Å flitiga drängar,
Om egor å pengar.
Han föga var stor,
När han följde sin mor
Å kring egona for.

7. Grannsämja, hemfred å styr på sitt hus
Hölt han som en kar.
Frun, som han fick, var ett dygdenes ljus,
En fröken så rar,
Så from å gudfruktig,
Så sedig å tuktig,
I hushållet dugtig,
Att af detta par
Är åminnelse qvar
Alla verldenes dar.

8. Arfvingar fingo den herre å fru,
Jag mins inte grannt;
Som jag kan tycka så voro de sju.
Jo, jo, dä va sannt;
Ty fyra, de siste
Små herrar, jag visste,
Att herrskape miste;
Den äldsta va qvar
Å så fröknar et par,
Med moder å far.

9. Herrskape sjelfva, de lefde så kort,
Jag mins hur vi grät,
När som vår nådiga fru dödde bort.
Den sorgen var het
Å svår för oss alla
Som bittraste galla.
Vi gick här å valla
Bå nätter å dar,

Å den önmaste var
Vår bedröfvade far.

10. Fyra, så när som ett fjerendels år,
Han lefde derpå:
Men, famikatten! när han stog på bår,
Hur di glunkade då.
Di sa: vi få värre
Bå större och smärre;
Vi miste en herre,
Som ville å fick
Hålla ordning å skick.
Gissa på hur ä gick.

11. Sonen tog hushålle först uti akt,
Men sen for han ut,
Reste med junkrar å drängar på jagt,
Hade kulor å krut.
Men trolla dä krute,
Di hölts mä der ute!
Dä vålde på slute
Att räfvana log
Åt dä skotte, som tog,
Då vår husbonde dog.

12. Endaste systern va frommer å go,
Som ärfde sin bror;
Att hennes herre på lofven å tro,
Som han henne svor,
Fick styra å stella,
Så de blefvo sälla,
Som hade vari snälla.
Å sen ha dä gått
Bå mä stort å mä smått
Såsom han ha förmått.

13. Nog va dä mer än halft anna tjog år,
Då herrskape här
Rådande voro på herrgålen vår,
Med mycke besvär.
Nu ä di döda
Från omsorg å möda;
Vår ögon ä röda,
Ty jemmer å gråt
Va vår dagliga låt
Hela tiden bort åt.

14. Men huru väl ha den Högste försett
Vår herrgål igen?
Mä både herre å fru han ha gett,
Så jag aldrig vet än,
Sen jag börja lära
Ta maten å bära
Te pullorna kära,
Dä låti så väl
För bå' junker å häl,
Bå' te kropp å te själ.

15. Herrskape läser å sjunger å ber,
Dä märker väl jag;
Unge små herrarna lära ju mer
Hvar endaste dag.
Aldri ska höras
Nån orätt få göras,
El' någon ska töras
Te peka säg fram,
Å biu te nogon skam,
Munser ell madam.

16. Herre Gud, signa di dygdiga två,
För all ordning å tukt!
Himlen bevare de plantorna små,
Deras härliga frukt!

Så den må bli mogen,
Te dygd redebogen,
Rättrådig å trogen!
Ty då bli dä gott,
Te fä del i den lott,
Som jag ha nu fått.

17. Solen å månan å stjernorna ge
Sin härliga glants,
Djuren på markene nöje bete
Med lek uti dants.
Hela jolen hoppar,
Å mustiga droppar
Gör lustiga kroppar.
Flicka, qvick å ung,
Kan du bättre, så siung;
Jag ä gammal å tung.

Fortsättning.

1. Aldrig jag tänkte få lefva den dag,
Då så skulle gå.
Knappt någon aktade ordning och lag,
Hvar en ville rå.
Å gårdsvenner dyra,
I tvedrägt och yra,
Ble styfva att styra.
Sjelf Herren, god och mild,
Må ställa hur han vill;
Det dock illa gick till!

2. Ledsen, då husbond' gaf all ting god dag,
Det mins fuller jag;
Sade: »så följ då hvar en sitt behag,
Hur det tager lag.»

Men huru de maka,
Gafs styret tillbaka
Åt husbonden att vaka.
Å hade nog gått bra,
Om dä gått som han sa;
Men dä gick som dä va.

3. Aldrig jag glömmer en tisdag om qväll,
Hur illa bar tell:
Ruggoter satt hvar en tupp på sitt gjäll
Och mådde ej väl.
Jag sade: »vassmänte!
Någ ondt vi oss vänte,
Det slår inte slänte.»
Jo menna, hvad det drog:
Ack, vår husbonde dog,
Å det var ju allt nog.

4. Borta var den, som tog gården om hand
I främmande land.
Tårar här flöto, med hjertsuckar bland,
På land å i strand.
Ack! allt lik en öken;
Vi ryste för höken,
När fru mor å fröken,
Ja, hela gårdens ros
Frå oss reste sin kos.
Sorg och saknad derhos!

5. Trohet å sämja fanns knappt mer igen,
Ty agget det brann.
Dräng emot fogde å fogde mot den,
Hvar man emot man.
De betos å trätte,
Sig inbördes frätte,
Hvar andra ej sätte.
Den, som då tömmen fick,

Körde på utan skick,
Hej! så långt, som dä gick.

6. Hem kom herren (å säll vare han!),
Han gården tar an;
Ställer i ordning oredan, han fann,
Det bästa han kan.
Folket sig brydde,
Allt illa uttydde,
De honom ej lydde,
Ty alla ville rå.
Men ack! gissa bara på,
Huru kunde det gå?

7. Trollen i bergen de sågo derpå,
De logo i mjugg,
Blåste på elden, hvar en i sin vrå,
Å vakte för glugg.
Å än deltes pengar,
Än ovett å slängar
Bland herrgålens drängar.
Den striden håldes fast
Om ett husbondekast.
Men si! kedjan hon brast.

8. Högt talte husbond till folket en dag:
»Är slikt lyda lag?
En ska bli rådande, I eller jag.»
Det tog ock ett tag — —
Ty för detta öga
Straxt föllo till föga
Båd låga och höga.
De krupo i en vrå,
Gjorde ed deruppå
Att nu herren ska rå.

9. Allt går nu skickligt, som höfves det gå,
Var man säker derpå!
Sysslorna drift å nytt lif börja få,
Så bland stora å små.
Kom, se man hur sämja
Kan pullorna främja,
Å ofällen tämja.
Se, hur roffogeln flyr,
Så fort som dagen gryr;
Ty en husbonde styr.

10. Alla gårdsegor han noga kringfar,
I sigte dem tar;
Å för ofredande, nätter å dar,
Han ställer försvar.
Se! hur han sträfvar,
Med svenska mannanäfvar,
De örnar å räfvar,
At drifva härifrå,
Som torde lura på
Mina kycklingar slå.

11. Knappt maken herre, att dygder ha fått,
Om gården har rådt,
Hyllar ej mer det, som stort är, än smått;
Men alla gör godt.
Den armod vill öda,
Å hungeren döda,
Som far ger han föda.
Han gifver mig ock stat,
Så att hönsen få mat;
Si! så väl vill han ha't.

12. Signe den högste, som magtena har,
Vår husbond' å far!

Göre dess lefnad lycksalig å klar,
Mång tusen tjog dar!
Dess syster å moder
Samt frua så goder
Få ock ärestoder!
Nu har jag lefvat nog — —

Tänk! att dödsklockan slog
Å vår hönsgumma dog.

106.

Stenen i grönan dal.

1. I Werlden medhan wij lefwe,
I syndenne wij oss öfwe,
Thet är wår störste åtrå.
Gudz Ord wij achte så ringa,
Wij siunga, danse och springe,
Så pläghar thet mäst tilgå.
Til Höghfärd och pråål,
Ställe wij wårt mål,
Then är nu achtat öfwer andra,
Som kan godha sedher förwandla;
Som Apinior plägha göra,
Alt nytt wele wij införa.

2. En dygd är ibland andra:
Landzsedher icke förwandla,
Som hafwa sitt rätta skick.
Thet är jw en stoor ähra,
At fölia the gamblas lära,
Som är forvthan swick.
The laghade wäl,
Medh lämpa och skäl,
Godha sedher the månde förswara,
Alt nytt tå läto the fara;
Thet kan ey werlden besinna,
Thet få wij medh tijdhen förnimma.

3. Sitt okynne wil menniskian hafwa,
All ting förwandla och lagha,
Sig sielff til stort förderff.
Ostadigh är hon vthi all ting,
Som Hiwlet löper hon omkring,
Til skadha meer än förwerff.
Then heter en man,
Som wända kan
Efter sitt sinne och tycke;
Then sigh kan klädha och smyckia
Medh fremmande skick och sedher,
Förachta så Landsens hedher.

4. Prål, ståt och flere okynden
Ökas nu så marghalunde
Moot thenna sidhsta tijdh.
Gudz Ord och Kyrkior förachtas,
Gudz fruchtan lijtet betrachtas,
Tu, långmodighe Gudh, äst blidh.
Höghfärd och Prång
Hafwa nu framgång,
Gudz Ord och hans försambling
The lida allt mest förwandling;
För them wil Gudh doch stridha,
Medh wredhenne medhan han bidhar.

5. Een fastan grund wij bygge på,
Thet skal moot ändan så tilgå,
Thet witne skrifter alla.
Wår Frelsare hafwer thet sagdt,
Hans helghe Apostlar gifwa thet macht,
Thet kan slet ingen vndfalla.
Them leer werlden åt,
Och hållas för flåk,
Som sin troo ther til sättia;
Okänd är henne en flättia,
Gudh skal sina wäl förswara
För all thera giller och snara.

6. Rådha wil iagh hwar Christen man,
Som margha Skrifft wäl läsa kan,
Han gifwe gran acht vppå
The gamblas dicht och theras grund,
Hwadh the oss lära så margelund,
Huru framdeles wil tilgå.
Ifrå thenne dagh,
Wil alt i olagh,
Så wäl hoos fattigh som rijka,
Ingen kenner snart sin lijka;
Thet wil nu ther til lända,
At werlden får sin ähda.

7. Vpå en Steen är funnen en dicht;
Hon är åskrifwen medh Runa skrift,
Hon sattes ey tijt i går.
Emillan Norrijke och Jämteland,
Then skrift hafwa läsit qwinna och man,
Han har ståt månge åhr.
Han är nu omkull
För wåra skull,
Ty thet är alt framfarit,
Som oss är vppenbarat;
Jagh wil gifwa tilkenna,
Hwart vth then Skrift monne lända.

8. Swenske Män skola thet förstå,
At thenna skrift lydher them vpå,
Thet är i sanning wist.
Förfarenheten röjer thet wäl,
Oss brister ingen fulgodh skäl,
Än dwälier någhon list.
Medhan Stenen stodh fast,
Brukadhes och så last,
Men när han böriadhe falla,
Fulbordes ondskan medh alla.
Thet wele wij nu framföra;
Then öron hafwer, han höre.

9. Then Runeskrift hon lydher så,
Som iagh wil låta nu förstå,
Thet är ett klagha taal:
The Swenske tagha widh vthländsk sedher,
Och kränkia så sin forna hedher,
Dogh står Stenen i grönan daal.
Thet är manne wart,
Och vppenbart,
Thet är jw så tilgångit,
Osedher hafwe wij vndfångit,
Lands åhran och hedhren borta,
Godha dygder wij afkorta.

10. Tå kyrkior warda fångehws,
Gudz tiensten mister sitt rätta liws,
Så står än Stenen widh sitt lagh;
Som nu är skedt i någhre åhr,
The fattighe Christne fara som fäår,
The qwälias bådhe natt och dagh.
The andras lust
Är wijn och must,
Som sådant komma til wägha,
Sigh sielf ther medh förgifwa,
The få thet sielfwe röna,
När Gudh wil allom löna.

11. När Skalkar och Bofwar trijfwas,
Och ährlighe män fördrijfwas,
Så står än Stenen widh macht;
Som nu är skedt och dagligh skeer,
Hwar man och thet för öghon seer,
Thet är dogh fast ett ont Compacht.
Thet är theras art,
O Gudh kom snart,
Förwendt thera modh och sinne,
Lät oss tijna nådher finna,
Förhindra theras wilia,
Som oss wele frå tigh skilia.

12. När Präster warda Bönder,
Och Bönder allas widhunder,
Tå ligger Stenen om kull.
Som nu är skedt och hwar man weet,
Han ligger i grönan lunde,
O Gudh war tu oss hull.
Nu drijfs thet spel,
Hwar gör hwadh han wil.
Then räknas nu wara then bästa,
Som ondt kan mäst stadhfästa
Och nedhertryckia then fromma,
Ther af sigh daghligh berömma.

13. Thet är ey vnder at så går til,
Ty werlden sådant hafwa wil;
Emoot sin sidsta stunder.
Hon måste nu brytas och rasa
Och öfwa sig bådhe i skam och last
Medh alla list och funder.
Så är jw gådt,
Som förr har spådt
Gudz Ord och Skrifter många;
The fromma kennas widh wåndan.
Nu ligger Stenen medh alla,
Til tigh wår Herre wij falle.

14. Hwadh nu wil meer tilstunda,
Förstån wij marghelunda
Af thet, som nu sagdt är.
Werlden wil sitt föröka,
Gud wil sijne barn försökia,
Som Skriften witne bär.
Höghfärd och bram
Nu klifwer fram
Samt medh odygder fleere
Och wele sitt hopp förmera.
O Gudh see wårt älende,
Och wändt til en godh ände! AMEN.

Register till texten.

Rättelser.

Sid. 7 öfverst står: 2: 2. läs: 2: 1.

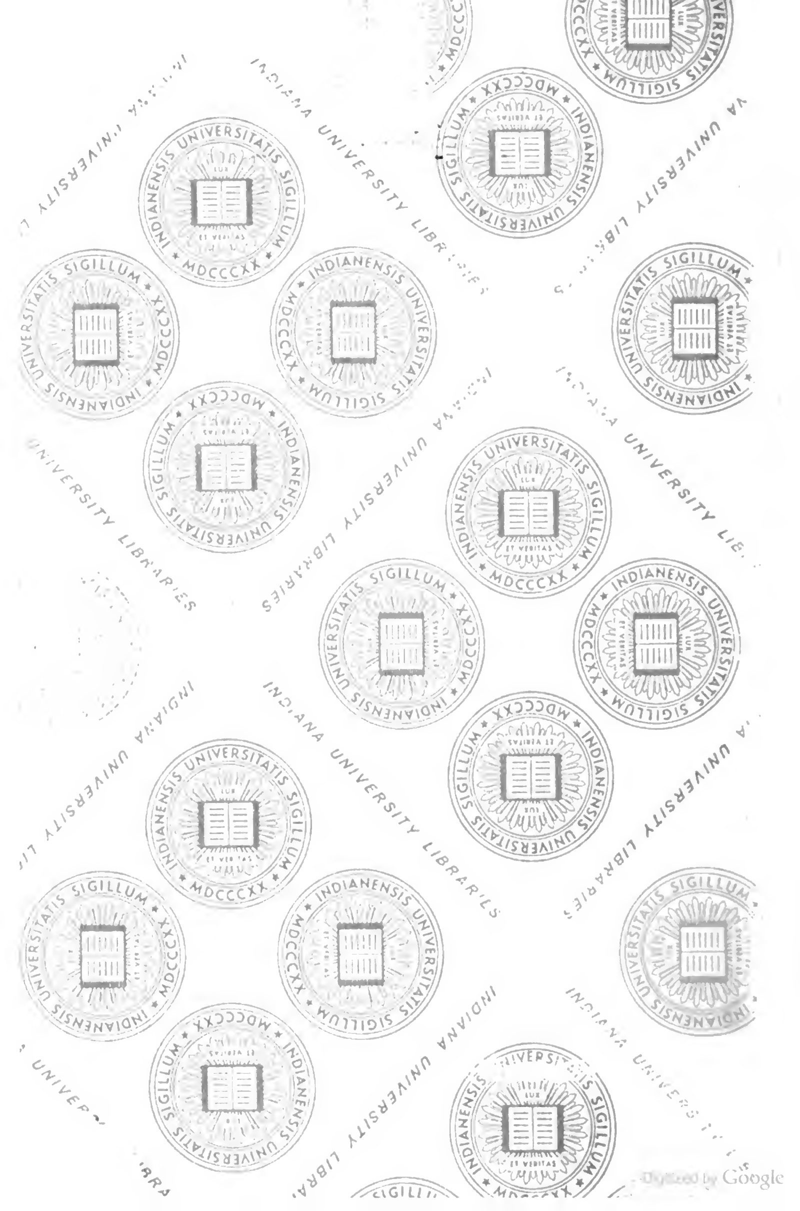
» 97 flyttas siffran 1 *under* orden Lilla Rosa.

» 266 står: Migh.»! läs: Migh!»

» 288 » 52: 1 » 54: 1

» 391 » arf. » arf.»

» 497 » skuggrigt » skuggrikt

INDIANA UNIVERSITY LIBRARIES
INDIANENSIS UNIVERSITATIS SIGILLUM
MDCCCXX
LUX
ET VERITAS

DO NOT REMOVE
SLIP FROM POCKET

